

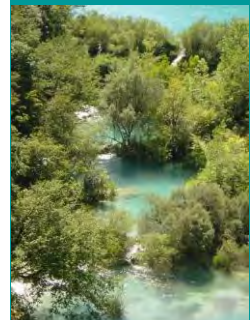
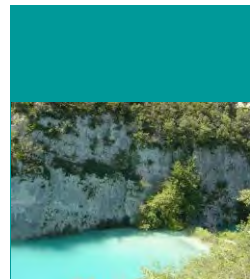
Prostorni plan područja posebnih obilježja NACIONALNOG PARKA „PLITVIČKA JEZERA”

Knjiga II.a

Nositelj izrade Plana:
Republika Hrvatska
Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja

Stručni izrađivač Plana:
Urbanistički institut Hrvatske d.o.o.

Zagreb, 2014. god.

Prostorni plan područja posebnih obilježja NACIONALNOG PARKA „PLITVIČKA JEZERA”

Knjiga II. Obrazloženje Plana i obvezni prilozi

Nositelj izrade Plana:
Republika Hrvatska
Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja

Stručni izrađivač Plana:
Urbanistički institut Hrvatske d.o.o.

Zagreb, 2014. god.

PROSTORNI PLAN PODRUČJA POSEBNIH OBILJEŽJA NACIONALNOG PARKA «PLITVIČKA JEZERA»

Knjiga II. Obrazloženje Plana

NOSITELJ IZRADE PLANA:

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO GRADITELJSTVA I PROSTORNOGA UREĐENJA
Ulica Republike Austrije 20, Zagreb

Ministrica

Anka Mrak Taritaš dipl.ing.arh.

STRUČNI IZRAĐIVAČ PLANA:

URBANISTIČKI INSTITUT HRVATSKE D.O.O.
Ulica Frane Petrića 4, Zagreb

Direktor

mr.sc. Ninoslav Dusper, dipl.ing.arh.

u suradnji sa:

ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE LIČKO - SENJSKE ŽUPANIJE

Ravnatelj

Stipe Mudrovčić, dipl.ing.grad.

Nositelj izrade Plana:

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO GRADITELJSTVA I PROSTORNOGA UREĐENJA

Koordinacija:

Mirjana Turnšek, dipl.ing.arh.

Lidija Benšek Završki, dipl.ing.arh.

Damir Bakliža, dipl.ing.arh.

Ratimir Zimmermann, dipl.ing.arh.

Stručni izrađivač Plana:

URBANISTIČKI INSTITUT HRVATSKE D.O.O., Zagreb

Odgovorni voditelj izrade Plana: mr.sc. Ninoslav Dusper, dipl.ing.arh.

A 2004

Urbanistički institut Hrvatske d.o.o.

mr.sc.Ninoslav Dusper, dipl.ing.arh.

Tamara Mihinjač Pleše, dipl.ing.arh.

Vilma Stopfer, mag.ing.kraj.arh.

Katarina Labar, dipl.ing.ur.kraj.

Nikica Blažević, dipl.ing.arh.

Barbara Klemar, dipl.ing.ur.kraj.

Ina Korošec, dipl.ing.arh.

Laura Vitasović Vojnić, dipl.ing.grad.

Marija Babić, ing.grad.

Gordan Maček, dipl.ing.prom.

Nataša Avakumović, dipl.ing.ur.kraj.

Marijan Prus, dipl.iur.

Juraj Dusper, dipl.oec.

mr.sc. Rafaela Kovačević Pašalić, dipl.ing.geogr.

mr.sc. Nikola Terzija, dipl.ing.el.

u suradnji sa:

Javna ustanova - Zavod za prostorno uređenje Ličko-senjsko županije

Stipe Mudrovčić, dipl.ing.grad.

Ante Pašalić, dipl.ing.arh.

Goran Šuper, dipl.ing.arh.

Gordana Vukić, dipl.ing.arh.

Podatci i konzultacije u suradnji s nadležnim institucijama:

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode

Nenad Strizirep, dipl.iur., pomoćnik ministra

Radenko Deželić, dipl.ing.biol.

Blandina Randić Potkonjak, dipl.ing.šum.

Ministarstvo kulture

Ksenija Petrić, dipl.ing.arh.

Državni zavod za zaštitu prirode

mr.sc. Irina Zupan, dipl.ing.biol.

Irina Žeger Pleše, prof.geol. i geogr.

Gordana Zwicker Kompar, dipl.ing.geolog.

Karla Fabio Čubrić, prof.biol.

Vesna Zlatar, prof.biol.

Javna ustanova Nacionalni park "Plitvička jezera"

dr.sc. Lidija Bertović, ravnateljica

Stjepan Dujmović, dipl.ing.geod.

mr.sc. Antonija Dujmović

dr.sc. Natalija Pavlus

Karlovačka županija

Javna ustanova - Zavod za prostorno uređenje

Marinko Maradin, dipl.ing.arh.

Stručni suradnici:

Pedološka obilježja:

prof. dr.sc. Matko Bogunović

prof.dr.sc. Željko Vidaček

doc.dr.sc. Stjepan Husnjak

mr.sc. Aleksandra Bensa

Vegetacijska obilježja:

prof.dr. Nedjeljka Šegulja - Travnjačka i cretna vegetacija i osobitosti flore

prof.dr. Nedjeljka Šegulja - Flora i vegetacija oko jezera

doc.dr.sc. Ivica Tikvić - Šume u Nacionalnom parku

Branko Iviček, dipl.ing.šum. - Šume uz granice Nacionalnog parka

Obilježja životinjskog svijeta:

Želimir Štahan, dipl.ing.šum. – Koordinator stručnog tima

prof.dr.sc. Boris Hrašovec - Entomofauna

mr.sc. Zlatko Homen - Ihtiofauna

dr.sc. Gordan Lukač - Ornitofauna

dr.sc. Nikola Tvrtković - Mali sisavci

prof.dr.sc. Đuro Huber - Veliki sisavci

Branko Iviček, dipl.ing.šum. - Divljač uz granice Nacionalnog parka

Stručne podloge - studije:

1. Stručna podloga zaštite prirode za Prostorni plan područja posebnih obilježja

Nacionalnog parka "Plitvička jezera", Ministarstvo kulture, Državni zavod za zaštitu prirode, 2008.god.

Autori: mr.sc. Irina Zupan, dipl.ing.biol.; Irina Žegar Pleše, prof. geolog. i geograf.;

Gordana Zwicker Kompar, dipl.ing.geolog.; Karla Fabio Čubrić, prof.biol. i Vesna Zlatar, prof. biol.

2. Konzervatorska studija sa sustavom zaštite i revitalizacije kulturne baštine,

Ministarstvo kulture - Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Zagrebu, 2008.god.

Autori: mr.sc. Ksenija Petrić, dipl.ing.arh. – voditelj radne grupe; dr.sc. Ivana Horbec, dipl.povj. ;

Mladen Kuhar dipl.etnolog; Tihana Lovrić dipl.etnolog.; Ana Mlinar, prof.etnolog.;

Marko Rukavina dipl.ing.arh.;Amelijo Vekić, dipl. arheolog.; Nikolina Vrekalo, dipl.povj. umj.

3. Studija postojećeg stanja izgrađenosti i prijedlog građevinskih područja naselja unutar granica Nacionalnog parka "Plitvička jezera", Urbanistički institut Hrvatske d.d., rujna, 2009.god.

Autori: mr.sc. Ninoslav Dusper, dipl.ing.arh.; Goranka Lisac Barbaroša, dipl.ing.arh.; Katarina Labar, dipl.ing.ur.kraj.;

Barbara Klemar, dipl.ing.ur.kraj.; Ina Korošec, dipl.ing.arh i Nikica Blažević, dipl.ing.arh.

4. Studija „Pripremni radovi za izradu Plana“, Urbing d.o.o. Zagreb , 2004.god.

Autori: Darko Martinec, dipl.ing.arh., Ljiljana Doležal, dipl.ing.arh., Hrvoje Kujundžić, dipl.ing.arh., mr.sc.Tonko Radica, prof.geog.

5. Održivo korištenje i zaštita vodnih resursa na području plitvičkih jezera - Završno izvješće

Autor: Geotehnički fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Voditelj projekta: prof. dr. sc. Božidar Biondić

POPIS KORIŠTENE LITERATURE I TEMATSKIH (SEPARATNIH) STUDIJA

Konzultacije i podaci o prostoru:

- **Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske**, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje (1997.)
- **Program prostornog uređenja Republike Hrvatske**, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje (1999.)
- **Pripremni radovi za PPPPO NP Plitvička Jezera**; Urbing d.o.o., Zagreb, autori: Darko Martinec, dipl.ing.arh.; Ljiljana Doležal, dipl.ing.arh.; Hrvoje Kujundžić, dipl.ing.arh.; mr.sc. Tonko Radica, prof. geog., 2005.
- **Građa za koncepciju PPPPO NP Plitvička jezera**; Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Zavod za prostorno planiranje, autor: Ratimir Zimmermann , 2006.
- **Plan upravljanja Nacionalnog parka Plitvička jezera**, Ministarstvo kulture, izrađivač: Agriconsulting iz Rima, 2007. g
- **Prostorni plan Nacionalnog parka Plitvička jezera**, Urbanistički institut Hrvatske, stručni tim u izradi plana: dr. Radovan Mišćević, dipl.ing.arh., Josip Movčan, dipl.ing.šum., Ines Petani, dipl.ing.arh., Milan Radaković, dipl.ing.arh., 1986.
- **Nacionalni park "Plitvička jezera", prostorni plan prijedlog**, Urbanistički institut Hrvatske, stručni tim u izradi prijedloga: Prof.dr.sc. Ante Marinović-Uzelac, Josip Movčan, dipl.ing.šum., Petar Vidaković, dipl.eoc.; prof.dr.sc. Josip Rogić, prof.dr.sc. Srđan Marković, aleksandar Šobat, dipl.ing.šum., Nikola Lapov, oec., Milan Guteša, oec., Mihovil Rukavina ing., 1976-1977.g.
- **Separatna studija "Veliki sisavci Nacionalnog parka Plitvička jezera"**; Zavod za biologiju, Veterinarski fakultet, Zagreb, prof.dr.sc. Đuro Huber,
- **Separatna studija "Ihtiofauna Nacionalnog parka Plitvička jezera"**; mr.sc.Zlatko Homen
- **Separatna studija "Ptičji svijet Nacionalnog parka Plitvička jezera"**; Javna ustanova NP "Paklenica", Starigrad Paklenica, dr.sc.Gordan Lukač;
- **Separatna studija "Sitni kralješnjaci (bez ptica) i šišmiši NP Plitvička jezera"**; Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb, dr.sc.Gordan Nikola Trtvković;
- **Separatna studija "Travnjačka i cretna vegetacija Nacionalnog parka Plitvička jezera i osobitosti flore"**; prof.dr. Nedjeljka Šegulja;
- **Separatna studija "Flora i vegetacija uz jezera Nacionalnog parka Plitvička jezera "**; prof.dr. Nedjeljka Šegulja; Antonija Dujmović

- **Separatna studija "Šume u Nacionalnom parku Plitvička jezera";**
doc. Dr. Sc. Ivica Tikvić; Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- **Demografska studija i stanovanje;** mr.sc. Rafaela Kovačević Pašalić, dipl.ing.geog.
- **Prostorni plan Ličko-senjske županije,** Urbanistički institut Hrvatske d., stručni tim u izradi plana: Vladimir Tutek, dipl.ing.arh., Sanja Runjić, dipl.ing.arh., Božica Munjić, dipl.ing.arh., Vesna Marijetić, dipl.ing.arh., Hrvoje Kapetanić, dipl.ing.građ., 2007.
- **Prostorni plan Karlovačke županije,** Županijski zavod za prostorno uređenje Karlovačke županije, Karlovac, stručni tim u izradi plana: Marinko Maradin, dipl. inž. arh., Irena Kajfeš Pavlović, dipl. inž. arh., Vjeruška Stanišić, dipl. inž. agr., Marin Stanišić, dipl. oec., Mladen Rakočević, dipl. inž. arh., mr. Antun Željko Lukas, Tomislav Rebrović dipl. inž., Mladen Petričić, dipl. inž., 2001.
- **Prostorni plan Općine Plitvička jezera,** Županijski zavod za prostorno planiranje Ličko-senjske županije stručni tim u izradi plana: Stipe Mudrovčić, dipl. ing. građ., Ksenija Petrić, dipl. ing.arh., Goran Šuper, dipl.ing., Mr.sc. Tonko Radica, Gordana Vuković, dipl.ing.arh., Dr. Stjepan Husnjak, dipl.ing.agr., Ante Pašalić, dipl.ing.arh., Tomislav Užarević, dipl.ing.sum., Biserka Polić, dipl.ing.geo., Tomislav Bilić, dipl.ing.geod., 2007.
- **Prostorni plan Općine Saborsko, CPA** Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o., Zagreb; stručni tim u izradi plana: Tomislav Dolečki, dipl.ing.arh., Neda Kaminski, dipl.ing.arh., Zrinka Tadić dipl.ing.arh., Maša Mujakić, dipl.ing.arh., Petra Maksan, 2006.
- **Prostorni plan Općine Rakovica,** Zavod za prostorno uređenje i zaštitu okoliša Karlovačke županije, Karlovac, stručni tim u izradi plana: Marinko Maradin, dipl. inž. arh., Irena Kajfeš - Pavlović, dipl. inž. Arh., Vjeruška Stanišić, dipl. inž. agr., mr.sc. Marin Stanišić, Mladen Rakočević, dipl. inž. arh., dr. Eduard Kušen, mr. sc. Tonko Radica, Dalibor Vacek, dipl. inž. Građ., Zoran Pavlović, dipl. inž. građ., Nikola Magdić, dipl. inž. šum., Silvija Nikšić, prof., Bruno Diklić, dipl. inž. arh., 2005.
- **Idejno urbanističko rješenje naselja Rastovača; Urbanistički institut Hrvatske, 1968.**
- **Idejno urbanističko rješenje naselja Mukinje;** Urbanistički institut Hrvatske, 1969.
- **Urbanističko rješenje za turističko naselje Medvejak,** Urbanistički institut Hrvatske, 1970.
- **Idejno urbanističko rješenje turističko rekreacionog centra "Velika Poljana",** Urbanistički institut Hrvatske 1970.
- **Provedbeni plan uređenja naselja Plitvice;** Urbanistički institut Hrvatske, 1987.
- **Provedbeni plan uređenja naselja Mukinje;** Urbanistički institut Hrvatske, 1987.
- **Provedbeni plan uređenja naselja Jezerce;** Urbanistički institut Hrvatske, 1988.
- **Projekt "Procjena ekološkog stanja u akvatoriju NP Plitvička jezera", Podprojekt "Istraživanje stope osedranja i brzine travertinizacije sedrenih barijera u NP Plitvička jezera";** Izvješće; Sveučilište u Zagrebu, Biološki odsjek Prirodoslovno - matematički fakultet; voditelji prof.dr.sc. Ivan Habdija i prof. Dr. Sc. Božidar Stilinović; Zagreb, 2005.
- **Projekt "Procjena ekološkog stanja u akvatoriju NP Plitvička jezera"; Podprojekt "Procjena ekološkog stanja akvatorija Plitvičkih jezera";** Izvješće; Sveučilište u Zagrebu, Biološki odsjek Prirodoslovno -matematički fakultet; voditelj prof.dr.sc. Mladen Kerovec; Zagreb, 2003.
- **Elaborat - Plitvička jezera od 2002. do 2003. godine -** Državni hidrometeorološki zavod Republike Hrvatske; Služba za hidrologiju, dr. Sc. Branko Gelo, dr.sc. Duško Trninić
- **Elaborat - Plitvička jezera 2004. godina -** Državni hidrometeorološki zavod Republike Hrvatske; Služba za hidrologiju, mr.sc. Ivan Čučić
- **Izvještaj o mjerjenjima protoka u odvodnom sustavu NP Plitvička jezera,** Institut Građevinarstva Hrvatske, d.d. Zagreb, Zavod za hidrotehniku., autori: Tonči Glušćević, mr.sc. Bojan Zmaić, Enes Zaimović, siječanj 2005.
- **Utjecaj strukture pomlađivanja na potrajnost (održivi razvoj) šuma bukve i jele te šuma bukve Nacionalnog parka Plitvička jezera;** Sveučilište u Zagrebu, Šumarski fakultet; doc.dr.sc. Igor Anić; rujan 2004.
- **Projekt "Istraživanja šumskih ekosustava NP Plitvička jezera"; podprojekt "Istraživanje utjecaja šumskih ekosustava NP Plitvička jezera na kvalitetu vode u jezerima";** Sveučilište u Zagrebu, Šumarski fakultet; doc.dr.sc. Ivica Tikvić; rujan 2004.
- **Izvještaj projekta " Inventarizacija vrsta roda Maculinea i prijedlozi za zaštitu njihovih staništa na području NP Plitvička jezera;** Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb; voditeljica Martina Šašić
- **Inventarizacija Šišmiša NP Plitvička jezera i prijedlozi za njihovu zaštitu, 2004.;** Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb; autori: Nikola Tvrtković, Igor Pavlinić, Draško Holcer i Darko Kovačić

- **Godišnje izvješće za podprojekt "Istraživanje gljivičnih bolesti i drugih biotičkih činitelja stabilnosti šumskih ekosustava NP Plitvička jezera;** Šumarski Institut, siječanj 2004.
- **Danje i noćne grabljivice plitvičkih jezera - rezultati istraživanja u 2003. g.;** Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti; Zavod za ornitologiju; autori: Vesna Tutiš, Davor Čiković, Dragan Radović, Jelena Kralj
- **Utjecaj načina upravljanja šumama na bogatstvo i raznolikost faune na području NP Plitvička jezera i šumarije Vrhovine i preporuke za razradu strategije upravljanja šumama nacionalnog parka - izvješće za 2004. g.;** Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti; Zavod za ornitologiju, Hrvatski prirodoslovni muzej, Šumarski fakultet, B. Hrašovec, F. Perović, dr. Milan Oršanić
- **Orhideje NP Plitvička jezera i prijedlozi za zaštitu njihovih staništa;** Javna ustanova NP Plitvička jezera, autor projekta : dr.sc. Radovan Kranjčević, prof.
- **Plitvički bilten br.6 - radovi;** JU NP Plitvička jezera; dr. Sc. Natalija Pavlus, mr.sc. Antonija Dujmović, Anita Belačić, Krešimir Čulinović, Gordana Zwicker, Dubarvko Belančić ; 2004.
- **Studija posjećivanja Movčan, Ileković, 1993**
- **Prijedlog tehničkog rješenja odvodnje i vodoopskrbe Nacionalnog parka Plitvička jezera,** Dippold & Gerold HIDROPROJEKT 91 d.o.o. za projektiranje; autori: Ruy Frank, Matthew Billock, 1997.
- **Studija o utjecaju na okoliš sustava javne odvodnje Nacionalnog parka Plitvička jezera,** Građevinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, autori: prof.dr.sc. Božidar Biondić, mr.sc.Ranko Biondić, dr.sc. Srećko Božićević, prof.dr.sc. Zlatko Pollak, prof.emer.dr.sc. Stanislav Tedeschi, prof.dr.sc. Ranko Žugaj, prof.dr.sc.Ivan Habdija, prof.dr.sc. Božidar Stilinović, prof.dr.sc. Nevenka Šegulja, dr.sc. Snježanja Vujčić-Karlo, mr.sc. Renata Matonićkin, Marko Miliša, dipl.ing.; dr.sc. Marijana Gajić-Čapka, Mirta Patarčić, dipl.ing, mr.sc. Ksenija Zaninović, 2004.
- **Priprema tehničke dokumentacije i poslovanja za Regionalni Vodoopskrbni sustav Lička Jasenica-Plitvička jezera – Slunj, Republika Hrvatska.;** Europe Aid/123911/D/SER/HR; Grontmij/Carl Bro; autori: Ruy Frank, Matthew Billock, 2008.
 - Ocjenjivački izvještaj – pregled i ocjena postojeće vodoopskrbe; Stanje i osnovni podaci sustava
 - Masterplan vodne infrastrukture – nacrt; dio B: Vode
 - Masterplan Nacrt za infrastrukturu; dio C: Otpadne vode
dio D: Institucijski
- **Brojenje prometa na cestama Republike Hrvatske godine 2010.,** Prometis d.o.o., autori: Milorad Božić, dipl.ing, Dinko Kopic, dipl.ing.,Franjo Mihoci, dipl.ing.
- **Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011.,** Državni zavod za statistiku 2012.

SADRŽAJ:

Knjiga II.

OBRAZLOŽENJE PROSTORNOG PLANA

Uvod	14
1. POLAZIŠTA	18
1.1. Položaj, značaj i posebnosti područja nacionalnog parka u odnosu na prostor i sustav Države	18
1.2. Pregled zakonske osnove razvoja i zaštite – kategorija zaštite prirodne i kulturne baštine – Nacionalni park	25
1.3. Stručna podloga zaštite prirode za Prostorni plan područja posebnih obilježja Parka "Plitvička jezera"	25
1.4. Plan upravljanja Nacionalnog parka "Plitvička jezera"	29
1.5. Prostorni plan Nacionalnog parka "Plitvička jezera"	32
2. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA	33
2.1. Sustav naselja	33
2.1.1. Osvrt na povijesni razvoj naselja i naseljenosti na području Parka	33
2.1.2. Analiza postojećeg stanja i obilježja naselja	34
2.1.3. Izdvojene zgrade izvan granica građevinskih područja naselja	50
2.2. Stanje infrastrukture	50
2.2.1. Prometni sustav (cestovni i željeznički)	50
2.2.2. Pošta i komunikacije	52
2.2.3. Elektroopskrba	53
2.2.4. Vodnogospodarski sustav (vodoopskrba i odvodnja)	53
2.3. Stanje područja sa stanovišta prirodnih vrijednosti	55
2.3.1. Stanje i obilježja fenomena stvaranja sedre i sedrenih barijera na slapištima – sedra i sedrotvorni organizmi	55
2.3.2. Stanje flore i faune	56
2.3.3. Stanje geomorfoloških i hidrogeoloških elemenata	68
2.4. Stanovništvo i stanovanje	79
2.4.1. Demografska obilježja i prognoze	79
2.4.2. Stanovanje	86
2.5. Gospodarske djelatnosti	89
2.5.1. Posjetiteljski turizam	89
2.5.2. Poslovanje Javne ustanove	90
2.5.3. Ostale gospodarske djelatnosti	91
PLAN	92
3. CILJEVI I KONCEPT PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA	92
3.1. Ciljevi prostornog uređenja - opći i posebni	92
3.2. Koncept prostornog razvoja i uređenja	92
3.3. Zaštita prirodnih vrijednosti	94
3.4. Razvoj naselja	95
3.5. Posjetiteljski turizam	98
3.6. Ostale gospodarske djelatnosti	103

4. TEMELJNA ORGANIZACIJA	104
I RAZGRANIČENJE PROSTORA PREMA NAMJENI	104
4.1 Organizacija prostora	104
4.1.1. Razgraničenje prostora prema namjeni	104
4.1.2. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (naselja i izgrađene strukture van naselja; poljoprivredne, šumske, vodne te površine posebne namjene i ostale površine)	106
4.1.3. Raspodjela ulaza	108
4.2. Razmještaj funkcija od važnosti za upravljanje područjem	110
4.2.1. Građevinska područja i izgrađene strukture van granica građevinskih područja naselja od važnosti za upravljanje područjem Nacionalnog parka	110
5. SUSTAV JAVNE I DRUGE INFRASTRUKTURE	112
5.1. Prometni sustav	112
5.1.1. Cestovni promet	112
5.1.2. Željeznički promet	115
5.2. Pošta i telekomunikacije	115
5.3. Energetski sustav	116
5.4. Vodnogospodarski sustav	117
5.4.1. Vodoopskrba	117
5.4.2. Odvodnja	118
5.5. Postupanje s otpadom	119
6. MJERE KORIŠTENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PODRUČJA	120
S PRIORITETNIM AKTIVNOSTIMA	120
6.1. Mjere korištenja, uređenja i zaštite izgrađenog i neizgrađenog dijela građevinskog područja naselja	120
6.2. Mjere korištenja, uređenja i zaštite zaštitnih zona	120
6.2.1. Zone zaštite prema uvjetima korištenja i zaštite	120
6.2.2. Iskaz površina za posebno vrijedna i osjetljiva područja i prostorne cjeline	122
6.2.3. Zaštićeni pojedini dijelovi prirode	123
7. MJERE ZA UNAPREĐENJE I ZAŠTITU PRIRODE, KRAJOBRAZNIH VRIJEDNOSTI I OKOLIŠA, KULTURNIH DOBARA I DRUGIH VRIJEDNOSTI PODRUČJA	129
7.1. Opće mjere zaštite	129
7.2. Mjere zaštite prirode	129
7.3. Mjere zaštite krajobraznih vrijednosti i kulturno povijesne baštine	132
7.4. Mjere zaštite okoliša	145
7.4.1. Mjere zaštite tla	145
7.4.2. Mjere zaštite zraka	145
7.4.3. Mjere zaštite vode	146
7.4.4. Mjere zaštite od buke	146
7.4.5. Postupanje s otpadom	147
7.5. Mjere posebne zaštite	147
7.5.1. Mjere zaštite od požara i eksplozija	147
7.5.2. Mjere zaštite od potresa	149
8. UVJETI GRADNJE ZA ZAHVATE U PROSTORU	149
ZA PODRUČJA ZA KOJA SE NE DONOSI DETALJNIJI PROSTORNI PLAN	149
8.1. Uvjeti gradnje za zahvate u prostoru unutar građevinskih područja naselja	149
8.2. Uvjeti gradnje za zahvate u prostoru izvan građevinskih područja naselja	149
8.3. Uvjeti gradnje za građevine infrastrukture	150
9. MJERE ZA PROVOĐENJE PLANA	153
9.1. Obveza i obuhvat izrade te smjernice i pokazatelji za elemente prostornih planova užih cjelina	153

POPIS SLIKA KORIŠTENIH U TEKSTU:

- Slika 1. Ortofoto snimak iz 2001.
- Slika 2. Skupna okućnica - Kuselj
- Slika 3. Kuće s okućnicama -voćnjacima – Sertić Poljana
- Slika 4. Kuće uz koranu – Korana I
- Slika 5. Kupanje u rijeci – Korana II
- Slika 6. Kuće u Poljanku
- Slika 7. Nove zamjenske zgrade u Vukmirovićima
- Slika 8. Autentična kuća i okućnica s vrtačama u rastovači
- Slika 9. Autentična kuća
- Slika 10. Autentična kuća
- Slika 11. Neadekvatna obnova
- Slika 12. Obnova prema konzervatorskim smjernicama
- Slika 13. Bigina poljana – tipična kuća
- Slika 14. Bigina poljana – obnova
- Slika 15. Naseljena kuća s okućnicom
- Slika 16. Napuštena okućnica
- Slika 17. Spomen dom Mukinje
- Slika 18. Nekadašnji restoran - Mukinje
- Slika 19. Naselje nacionalnog parka iz 1965. godine
- Slika 20. Temelji Doma za samce
- Slika 21. Starije zgrade u Jezercu
- Slika 22. Zgrade s apartmanima uz D1
- Slika 23. Zgrada i neadekvatno uređena okućnica na samom rubu vrtače
- Slika 24. Staja uz glavnu cestu
- Slika 25. Ulaz u Nacionalni park
- Slika 26. Kuće na rubovima livade u podnožju obronaka
- Slika 27. Kuće sa sjeverne strane ceste
- Slika 28. Kuće sa sjeverne strane ceste
- Slika 29. Rodna kuća Rade Končara
- Slika 30. Pogled na Plitvički Ljeskovac
- Slika 31. Stari hotel
- Slika 32. Stipanov mlin
- Slika 33. Zapušteni mlin
- Slika 34. Naseljeni dio Uvalice
- Slika 35. Ruševina stare crkve
- Slika 36. Lugarnica
- Slika 37. Motivi iz Čujića Krčevine
- Slika 38. Motivi iz Čujića Krčevine
- Slika 39. Motivi iz Čujića Krčevine
- Slika 40. Skupina kuća uz D1
- Slika 41. Obnovljene zgrade u unutrašnjosti naselja, uz šumu
- Slika 42. Tradicijska kuća
- Slika 43. Štala
- Slika 44. Viked naselje - bez prostornog reda
- Slika 45. Viked naselje - bez prostornog reda
- Slika 46. Viked naselje - bez prostornog reda
- Slika 47. Ugostiteljske građevine uz D1
- Slika 48. Panorama Vrela Koreničkog

- Slika 49. *Strukture unutar naselja – stara škola*
Slika 50. *Strukture unutar naselja – vodozahvat*
Slika 51. *Strukture unutar naselja – crkva*
Slika 52. *Tradicijska arhitektura – Homoljačko polje*
Slika 53. *Tradicijska arhitektura – Homoljačko polje*
Slika 54. *Tradicijska arhitektura – Homoljačko polje*
Slika 55. *Sedrene pregrade obložene mahovinom*
Slika 56. *Sedrene pregrade obložene mahovinom*
Slika 57. *Šuma u Čorkovoj uvali*
Slika 58. *Šume u kanjonu Korane*
Slika 59. *Travnjaci u Drakulić Rijeci*
Slika 60. *Prošćansko jezero*

POPIS TABLICA KORIŠTENIH U TEKSTU:

Tablica	1.	Udio površine pojedinih zona unutar Nacionalnog parka *Plitvička jezera*
Tablica	2.	Pregled vrsta sitnih kralježnjaka u različitim staništima
Tablica	3.	Naselja na području Parka
Tablica	4.	Ostala naselja koja svojom administrativnom podjelom ulaze u područje Parka
Tablica	5.	Prirodno kretanje stanovništva u Nacionalnom parku *Plitvička Jezera*
Tablica	6.	Promjena broja stanovnika po naseljima na području Nacionalnog parka "Plitvička Jezera" od 1857.-2011.god (prema definiciji stalnog stanovništva iz popisa 1991. godine)
Tablica	7.	Projekcija broja stanovnika po naseljima na području Nacionalnog parka "Plitvička Jezera" * (prema definiciji stalnog stanovništva iz popisa 1991. godine)
Tablica	8.	Indeksi
Tablica	9.	Dobna struktura stanovništva 2011.godine
Tablica	10.	Broj posjetitelja u Nacionalnom parku *Plitvička jezera* u razdoblju od 2000 – 2005.
Tablica	11.	Broj ostvarenih noćenja (hoteli i auto-kamp)
Tablica	12.	Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (naselja i izgrađene strukture van naselja; poljoprivredne, šumske, vodne te površine posebne namjene i ostale površine)
Tablica	13.	Iskaz površina za posebno vrijedna i osjetljiva područja i prostorne cjeline
Tablica	14.	Važna područja za divlje svojte i stanišne tipove unutar granica Nacionalnog parka *Plitvička jezera* (Uredba o proglašenju ekološke mreže, NN 124/13)
Tablica	15.	Kriteriji očuvanja i zaštite za međunarodno važno područje za ptice Nacionalnog parka *Plitvička jezera* (s Vrhovinskim poljem) (važeća Uredba o proglašenju ekološke mreže, DZZP 2007).
Tablica	16.	Natura 2000 staništa evidentirana na području Parka(* prioritetna staništa)
Tablica	17.	Kulturni krajobraz
Tablica	18.	Povijesna naselja seoskih obilježja
Tablica	19.	Civilne građevine stambene namjene
Tablica	20.	Civilne građevine stambene namjene
Tablica	21.	Objekti tehničke kulture
Tablica	22.	Crkve i kapele
Tablica	23.	Mjesta porušenih crkva i kapela
Tablica	24.	Spomen memorijalni građevine
Tablica	25.	Povijesna groblja
Tablica	26.	Etnološka baština/stambeno gospodarska
Tablica	27.	Etnološka baština /mlinovi pilane, bučice
Tablica	28.	Etnološka baština /bunari, šterne, pojila
Tablica	29.	Arheološki lokaliteti
Tablica	30.	Fortifikacijska arhitektura
Tablica	31.	Parkovna arhitektura
Tablica	32.	Obvezna tablica provjere građevinskog područja naselja i građevinskog područja izdvojenih zona

SHEMATSKO KARTOGRAFSKI PRIKAZI	
1.	<i>Smještaj Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ u odnosu na teritorijalni raspored općina, odnosno obuhvata županija</i>
2.	<i>Zemljopisni položaj 20 naselja unutar Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ i glavne cestovne prometnice</i>
3.	<i>Prostorni plan Ličko-senjske županije (Treće izmjene i dopune Plana, 1010.god)</i>
4.	<i>Prostorni plan uređenja općine Plitvička jezera iz 2006. godine</i>
5.	<i>Izvod iz Prostornog plana Ličko-senjske županije (Treće izmjene i dopune Plana, 1010.god)</i>
6.	<i>Obuhvat Plana Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ unutar razvrstanih prometnica Republike Hrvatske</i>
7.	<i>Pregledna karta lokaliteta važnih za faunu Parka</i>
8.	<i>Pregledna karta lokaliteta važnih za zaštitu ugroženih vrsta malih sisavaca, šišmiša i velikih sisavaca</i>
9.	<i>Pregledna hidrogeološka karta</i>
10.	<i>Pregledna karta kategorizacije naselja prema razvojnim smjernicama</i>
11.	<i>Pregledna karta - Sustav posjećivanja</i>
11.a	<i>Sustav posjećivanja središnjeg dijela Parka</i>
12.	<i>Postojeći plan posjećivanja i Planom predviđeni plan posjećivanje - zona oko jezera</i>

OBRAZLOŽENJE PROSTORNOG PLANA

Uvod

Tradicija i kontinuitet planiranja prostora Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ (u daljnjem tekstu: Park), od 1960. godine (Program generalne uređajne osnove) do danas, snažno je uporište za sagledavanje stvarnoga utjecaja prostornih planova na upravljanje realnim procesima i stanjem u prostoru.

Već prvi Program generalne uređajne osnove iz 1960. godine postavio je kriterije zaštite toga prostora dosta visoko, pokušavši osigurati trajnu zaštitu šireg prostora i okoliša, međutim, u dva značajna elementa koji su ostali prijetnjama i do danas, nije sasvim uspio: (1) u pitanju izgradnje turističko-hotelskih kapaciteta i (2) planiranju izmještanja glavne prometnice koja će tek u skoroj budućnosti, znači nakon više od 50 godina, dobiti novu zaobilaznu trasu izvan granica Parka.

Generalni uređajni plan završen 1970. godine samo je potvrdio nužne mjere zaštite i postavke Programa iz 1960. godine, ali i uveo kategorizaciju prostora po razini zaštite i predložio područja proširenja.

Sljedeći prostorni plan, koji nikada nije konačno usvojen, iz 1976.-1977. godine, uveo je daljnje podjele prostora po režimima i razinama zaštite, utvrdio maksimalne teoretske posjetiteljske kapacitete na preko 2 milijuna posjetitelja, ali i predložio novo proširenje prostora Parka ukupno s oko 19.000 ha na oko 35.000 ha, i uključenje znatnog broja novih naselja, s ukupno 6.000 planiranih stanovnika.

Prostorni plan iz 1986. godine, koji je i danas na snazi, proširio je područje Parka na oko 30.000 ha, kompromisno prihvatio u međuvremenu nastalu izgradnju prvenstveno hotelskih i drugih smještajnih, ali i stambenih kapaciteta, te rasteretio prostor uz sama jezera od tranzitnog prometa prema Otočcu.

Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske iz 1997. i 1999. godine odredila je obvezu izrade novog prostornog plana čiji Program je započet 2000. godine, do 2004. god. su obavljani Pripremni radovi, a 2005. godine je uz brojne tematske (separate) studije započeta i izrada Prostornog plana područja posebnih obilježja Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ (u daljnjem tekstu: Plan).

Svim dosadašnjim Programima, istraživanjima i Planovima vezanim za Park, zajednička je kontradikcija vezana za odnos prema hotelsko – turističkoj izgradnji, koja se kontinuirano razvijala u smjeru suprotnom od svih planerskih stavova. Izgradnja i povećanje hotelskih kapaciteta neposredno uz jezera kao i odgovarajućeg prometnog sustava za opskrbu tih kapaciteta, te prilagođen sustav posjećivanja, doveli su do toga da je Park dominantno turističko odredište s najbržim i direktnim pristupom prirodnim senzacijama - temeljnom jezerskom fenomenu.

Zbog svih ovih stvorenih karakteristika i već samorazumljive mogućnosti, da svaki od milijun posjetitelja mora i može doći, brzo i direktno do samih jezera, planeri uređenja prostora Parka, sučelili su se s već postojećim (nedavno stvorenim) nepovoljnim utjecajima na sami prirodni fenomen, koji utjecaji su umanjili mogućnosti za pažljivu i racionalnu organizaciju i planiranje budućnosti prostora Parka.

Činjenica da ogroman dio prihoda Javna ustanova Nacionalni park „Plitvička jezera“ (u daljnjem tekstu: Javna ustanova) ima od vremenski koncentriranog posjećivanja Parka, ljetne turističke sezone, bila je otežavajuća okolnost u osmišljavanju koncepcije novoga Plana.

Intencija ovoga Plana da uspostavi određene režime kontrole i zaštite širokog prostora, rezultirala je konceptualnom heterogenošću, a time i gubitkom planerske supstance koja bi prostor Parka trebala tretirati jednoznačno.

Dodatna teškoća u koncipiranju ovoga Plana sadržana je u činjenici da je kroz planske mjere povezana najviša planerska razina (svojevrsna i primjerena veličini i značaju planiranog prostora) s najnižom provedbenom razinom (određivanje građevinskih područja za naselja). Ta zadaća je ipak uspješno obavljena čime je izbjegnuta vremenski i stručno upitna, odgoda provedbe zbog nužne izrade detaljnije planske dokumentacije. Takvim planerskim pristupom omogućava se kontinuirani razvoj Parka, a izbjegnuta je i svaka mogućnost eventualne "socijalno opravdane" bespravne izgradnje.

Koncept ovoga Plana predodređen je razvojnim stavovima vezanima za tri dominantne teme:

- (1) Odnos prema prirodnim vrijednostima prostora Parka
- (2) Odnos prema stanovništvu i naseljima
- (3) Odnos prema gospodarstvu, turizmu i infrastrukturi.

Za sve tri teme, kroz proces izrade Plana, provedena dodatna istraživanja i brojne stručne rasprave, doneseni su vrlo jasni, možda čak i radikalni razvojni stavovi:

(1) Prirodne vrijednosti - najbolje se štite što manjim utjecajem i prisutnošću bilo kakvo izgradnje i ljudskog djelovanja, osim u dijelovima gdje je takva potreba znanstveno utvrđena. Tako se ovim Planom omogućuje da u budućnosti izgradnja prometne i tehničke infrastrukture i sustav posjećivanja u velikoj mjeri odterete sve prirodne sustave koji bi ljudskim djelovanjem mogli biti ugroženi. Unaprjeđenje svih sustava zaštite, upravljanje i briga o pojedinim specifičnim dijelovima prostora, kao i monitoring prepušteni su znanstvenicima, a svi ti prostori oslobođeni su u najvećoj mogućoj mjeri negativnih utjecaja naselja i turističkog razvoja.

(2) Odnos prema stanovništvu i naseljima - također je potpuno jasno i čvrsto postavljen. Unutar bivših znatno užih granica Parka, prije više od 100 godina živjelo je oko 6.000 stanovnika. Danas, u 50 % širim granicama, živi nešto više od 1.400 stanovnika. Budući da je prostor Parka do vremena turističke ekspanzije bio nedvojbeno izvrsno očuvan, nepobitno zaključujemo da nekoliko tisuća stalnih stanovnika nikako nije ugrožavajući faktor za vrijednosti toga prostora. To više što današnje mogućnosti tehničke infrastrukture omogućavaju postupnu zaštitu hidrografski osjetljivog podzemlja od otpadnih voda, a gotovo svi ostali mogući negativni utjecaji više su tehničko-vizualne naravi i lako se putem mjera provedbe ovoga Plana i reguliraju. Ipak, kako bi se trajno izbjegla i najmanja mogućnost nepovoljnog utjecaja naselja i stalnih stanovnika na prostor, postojeća naselja klasificirana su na ona koje se trebaju postupno "gasiti" (ostat će bez stalno nastanjenog stanovništva), na ona koja mogu doživjeti tek ograničeni razvoj unutar već zauzetoga prostora i na ona koja mogu bez opasnosti nepovoljna utjecaja na prirodne vrijednosti, doživjeti izvjesnu razvojnu budućnost. Značajno je napomenuti, da iako se Planom osigurava dovoljna površina za razvoj naselja, ukupna površina građevinskih područja naselja smanjena je u odnosu na sada važeći plan iz 1986. godine, s tada planiranih više od 400 hektara, na cca 250 hektara.

(3) Odnos prema gospodarstvu, posjetiteljskom turizmu i infrastrukturi – Novi hotelski kapaciteti unutar granica Parka neće se graditi, a postojeći se mogu samo rekonstruirati i poboljšavati, ali ne i povećavati. Ta činjenica, uz planirane nove ulaze u Park smještene sjeverno i južno od Velike Poljane, omogućava da se najosjetljiviji dio prostora uz jezera operativnim planom posjećivanja znatno rastereti, a dio posjetitelja i prostorno disperzira u druga vrijedna područja Parka. Prometni i ostali infrastrukturni sustavi zbog ovakvoga koncepta ne moraju se kvantitativno povećavati, ali će se morati tehnički unaprjeđivati. Izgradnja istočne cestovne obilaznice, od Grabovca do Prijeboja, kao i režimsko ograničenje na jugozapadnoj prometnici, na relaciji Donji Babin Potok – Korenica, znatno će podići razinu zaštite cjelokupnog prostora.

Ovako jasan planerski stav prema tri dominantne teme rezultirao je homogenim i jednoznačnim planerskim tretmanom ukupnoga prostora u granicama zahvata Parka. Time je osigurana trajna zaštita prirodnih fenomena, ali i omogućen normalan život za postojeće i dio eventualnih novih stanovnika, te razina posjećivanja i osiguranje gospodarskog rasta koji neće ugrožavati prirodne vrijednosti i krajobrazna obilježja zbog kojih je ovaj prostor i proglašen prvim nacionalnim parkom u Hrvatskoj.

Iznimno značajan segment planerske problematike vezan je za sustav posjećivanja, kao i za prometnu koncepciju koja mora racionalno ali i učinkovito opslužiti posjetitelje Parka (oko milijun godišnje). Izgradnja istočne obilaznice (na D1) i sjeverne obilaznice (na D42) omogućiti će „oslobađanje“ važnog dijela prostora Parka od tranzitnih vozila, te omogućiti znatno odterećenje najosjetljivijih prostora od vozila, naročito u trenucima najintenzivnijih posjeta u ljetnim mjesecima.

Sustav s dva nova ulaza, novim glavnim na sjevernom rubu Parka, južnim glavnim na Prijeboju, te dva kontrolna u Kuselju i Donjem ili Gornjem Babinom Potoku, omogućava zadržavanje mnogobrojnih posjetiteljskih vozila na rubovima prirodno najvrednijeg dijela Parka. Planirano je vremenski definirano zadržavanje/puštanje vozila u središnji prostor Parka, u skladu s mogućnostima prihvata po mjesecima (ljetna sezona i ostalih 8 mjeseci u godini). Prometna studija, čija je izrada određena ovim Planom, pružiti će Upravi Parka vjerodostojne podatke za planiranje redoslijeda, faznosti i dinamike izgradnje novih glavnih i kontrolnih ulaza. Plan kroz prometnu studiju omogućava ekonomično i fleksibilno investiranje u sve potrebne sadržaje novih ulaza.

Sve navedene planerske postavke, razumno odmjerene u razinama određenosti, omogućavaju ovom Planu vremensku trajnost, a operativne mjere stavlja na korištenje Planu upravljanja i Upravi Javne ustanove. Postignuta razina koncepcijske i provedbene jasnoće i određenosti Plana, koja osigurava trajnu zaštitu ovog dragocjenog prostora i sustava, ujedno omogućava prilagođavanje funkcioniranja dnevnog života gospodarskim i društvenim promjenama koje nas očekuju u slijedećim desetljećima.

Plan je izrađen sukladno:

- Važećoj Strategiji (iz 1997. godine) i Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske međunarodnim konvencijama iz domene zaštite okoliša i prirode, kojih je potpisnik Republika Hrvatska
- Važećem Zakonu o prostornom uređenju
- Važećem Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara
- Važećem Zakonu o zaštiti prirode
- Važećem Zakonu o vodama
- Važećem Zakonu o poljoprivrednom zemljištu
- Važećem Zakonu o šumama
- Važećoj Uredbi o ekološkoj mreži
- Važećoj Strategiji i akcijskom planu zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske
- Važećem Pravilniku o ocjeni prihvatljivosti zahvata za prirodu
- Važećem Pravilniku o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova.

Sadržajni okvir i elementi za izradu i donošenje Plana određeni su:

- Važećim Zakonom o prostornom uređenju
- Važećim Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova.

Nositelj izrade Prostornog plana Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ je Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja. Stručni izrađivač je Urbanistički institut Hrvatske d.o.o.– Zagreb.

Urbanistički institut Hrvatske je započeo izradu ovog plana temeljem odluke o izradi Prostornog plana Područja posebnih obilježja Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ Ličko-senjske županije objavljene u Narodnim novinama Republike Hrvatske 07. ožujka 2005. godine. i ugovora o izradi Prostornog plana područja posebnih obilježja Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ br. ug. 41/2005; klasa: 350-02/04-01/18; Ur.br. 2125/1-08-05-16 sklopljenog između Republike Hrvatske, Ličko-Senjske županije, Ulica dr. Franje Tuđmana 4, Gospić i Urbanističkog instituta Hrvatske d.d., Ul. Frane Petrića 4, Zagreb, lipanj 2005.

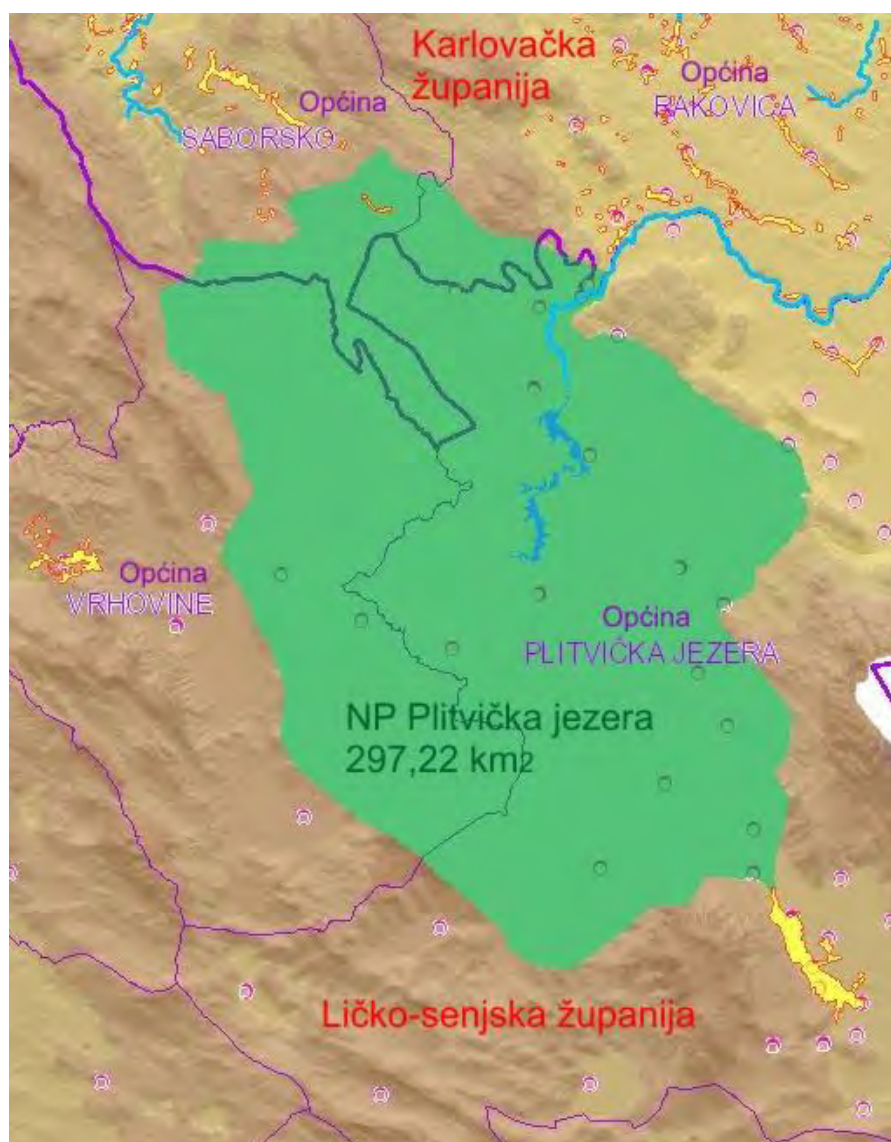
Slika 1. Ortofoto snimak iz 2000. god.

1. POLAZIŠTA

1.1. Položaj, značaj i posebnosti područja nacionalnog parka u odnosu na prostor i sustav Države

Prema teritorijalnoj podjeli (važeći Zakon o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj) Nacionalni park „Plitvička jezera“ smješten je na području dviju županija: Ličko-senjske (dijelovi općina: Plitvička jezera i Vrhovine) i Karlovačke (dio općina Saborsko i Rakovica). Najveći dio Parka smješten je u Ličko-senjskoj županiji, a samo manji rubni dio (sjeverozapadni i sjeverni dio) u Karlovačkoj županiji.

Shematsko-kartografski prikaz br. 1. Smještaj Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ u odnosu na teritorijalni raspored općina, odnosno obuhvat županija

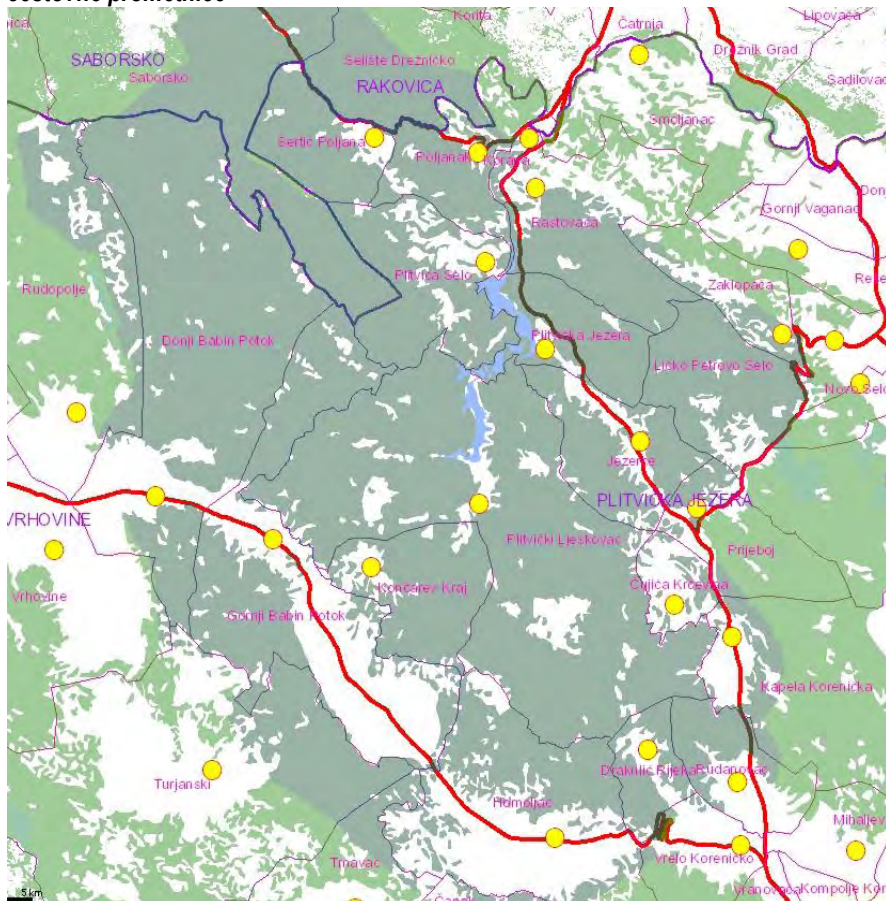
Unutar područja Parka danas se nalazi 20 samostalnih naselja od kojih 17 pripada općini Plitvička jezera, 2 općini Vrhovine, a jedno općini Rakovica (naselje Korana II).

U područje Parka ulaze i areali okolnih 8 naselja (općina Saborsko; Saborsko, općina Rakovica; Selište Drežničko, općina Vrhovine; Rudopolje, Gornje Vrhovine i Turjanski i općina Plitvička Jezera; Trnavac, Čanak i Ličko Petrovo Selo) od kojih se samo unutar dva na području Parka nalaze dijelovi sljedećih naselja: Kuselj kao dio naselja Saborsko (općina Saborsko)

i Sječivica kao dio naselja Turjanski (općina Vrhovine). Manji dijelovi naselja Rastovače, Zaklopače i Vrela Koreničkog se nalaze izvan područja Parka. Na sjeverozapadnom dijelu Parka smješten je Kuselj koji je preko naselja Sertić Poljana spojen s naseljem Poljanak.

Naselja na području Plitvičkog kraja stara su nešto više od 200 godina. Uzrok tome su specifični povijesni uvjeti kao npr. nesigurnost pograničnog područja zbog stalnih sukoba s Turcima do kraja 17. stoljeća. Prve građevine su bile skromna skloništa pastira, a starija naselja ovog područja su u pravilu na lokalitetima pastirskih selišta. To su tipična planinska sela koja se obično sastoje od više zaselaka, a svaki zaselak od nekoliko kuća odnosno gospodarstava. Na području Parka postoji još svega nekoliko donekle sačuvanih autentičnih seoskih ambijenata i to uglavnom na izoliranim lokalitetima (Sertić Poljana, Končarev Kraj, Korana, Bigina Poljana, Uvalica i Drakulić Rijeka).

Shematsko-kartografski prikaz br. 2. Zemljopisni položaj 20 naselja unutar Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ i glavne cestovne prometnice

Nacionalni park „Plitvička jezera“ najveći je i najstariji nacionalni park u Republici Hrvatskoj, koji svojim iznimnim prirodnim ljepotama i ekološkim značajem predstavlja neprocjenjivu nacionalnu vrijednost. Park predstavlja osobitu geološka i hidrogeološka prirodna pojava. Kompleks Plitvičkih jezera proglašen nacionalnim parkom 1949. godine, šumovit je planinski kraj u kojem je nanizano 16 manjih i većih jezera kristalne modrozeleno boje. Vodu dobivaju od brojnih rječica i potoka a međusobno su spojena kaskadama i slapovima. Jezera su odvojena sedrenim barijerama, za koje je bilo odlučujuće razdoblje od posljednjih desetak tisuća godina, i temeljna su osobitost Parka.

Prostrani šumski kompleksi, iznimne prirodne ljepote jezera i slapova, bogatstvo flore i faune, planinski zrak, kontrasti boja, šumske staze i drveni mostići i još mnogo toga dio su neponovljive cjeline koju je i UNESCO 1979. godine proglasio svjetskom prirodnom baštinom, među prvim u svijetu.

Prostornim planom područja posebnih obilježja Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ obuhvaćeno je područje unutar zakonom utvrđenih granica Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ ukupne površine 26.600 hektara („Narodne novine“, br. 13/97.). Ukupna površina Parka dobivena premjerom iznosi 29 685 ha, od čega jezera čine 232 ha, šume 24 821 ha, a ostalo su travnjaci i ostale površine. Prosječna nadmorska visina je 600 m. Najniža točka je 367 m na Koranskom mostu, a najviša 1 279 m na Seliškom vrhu. Nalazi se na području dvije županije, 91% Parka pripada Ličko-senjskoj, a 7% u Karlovačkoj županiji. Park je podijeljen na užu i širu zonu prema stupnju zaštite. 16 jezera se stepenasto prelijevaju i silaze

jedno u drugo u nizu od 5.460 m zračne linije. Jezera se dijele na Gornja i Donja jezera, a natapaju ih vode Crne i Bijele rijeke s pritokama te Rječica i njene pritoke. Najveće jezero je Kozjak s 81,5 hektara površine, ujedno i najdublje s 47 m. Prošćansko jezero je drugo po veličini i proteže se u duljini od 2,5 km.

Na Gornjim jezerima uglavnom je dolomitna geološka građa, a na Donjima od vapnenaca. Spilja ima oko 30. Sedrene barijere, koje dijele jedno jezero od drugoga su od vapnenca istaloženog iz vode. Građa sedrenih barijera je vrlo osjetljiva i krhka pa zahtijeva visok stupanj zaštite. Bez vode ne bi bilo ni jezera ni slapova ni bujne vegetacije. Sedrotvorci su biljke, koje stvaraju sedrene stijene i mijenjaju oblik jezera i jezerska korita. Sedrene barijere su biološki fenomen izuzetne ljepote.

Prvi ozbiljni počeci posjetiteljskog turizma na Plitvičkim jezerima potječu iz 1861. godine. Oficiri Vojne krajine sagradili su te godine prvu turističku kuću na Velikoj poljani. Hotel s 28 soba izgrađen je 1896. godine. Godine 1922. već je bilo 250 soba. Puno je na razvoj turizma utjecala gradnja ličke pruge 1927. godine. Godine 1937 bilo je 668 smještajnih mjesta. U Drugom svjetskom ratu uništeno je gotovo sve do tada sagrađeno. Nakon Drugog svjetskog rata izgrađen je hotel "Jezero" s 500 postelja, turističko naselje Medveđak, restoran "Lička kuća", stambeno naselje Mukinje za osoblje s dječjim vrtićem i knjižnicom. Sagrađene su i ceste - državna cesta od Zagreba prema Splitu prolazi kroz Plitvička jezera. Sagrađeni su i dalekovodi i plinovodi, uređene pješačke staze, uveden prijevoz manjim brodovima na jezerima i provedena su nova znanstvena istraživanja. Godine 1971. bilo je oko 1.000 postelja u Parku i oko 200 postelja u blizini Parka te kamp naselje. Proglašenjem Plitvičkih jezera svjetskom baštinom pod zaštitom UNESCO-a 1979. godine nastavljen je ubrzani razvoj posjetiteljskog turizma u samom Parku koji je svoj vrhunac doživio 1988. godine. Tijekom Domovinskog rata područje Plitvičkih jezera bilo je okupirano, bez posjetitelja. Tek od 1995. godine Park ponovno doživljava ubrzani porast broja posjetitelja koji je do 2010. godine dosegao gotovo 1.000.000 posjetitelja.

Obveze iz Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske

Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (iz 1999. godine) sadrži osnovne ciljeve razvoja u prostoru, kriterije i smjernice za uređenje prostornih i drugih cjelina, prijedlog prioriteta za ostvarivanje ciljeva prostornog uređenja, te na temelju prirodnih, gospodarskih, društvenih i kulturnih polazišta određuje osnovu za organizaciju, zaštitu, korištenje i namjenu prostora, zaštitu i unaprjeđenje okoliša, sustav središnjih naselja i sustav razvojne društvene infrastrukture.

Osnovni ciljevi prostornog razvoja Hrvatske su:

- Ubrzani, ali i održiv razvoj gospodarstva i zaštite okoliša
- Osnažiti prostorno-razvojne strukture Države
- Kvalitetna preobrazba prostornog razvoja koja uzima u obzir prirodnu i kulturnu baštinu smatrajući ih ključnim čimbenikom nacionalnog prostornog identiteta
- Ne prihvatiti razvojne modele i zastarjele tehnologije koje razvijeni svijet napušta već poticati razvojne programe s tehnologijama koje unaprjeđuju prostor i ne zagađuju okoliš
- Očuvati fizičku i ekološku cjelovitost resursnih područja primjenjujući modele primjerene značajkama prostora (rjetko naseljena područja, područja dominacije prirodnih resursa)
- Velike infrastrukturne sustave razvijati tako da omoguće potpunu funkcionalnu integraciju hrvatskog teritorija.

Stanovništvo i naselja

Prema kategorizaciji Programa prostornog uređenja RH u Parku prevladavaju - ostala manja naselja - sela, koja se još uvijek nalaze u procesu urbane tranzicije. Kako će se taj proces i dalje nastaviti ova naselja treba revitalizirati, pri čemu je moguće razlikovati više tipova prioritarnog revitaliziranja imajući u vidu čimbenike koji u njoj sudjeluju:

- Revitaliziranje važnijih naselja za koja postoji nedvosmisleni javni interes zbog njihove uloge u prostornoj organizaciji prostora Parka
- Revitaliziranje naselja gdje je javni interes ograničen samo na potporu u izgradnji minimalne tehničke infrastrukture.

Dio malih seoskih naselja će u budućnosti ostati bez stalnog stanovništva i mogu se koristiti u funkciji sekundarnog stanovanja te seoskog turizma i rekreacije. Stambena i druga izgradnja treba se provoditi usmjeravanjem na dijelove građevinskih područja naselja koja su već opremljena komunalnom infrastrukturom, te na nedovoljno i neracionalno izgrađenim dijelovima naselja (interpolacijom ili dogradnjom i nadgradnjom).

Građevine javnog standarda

Razvoj javnih službi, kojima će se poboljšati uvjeti života treba razvijati u pojedinim središnjim naseljima, koja imaju tendenciju središnjeg naselja gravitacijskog područja, odnosno prema kojem je usmjereno stanovništvo gravitacijskog područja. Javne službe u cilju optimalnog razvoja i strateških interesa Države u područjima demografske ugroženosti treba prilagođavati stvarnim uvjetima života. Ustanove odgoja i obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi, te prostore za razvoj sportskih aktivnosti, rekreaciju, zabavu i odmor, treba osigurati svim uzrastima stanovništva.

Infrastrukturne i vodogospodarske građevine

Prometno povezivanje cjelokupnog državnog teritorija je prioritet razvoja Republike Hrvatske. Pri izgradnji i realiziranju prometnog povezivanja potrebno je intenzivnije ulaganje u održavanje cestovne infrastrukture, te primjena strožih kriterija zaštite okoliša, kako bi se sačuvala prednosti očuvanosti našeg prostora.

Telekomunikacijski promet treba unaprijediti i pratiti dostignuća razvijenih država Zapada, te izgradnja preostale mreže odašiljača kako bi se postigla stopostotna pokrivenost Države. Prioritet se odnosi na obnovu, ratom uništene mreže i priključenje još nepriključenih mjesta. Vodogospodarsveni sustav polazi od potreba osiguranja dovoljne količine kvalitetne vode za stanovništvo i gospodarstvo. Zaštita voda i očuvanje kvalitete vode, te zaustavljanje trenda pogoršanja kvalitete podzemnih i površinskih voda jedan je od glavnih ciljeva za ostvarenje održivog razvoja i gospodarenja vodama. Sustavne mjere za postizanje zadanih ciljeva su: uklanjanje izvora ili uzroka zagađenja voda, sprječavanje nastajanja zagađenja, definiranje propisanih zona sanitarne zaštite, izgradnja središnjih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, te izrada planova gospodarenja vodama.

Gospodarske djelatnosti u prostoru

Upravljanje šumama i šumskim zemljištem provoditi tako da se održava u šumama biološka raznolikost, sposobnost obnavljanja, vitalnost i potencijal da bi šume ispunile važne gospodarske, ekološke i socijalne funkcije na lokalnoj i globalnoj razini. Osnovna svrha poljodjelske politike je poticanje djelotvornog, konkurentnog poljodjelstva načinom koji štiti prirodne potencijale zemlje. U upravljanje tлом treba uključiti odgovarajuće tradicijske i autohtone načine korištenja tla, te vrijednosti tla i ekosustava u pokazatelje gospodarske učinkovitosti. Važno mjesto ima revitaliziranje i uključivanje u funkcije turizma kulturno-graditeljske baštine. Atraktivnost prirode i krajobraza, te gospodarska sprega s poljoprivredom (zdrava hrana i posebna regionalna ponuda - proizvod), lovni, znanstveni, poslovni, izletnički i rekreacijski turizam. Stoga je od posebnog interesa turizma očuvati i unaprijediti krajobraz i poticati tradicijske djelatnosti. Pri uređenju prostora prednost treba dati revitaliziranju zapuštenih građevina i čitavih naselja, stavljajući ih u turističku funkciju. Temeljno načelo cjelovitog pristupa planiranju i uređenju prostora je zaštita okoliša cjelokupnog prostora te pojedinih područja. Na globalnoj razini važno je uspostavljanje integralnog pristupa gospodarenju većim cjelinama pri čemu posebnu važnost imaju područja rijetke naseljenosti i očuvane prirode u cjelini.

Kod zaštite prirodne baštine potrebno je:

- Uspostaviti cjelovitu zaštitu prirodnih vrijednosti
- Izraditi prostorne planove
- Proširiti zaštitu vrednovanjem i zoniranjem pojedinih dijelova uz rijeke u svrhu utvrđivanja i zaštite te primjerenog korištenja i održivog gospodarenja
- U strukturi šumskih rezervata trebaju biti zastupljene sve šumske zajednice koje su zastupljene na području Republike Hrvatske
- Vrednovati zaštićene dijelove prirode uz primjenu odgovarajućih kriterija i razvrstavanja u razrede međunarodnog, državnog i lokalnog značaja
- Sprječavati zahvate i djelatnosti čije posljedice su degradacija i smanjenje raznovrsnosti biljnog i životinjskog svijeta
- U svrhu bioraznovrsnosti sačuvati što gušću mrežu očuvanih biotopa
- U vodnom gospodarstvu sačuvati dio postojećih živica, šumaraka, prirodnih potoka i drugih vrijednih vodenih staništa
- Pri gradnji prometnica izbjegavati presijecanje ključnih staništa, te osigurati prelaze i prolaze za faunu,
- Umanjiti posljedice velikih graditeljskih zahvata ili pridobivanja mineralnih sirovina
- Pratiti stanje zaštićenih dijelova prirode oštećenih tijekom Domovinskog rata.

Glavne zadaće zaštite graditeljske baštine su:

- Osiguranje uvjeta za zaštitu kulturne baštine
- Provedba vrednovanja i kategorizacije dobara graditeljske baštine
- Planiranje u zaštićenim područjima
- Izrada konzervatorske dokumentacije za naselja registrirana kao povijesno urbanističke cjeline

- Obnoviti i revitalizirati ratom oštećene spomenike graditeljske baštine
- Očuvati posebno vrijedne dijelove ruralnih cjelina.

U okviru zaštite krajolika, potrebno je:

- Očuvati i naglasiti identitet pojedinih područja (krajolik s visokim stupnjem gospodarske učinkovitosti; krajolik s visokim stupnjem prirodosti; krajolik s visokim stupnjem identiteta)
- U okviru planiranja prvenstveno osigurati zaštitu područjima s karakterističnim uzorcima naselja; područja s naglašenim značenjem kulturnih krajolika, područja većeg značaja za zaštitu prirode, područja prirodnih biotopa.

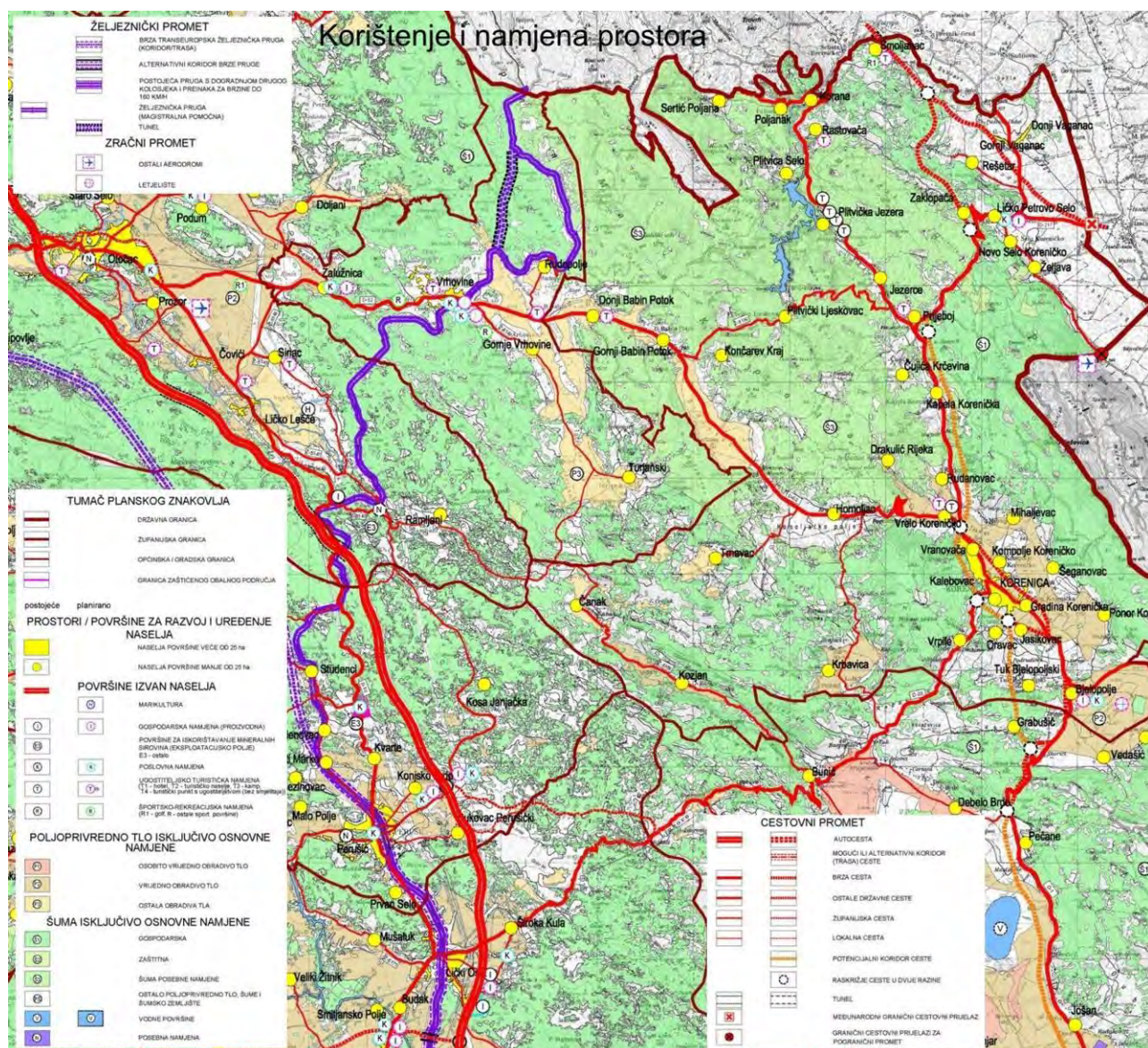
Ocjena postojeće prostorno planske dokumentacije

Prostor Parka pokriven je prostornim planovima dvije županije:

1. Prostornim planom Ličko-senjske županije (Prvi PPŽ iz 2002. godine; Usklađenje s Uredbom o ZOP-u 2005. god.; Prve Izmjene i dopune (ID) PPŽ 2006.; Druge ID PPŽ 2007.; Treće ID PPŽ 2010.) i
2. Prostornim planom Karlovačke županije (Prvi PPŽ iz 2001. godine; Prva ID PPŽ 2008.).

Prostornim planovima županija razrađena su načela prostornog uređenja i utvrđeni ciljevi prostornog razvoja, te organizacija, zaštita, korištenje i namjena područja Županije. Planovi sadrže prostornu i gospodarsku strukturu Županija, sustav središnjih naselja područnog značenja, sustav razvojne područne infrastrukture, osnove za uređenje i zaštitu prostora, mjerila i smjernice za gospodarski razvoj, očuvanje i unaprjeđenje prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti, mjere za unaprjeđenje i zaštitu okoliša te druge značajke od važnosti za Županije.

Shematsko-kartografski prikaz br. 3. Prostorni plan Ličko-senjske županije iz 2010. godine (Treće Izmjene i dopune Plana)

1. PPU općine Plitvička jezera – Plan iz 2006. god.; Prve Izmjene i dopune iz 2012.,
2. PPU općine Vrhovine – Plan iz 2005. god.; Prve Izmjene i dopune iz 2006.; Druge Izmjene i dopune iz 2009.,
3. PPU općine Saborsko – Plan iz 2007.; Prve ID PPU u tijeku,
4. PPU općine Rakovica – Plan iz 2005. Prve ID PPU iz 2013.

Shematsko-kartografski prikaz br. 4. Prostorni plan uređenja općine Plitvička jezera iz 2006. godine

Obveze iz međunarodnih konvencija i strategija

Aktivno sudjelovanje Republike Hrvatske u regionalnim i globalnim inicijativama za očuvanje zajedničkog okoliša dovele su do potpisivanja nekoliko važnih međunarodnih ugovora, konvencija, strategija i sporazuma.

U ovom prilogu razmatrani su najvažniji sporazumi, konvencije i zakoni koji su direktno ili indirektno vezani uz Park, a važni su u planiranju prostora. Obveze koje je po međunarodnim konvencijama preuzela Republika Hrvatska u pogledu očuvanja i zaštite kulturnog i prirodnog nasljeđa, (Odluka Vlade RH o preuzimanju obveza iz međunarodnih ugovora potpisanih prije proglašenja RH - „Narodne novine“ br. 1/91. i 12/93.) su:

1. „Međunarodna konvencija o zaštiti ptica“ (Pariz, 1950.) - obvezuje potpisnice na zaštitu stanovitih vrsta ptica, a posebno ptica selica.
2. „Ramsarska konvencija“ - Konvencija o močvarnim staništima koja su od međunarodnog značenja, posebno kao prebivališta ptica močvarica (Ramsar, 1971.).
3. „Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine“ (Pariz, 1972.) - po kojoj su sve potpisnice obvezne očuvati stanovita kulturna i prirodna dobra kao opću baštinu cjelokupnog čovječanstva.
4. „Konvencija o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja“ (Bonn, 1979.), obvezuje na donošenje mjera stroge zaštite migratornih vrsta koje su u opasnosti od izumiranja u cijelom ili u značajnom dijelu svojeg područja rasprostiranja.
5. „Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa“ (Bern, 1979.), detaljno regulira zaštitu ugroženih vrsta, s naglaskom na važnost zaštite njihovih staništa
6. „Konvencija o biološkoj raznolikosti“ usvojena je 1992. godine (u Rio de Janeiru), kojom se države stimuliraju na razradu i donošenje nacionalnih strategija i međunarodne suradnje pri očuvanju biološke raznolikosti „in situ“. Hrvatska je ratificirala tu konvenciju 1996. godine, te je uz pomoć sredstava GEF-a izrađena Nacionalna strategija bioraznolikosti objavljena 1999. godine. Protokol o biološkoj sigurnosti (u okviru ove Konvencije) Hrvatska je potpisala u Cartageni 2000. godine.
7. „Paneuropska konferencija o biološkoj i krajobraznoj raznolikosti“ (Sofija, 1995.) rezultirala je pokretanjem brojnih projekata, među kojima je pokretanje Akcijskog plana za riječne eko-sustave i srodne močvarne predjele.
8. „Konvencija o europskim krajobrazima“ (Firenza, 2000.) temelji se na spoznaji da se kvaliteta i raznolikost krajobraza u Europi ubrzano smanjuje, te je utvrđena obveza države u očuvanju krajobraza kroz zakonsku zaštitu, prostorno planiranje, procjenu utjecaja na okoliš i sl.
9. „Konvencija o procjeni utjecaja na okoliš preko Državnih granica“ potpisana u Espoou 1991. godine obvezuje na sprječavanje, smanjivanje i kontrolu štetnih prekograničnih utjecaja na okoliš.
10. „Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka“ (CITES), potpisana u Washingtonu 1973. godine.

1.2. Pregled zakonske osnove razvoja i zaštite

– kategorija zaštite prirodne i kulturne baštine – Nacionalni park

U Ustavu Republike Hrvatske ističe se da je očuvanje prirodnog i kulturnog bogatstva i zaštita okoliša najviša vrednota ustavnog poretka. Prirodna baština predstavlja dio resursne osnove Republike Hrvatske i temelj je očuvanja njenog prirodnog i kulturnog identiteta. S posebnom pažnjom potrebno je pristupiti zaštiti i upravljanju zakonom zaštićenim prostorima kako bi se sačuvale njihove izvorne karakteristike i specifičnosti, u cilju očuvanja i unaprjeđenja sveukupne biološke i krajobrazne raznolikosti.

Važećim Zakonom o zaštiti prirode nacionalni park je definiran kao prostrano, pretežno neizmijenjeno područje kopna i/ili mora iznimnih i višestrukih prirodnih vrijednosti, obuhvaća jedan ili više sačuvanih ili neznatno izmijenjenih ekoloških sustava, prvenstveno je namijenjen očuvanju izvornih prirodnih vrijednosti.

Plitvička jezera proglašena su nacionalnim parkom 1949. godine posebnim Zakonom Sabora NR Hrvatske, a zaštićeni predjel zauzimao je površinu od 19.474 ha. 1997. god. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o proglašenju Plitvičkih jezera nacionalnim parkom mijenjaju se granice zaštićenog područja, čime se ono povećava na 26 600 ha. Prepoznajući ljepote ovog predjela i neponovljivost prirodnog fenomena jezera i slapova, Organizacija Ujedinjenih naroda, odnosno njezin ured UNESCO-a - 1979. godine uvrštava Plitvička jezera na Listu Svjetske kulturne i prirodne baštine.

Nacionalni park „Plitvička jezera“ najveći je i najstariji nacionalni park u Hrvatskoj, koji svojim iznimnim prirodnim ljepotama i ekološkim značajem predstavlja neprocjenjivu nacionalnu vrijednost.

Povelja UNESCO-a

1.3. Stručna podloga zaštite prirode

za Prostorni plan područja posebnih obilježja Parka „Plitvička jezera“

Izradio: Državni zavod za zaštitu prirode, veljača 2008.

Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu prirode, zatražilo je od Državnog zavoda za zaštitu prirode izradu stručne podloge za Prostorni plan područja posebnih obilježja Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ te je dostavilo prirodoslovne podloge izrađene za potrebe izrade prostornog plana.

Prema članku 69. važećeg Zakona o zaštiti prirode organizacija prostora, način korištenja, uređenja i zaštite prostora u nacionalnom parku uređuje se, na temelju stručne podloge koju izrađuje Državni zavod za zaštitu prirode, prostornim planom područja posebnih obilježja.

Državni zavod za zaštitu prirode, u suradnji s Javnom ustanovom i Upravom za zaštitu prirode Ministarstva kulture, izradio je stručnu podlogu zaštite prirode. Studija se bavi prvenstveno "Zonom korištenja" odnosno mogućnostima njenog razvoja u skladu s ograničenjima koja proizlaze iz njene veličine i smještaja unutar drugih zona zaštite.

Kriteriji i zoniranje dani su u poglavlju 6.2 Stručne podloge zaštite prirode kako slijedi:

Zoniranje Nacionalnog parka Plitvička jezera

Zoniranje za potrebe Plana izrađeno je u suradnji s nadležnom Javnom ustanovom i Ministarstvom kulture te je usklađeno sa zoniranjem za potrebe Plana upravljanja, izrađenim u okviru projekta KEC. Navedeno zoniranje slijedi principe objašnjene u prethodnom poglavlju. Podaci o udjelu pojedinih zona u Parku navedeni su u tablici 13., a kartografski prikaz u prilogu 8.1.6.

Tablica 1. Udio površine pojedinih zona unutar Nacionalnog Parka Plitvička jezera

Šifra zone	Zona	Podzone	% ukupne površine NP
1	Zona stroge zaštite	Zona najstrože zaštite (podzona 1a) Zona vrlo stroge zaštite (podzona 1b)	66,75
2	Zona aktivne zaštite	-	29,1
3	Zona korištenja	-	4,15

1. Zona stroge zaštite (Zona 1, s podzonama 1a i 1b)

Ova zona obuhvaća najveći dio Parka (66,75%) - šumske ekosustave, ekosustave stijena i točila te ostale ekosustave velike vrijednosti sa stanovišta zaštite prirode koji su se razvili zbog prirodnih uvjeta područja te ne zahtijevaju aktivne mjere očuvanja.

Cilj upravljanja područjem ove zone jest očuvanje prirodnih procesa i staništa te njihovih sastavnica.

U ovoj zoni nisu dopuštene intervencije u prostoru (osim u iznimnim okolnostima) niti bilo kakva izgradnja. Dopuštena su znanstvena istraživanja, inventarizacija i monitoring biološke raznolikosti. Uz navedeno, u podzoni 1b dopušteno je i ograničeno i kontrolirano posjećivanje, pod nadzorom Javne ustanove, te uz zadovoljavanje drugih odredbi Zakona o zaštiti prirode. Iznimno dopuštene intervencije u prostoru uključuju lokaliziranje požara, uklanjanje invazivnih alohtonih vrsta ili slične aktivnosti vezane uz očuvanje osnovnih prirodnih značajki prostora, a u skladu s odredbama Zakona o zaštiti prirode.

Iz ove zone su isključene sve ceste, šumski putovi i markirane planinarske staze koje eventualno kroz nju prolaze.

2. Zona aktivne zaštite (Zona 2)

Ova zona obuhvaća 29,1% površine Parka - travnjačke površine, uključujući i one u većem ili manjem stupnju sukcesije, zone revitalizacije travnjaka, i s njima eventualno povezane ostatke tradicionalne arhitekture; te ostale visoko vrijedne ekosustave na kojima je potrebno ili se može predvidjeti da će biti potrebno primjenjivati aktivne mjere zaštite.

Cilj upravljanja područjem ove zone jest očuvanje krajobraza tj. antropogeno uvjetovanih ekosustava i njihove biološke raznolikosti te kulturne baštine područja.

Zbog antropogenih uvjeta nastanka većine ovom zonom obuhvaćenih ekosustava, u ovoj zoni potrebno je provoditi aktivne mjere očuvanja i/ili revitalizacije staništa. Te mjere na području Parka uključuju aktivno održavanje travnjaka ispašom ili košnjom, uklanjanje stabala koja zarastaju travnjake te održavanje lokvi. Kao jedan od načina očuvanja ovih vrijednosti potrebno je poticati ekstenzivno sezonsko (tradicionalno) stočarstvo.

U ovoj zoni dopušteno je posjećivanje, uz poštivanje odredbi važećeg Zakona o zaštiti prirode i Pravilnika o unutarnjem redu Javne ustanove.

3. Zona korištenja (Zona 3)

Ova zona obuhvaća 4,15% Parka – naselja i druga područja s već postojećom infrastrukturom i građevinama, sve državne, županijske, lokalne i nerazvrstane ceste i putove te postojeće propisno označene planinarske staze, a namijenjena je posjećivanju, rekreaciji i stanovanju te tradicionalnom korištenju od strane lokalnog stanovništva.

Cilj upravljanja područjem ove zone jest održivo i kontrolirano posjećivanje, rekreacija i edukacija posjetitelja te stanovanje i život autohtonog i novog stanovništva, u skladu sa ciljevima očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti područja.

Analiza naselja

U analizi naselja na području Parka, izrađenoj za potrebe izrade Plana, obuhvaćeno je 27 naselja. Prema toj analizi slijedi: Najveća naselja, s preko 100 stanovnika (broj stanovnika naveden je u zagradi) su: Plitvička jezera i Mukinje (315), Jezerce (246), Rudanovac i Vrelo Koreničko (123) i Donji Babin potok (116). Veći dio infrastrukturnih građevina poput doma zdravlja, škole, pošte, robnog centra i slično smješteno je u Mukinjama, a u Plitvičkim jezerima se nalazi najveći dio turističko-ugostiteljskih građevina (3 hotela, 2 restorana, ulaz u Park s parkiralištem, info punktom i sanitarnim čvorom itd.), Znanstveno stručni centar „Ivo Pevalak“ te administrativna zgrada uprave nacionalnog parka.

Ulazi u Park

Trenutni ulazi u Park smješteni su u naseljima Rastovača (Ulaz 1) i Plitvička jezera (Ulaz 2). Kao potencijalni glavni ulaz ističe se lokacija u naselju Prijeboj unutar granica Parka i van granica Parka na lokaciji uz Auto kamp Korana. S tim u vezi, u ovom se naselju planira razvoj seoskog turizma, na načine i u obimu koji ne ugrožavaju prirodne vrijednosti područja. Planiraju se i kontrolni ulazi na lokacijama Saborsko – Kuselj te Gornji ili Donji Babin Potok (zona istraživanja).

Napuštene i povremeno nastanjene naselja

Napuštene ili tek povremeno nastanjene naselja su (broj stanovnika naveden je u zagradi): Uvalica (dio naselja Plitvički ljekovac - nepoznati broj) i Končarev kraj (1); Zaklopača (5), Čujića Krčevina (8) i Drakulić Rijeka (9).

Polazeći od postavke da je zaštita vode temelj za očuvanje osnovnih vrijednosti Parka za potrebe ove studije podijelili smo područje Parka u tri kategorije osjetljivosti (karta u Prilogu 8.1.8), a prema **hidrogeološkoj osjetljivosti** područja (tj. područjima slivova) na kojem se nalaze pojedina naselja. To su:

- 1 Najosjetljivije područje** (područje sliva Plitvičkih jezera). Tu je smješteno 16 naselja: Plitvička jezera i Mukinje, Jezerce, Poljanak, Plitvica, Gornja Korana, Donja Korana, Plitvički Ljeskovac, Sertić poljana, Končarev kraj, Bigina poljana, Bijela rijeka, Uvalica, Kuselj, Matovinska lisina, Vukovići i Rodić poljana.
- 2 Osjetljivo područje** (područje sliva Koreničke rijeke). Tu je smješteno 6 naselja: Vrelo koreničko, Rudanovac, Homoljac, Drakulić rijeka, Kapela korenička i Čujića krčevina.
- 3 Manje osjetljivo područje** (ostali slivovi). Tu je smješteno 5 naselja: Gornji Babin Potok, Donji Babin Potok, Rastovača, Zaklopača i Prijeboj.

Jednostavnom analizom navedenih podataka vidljivo je da je najveći broj naselja, među kojima i 3 najveća, sa svim turističkim i infrastrukturnim sadržajima, smješten upravo u hidrogeološki najosjetljivijem području Nacionalnog parka. Takav položaj naselja je direktna prijetnja hidrološkom sustavu Plitvičkih jezera, prije svega zbog opasnosti od zagađenja vode, odnosno opterećenja vode organskim tvarima koje uzrokuje eutrofikaciju. Stoga je u ovim naseljima, planiran sustav odvodnje otpadnih voda koji će minimalizirati opterećenje sliva Plitvičkih jezera. K tome, položaj naselja Plitvički Ljeskovac koje se nalazi u hidrogeološki najosjetljivijem djelu - izvorišnoj zoni Plitvičkih jezera, je sa stanovišta zaštite Plitvičkih jezera potpuno neprihvatljiv. S obzirom da u Plitvičkom Ljeskovcu trajno boravi svega 15 stanovnika u 9 stanova kuće, to bi naselje u što skorijoj budućnosti trebalo nastojati izmjestiti, uz adekvatnu naknadu vlasnicima zemljišta bilo u vidu otkupa ili ponude zamjenskih, za zaštitu prirode prikladnijih, parcela/nekretnina na području nacionalnog parka ili izvan njega.

Osim zagađenja vode, potrebno je voditi računa i o njenom protoku koji u sustavu Plitvičkih jezera ima tendenciju opadanja. Trenutno se vodom iz jezera Kozjak opskrbljuju naselja u općinama Plitvička jezera i Rakovica. Iskorištavanje vode iz Kozjaka dugoročno, posebice u slučaju češćih sušnih razdoblja, može poremetiti prirodni proces stvaranja sedre te ozbiljno ugroziti Plitvička jezera. Stoga je u bliskoj budućnosti potrebno napraviti studiju ekološki prihvatljivog protoka jezera Kozjak za korištenje u vodoopskrbi te planirati alternativne načine opskrbe vodom i izmještanje vodocrpilišta.

U drugoj zoni – osjetljivom području - nalaze se naselja na području sliva Koreničke rijeke koja direktno ne utječu na Plitvička jezera, ali imaju utjecaja na tokove koji se ulijevaju u Koreničku rijeku. Izvor u naselju Vrelo Koreničko koristi se za vodoopskrbu Koreničkog kraja. Od naselja u ovoj zoni valja izdvojiti Rudanovac i Vrelo Koreničko koja se nalaze u neposrednoj blizini ugroženih i zaštićenih Ilirsko submediteranskih livada riječnih dolina (karta u prilogu 9.1.3) koje su stanište vrlo rijetkih ugroženih biljnih vrsta (karta u prilogu 9.1.4) te ih je potrebno očuvati.

Naselja u posljednjoj zoni – manje osjetljivom području - nemaju utjecaja na značajnije vodotoke u Parku.

S obzirom na navedeno, a radi zaštite prirodnih (hidrogeoloških, bioloških, krajobraznih) karakteristika i vrijednosti Parka, prilikom planiranja korištenja prostora obavezno je slijediti sljedeće smjernice:

- Pri planiranju korištenja prostora osigurati očuvanje prirodnih karakteristika krajobraza
- Turističko – rekreativne i gospodarske sadržaje na području Parka planirati na načine i u obimu koji ne ugrožavaju prirodne vrijednosti te u skladu s dozvoljenim aktivnostima u pojedinim zonama korištenja
- Voditi računa o tome da je na području nacionalnog parka zabranjeno gospodarenje šumama, lov te unošenje stranih (alotoničnih) vrsta i genetski modificiranih organizama
- Ne planirati gospodarsko iskorištavanje prirodnih dobara, korištenje prostora za zbrinjavanje otpada, melioracijske zahvate te izgradnju novih cesta
- U svim zonama osim u podzoni 1a dozvoljeno je označavanje postojećih putova, postavljanje edukacijskih tabli te osiguravanje vidikovaca uz postojeće putove
- Uvjetovati rješavanje odvodnje sanitarnih/otpadnih voda svih građevina na području Parka u skladu s najvišim ekološkim standardima, odnosno na načine koji nemaju utjecaj na hidrološki sustav Plitvičkih jezera
- U hidrogeološki najosjetljivijoj zoni – ne širiti građevinska područja više od postojeće izgrađenosti
- Ne širiti građevinska područja naselja Rudanovac i Vrelo Koreničko na područje Ilirsko submediteranskih livada riječnih dolina, zbog visoke biološke vrijednosti staništa i prisutnosti ugroženih biljnih vrsta
- Uz adekvatnu naknadu vlasnicima zemljišta, nastojati izmjestiti naselje Plitvički Ljeskovac iz hidrogeološki najosjetljivijeg područja Parka
- Planirati izmještanje državnih cesta D1 i D52, a potom i D42, izvan hidrogeološki i biološki osjetljivih područja Parka, radi opterećenosti prostora, uznemiravanja divlje faune te rizika od zagađenja izvorišnog područja Plitvičkih jezera
- Napraviti studiju ekološki prihvatljivog protoka jezera Kozjak za korištenje u vodoopskrbi, te planirati alternativne načine opskrbe vodom i izmještanje vodocrpilišta
- Zatvoriti za posjećivanje zapadnu obalu jezera Kozjak, radi zaštite vidre, omogućavanja nesmetanog pristupa ostalih životinja jezeru, te radi zaštite ugroženog staništa i ugroženih i zaštićenih biljnih vrsta
- Očuvati fizikalne, geomorfološke, hidrološke i biološke karakteristike speleoloških objekata na području Parka. Ne predviđati uređivanje speleoloških objekata za posjećivanje osim za špilju Šupljaru.
- Predvidjeti nastavak tradicionalnog gospodarenja travnjačkim površinama radi očuvanja njihove velike biološke raznolikosti i sprječavanja sukcesije (prvenstveno Homoljačko polje, Brezovac, cretovi na Matici, Vreljske bare tj. područja Ekološke mreže RH) te na tim područjima zabraniti prenamjenu zemljišta
- Očuvati velike cjelovite komplekse mješovitih šuma bukve i jele radi zaštite ugroženih vrsta ptica, velikih grabežljivaca i ostale šumske faune
- Predvidjeti područja kanjona Korane, Preke kose i zapadnih obronaka Seliškog vrha kao značajna područja za medvjede (zbog evidentiranih brloga na tim područjima)
- Radi zaštite ugroženih vrsta gljiva prepustiti jugozapadne obronke Medveđaka i okolicu jezera Kozjak sukcesiji.

Zaključak:

Stručna podloga zaštite prirode usredotočena je na zonu korištenja (Zona 3 - prema klasifikaciji Stručne podloge DZZP). Tako definirane zone pokrivaju površinu od 929,17 ha što čini 3,37% površine Parka.

Površina zone korištenja obuhvaća zonu naselja, tj. sve zgrade unutar naselja i njihove međuprostore te je znatno veća od izgrađene građevinske površine naselja koja ukupno iznosi 236,46 ha ili 0,86%. Koristeći podatke iz Stručne podloge zaštite prirode i njihove podjele naselja prema broju stanovnika i osjetljivosti smještaja naselja u odnosu na slivno područje dolazi se do podatka da su upravo najveća naselja smještena na najnepovoljnijim područjima. Obzirom na situaciju i tendenciju zadržavanja stanovništva na ovom prostoru nije moguće pribjeći rješavanju problema kroz načine primijenjene u starijim planovima (izmještanje cijelih naselja) već je potrebno iznaći rješenje za kvalitetan suživot čovjeka i prirode. Taj zaključak nameće i osnovnu smjernicu za ovaj Plan, a to je kvalitetno rješavanje problema opterećenja prostora prvenstveno otpadnim vodama te propisivanjem strogih uvjeta za djelovanje u prostoru, ali i stvaranja mogućnosti za kvalitetan život i rad ljudi na ovom području.

1.4. Plan upravljanja Nacionalnog parka "Plitvička jezera"

Izradio: Agriconsulting iz Rima, 2007. g

U sklopu projekta „Očuvanje krških ekoloških sustava“ (KEC) 2003. godine pristupilo se izradi Plana upravljanja Nacionalnog parka „Plitvička jezera“, a koji je dovršen u kolovozu 2007. godine.

Ministarstvo kulture i Svjetska banka, s ciljem unapređenja upravljanja zaštićenim područjima a posebno radi očuvanja krških ekoloških sustava Republike Hrvatske, proveli su u razdoblju 2003-2007, projekt Očuvanje krških ekoloških sustava (Karst Ecosystem Conservation - KEC), financiran sredstvima Fonda za globalni okoliš.

Obveza izrade plana upravljanja za nacionalne parkove i parkove prirode proizlazi iz Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine 70/05), koji određuje sadržaj plana upravljanja i način njegova donošenja.

Plan upravljanja sastoji se od kratkog, sažetog strateškog dokumenta kojim se razrađuju strateški ciljevi i smjernice upravljanja, te od akcijskih planova. Akcijski planovi razrađuju strateške smjernice upravljanja i detaljno određuju način upravljanja „na terenu“. Akcijski planovi slijede viziju, misiju, politiku i opću strategiju upravljanja određenu planom upravljanja.

Plan upravljanja Nacionalnog parka Plitvička jezera, Nacionalnog izradio je tim tvrtke Agriconsulting iz Rima, u suradnji s hrvatskim stručnjacima te uz aktivno vođenje od strane uprave parka.

Izvod iz Plana upravljanja:

Koncept zoniranja

Park je podijeljen u nekoliko različitih zona, definiranih prema prirodnim vrijednostima i potrebama upravljanja. Tipovi zona i njihove karakteristike utvrđene su na radionici na kojoj su sudjelovali djelatnici hrvatskih parkova. Klasifikacija se temelji na IUCN klasifikaciji zaštićenih područja. Prostori visoke prirodne vrijednosti i malih potreba za upravljanjem proglašeni su zonom stroge zaštite. Zone aktivne zaštite su prostori koji zahtijevaju poseban tip upravljanja kako bi očuvale svoje vrijednosti. Prostori niske prirodne vrijednosti i velikih potreba za upravljanjem proglašeni su zonom korištenja.

Zoniranje u Nacionalnom parku Plitvička jezera i upravljanje po zonama

Zoniranje Parka temelji se na principima zaštite i očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti, na uvažavanju problema i prijedloga ustanovljenih kroz proces javnog sudjelovanja lokalne zajednice, važećem prostornom planu te na planovima za turistički razvoj prostora.

Za područje Parka definirane su sljedeće zone:

Tip zone 1a) – Zona najstrože zaštite - područja od osobitog značaja s neizmijenjenom sveukupnom prirodom, visoke biološke raznolikosti i velike važnosti očuvanja.

Opis: U ovu zonu ulaze postojeći i prošireni šumski rezervati u Čorkovoj uvali (1), Seliški vrh (2), Crni vrh (3), Kik (4), Rječica-Proščanski vrh (5) i Medveđak (6). Jedna od posebnosti je da je zona stroge zaštite ispod Proščanskog vrha proširena na lijevu obalu Proščanskog jezera od utoka Sušan potoka, do sredine jezera te na cijelo područje oko Ciginovca. Isto tako, u tu zonu ulazi cijeli sliv Rječice do ušća u jezero Kozjak.

Kriterij: Područje je namijenjeno isključivo očuvanju izvorne prirode i prirodnih procesa, znanstvenom istraživanju i /ili praćenju stanja (monitoringu) koje ne ugrožava slobodno odvijanje prirodnih procesa. Posebnu vrijednost ovom dijelu Parka daje raznolikost faune i zastupljenost zvijeri, medvjeda (*Ursus arctos*), vuka (*Canis lupus*), risa (*Lynx lynx*) i divlje mačke (*Felis sylvestris*). Te vrste trebaju velika, neometana područja, što je ovakvim zoniranjem uspješno riješeno.

Cilj: Provođenje aktivnosti usmjerenih isključivo na očuvanje i zaštitu izvorne prirode i prirodnih procesa, praćenje stanja (monitoring) ekoloških sustava, biološke i krajobrazne raznolikosti te nadzor. **Dopuštene aktivnosti:** Dopušteno je provoditi znanstvena istraživanja uz suglasnost nadležnih institucija, provoditi aktivnosti vezano uz praćenje stanja (monitoring), intervencije u izvanrednim okolnostima i nadzor.

Posjećivanje: Pristup posjetiteljima nije dozvoljen.

Tip zone 1b) – Zona vrlo stroge zaštite - područje s neizmijenjenom i/ili neznatno izmijenjenom sveukupnom prirodom u kojem se provode minimalne upravljačke aktivnosti u svrhu zaštite i očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti

Opis: U ovu zonu ulazi većina šumskih prostora unutar Nacionalnog parka. Prostor je ispresijecan šumskim prometnicama koje se mogu staviti u ograničenu funkciju posjećivanja područja (7).

Kriterij: Područje je namijenjeno znanstvenom istraživanju i/ili praćenju stanja (monitoringu), te obrazovanju koje ne ugrožava slobodno odvijanje prirodnih procesa uz ograničeni pristup posjetitelja. **Cilj:** Provođenje minimalnih aktivnosti u svrhu očuvanja i zaštite, praćenja stanja (monitoring) biološke i krajobrazne raznolikosti te nežive prirode, nadzora te održavanja i unapređenja minimalne posjetiteljske infrastrukture.

Dopuštene aktivnosti: Dopušteno provoditi znanstvena istraživanja, vršiti aktivnosti vezano uz praćenje stanja (monitoring), nadzor područja, dopušten ograničen pristup posjetitelja uz obavezno zadržavanje na stazama koje su označene i namijenjene razgledavanju i posjećivanju, dopušten razvoj minimalne posjetiteljske infrastrukture (edukacija i interpretacija) i dopuštene intervencije u izvanrednim okolnostima.

Posjećivanje: Mogućnost posjećivanja područja samo u zoni obilježenih staza i putova uz vođenje isključivo stručnog vodiča Parka, ograničeno brojem osoba i vremenom boravka. Minimalni sadržaji (infrastruktura) za posjetitelje i bez pristupa domaćih životinja. Posjetitelji se moraju strogo pridržavati pravila ponašanja u nacionalnom parku propisanih Pravilnikom o unutarnjem redu.

Tip zone 2a) – Zona aktivne zaštite - travnjaci - područje velike vrijednosti za očuvanje staništa koje je podvrgnuto aktivnoj intervenciji kao načinu upravljanja kojim se osigurava zaštita, očuvanje, revitalizacija i održavanje povoljnog stanja.

Opis: U ovu zonu uvršteni su uglavnom travnjaci koje treba održavati ovu zonu ulaze posebno vrijedni travnjaci na Brezovačkom i Homoljačkom polju koji već po svojoj veličini i biljnom sastavu, te svojim krajobraznim vrijednostima čine jedinstvenu vrijednost za Park. To područje je ujedno i slivno područje većine pritoka Plitvičkih jezera. Poseban značaj imaju i male travnjačke površine rasute po šumskom prostoru. One su od izuzetnog značaja za faunu područja. Posebno važni vlažni travnjaci se nalaze oko Vrela Koreničkog i Rudanovca i oko Čuića Krčevine, te crte na ušću Matice kod Plitvičkog Ljeskova. To su staništa rijetkih i ugroženih biljaka koje treba adekvatno zaštititi.

Kriterij: Područje je namijenjeno zaštiti, revitalizaciji i održavanju povoljnog stanja ekoloških sustava/stanišnih tipova/vrsta u svrhu očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti, očuvanju nežive prirode.

Cilj: Područje koje je podvrgnuto aktivnoj intervenciji kao načinu upravljanja kojim se osigurava zaštita, očuvanje i održavanje povoljnog stanja stanišnih tipova/ ekoloških sustava/vrsta u svrhu očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti i ostalih prirodnih vrijednosti.

Dopuštene aktivnosti: Dopušteno je provoditi znanstvena istraživanja i/ili praćenje stanja (monitoring) uz suglasnost nadležnih institucija, provođenje mjera i aktivnosti u svrhu očuvanja i zaštite vrsta, provođenje programa revitalizacije stanišnih tipova u suradnji s lokalnom zajednicom (košnja, ispaša...), dopušten ograničeni pristup posjetitelja uz obvezu zadržavanja na stazama koje su označene i namijenjene razgledavanju i posjećivanju, dopušten razvoj minimalne posjetiteljske infrastrukture (edukacija i interpretacija), dopušteno organizirano i individualno posjećivanje i rekreacija u granicama određenih kapacitetom nosivosti i nadzor područja.

Posjećivanje: Mogućnost posjećivanja i kretanja posjetitelja po stazama, uz korištenje vodiča. Pse se mora voditi na uzici, te se treba strogo pridržavati pravila ponašanja u Nacionalnom parku propisanih Pravilnikom o unutarnjem redu.

Tip zone 2b) – Zona aktivne zaštite - šume. U ovu zonu uvršteni su uglavnom degradirane ili gospodarene šume u rubnom području i proširenom dijelu parka, sadene šumske kulture, te degradirane šume i panjače.

Opis: U ovu zonu ulaze gospodarene šume na području oko Kuselja i Pavlovačkog vrha, oko Babinog potoka (s reliktnim zajednicama bora) i između Brezovačkog polja i Lisine te oko Kose (11). Isto tako tu ulaze i šumske kulture na Brezovačkom polju (12).

Kriterij: Prostor je karakteriziran gospodarenim šumama i šumama u raznim stadijima degradacije ali ima za takva područja karakterističnu florističku raznolikost. Faunistički je ovo područje također bogato i raznoliko.

Cilj: Očuvanje i unapređenje prirodnih karakteristika i raznolikosti staništa sa svim biljnim vrstama i skupinama životinja.

Dopuštene aktivnosti: Nadzor područja, znanstvena istraživanja, praćenje stanja (monitoring) vode, flore i faune u ovoj zoni s naglaskom na bioindikatore staništa. Prema potrebi i prema programu za zaštitu šumskih ekosustava mogući šumarski zahvati u degradiranim sastojinama.

Posjećivanje: Mogućnost posjećivanja i kretanja posjetitelja po stazama, uz korištenje vodiča. Pse se mora voditi na uzici, te se treba strogo pridržavati pravila ponašanja u nacionalnom parku propisanih Pravilnikom o unutarnjem redu.

Zona 3 – Zona korištenja

Tip zone 3a) – Zona korištenja – zona naselja

Opis: U ovu zonu ulaze sva sela i zaseoci te prostor koji ih neposredno okružuje. Glavna naselja unutar Parka su Plitvička Jezera (s Mukinjama), Jezerce, Plitvica, Poljanak, Rastovača, Babin Potok i cijeli niz drugih sela i zaselaka na rubu Parka. Posebni položaj imaju Plitvički Ljeskovac i Bijela rijeka u samom izvorišnom području Plitvičkih jezera. U ovom području se javlja vrlo ekstenzivna tradicionalna poljoprivreda i stočarstvo.

Kriterij: Područje je namijenjeno razvoju ekološke i tradicionalne poljoprivredne proizvodnje, ekoturizma, agroturizma te ruralnog turizma, u svrhu ispunjavanja potreba lokalne zajednice i razvoja zaštićenog područja, koje se temelji na očuvanju prirodnih vrijednosti i kulturne baštine te održivom razvoju.

Cilj: Područje kojim se upravlja na načelima održivog razvoja uz suradnju s lokalnom zajednicom, uz očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti te ostalih prirodnih vrijednosti kao i kulturne baštine

Dopuštene aktivnosti: Znanstvena istraživanja, praćenje stanja (monitoring), nadzor, dopušteno organizirano i individualno posjećivanje i rekreacija u granicama određenih kapacitetom nosivosti (edukacija i interpretacija), korištenje prirodnih dobara u skladu s održivim razvojem te uz očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti te ostalih prirodnih vrijednosti (npr. nežive prirode), razvoj održivog ekološkog turizma, ekološka poljoprivredna proizvodnja, zaštita i očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti područja, razvoj posjetiteljske infrastrukture u skladu s ekološkim standardima (edukacija i interpretacija), zaštita i očuvanje kulturne baštine

Posjećivanje: Mogućnost posjećivanja i kretanja posjetitelja po označenim stazama uz strogo pridržavanje pravila ponašanja u nacionalnom parku propisanih Pravilnikom o unutarnjem redu. Psi moraju biti na uzici.

Tip zone 3b) – Zona rekreacije i turističke infrastrukture

Opis: U ovu zonu ulazi područje s prirodnim, kulturnim, odgojno obrazovnim i turističko-rekreativnim vrijednostima.

Kriterij: Područje namijenjeno rekreaciji, posjećivanju i razgledavanju. Prostor je izuzetno zanimljivih bioloških procesa i geomorfoloških karakteristika. Jezerski prostor sa slapovima i slapištima predstavlja temeljni fenomen ovog područja zbog kojeg je i uvršten na listu Svjetske prirodne baštine UNESCO-a.

Cilj: Upravljanje područjem u skladu s prihvatnim kapacitetom, te u suradnji s lokalnom zajednicom. Razvoj i unapređenje posjetiteljske infrastrukture (poučne staze, posjetiteljski centri, itd.) u skladu s ekološkim standardima.

Dopuštene aktivnosti: Znanstvena istraživanja, praćenje stanja (monitoring), nadzor, razvoj posjetiteljske infrastrukture (poučne staze, posjetiteljski centri,) u skladu s ekološkim standardima, edukacija, interpretacija, dopušteno organizirano i individualno posjećivanje i rekreacija u granicama određenih kapacitetom nosivosti, zaštita i očuvanje kulturne baštine. Nije dopušten razvoj masovne posjetiteljske infrastrukture.

Posjećivanje: Stalna mogućnost posjećivanja i rekreacije u granicama određenim prihvatnim kapacitetom područja uz strogo pridržavanje pravila ponašanja u nacionalnom parku propisanih Pravilnikom o unutarnjem redu. Psi moraju biti na uzici.

ZAKLJUČAK:

Zone kako su definirane Planom upravljanja usklađene su sa zonama iz Stručne podloge zaštite prirode. Planom upravljanja je za zonu korištenja Zona 3a) – zona naselja kao dopušteno djelovanje propisano: znanstvena istraživanja, praćenje stanja (monitoring), nadzor, dopušteno organizirano i individualno posjećivanje i rekreacija u granicama određenih kapacitetom prihvata, korištenje prirodnih dobara u skladu s održivim razvojem te uz očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti te ostalih prirodnih vrijednosti (npr. nežive prirode), razvoj održivog ekološkog turizma, ekološka poljoprivredna proizvodnja, zaštita i očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti područja, razvoj posjetiteljske infrastrukture u skladu s ekološkim standardima (edukacija i interpretacija), zaštita i očuvanje kulturne baštine. Iz toga proizlazi da je za ponašanje unutar naselja, odnosno za građevinska područja naselja potrebno propisati uvjete po kojima će se omogućiti razvoj naseljskog prostora, ali uz sve raspoložive mjere kako bi se onemogućio štetan utjecaj na prirodu i okolni prostor.

1.5. Prostorni plan Nacionalnog parka "Plitvička jezera"

Izradio: Urbanistički institut Hrvatske, 1986. g.

Izvod iz Plana – režim uređenja naselja i građevinskih područja izdvojene namjene:

ORGANIZACIJA I NAMJENA PROSTORA

Organizacija prostora utvrđena ovim Planom osniva na prostornim zaštite unutar nacionalnog parka:

- prostor zaštitnog obalnog pojasa dubine 200m od obala, jezera i rijeka, najstrožeg režima zaštite,
- prostor zaštite temeljnog fenomena, odnosno užeg površinskog slivnog područja,
- prostor usmjerene zaštite,
- prostor usmjerene zaštite slobodnijeg režima korištenja.

REŽIM IZGRADNJE I UREĐENJA PROSTORA

U prostoru **zaštitnog obalnog pojasa** isključuje se stanovanje. Sve postojeće zgrade treba ukloniti, osim zgrada u funkciji nacionalnog parka.

Do premještanja domaćinstva iz zaštitnog obalnog pojasa mogu se utvrditi uvjeti za rekonstrukciju zgrada radi osiguranja neophodnih uvjeta života i rada, u skladu sa srednjoročnim društvenim planovima i srednjoročnim planovima uređenja prostora općina.

U prostoru **zaštite temeljnog fenomena** zadržavaju se postojeća naselja, bez nove stambene izgradnje. Unutar granica građevinskih područja naselja iz stavka 1. ove odredbe mogu se graditi samo zgrade društvenog i komunalnog standarda.

U prostoru temeljnog fenomena mogu se unutar građevinskih područja naselja utvrditi uvjeti uređenja prostora za rekonstrukciju postojećih zgrada i izgradnju zgrada društvenog i komunalnog standarda. Rekonstrukcijom smatra se dogradnja postojećih zgrada do maksimalnog gabarita određenog urbanističko-tehničkim uvjetima za izgradnju novih zgrada.

Za izgradnju novih stambenih zgrada za preseljenje u naselju Plitvica utvrđivat će se uvjeti uređenja prostora po donošenju provedbenog urbanističkog plana.

Za zgrade u prostoru zaštite temeljnog fenomena koji se nalaze izvan građevinskih područja mogu se utvrditi uvjeti za rekonstrukciju radi osiguranja neophodnih uvjeta života i rada do njihovog uklanjanja.

U prostoru **usmjerene zaštite** zadržavaju se postojeća naselja. Unutar građevinskih područja ovih naselja moguće je funkcionalno dopunjavanje naselja. Građevinske parcele s postojećim zgradama i s postojećim zgradama izvan granica građevinskih područja smatraju se izdvojenim dijelom odgovarajućeg građevinskog područja čija se površina ne smije povećavati.

U prostoru usmjerene zaštite mogu se unutar građevinskih područja utvrđivati uvjeti uređenja prostora za rekonstrukciju i zamjenu postojećih zgrada i interpolaciju novih stambenih zgrada. se smatra izgradnja nove stambene zgrade na slobodnoj parceli između dvije postojeće zgrade.

2. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

- Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja u odnosu na demografske i gospodarske podatke i pokazatelje

2.1. Sustav naselja

2.1.1. Osvrt na povijesni razvoj naselja i naseljenosti na području Parka

Područje Like od davnina naseljavaju različite civilizacije, što je posljedica istaknutog geostrateškog položaja na prijelazu između primorskog obalnog prostora i kontinentalnog dijela zemlje. Početak naseljavanja vezan je za prahistorijsko ilirsko pleme Japode, koji su na ovom prostoru obitavali u periodu oko 1000 g.p.n.e. Nakon Japoda nastupa rimski provincijski period, a u 8. stoljeću ovaj prostor su stalno naselili Slaveni. O prisustvu različitih civilizacija i kultura svjedoče brojni arheološki spomenici koji se nalaze na području Parka.

U 16. st. lički i krbavski kraj nalazi se pod turskom vladavinom i tamošnje stanovništvo prisiljeno je napustiti svoje domove i tražiti spas u skrovitim šumama. Protjerivanjem Turaka iz Like i Krbave, Karlovačkim mirom iz 1699. g. i uspostavljanjem Vojne krajine, postavljena je granična linija prema turskoj carevini duž kanjona Korane, istočnom obalom Kozjaka sve do Prijeboja. Granični položaj Plitvičkih jezera uvjetuje nemiran i rizičan život domaćeg stanovništva i doseljavanje slavenskih izbjeglica iz Bosne, Hercegovine i Crne gore. U to vrijeme (18. st.) javljaju se prvi napisi i prve vojno topografske karte sa Plitvičkih jezera koje nam ostavljaju vrijedne podatke o prostoru. Naziv Plitvice prvi put je u literaturu unio Dominik Vukasović, župnik iz Otočca, 1777. g. Na krajiškoj karti maršala Laudona iz 1789. g. prikazani su i nazivi nekih plitvičkih jezera i rijeka. Na Jeney-Božičevoj karti označeno je više naziva «Riki» i četiri mlina.

Svištovskim mirom iz 1791. g. pomiče se granica s Turskom prema istoku, a graničari pretvaraju stočarske nastambe u stalne stanove i od tada započinje stalno naseljavanje Krajiškog prostora. U užem prostoru Plitvičkih jezera javljaju se sezonski stočari, postepeno se naseljava stalno stanovništvo koje potiskivanjem šumske vegetacije paljenjem i krčenjem privodi šumsko zemljište poljoprivredi i stočarstvu. Najstarija naselja osnovali su Grbići i Bige, a stalno stanovništvo se javlja u Osredku i zaselku Plitvice. Na području Crne i Bijele rijeke u predjelu Kika naseljavaju se Končari po kojima taj kraj dobiva naziv «Končarev kraj». Znatnija naseljavanja događaju se u sjevernom prostoru Selišta i Drežnika, Prijebojskom i jugoistočnom Koreničkom prostoru.

Intenzivno naseljavanje uzrokuje daljnje krčenje i paljenje šuma, stvaranje oraničkih i livadnih površina i zasipanje manjih jezera. U slijedećoj etapi podižu se mlinice i stupe, a kasnije i pilane, pri čemu se devastiraju prašumske zajednice i sedrene jezerske pregrade. Mijenja se tok Crne i Bijele rijeke, a promjenom režima vodotoka nastaje tresetište i omogućeno je nanošenje obilnog aluvijalnog nanosa u Prošćansko jezero i u prostor gdje je ranije postojao niz jezera i slapova. Prilikom izgradnje zgrada stanovnici koriste autohtoni materijal unašajući u njihovo oblikovanje elemente i oblike koje su donosili velikim migracijskim kretanjima, ali su istodobno sačuvali i razvijali način gradnje koji su tamo zatekli. Od pastirske kolibe i drvenog čardaka razvila se lička brvnara pokrivena šimplom, često u kombinaciji sa kamenom i sedrom. One se grupiraju u manje aglomeracije-zaselke usklađene sa prirodnim ambijentom, koji su se formirali na uzvisinama, livadama i krčevinama te prostorima uz vodu.

Krajem 19.st. Plitvičkim jezerima se prilazilo cestom od Ogulina preko Poljanka i Kozjačkog mosta do Velike Poljane, a kasnije izgradnjom prijezerske ceste od Ljeskovca. Izgradnjom ličke pruge omogućen je dolazak iz Vrhovina odakle su vodili pješački putovi do Ljeskovca, Labudovca i Velike poljane. U to vrijeme područje Plitvičkih jezera posjećuju visoke dvorske ličnosti po kojima se nazivaju neki lokaliteti i prikazi (Štefijin, Dorotejin, Blankin put). Istovremeno sa izgradnjom moderne pilane na Devčićevcu 1890. kojom se poremetio prirodni vodotok skretanjem vode iz Prošća u Ciginovac, Okrugljak i Batinovac, podiže se gostionica «Svratište k Plitvicama» sa mogućnošću duljeg boravka, koja otvara mogućnost ugostiteljskog i turističkog korištenja.

Izgradnjom ovih zgrada javljaju se šira reagiranja javnosti na narušavanje prirode, o čemu raspravlja Sabor i Zemaljska vlada koja zabranjuje rad pilane.

Nakon požara u Devčićevcu cijeli prostor Labudovca dolazi u vlasništvo zagrebačkog profesora Gustava Janačeka, koji obnavlja i proširuje gostionicu s novim nazivom «Janačkov dom na Labudovcu». 1890. god. prof. Gustav Janaček zajedno sa grupom uglednih građana predlaže osnivanje **«Društva za uređenje i uljepšavanje Plitvičkih jezera»** što se kroz tri godine i ostvaruje. Društvo koje je okupilo 1000 članova, izrađuje statut čime se otvara put organiziranju turističkih posjeta i nastojanju da se trajno očuvaju ljepote Plitvičkih jezera. Na inicijativu društva 1896. god. započinje izgradnja hotela s poštom na Velikoj poljani uz «carsku kuću» koju su kao Utočište odnosno «putničku kuću» izgradili krajiški oficiri 1852. Poslije prvog svjetskog rata hotel se proširuje, a 1939. god. nestaje u požaru.

1914. god. javlja se inicijativa i upućuje molba Saboru da se donese Zakon o očuvanju Plitvičkih jezera i proglašenju nacionalnim parkom. Društvo predlaže da se izradi Zakonska osnova o zaštiti nacionalnog parka sa podjelom na užu i širu zonu, ali bez smišljene koncepcije razvoja i zaštite.

Određena prekretnica u cjelovitom prilazu složenim problemima koji su se javljali u kompleksu razvoja i zaštite nastaje posjetom prof. Ive Pevalaka 1915. god i početkom tridesetih godina, odnosno njegovom kasnijom studijom zasnovanom na znanstvenim istraživanjima **«O postanku i funkciji biodinamičkog sistema Plitvičkih jezera i njegovoj zaštiti»**. Društvo prestaje sa radom prije početka 2. svjetskog rata.

U Drugom svjetskom ratu lički i plitvički prostor bio je poprište ratnih sukoba, prilikom kojeg su razorene gotovo sve zgrade i naselja.

Nakon 2. svjetskog rata postepeno se obnavlja stanovništvo i naselja, na lokalitetima Ljeskovac i Velika Poljana grade se novi hotelsko-ugostiteljski kompleksi, a Velika Poljana postaje jezgra razvijenog turizma Plitvičkih jezera.

1949. godine posebnim Zakonom Sabora NR Hrvatske Plitvička jezera proglašena su nacionalnim parkom, a 1951. su definirane njegove granice.

Turistička izgradnja na osjetljivom području Plitvičkog Ljeskovca pokazala se pogrešnom, te su nastojanja da se ona ukloni pozitivno ocijenjena za daljnji razvoj i zaštitu nacionalnog parka. Poslijeratna izgradnja i izbor lokaliteta Velike Poljane za turističku jezgru otvara brojna pitanja odnosa razvoja i zaštite, koja nisu usuglašena do današnjih dana.

2.1.2. Analiza postojećeg stanja i obilježja naselja

Naselja na području Parka stara su nešto više od 200 godina. Uzrok tome su specifični povijesni uvjeti kao npr. nesigurnost pograničnog područja zbog stalnih sukoba s Turcima do kraja 17. stoljeća.

Prve građevine su bile skromna skloništa pastira, a starija naselja ovog područja su u pravilu na lokalitetima pastirskih selišta. To su tipična planinska sela koja se obično sastoje od više zaselaka, a svaki zaselak od nekoliko kuća odnosno gospodarstava. Na području Parka postoji još svega nekoliko donekle sačuvanih autentičnih seoskih ambijenata i to uglavnom na izoliranim lokalitetima (Sertić Poljana, Končarev Kraj, Korana, Bigina Poljana, Uvalica i Drakulić Rijeka).

Unutar područja Parka danas se nalazi 20 samostalnih naselja od kojih 17 pripada općini Plitvička jezera, 2 općini Vrhovine, a jedno općini Rakovica (naselje Korana II).

U područje Parka ulaze i areali okolnih 7 naselja (općina Saborsko; Saborsko, općina Rakovica; Selište Drežničko, općina Vrhovine; Rudopolje, Gornje Vrhovine i Turjanski i općina Plitvička Jezera; Trnavac, Čanak i Ličko Petrovo Selo) od kojih se samo unutar dva nalaze dijelovi slijedećih naselja: Kuselj kao dio naselja Saborsko (općina Saborsko) i Sječivica kao dio naselja Turjanski (općina Vrhovine). Manji dijelovi naselja Rastovače, Zaklopače i Vrela Koreničkog se nalaze izvan područja Parka. Na sjeverozapadnom dijelu parka smješten je Kuselj koji je preko naselja Sertić Poljana spojen s naseljem Poljanak.

ŽUPANIJA:	Karlovačka
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Saborsko
ASELJE:	SABORSKO
DIJELOVI NASELJA SABORSKO:	Kuselj, Čorkova uvala
Razvojna kategorija za dio naselja Kuselj	B
Razvojna kategorija za dio naselja Čorkova uvala	C

Kuselj

Kuselj je dio naselja Saborsko za koje je očuvano niz povijesnih dokumenata o nastanku, razvoju i gospodarskim aktivnostima. Smješten je u očuvanom prirodnom ambijentu kojeg čine šume i pašnjaci. U Kuselju su očuvane prirodne vrijednosti šireg prostora naselja sa šumama i pašnjacima te stare lipe uz cestu. Iako su izvedene nove zgrade tipologija naselja Kuselj je u velikoj mjeri očuvana.

U Kuselju tradicijska arhitektura nije očuvana. Pokrovi na novim zgradama od crvenoga crijepa narušavaju sliku naselja ovoga kraja za koja je uobičajena tamna boja pokrova. Kuselj je donekle sačuvao kontinuitet tradicijskih funkcija: stanovanje, stočarstvo, proizvodnja sira. Posebno se ističe proizvodnja drvene šindre (šimle) što je značajno za cijelu regiju.

Čorkova uvala

Čorkova uvala je novija tradicijska skupina okućnica nastala na krčevini usred šume koja je sa svih strana okružena prostranim šumsko-planinskim predjelima. Lokacija Čorkove uvale je izrazito izolirana, smještena u predjelu prašume (najznačajnijem šumskom kompleksu u Parku).

U Čorkovoj uvali postoji izvorno strukturirana skupina tradicijskih zgrada u ruševnom i zapuštenom stanju.

Čorkova uvala je izolirana i udaljena od većih prometnica i sadržaja u parku. Tradicijske okućnice su ostale napuštene. Nema perspektive za održavanje kontinuiteta ruralnog načina života.

Slika 2. Skupina okućnica - Kuselj

Slika 3. Kuće sa okućnicama - voćnjacima - Sertić Poljana

ŽUPANIJA:	Ličko senjska
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Saborsko
ASELJE:	SERTIĆ POLJANA
Razvojna kategorija naselja	B

Sertić Poljana

Novije, manje naselje nastalo je krajem 19. i početkom 20. stoljeća na krčevini usred šume u blizini povijesne komunikacije. Naselje je danas smješteno u očuvanom prirodnom krajobrazu, u vizurama dominiraju šumske površine. Obradive površine uz samo naselje oblikuju sliku prostora koja neposredno uz okućnice ima elemente kultiviranog krajobraza. Naselje je izvan glavnih prometnih kretanja, tj. uvučeno je od ceste Poljanak-Kuselj. Očuvani prirodni krajobraz s izvornim šumskim pokrivačem.

Nekada tradicionalno naselje sa stambenim i gospodarskim funkcijama i vrlo dobro sačuvanom tradicijskom arhitekturom u drvetu, danas je gotovo bez funkcije (osim povremenog stanovanja). Samo nekoliko kuća je stalno nastanjeno. Tendencija smanjenja stambene i gospodarske funkcije naselja je prisutna.

Ovo naselje je izgubilo na vrijednosti zbog razaranja izvorne strukture u Domovinskom ratu. U obnovi je djelomično očuvana matrica naselja, stara okućnice i donekle tradicijski gabariti stambenih zgrada. I dalje se visoko valorizira krajobrazna vrijednost naselja dok je kontinuitet ruralnog načina života izgubio na vrijednosti.

Tip manjeg raštrkanog naselja tipičnih regionalnih značajki, formirano od tri skupine međusobno udaljenih okućnica: dvije starije skupine i jedna novija skupina vikendica. Naselje je sačuvano na povijesnoj matrici, ali strukturalno osiromašeno zbog razaranja u Domovinskom ratu. Vrlo slaba očuvanost tradicijskog graditeljstva zbog razaranja u Domovinskom ratu. Samo dio kuća obnovljeno je na starim temeljima prema standardima poslijeratne obnove, usklađene sa regionalnim značajkama oblikovanja (izduženi tlocrt, manji gabariti zgrada i prozorskih otvora, uporaba drveta i kamena u vanjskoj obradi pročelja).

ŽUPANIJA:	Karlovačka i Ličko senjska
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Drežnik i k.o. Plitvička jezera
NASELJA:	KORANA I. I KORANA II.
Razvojna kategorija naselja	A2

Korana I. i Korana II.

Naselja Korana I. i Korana II. smještena su na sjevero-istočnom dijelu Parka, nizvodno od jezera na samom ulazu u Park. Smješteno je u proširenom dijelu kanjona rijeke Korane.

Naselje sa mlinovima, pilanama i ostalim tradicijskim zgradama na vodeni pogon je nastalo sredinom 19. st. Nalazi se u neposrednoj blizini nekadašnje postaje na kordonskom komunikacijskom putu i preuzelo je funkciju obrade drveta (mljevljenja i piljenja) za okolna brdska naselja.

Danas se naselje sastoji većinom od obiteljskih kuća i gospodarskih zgrada građenih uglavnom na tradicijski način sa više ili manje uspješnim adaptacijama. Osnovna vrijednost naselja očituje se u njegovoj lokaciji u proširenom dijelu kanjona Korane, na vrlo atraktivnom položaju u odnosu na vidikovce nanizane uz glavnu prometnicu.

Slika 4. Kuće uz Koranu - Korana I

Slika 5. Kupanje u rijeci - Korana II

ŽUPANIJA:	Ličko senjska
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Plitvička jezera
NASELJE:	POLJANAK
DIJELOVI NASELJA POLJANAK:	Vukovići i Matovinska Lisina
Razvojna kategorija naselja Poljanak:	B
Razvojna kategorija za dijelove Vukovići i Matovinska Lisina:	A1

Poljanak

Naselje Poljanak je smješteno na sjevernom dijelu Parka, na padini iznad rijeke Korane. U 18. st. kroz današnje naselje prolazila je linija razgraničenja sa čardacima (č. Prisovlje). Naselje se razvija na krčevini u 19. st. kao manje naselje bez posebnih zajedničkih funkcija.

Naselje je formirano od više skupina međusobno udaljenih okućnica koje nisu povezane u jedinstvenu ruralnu strukturu zbog specifične konfiguracije terena. Sjeverno od naselja Poljanak smješten je izolirani zaselak **Vukovići**.

Dvadesetak kuća nastanile su obitelji koje su iseljene iz sela **Matovinska Lisina** zbog nepristupačnosti starog sela koje je bilo smješteno na vrlo strmom terenu bez kvalitetne pristupne ceste, vodovoda i ostale infrastrukture potrebne za normalan život. Selo Matovinska Lisina je srušeno 1991. za vrijeme domovinskog rata.

Stanovnici naselja Poljanak su uglavnom zaposlenici Parka i bave se turizmom (iznajmljivanje apartmana).

Slika 6. Kuće u Poljanku

Slika 7. Nove zamjenske zgrade u Vukovići

ŽUPANIJA:	Ličko senjska
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Plitvička jezera
ASELJE:	RASTOVAČA
DIJELOVI ASELJA RASTOVAČA:	Luketići, Krizmanići, Cvetičani i skupina javnih zgrada na Ulazu 1
Razvojna kategorija naselja	B

Rastovača

Naselje Rastovača smješteno je na samoj granici u sjeveroistočnom dijelu Parka. Naselje je nastalo na krčevinama uz razgranatu mrežu lokalnih putova. U novije vrijeme uz cestu je lociran centar prihvata turista u funkciji posjećivanja (Ulaz 1).

Dva zaselka naselja Rastovača nalaze se izvan granica Parka. Rastovača je raštrkano naselje, a sastoji se uglavnom od obiteljskih kuća s gospodarskim zgradama. Najstarije zgrade datiraju s početka i sredine 19. st., a većina ih je izgrađena 70-tih godina 20. stoljeća. U naselju je smještena i kuća Zagrebačke Nadbiskupije, a od infrastrukturnih građevina u blizini je smješten uređaj za pročišćavanje otpadnih voda i ispust, te centralna trafostanica koji se nalaze izvan granica Parka. Stanovnici su kao i u naselju Poljanak uglavnom zaposlenici nacionalnog parka i bave se turizmom (iznajmljivanje apartmana). Na Rastovači se nalazi Ulaz I sa parkiralištem, informativni objekti, turističko-ugostiteljske građevine, sanitarni čvor, restoran Lička kuća, Potrebno je izdvojiti krajobrazno estetski problem jer stanovnici zatrpavaju vrtače i ostale krške forme kako bi dobili ravne površine što narušava vizualni identitet prostora.

Slika 8. Tipična kuća i okućnica sa vrtačama u Rastovači

ŽUPANIJA:	Ličko senjska
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Plitvička jezera
ASELJE:	PLITVICA SELO
DIJELOVI ASELJA PLITVICA SELO:	Brdo, Šljemen, Bigina Poljana, Rodić Poljana
Razvojna kategorija naselja Plitvica selo	A2
Razvojna kategorija za dijelove naselja Bigina Poljana, Rodić Poljana	A1

Plitvica selo

U zoni fenomena stvaranja sedre i sedrenih barijera na slapištima, sjeverno od jezera Kozjak smješteno je naselje Plitvica selo između Plitvičkog klanca na sjeveru i jezera Kozjak na jugu. Počinje u zaštićenom obalnom pojasu (250 m od obale jezera) u osjetljivom području Parka.

Prema tradiciji lokalitet uz potok Plitvica je naseljen od srednjeg vijeka (crkvište crkvi Sv. Marka). U vrijeme turskih ratova kontinuitet naselja je prekinut zbog graničnog područja i formiranja linije kordona sa čardacima i stražarnicama. U 18. st. oko potoka Plitvica se grade drveni pastirski stanovi, a stalno naseljavanje započinje tek sredinom 19. st. Od povijesne važnosti je izgradnja vodovoda početkom 20. st. s uređenim javnim zgradama uz turističke putove.

Slike 9. i 10. Autentične kuće

Zapadno od jezera Kozjak smješten je zaselak **Bigina Poljana** na brdovitom predjelu. Većina okućnica ima karakter kompaktne ruralne cjeline. Ostale okućnice su pojedinačno izdvojene na većim parcelama i tvore zasebna gospodarstva. Zaselak **Bigina Poljana** je spomeničko mjesto – mjesto zasjedanja ZAVNOH-a 1943. g. Lokalitet je upisan u Registar nepokretnih spomenika kulture Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu, od brojem 371.

Slika 11. Neadekvatna obnova

Slika 12. Obnova prema konzervatorskim smjernicama

Slika 13. Bigina Poljana - tipična kuća

Slika 14. Bigina Poljana - obnova

ŽUPANIJA:	Ličko senjska
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Vaganac, Ličko Petrovo Selo
NASELJE:	ZAKLOPAČA
Razvojna kategorija naselja	B

Zaklopača

Naselje nastalo sredinom 19. st. na krčevinama usred prostranih šumskih površina.

Smješteno je u sačuvanom prirodnom krajoliku u kojem prevladavaju pogledi na pošumljena brda koja okružuju zaravni na kojima su smještene okućnice. U odnosu na sadržaje i komunikaciju u Parku naselje je izrazito zabačeno.

Naselje se sastoji od dvije veće tradicijske skupine okućnica, koje su međusobno vrlo udaljene. Sačuvalo je izvornu strukturu. Očuvan je znatan broj zgrada tradicijske arhitekture, ali je u vrlo lošem stanju (napuštene i ruševne okućnice).

Slika 15. Naseljena kuća s okućnicom

Slika 16. Napuštena okućnica

ŽUPANIJA:	Ličko senjska
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Plitvička jezera; k.o. Prijeboj
NASELJE:	PLITVIČKA JEZERA
DIJELOVI NASELJA PLITVIČKA JEZERA	Velika Poljana, Mukinje, Labudovac, Rapajinka
Razvojna kategorija za dio naselja Velika Poljana	C
Razvojna kategorija za dio naselja Mukinje	A2

Plitvička Jezera

Plitvička jezera smještena su u centralnoj zoni, zoni fenomena stvaranja sedre i sedrenih barijera na slapištima Parka, uz samu istočnu obalu jezera Kozjak. Područje je vjerojatno naseljeno već u doba Rimljana – prirodni prijelaz preko Dinarskog gorja iz gornjeg Primorja u dolinu rijeke Une. Iz tog je razdoblja vjerojatno i gradina na brdu Gradište kod Gradinskog jezera, u narodu nazvana i Krčin grad ili Pliš.

Sve do kraja 19. st. nema podataka o naseljenosti područja. Od 1699. do 1791. godine uz istočnu stranu jezera Kozjak tekla je granica s Osmanskim Carstvom. Područjem je prolazio kordonski komunikacijski put sa čardacima – drvenim stražarnicama Privoz, Galovac i Mukinje.

Povijest izgradnje i korištenja područja može se pratiti od sredine 19. st. kada je započelo krčenje šumskog pokrova, a osobito razvojem turizma krajem 19. st. (Velika Poljana – putnička carska kuća, cestarska kuća, prvi hoteli, ljetnikovci, drveni mostovi i pristaništa, izgradnja putova uz jezera; Labudovac – pilana i gostionica na Devčićevcu).

Nakon II svjetskog rata na području se izgrađuju turistički smještajni kapaciteti i zgrade za prihvata turista.

Osnovne karakteristike postojećih smještajnih zgrada koji djeluju u sklopu Javne ustanove:

- hotel Bellevue - Smješten je u neposrednoj blizini hotela Plitvice. Posluje kao "garni" hotel, sa ukupnim kapacitetom od 70 soba.
- hotel Jezero - Smješten je u samom centru turističke zone Parka uz jezero Kozjak. Obnovljen je 1999. godine, sa ukupnim kapacitetom od 220 smještajnih jedinica.
- hotel Plitvice - Smješten u blizini Ulaza II, do hotela Jezero. Hotel je obnovljen 1997. godine i raspolaže sa 51 sobom.

U Mukinjama se izgrađuje novi centar za potrebe upravljanja Parkom (smještaj upravnih i javnih sadržaja i stanovanje zaposlenika Parka).

Na ovom području smještena je centralna turistička zona, prostor **Velike Poljane**, na kojoj su danas smještena tri hotela «Bellevue», «Plitvice» i «Jezero», zgrada za servise i održavanje, pošta, vodosprema, kuglana i teniski teren,

administrativna zgrada Uprave parka i policije, vila Poljana, restoran Poljana, restoran Kozjak, caffe bar Flora, te Ulaz II s parkiralištem, informativno-turističkim sadržajima, suvenirnicom i sanitarnim čvorom.

Nedefinirano je pitanje restorana Poljana na kojoj je bilo planirano izgraditi novi hotel prema raspisanom natječaju za izradu projekta prostornog uređenja Velike Poljane iz 1989.g.

U neposrednoj blizini Plitvičkih jezera prema jugu smještene su **Mukinje**, a dalje prema jugu naselje Jezerce.

Slika 17. Spomen dom, Mukinje

Slika 18. Nekadašnji restoran, Mukinje

Mukinje, koje se nalaze unutar administrativnih granica dvaju naselja - Plitvičkih Jezera i Jezerca, znatno pridonose izgrađenosti centralne zone sa oko 180 stambenih jedinica, desetak privatnih kuća, robnim centrom, osnovnom školom, poštom, zdravstvenom stanicom, domom za mlade, bivšim spomen-domom s polivalentnom dvoranom (dio zgrade je danas u funkciji) i garažom za panoramske vlakove, tehničkom i vatrogasnom stanicom. Mukinje su izgrađene 70-tih godina 20. stoljeća, a dio zgrada je pod zaštitom.

Uz samo naselje smješteno je i skijalište Mukinje sa zgradom u funkciji i nogometno igralište. Mukinje su smještene u centralnoj zoni - zoni fenomena stvaranja sedre i sedrenih barijera na slapištima.

ŽUPANIJA:	Ličko senjska
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Prijeboj
ASELJE:	JEZERCE
DIO NASELJA JEZERCE	Mukinje
Razvojna kategorija naselja	B

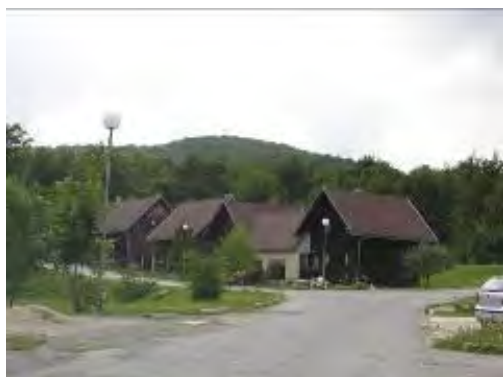
Jezerce

Naselje se razvilo na iskrčenom prostoru u prostranoj dolini, uokvirenoj brdima uz nekadašnju kordonsku komunikaciju sa čardacima-stražarskim postajama. Prvi oblik naseljavanja (kraj 18.- poč. 19. st) su stočarski stanovi koji sredinom 19. st. prelaze u stalno naselje.

Za krajobraz naselja su karakteristični kraški elementi – ponikve, špilje, ponori i vrtače, a značajan identifikacijski element krajobraza su veće travnjačke površine.

Naselje je smješteno uz glavnu prometnicu te je dio izgradnje izrazito eksponiran u kretanju kroz Park.

Ovi pogledi daju osnovni dojam i sliku izgradnje u zaštićenom prostoru.

Slika 19. Naselje Nacionalnog Parka iz 1965.god

Slika 20. Temelji Doma za samce

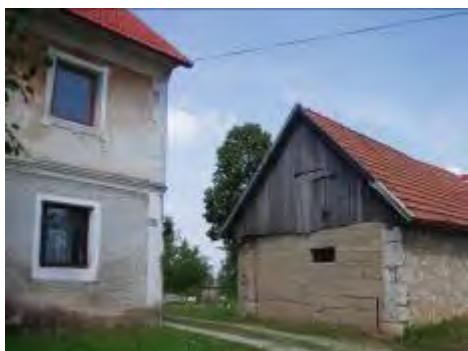
Tradicijske okućnice i zgrade su sačuvani pojedinačno ili u vrlo malim skupinama. Prisutna je nova izgradnja koja je predimenzionirana i bez elemenata ambijentalnog uklapanja.

Unutar izvorne strukture raštrkanih okućnica raspoređenih uzduž povijesne komunikacije razvijena je i nova struktura pojedinačnih stambenih cjelina, stambenih nizova i zgrada javne namjene izgrađenih za smještajne potrebe Nacionalnog parka.

Očuvani su pojedinačni kompleksi tradicijskih okućnica i zgrada svih vrsta od stambenih do različitih gospodarskih građevina.

Nekadašnje tradicijsko naselje danas je isključivo u funkciji stambene zone koja se sukcesivnoprenamjenjuje i dopunjava zgradama za turistički smještaj u domaćinstvima. Pojava preparcelacije i izgradnje nekoliko zgrada istih vlasnika za potrebe turizma. Naselje je 80-tih godina dodatno izgrađivano preseljenjem stanovništva iz zona strogog režima zaštite prirode te su građene zgrade za smještaj zaposlenika u NP. Naselju je bila namijenjena funkcija centralnog stambenog naselja.

Naselje **Jezerce** danas sadrži oko 65 stambenih jedinica (drvene kuće s kraja 70-tih godina 20. stoljeća).

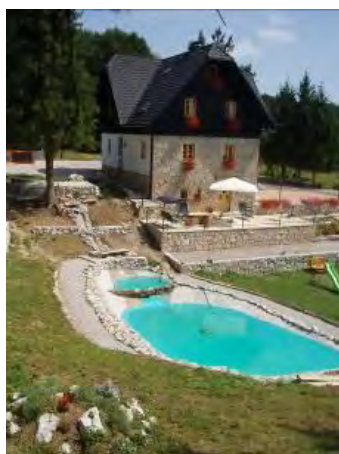
Slika 21. Starije zgrade u Jezercu

Slika 22. Zgrade s apartmanima uz D1

U domovinskom ratu je srušen dom za samce i paviljon za turizam.

Uz naselje Jezerce smješten je i zaselak Jezerce s oko dvadesetak kuća.

Slika 23. Zgrada i neadekvatno uređena okućnica na samom rubu vrtače

Na zapadnom dijelu Parka smještena su naselja **Donji i Gornji Babin Potok**, a prema centralnom dijelu duž ceste smješten je **Končarev Kraj**.

ŽUPANIJA:	Ličko senjska
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Babin Potok
NASELJE:	DONJI BABIN POTOK
DIJELOVI NASELJA DONJI BABIN POTOK:	Vukmirovići, Čudići, Borići, Bige, Borića Selište, Erori
Razvojna kategorija za naselje Donji Babin Potok i za dijelove naselja Čudići, Bige i Erori	B
Razvojna kategorija za dijelove naselja Vukmirovići, Borići, Borića Selište,	A1

Donji Babin Potok

Naselje formirano već u srednjem vijeku ispod utvrde Pusti Perušić, nastavak kontinuiteta i za vrijeme Turaka, u 18. st. je već razvijeno naselje. Izvorna struktura smještena je u podbrežju uz sporedne putove udaljena od glavne ceste. Krajem 19.

st. naselje se širi uz pravac glavne povijesne komunikacije Vojne granice (pravac Korenica-Otočac). Donji Babin Potok smješten je na zapadnom rubu Parka uz cestu prema Otočcu.

U sastav nacionalnog parka naselje je ušlo temeljem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o proglašenju Plitvičkih jezera iz 1997. godine.

U naselju, izvan granice Parka Prostornim planom općine Vrhovine predviđena je veća turistička zona sa hotelom, restoranom i velikim parkiralištem za osobne automobile i autobuse.

U naselju se nalazi veći broj tradicijskih zgrada smještenih u manje skupine od kojih se posebno ističe zaselak Borići-Jarak zbog očuvanih arhaičnih zgrada i prirodnog ambijenta

Prema strukturi to je tradicijsko naselje s očuvanom izvornom matricom manjih odvojenih skupina u podbrežju razvučenih uzduž sjevernog ruba polja. Skupine okućnica tradicijski strukturirane smještene su na kosom terenu. Uz glavnu cestu je novija struktura kraja 19/20. st.

Sačuvane su sve vrste tradicijskih zgrada: kuće prizemnice na podrumu od kamena, štale, pekarije. Okućnice su ograđene živicama, a susreću se svi tradicijski tipovi ograda (raskoljeni kolci, pleter, kalanice, suhozidi uz seoske putove i sl.

Slika 24. Staja na glavnoj cesti
Slika 25. Ulaz u Slika Nacionalni park

Slika 26. Kuće na rubovima livada u podnožju obronaka

ŽUPANIJA:	Ličko senjska
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Babin Potok
NASELJE:	GORNJI BABIN POTOK
DIO NASELJA GORNJI BABIN POTOK	Čudin Klanac
Razvojna kategorija naselja	B

Gornji Babin Potok

Naselje formirano početkom 19. st. uz važniju povijesnu komunikaciju Vojne granice (pravac Korenica -Otočac).

Locirano u izduženom kraškom polju omeđenom sa sjevera i juga brežuljcima, naselje ima karakterističan položaj u krajobrazu i skladno je uklopljeno u prirodnu konfiguraciju terena. Uz prirodni krajobraz očuvani su i elementi kulturnog krajobraz: vrtovi i voćnjaci (mahom šljivari), po rubu polja pašnjaci, na obroncima se susreću terasaste obradive površine. U polju su prisutne vrtače.

Naselje formirano dijelom uz glavnu regionalnu cestu, a dijelom uz sporedne odvojke u podbrežju. Očuvana je tradicijska matrica. Samo je nekoliko novih okućnica koja su smještena uz glavnu cestu. Ističu se dvije vrednije skupine: Čudin Klanac (očuvane tradicijske okućnice i prirodni ambijent-voćarice, manji drvored) i centar oko stare škole.

Postotak tradicijske arhitekture je relativno visok samo što su zgrade napuštene ili u ruševnom stanju.

Očuvane su i povijesne zgrade javnog karaktera

- stara škola, povijesna zidnica vizualnog karaktera zgrade malog grada, staro groblje, ceste opločene granitnom kockom. Sliku naselja narušava nekoliko izrazito neintegriranih novogradnji koje odskakuju svojom veličinom i oblikovanjem te šatori, nadstrešnice i panoji vezani za prodaju seoskih proizvoda.

Slike 27. i 28. Kuće sa sjeverne strane ceste

ŽUPANIJA:	Ličko senjska
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Plitvička jezera
NASELJE:	KONČAREV KRAJ
DIO NASELJA KONČAREV KRAJ:	Draga
Razvojna kategorija naselja	A1

Končarev Kraj

S povijesnog aspekta spada u stara naselja formirana na krčevini stočarskih stanova što je tipično za ovaj dio Like i prostor Nacionalnog parka. Formiranje današnjeg naselja datira krajem 19. st.

Prirodne i krajobrazne značajke su nenarušene i do danas su ostale nepromijenjene. Unutar prirodnih šumskih i travnjačkih površina su prihvatljive manje kultivirane površine. Skupine okućnica su vrlo skladno locirane u odnosu na konfiguraciju terena i daju sliku vrlo tipičnog krajobraznog uklapanja ličkog tradicijskog naselja. Naselje se nalazi izvan glavnih prometnih pravaca, uvučeno u prirodno najvrednije područje Parka. Zaselak Draga zbog sačuvanosti izvorne strukture i svih stambenih i gospodarskih zgrada smatra se vrlo vrijednim.

Na nekoliko mjesta u naselju vidljive su žive stijene koje doprinose slikovitosti prostora

Slika 29. Rodna kuća Rade Končara

Vrijednost naselja je u njegovim prostornim karakteristikama, organizaciji i strukturi okućnica. Izvorna matrica naselja je očuvana do danas. Organizacija sela je tipična za ovo područje. Okućnice su formirane u nekoliko skupina, locirane uz seoske odvojke. Broj tradicijskih zgrada prevladava u odnosu na novoizvedene. Među najvrednije pojedinačne zgrade ubraja se kuća broj 1 (građena 1910. g.), kuća broj 3 (1925.g.). U naselju je prisutna novija izgradnja koja nije dominantna u vizurama (iznimka je kuća na broju 2 i još nekoliko vikendica na kraju seoskih putova).

ŽUPANIJA:	Ličko senjska
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Plitvička jezera
NASELJE:	PLITVIČKI LJESKOVAC
DIJELOVI NASELJA PLITVIČKI LJESKOVAC:	Bijela Rijeka, Uvalica, Kozjačka Draga
Razvojna kategorija naselja	A1

Plitvički Ljeskovac

Na južnom dijelu zone fenomena stvaranja sedre i sedrenih barijera na slapištima južno od Proščanskog jezera, u uskoj udolini koja se dijelom proteže od zapada prema istoku, a dijelom prema sjevero-istoku gdje se proširuje u smjeru Proščanskog jezera smješteno je naselje Plitvički Ljeskovac. Iako je naselje fizički smješteno u samom središtu Nacionalnog parka, karakterizira ga izoliranost i udaljenost od važnijih središta, odnosno javnih i društvenih zgrada (škola, ambulanta i sl.).

S povijesnog aspekta, naselje je značajno u procesu naseljavanja ovoga kraja u 19. st. vezano za izgradnju zgrada na vodenom pogonu: mlinova, pilana, stupa i kasnije male hidrocentrale te uz same početke turističke valorizacije Jezera. Stoga je početkom 20. st. postalo lokalni centar s javnim i turističkim građevinama. Preko Plitvičkog Ljeskovca prolazila je do sredine 20. st., glavna cesta prema moru.

Slika 30. Pogled na Plitvički Ljeskovac

Slika 31. Stari hotel

Bijela rijeka

Slika 32. Stipanov mlin

Slika 33. Zapušteni mlin

Visoku vrijednost ovom zaseoku daju prirodni elementi lokacije tj. blizina izvora Bijele i Crne Rijeke, najbitnijih vodotoka za nastanak Plitvičkih jezera. Okolni krajobraz ima prirodne karakteristike koje se sagledavaju u velikim šumskim površinama, a manji proplanci i polja nalaze se uzduž doline.

Zaseok je do danas sačuvao izvornu longitudinalnu tipologiju čija je struktura vezana direktno uz cestu koja slijedi vodotok. Jedno je od samo dva naselja u zoni Parka locirano direktno uz vodu. Izvorno su uz okućnice bile vezane zgrade na pogon vode: mlinice i pilane. Danas su mlinice očuvane samo na okućnicama k.br. 21. (u lošem stanju izvan funkcije) i k.br. 22 (u funkciji). Najstarija okućnica i dispozicija zgrada stara su cca 150 - 200 godina. Novije zgrade interpolirane su unutar okućnica, rjeđe izvan njih na novoformiranim kućistima.

Vrijednost tradicijskih zgrada varira obzirom na očuvanost izvornih karakteristika, stupanj oštećenja i način poslijeratne obnove.

Uvalica

Zaseok Uvalica sačuvao je izvornost prirodnih elemenata kao i tipologiju manjih skupina okućnica. Vrijednost pojedinih zgrada varira s obzirom na razinu očuvanosti ili vrste zahvata, ali ekscenčnih situacija nema.

Slika 34. Naseljeni dio Uvalice

Na jugoistočnom dijelu Parka smještena su naselja **Prijeboj**, **Čujića Krčevina**, **Kapela Korenička**, **Drakulić Rijeka**, **Rudanovac**, **Vrelo Koreničko** i **Homoljac**.

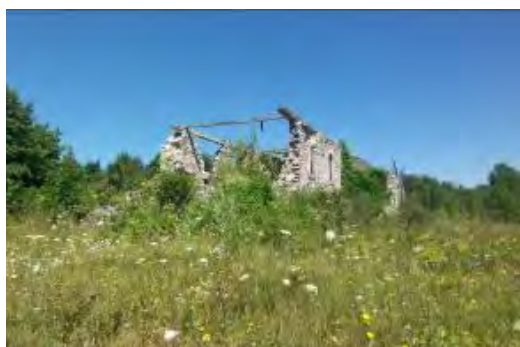
ŽUPANIJA:	Ličko senjska
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Prijeboj
NASELJE:	PRIJEBOJ
Razvojna kategorija naselja	B

Prijeboj

Ovo naselje se ističe zbog sljedećih činjenica: u 17. i 18. Stoljeću bilo je na granici Monarhije i Osmanskog carstva. U njemu su se održavali sajmovi i trgovina s Turcima, a krajem 19. st. bio je razvijen i kovački obrt. Naselje je bio manji centar s crkvom, grobljem i vojnim sadržajima (čardak).

Položaj naselja je u središnjem i frekventnom dijelu Parka kao i u neposrednoj blizini regionalnih prometnica. Naselje se danas nalazi u očuvanom prirodnom ambijentu koji nije narušen neodgovarajućim intervencijama. Vrlo je slikovit pogled na šume koje uokviruju naselje, kao i vizura na vrhove Plješivice gdje dominira bjelina kamena. Smješteno je uz glavnu cestu za Bosnu i obilaznicu Plitvičkih jezera s koje se sagledava lokacija naselja. Uz cestu D1 smještena je trafostanica i dalekovod koji se ističu u svim vizurama i narušavaju panoramske vrijednosti glavne ceste - turističke transversale nacionalnog značaja.

Očuvan je drvoređ starih lipa i uređen izvor pitke vode. Do danas je očuvana matrica naselja i ostaci građevina. Očuvana je crkva sv. Petra i Pavla izgrađena u kamenu sredinom 19.stoljeća, seosko groblje ograđeno suhozidom, kameni most, zgrada šumarice (Vitić), nekoliko kamenih zidina tradicijskih kuća te stari vodovod izveden krajem 19. st.

Slika 35. Ruševina stare crkve sv. Petra i Pavla

Slika 36. Lugarnica

ŽUPANIJA:	Ličko senjska
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Prijeboj
ASELJE:	ČUJICA KRČEVINA
Dijelovi naselja:	Draga Lalića, Gaj, Gešići, Juzbići, Zabrdom
Razvojna kategorija naselja	B

Čujica Krčevina

Lokacija današnjeg naselja se nalazila u blizini granice s Turskim carstvom, obrambenog kordona s čardacima i Prijeboja – važnijeg graničnog mjesta uz povijesnu komunikaciju prema Bosni. Čujica Krčevina je jedno od novijih naselja nastalo u 19. st. krčenjem šume što je sačuvano i u toponimu. Od povijesnog značaja je i izgradnja vodovoda 1880. g. Vodovod je opskrbljivao naselja Prijeboj, Petrovo Selo i Rešetar.

U naselju se očituje slaba sačuvanost tradicijskog građevinskog fonda i loše oblikovanje novogradnji, iako je sama prostorna matrica valorizirana kao očuvana i izvorna. Na staroj matrici, raštrkanih okućnica i zaselaka, očuvana je izvorna mreža komunikacija i nasebinska matrica koje ima sve regionalne značajke tradicijske prostorne organizacije: na blagim uz visinama iznad relativno podvodnog terena formirane su odvojene, nepravilno strukturirane manje skupine okućnica. Nekadašnje tradicijsko naselje s isključivo stambeno gospodarskim funkcijama danas je bez stanovnika. Koristi se za povremeno stanovanje, pa se može ocijeniti kao funkcionalno i demografski degradirano.

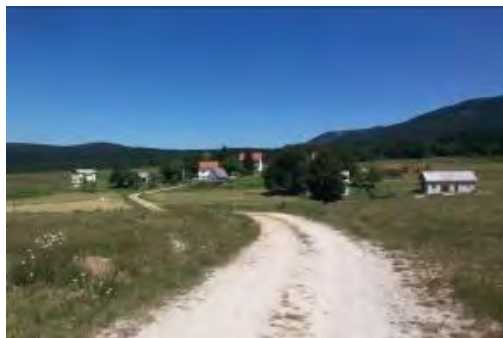
Slike 37., 38. i 39. Motivi iz Čujice Krčevine

ŽUPANIJA:	Ličko senjska
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Prijeboj
ASELJE:	KAPELA KORENIČKA
DIO NASELJA KAPELA KORENIČKA:	Podgora
Razvojna kategorija naselja	B

Kapela Korenička

Prije formiranja današnjeg naselja na toj je lokaciji postajao graničarski čardak. Naselje se razvilo u drugoj polovici 19. st. krčenjem šumskog područja duž kordonskog puta koji je od Korenice vodio za Prijeboj.

Dio naselja je smješteno uz glavnu prometnicu D1 tako da je struktura izrazito eksponirana u vizurama i panoramskoj slici prometnice. Dio naselja uvučen je od ceste u krajobrazu sačuvanih prirodnih vrijednosti (vodotoci, izvori, šuma). Na staroj matrici manjih skupina (maksimalno dvije do tri okućnice) sačuvano je današnje naselje. Vrlo slaba očuvanost izvornog graditeljskog fonda. Na starim temeljima izvedene su nove zgrade. Naselje izričito narušava nova ugostiteljska građevina izgrađena neposredno prije Domovinskog rata sa istočne strane ceste D1, koja je potpuno neusklađena s regionalnim značajkama oblikovanja.

Slika 40. Skupina kuća

Slika 41. Obnovljena zgrada

ŽUPANIJA:	Ličko senjska
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Korenica
ASELJE:	DRAKULIĆ RIJEKA
DIJELOVI NASELJA DRAKULIĆ RIJEKA:	Zečeva Draga, Dolovi, Žuti Dol
Razvojna kategorija naselja	A2

Drakulić Rijeka

S povijesnog aspekta spada u stara naselja formirana na krčevini što je tipično za ovaj dio Like i prostor Parka.

Širi prostor oko naselja izrazito je vrijedan zbog očuvanosti prirodnih elemenata kao što je konfiguracija slikovitih bregovitih vijenaca koji okružuju izduženu dolinu kroz koju teče potok. Lokacija naselja je izolirana od prometnica, buke, uvučena na kraju slijepog puta. Nije pristupačno iz drugih naselja osim iz Vrela Koreničkog pa stoga ima niz vrijednosti: mir, nezagađenost prometom i sl.

U naselju izvire nekoliko manjih izvora koji su vrlo vrijedna prirodna i estetska kategorija, a i bitan su resurs u vrednotama cijeloga naselja. Širi prostor je pod starim šumskim pokrivačem.

Statistički podaci i podaci iz popisa stanovništva 2001. godine pokazuju stalan pad broja stanovništva na ovom području.

Do danas je očuvana povijesna matrica naselja koju predstavlja jedna očuvana arhaično strukturirana skupina.

Skupinu Žuti Dol ima izrazito prostorno-ambijentalne kvalitete. Skupina je tipičan primjer organizirane cjeline koja se sastoji od nekoliko okućnica. U zaselku je u najvećoj mjeri očuvana ruralna struktura, a naročito se ističu okućnice sa vrlo arhaičnom arhitekturom. Prema dataciji, materijalima i oblikovanju ovo je jedna od najvrednijih aglomeracija na području Nacionalnog parka. U njoj su očuvane stambene i gospodarske zgrade iz 19. stoljeća građene rustikalno obrađenim kamenom i brvnima, pokrivene drvenom šindrom (šimlom). U većini kuća očuvana je izvorna raščlamba unutrašnjeg prostora sa otvorenim ognjištem.

Dio naselja uz prilaznu cestu nije ambijentalno ni arhitektonski izrazito vrijedan. U tom potezu izvedene su nove zidanice koje po oblikovanju i volumenu nisu usklađene s karakteristikama tradicijske arhitekture. Sliku naselja narušavaju nedovršene zgrade, ostaci seljačke poljoprivredne zadruge, i deponije glomaznoga otpada uz prilaznu cestu.

Slika 42. Tradicijska kuća

Slika 43. Štala

ŽUPANIJA:	Ličko senjska
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Korenica
ASELJE:	RUDANOVAC
DIJELOVI ASELJA RUDANOVAC:	Staro naselje, Novo naselje
Razvojna kategorija naselja	B

Rudanovac

Povijesno gledano naselje se smjestilo u graničnom području s Osmanskim carstvom – lokacija kontumaca (ustanova za karantenu). Razvilo se u 19. st. u koridoru kordonskih komunikacija. Naselje je smješteno u prometnom koridoru ceste D1, u vrlo slikovitom krajobrazu uzdužnih dolina – kraških polja omeđenih planinskim lancima Ličke Plješevice i Mrsinja. Nova izgradnjabitno je narušila estetske i krajobrazne vrijednosti. U krajobrazu su prisutne žive stijene, vrtače, suhozidine i različiti oblici drvenih ograda. Brežuljci oko naselja prekriveni su niskim raslinjem te bjelogoričnom i crnogoričnom šumom. Područje naselja bogato izvorštima i vrelima.

Stari dio naselja je cestovnog tipa, rahle strukture, s vrtovima, voćnjacima i pašnjacima između okućnica. Lociran je uz staru kordonsku cestu Jezerce-Korenička Kapela-Vrelo. Ovaj dio naselja ima ruralne značajke u prostornim i organizacijskim elementima kao i načinu privređivanja (vrtovi, pašnjaci, blago).

Novija izgradnja (nastala u posljednjih tridesetak godina) koncentrirana je uz magistralni pravac i u nekoliko skupina uz sporedne odvojke na način "planiranog naselja". Na parcelama se nalaze uglavnom samo stambene zgrade. U dojmu prevladava nova, potpuno neintegrirana arhitektura (strukturno i oblikovno). U starijem dijelu sačuvane su zgrade tradicijskog graditeljstva (ističu se različiti tipovi ograda). Posebno se valorizira sačuvanost dijela stare makadamske ceste s kamenim odbojnicima.

Slika 44., 45. i 46. Vikiđ naselje - bez prostornog reda

Slika 47. Ugoštiteljske građevine uz D1

ŽUPANIJA:	Ličko senjska
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Korenica
ASELJE:	VRELO KORENIČKO
DIJELOVI ASELJA VRELO KORENIČKO:	Drakulići, Štete, Zubovići
Razvojna kategorija naselja	B

Vrelo Koreničko

Kontinuitet naseljavanja lokacije na ovom važnom prometnom i strateškom pravcu prati se s prekidima od srednjeg vijeka, razdoblja Vojne krajine pa do formiranja manjeg lokalnog centra početkom 20. St. sa sakralnim centrom.

Naselje izuzetne krajobrazne vrijednosti smješteno uz sjeverne obronke brda Mrsinj iznad vodonosnog i poplavnog kraškog polja. Naselje se sagledava s prijevoja glavne ceste (Pogledalo) i sudjeluje u formiranju pogleda na širi krajobraz. Unutar naselja sačuvani su elementi kulturnog krajobraza - vrtovi i voćnjaci između okućnica. Izuzetna prirodna specifičnost je bogatstvo vode i izvor tipične kraške tekućice te posebna flora karakteristična za područje izvorišta Vrlo specifična i dobro očuvana izvorna struktura naselja koja ima obilježja povijesnog naselja s dužim kontinuitetom (srednjovjekovna lokacija ispod starih gradova Mrsinja i Prozora). Razlikuje se od tipologije naselja na krčevinama. Očuvana je izvorna struktura naselja locirana u rahlo izgrađenom potezu longitudinalno uz glavnu cestu. Struktura s okućnicama je formirana uz manje pobočne seoske putove, a samo je nekoliko okućnica direktno vezano uz cestu.

Slika 48. Panorama Vrelo Koreničkog

U novije vrijeme je izvorna struktura naselja dopunjavana novim okućnicama uz cestu. Drugu prostorno odvojenu strukturu čini niz raspršenih okućnica smještenih uz rijeku Maticu uz koju su mlinice i bučice.

Sačuvana je tradicijska arhitektura svih vrsta stambenih i gospodarskih građevina. Posebnost su gospodarske građevine mlinice i bučice. Staro središte naselja naglašeno je crkvom (ograda, drvored kestena). Od ostalih povijesnih građevina ističe se ozidano vrelo lokalnog vodovoda(1888.g.), stara škola, lokalno groblje. Nove zgrade su zidane prizemnice ili katnice kvadratičnog tlocrtnog oblika. U neposrednoj blizini je turistički sadržaj – Ulaz Borje.

Slike 49., 50 i 51. Strukture unutar naselja – stara škola, vodozahvat, crkva

ŽUPANIJA:	Ličko senjska
KATASTARSKA OPĆINA:	k.o. Korenica
ASELJE:	HOMOLJAC
DIJELOVI NASELJA HOMOLJAC:	Homoljački Klanac, Krge, Đerići, Lalići, Varićaci, Stanići
Razvojna kategorija naselja	B

Homoljac

Homoljac je tipično naselje kraških polja, nastalo u podbrežju okolnih bregova, odnosno po vanjskim rubovima polja. Rubni dijelovi Homoljačkog polja su vjerojatno nastanjeni već u srednjem vijeku jer je u blizini bila utvrda Mrsinj i Prozor. Od turskog razdoblja sve do 20.st. na tom području nema traga naselju. U razvoju naselja tipičan je slijed za ove krajeve. Prvi oblik naseljavanja su stočarski stanovi, a kasnije stalne stambene građevine i kompletna gospodarstva. Do danas je ostala nenarušena slika krajobraza i sve estetskih vrijednosti: širokoga travnatoga polja i okolnih bregova pod šumom. Smješteno je uz glavni cestovni pravac Borje – Otočac i vrlo se dobro sagledava s prometnice. Očuvani su travnjaci kao iskonski pokrivač polja i šuma po rubu okolnih bregova. Struktura naselja je karakteristična za ovo podneblje, a promjene koje su se dogodile su minimalne i bitno ne mijenjaju izvornu tipologiju raštrkanih manjih skupina. Tipična struktura se doživljava s ceste i prezentira regionalni tip naseljavanja. Većina zgrada je građena na tradicijski način. Sačuvano je nekoliko vrijednih skupina okućnica. Nove zgrade ne narušavaju prostorne i organizacijske karakteristike i izvornu ruralnu arhitekturu.

Slike 52., 53. i 54. Tradicijska arhitektura – Homoljačko polje

2.1.3. Izdvojene zgrade izvan granica građevinskih područja naselja

Tradicionalna struktura naselja koja su sačinjena od manjih grupica zgrada postavljenih uz prometnice i ostale putove dovodi do rijetke izgradnje na širokom prostoru. Prošlim prostorno planskim dokumentima nastojao se riješiti taj trend širenja izgradnje na način da su se određena naselja ili njihovi dijelovi (Vukovići, Matovinska Lisina Plitvički Ljeskovac i dr.) iseljavali te su stanovnici dobivali u zamjenu kuće ili zemljišta u naseljima gdje je to bilo prihvatljivije.

Kao glavni razlog za takvo djelovanje je težnja za očuvanjem zone fenomena stvaranja sedre i sedrenih barijera na slapištima Parka. Danas kao jedan od važnih čimbenika moramo uzeti i mrežu komunalne infrastrukture koju nije ekonomski prihvatljivo graditi za udaljene pojedinačne zgrade, a koja je postala standard suvremenog stanovanja.

Zbog značaja prirodnih vrijednosti prostora na području Parka izgradnja izvan granica građevinskih područja naselja dozvoljava se samo iznimno i to za potrebe Javne ustanove.

Danas se izvan građevinskih područja naselja nalaze dvije značajnije zgrade, a to su Lugarska kuća u Čorkovoj uvali i vila Izvor iznad izvora rijeke Plitvice. Lugarska kuća je zgrada u funkciji Javne ustanove i služi za njene potrebe. Zgrada je održavana i u dobrom stanju. Nasuprot tome, vila Izvor, premda značajna građevina, trenutno je van upotrebe i u vrlo lošem stanju.

Lugarska kuća i Vila Izvor mogu se prema Odredbama ovog Plana održavati i rekonstruirati u funkciji posjećivanja i upravljanja Parkom (edukacijskih, istraživačkih, prezentacijskih i sličnih sadržaja), i uz poštivanje svih kriterija zaštite prirode. Vila Izvor planirana je kao je međunarodni ekološko – znanstveno - edukacijski centar sa svim pratećim sadržajima i smještajem. Planom se određuje da se Vila Izvor sanira / rekonstruira / dogradi te prateći / pomoćni objekti saniraju / rekonstruiraju / dograde u skladu s uvjetima nadležnog konzervatorskog odjela te programom i uvjetima zaštite prirode.

Od ostalih koji su se smještali izvan građevinskih područja naselja do sada, a planiraju se i ovim Planom su uređenje, izgradnja i postavljanje građevina turističko – posjetiteljske infrastrukture, prvenstveno unutar područja intenzivnog posjećivanja parka, kao i izgradnja ostale komunalne infrastrukture.

2.2. Stanje infrastrukture

2.2.1. Prometni sustav (cestovni i željeznički)

Cestovni promet

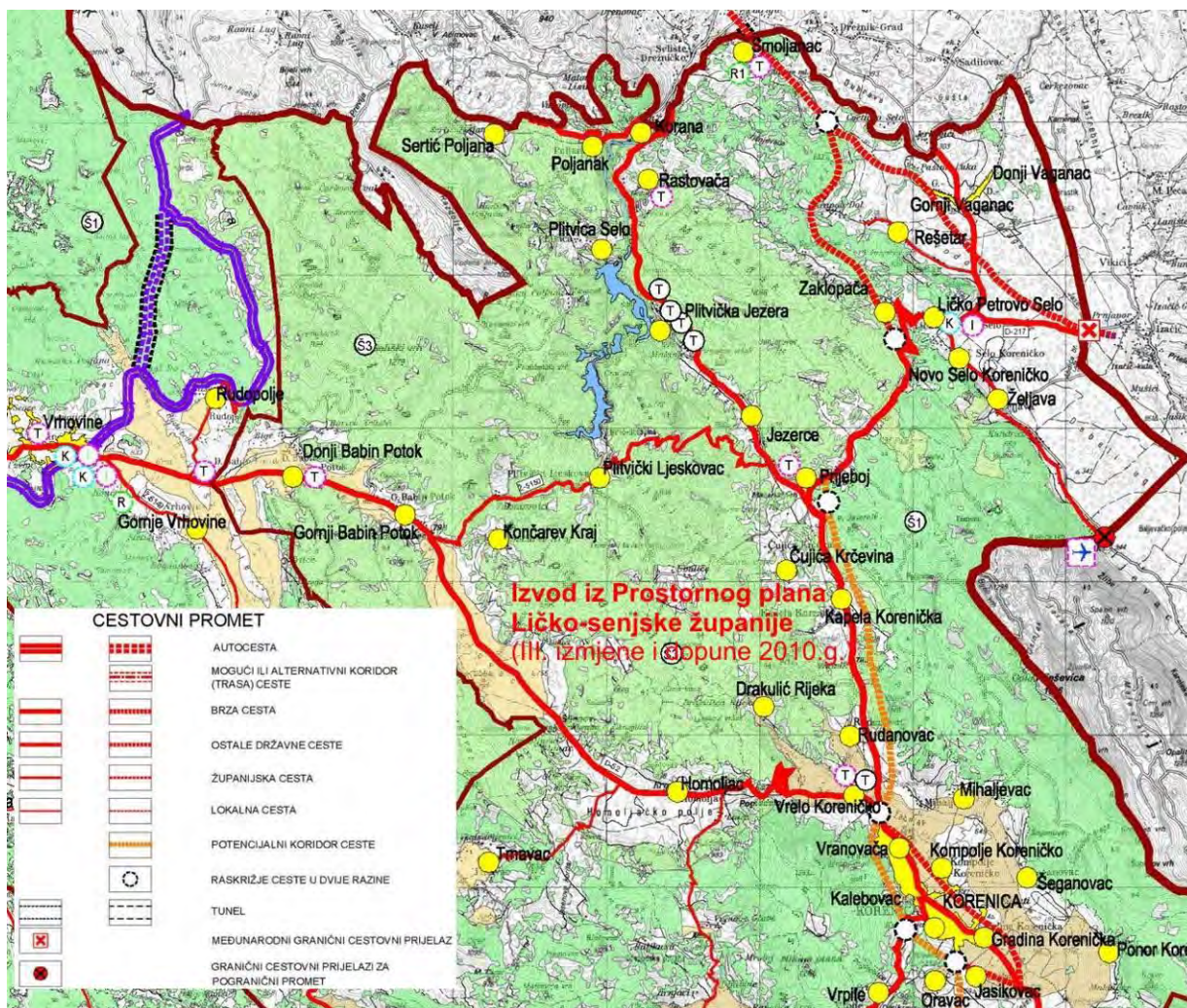
Prometna povezanost Parka s važnijim prometnim pravcima Republike Hrvatske podrazumijeva cestovnu i željezničku prometnu povezanost. Najznačajniji prometni pravac šire promatranog područja je autocesta **A1** – (Zagreb (čvorište Lučko, A3) – Karlovac – Bosiljevo – Split – Ploče – Opuzen – granica Republike Bosne i Hercegovine) te granica Republike Bosne i Hercegovine – Dubrovnik) s čvorištem Otočac i državnom cestom **D52** kao poveznicom Parka na prometni sustav autocesta. Željeznički pravac od važnosti za međunarodni promet tangira zapadnu granicu obuhvata Plana priključne željezničke pruge na X. koridor oznake **M6**. Prometnice unutar obuhvata Plana čine prometnu mrežu državnih, županijskih i lokalnih cesta, razvrstanih prema Odluci o razvrstavanju javnih cesta (NN 44/2012) u državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste i nerazvrstanih cesta.

Državne ceste su:

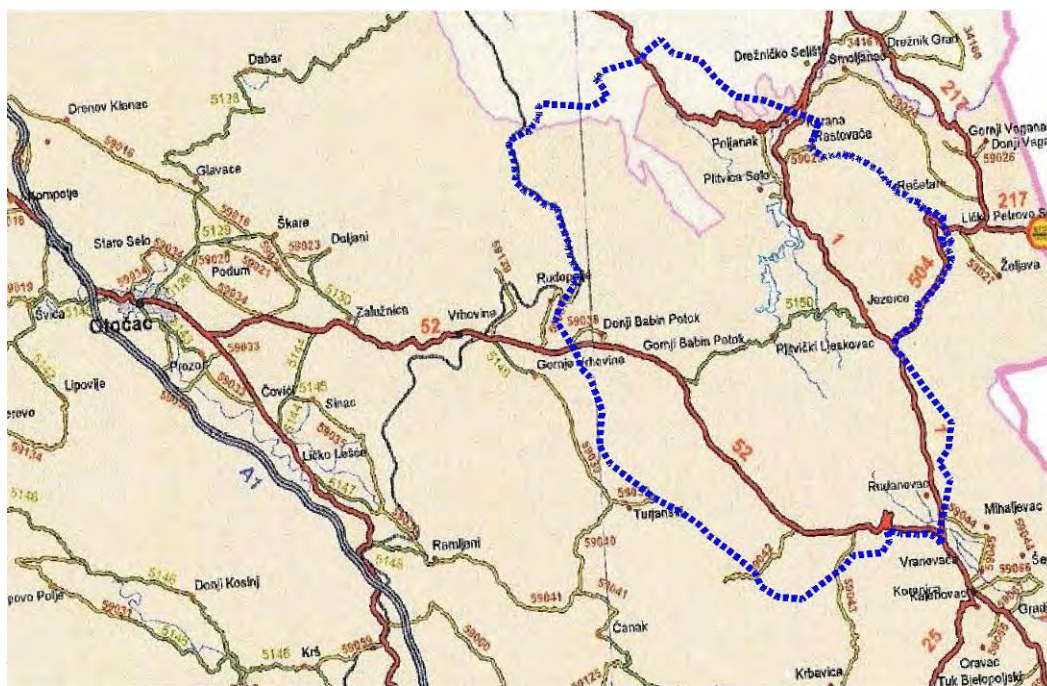
D1 - G. P. Macelj (gr. R. Slovenije) – Krapina – Zagreb – Karlovac – Gračac – Knin – Brnaze – Split (D8),

D42 - Vrbovsko (D3) – Ogulin – Josipdol – Plaški - Grabovac (D1),
D52 - Špilnik (D50) – Korenica (D1).

Shematsko-kartografski prikaz br. 5. Izvod iz Prostornog plana Ličko-senjske županije (Treće Izmjene i dopune 2010. god.)

Shematsko-kartografski prikaz br. 6. Obuhvat Plana Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ unutar razvrstanih prometnica Republike Hrvatske

Županijske ceste su:

Ž 5201 - Selište Drežničko (D42) – Prijeboj (D1)

Ž5150 - D52-Jezerce (D1)

Županijska cesta Ž5150 prolazi smjerom zapada prema istoku i jedino naselje kroz koje prolazi je Plitvički Ljeskovac.

Lokalne ceste su:

L59025 - D1 – Rastovača

L59038 - D52 – Donji Babin Potok – D52 l = 2,6 km,

L59042 - Trnavac – D52 l=3,1 km

L59043 - D52 – Krbavica – D25 l=5,6 km,

L59135 - Poljanak (D42) – Plitvica Selo l = 2,8 km,

Lokalne ceste su u funkciji povezivanja naselja na prometnu mrežu, zahtijevaju modernizaciju i bolje održavanje, kao nerazvrstane.

Prometno opterećenje navedenih prometnica dano je u publikaciji Hrvatskih cesta *Brojanje prometa na cestama Republike Hrvatske godine 2010.*, prikazano je tablicom, podaci su dani za promatranu dionicu unutar obuhvata Plana.

Državna cesta / Brojačko mje	Prosječni godišnji dnevni promet PGDP (voz/dan)	Prosječni ljetni dnevni promet PLDP (voz/dan)
D1 - Prijeboj	5490	9662
D42 - Saborsko-istok	467	839
D52 - Vrhovine	1269	2249
D504 - Prijeboj - sjveroistok	1621	2698

Problematične su prometne karakteristike određenih prometnica kao i stanje kolničke konstrukcije koje zahtjeva modernizaciju i bolje održavanje.

Prema *Programu građenja i održavanja javnih cesta za razdoblje od 2005. – 2008.* za Betterment II previđena je državna cesta **D52** dionica Špilnik – Babin Potok u duljini od 22,0 km.

Glavni pristupi području Parka dolaze iz četiri smjera:

- iz smjera Zagreba (sjever) preko Slunja državnom cestom D1 koja se spaja na državnu cestu D42,
- iz smjera BIH (istok) preko Ličkog Petrovog Sela, državnom cestom D1 do Prijeboja
- iz smjera Splita (jug) preko čvora Gornja Ploča na autocesti A1 na državnu cestu D1 preko Korenice do Parka,
- iz smjera Otočca (zapad) preko državne ceste D52 Babin Potok – Korenica na D1 južno od ulaza u Park,
- iz smjera zapada preko Plaškog državnom cestom D42

Željeznički promet

Prema važećoj Odluci o razvrstavanju željezničkih pruga sjeverozapadnu granicu Plana omeđuje međunarodna priključna željeznička pruga M604 Oštarije – Gospić – Knin – Split Predgrađe, u duljini od l=9,3 km. Unutar obuhvata smješteno je i željezničko stajalište, izvan funkcije, Javornik na 52.389 km, na 778 mm.

2.2.2. Pošta i telekomunikacije

Poštanski promet

Poštanski se promet odvija u okviru sustava Hrvatskih pošta (HP), a središnja pošta je u Gospiću, iz kojeg se pokriva cjelokupan teritorij Parka. U njezinu je sastavu 46 poštanskih ureda od kojih je i jedan u Plitvičkim Jezerima.

Telekomunikacijska mreža

Telekomunikacijski se promet odvija unutar *Telekomunikacijskog centra Gospić* koji omogućuje pružanje svih telekomunikacijskih usluga na području Parka.

Sustav telekomunikacija čine suvremene telekomunikacijske mreže, što u širem smislu znači:

- Sustavi komutacija s objektima i digitalnim uređajima za posredovanje u mjesnom, međumjesnom i međunarodnom telekomunikacijskom prometu
- Sustavi prijenosa govornih i negovornih komunikacija u međumjesnom i međunarodnom telekomunikacijskom prometu, sa svjetlovodnim kabelima u podzemnim TK kanalizacijama, između komunikacijskih čvorišta, magistralnog, regionalnog i lokalnog značaja, kao i s digitalnim kanalnim uređajima za spojne veze, kojima se omogućuje širokopojasni brzi prijenos govora, podataka i signala
- Sustavi pretplatničkih mreža s niskofrekventnim kabelima u podzemnim TK kanalizacijama od krajnjih komutacijskih čvorišta do pretplatničkih zgrada u ruralnim i urbanim naseljima kojima se, u prijelaznom razdoblju, omogućuje analogni prijenos govornih komunikacija i uskopojasni digitalni prijenos podataka
- Sustavi pretplatničkih mreža sa svjetlovodnim kabelima u podzemnim TK kanalizacijama od krajnjih komutacijskih čvorišta do pojedinih pretplatničkih zgrada koji zamjenjuju pretplatničke niskofrekventne kabele za analogni prijenos i omogućuju digitalni prijenos svih govornih i negovornih komunikacija u integriranoj širokopojasnoj mreži telekomunikacija
- Sustavi mobilnih komunikacija s pripadajućom infrastrukturom, baznim stanicama, antenskim stupovima i prijenosnom opremom.

Unutar TK centra Gospić javna je telekomunikacijska mreža organizirana na pristupnoj razini na bazi digitalne AXE-10 centrale locirane u Gospiću. Na nju su priključeni svi udaljeni digitalni pretplatnički stupnjevi RSS-ovi (kapaciteta od 128 do 2.048 pretplatnika) i RSM-ovi (kapaciteta do 30 pretplatnika). Čvorno područje AXE-10 centrale Gospić obuhvaća i RSS centralu u Plitvičkim jezerima, RSM Poljanak, RSM Rastovača, te UPS Babin Potok i Homoljac.

2.2.3. Elektroopskrba

Glavna elektroenergetska postrojenja na području Parka su 35/10 kV TS Plitvice, 35/10 kV TS Ličko Petrovo Selo i 35/10 kV TS Rastovača. Od ovih transformatorskih postrojenja se grana mreža 10 kV dalekovoda do postojećih 10/0,4 kV TS-ica za pojedina naselja u području Parka. Iz 10/0,4 kV TS se vodi niskonaponska mreža podzemno i nadzemno do krajnjih korisnika.

Na području Parka se nalazi i Rasklopište 35/10 kV koje je spojeno na 35/10 kV transformatorsko postrojenje TS 35/10 kV Korenica sa 35 kV dalekovodom i do kojega iz smjera Korenice postoji 110 kV dalekovod.

2.2.4. Vodnogospodarski sustav (vodoopskrba i odvodnja)

Vodoopskrba

U Parku se nalazi vodno postrojenje iz kojega se vodom opskrbljuju hoteli i restorani parka, kao i okolna sela. Park vodom također opskrbljuje općinu Rakovica, te povremeno i općinu Korenica.

Analizirajući današnje stanje vodoopskrbe na području obuhvata Plana može se ustvrditi da stanje vodoopskrbe nije u potpunosti zadovoljavajuće tj. vodoopskrbna mreža i objekti na njoj su u lošem i dotrajalom stanju. Osnovni razlog tomu je uvijek prisutni problem nedostatka dovoljno sredstava i odsustvo specijalizirane tvrtke za upravljanje i održavanje vodoopskrbne mreže i objekata za zahvat, transport i distribuciju vode do potrošača.

Vodoopskrba se temelji na zahvatu vode iz jezera Kozjak koje je dio vodnog sustava koji je proglašen svjetskom baštinom te stoga uzimanje vode iz jezera nije ozakonjeno.

Park je u proteklom razdoblju zatražio dozvolu za crpljenje vode iz jezera, ali do današnjeg dana nije donešena odluka o tome.

Zahvat vode iz jezera vrši se sa dubine 20 m gdje voda ima stalnu temperaturu putem crpne stanice (smještene na koti +534 m.n.m. Sam usis je zaštićen metalnom rešetkom kako bi se spriječio ulaz stranih tijela u usisni cjevovod.

U crpnoj stanici postoje instalirane dvije crpke (radna i rezervna) snage 45 kW, pojedinačnog kapaciteta 70 l/s i visine dizanja cca 80,0 m, koje se ručnom manipulacijom izmjenjuju uradu.

Voda se iz zahvata putem navedene crpne stanice diže u postrojenje za obradu vode koje je smješteno na koti +602 m.n.m. Postrojenje za pripremu pitke vode se sastoji od tri gravitacijska filtera, sa pijeskom kao filterskim slojem na vrhu i aktivnim ugljenom na dnu. Ispod filtera su izvedena dva spremnika za pitku vodu. Iz jednog od njih se voda pumpa do vodospreme Velika Poljana na koti +642 m.n.m, a iz drugog se vod gravitacijom dovodi do vodospreme Medvedak na koti +583 m.n.m.

U ovim spremnicima postoje ugrađene nivosonde koje su vezane na crpke kojima se vrši zahvat vode iz jezera te je rad crpki automatiziran ovisno o nivou vode u spremnicima.

U postrojenju za obradu vode nakon pročišćavanja vode prolazom kroz filtersko postrojenje vrši se obrada vode klorom. Postoje ugrađena dva sustava za kloriranje vode, po jedan za svaku granu. Kloriranje vode na sjevernoj grani se izvodi na gravitacionom cjevovodu kojim se voda odvodi u vodospremu Medvedak, a voda južne grane cjevovoda kojim se voda dovodi do vodospreme Velika poljana klorira se na tlačnom cjevovodu iza pumpe.

Voda gravitacijom teče od postrojenja za obradu vode do vodospreme Medvedak, te kontinuirano gravitacijom do distribucijske mreže i vodospreme Lisina u Rakovici. Kapacitet vodospreme Medvedak iznosi 300 m³.

Drugim krakom se voda od postrojenja za obradu vode pumpa u vodosprema Velika Poljana koja ima kapacitet od 300 m³. Odatle su hoteli opskrbljeni vodom na gravitacijski način. Uz vodospremu Velika poljana izgrađena je i precrpna stanica u kojoj postoje ugrađene dvije crpke (radna i rezervna) svaka pojedinačnog kapaciteta 11 l/s i visine dizanja od 64 m.

Drugim ogrankom od vodospreme voda se pumpa do vodospremu Mukinje I + II (Jezerce) na koti +703 m.n.m. Ovi spremnici su opremljeni nivosondama koje su vezane na crpke i upravljaju njihovim radom ovisno o visini vode u vodospremama. Spremnici Mukinje I i II (Jezerce) su spojeni i smješteni jedan do drugog. Svaka komora ima 150 m³. Voda se doprema iz crpilišta Velika Poljana, i od vodospreme Mukinje I se voda doprema gravitacijom do naselja Mukinje. Od vodospreme Mukinje II (Jezerce) voda teče gravitacijom do precrpne stanice Jezerce smještene na koti + 681 m.n.m.

Iz ove precrpne stanice voda se pumpama diže u vodospremu Bilce. U precrpnoj stanici Jezerce postoje ugrađene dvije pumpe (radna i rezervna), kapaciteta 6 l/s te visine dizanja 93 m.

Pumpama se upravlja ručno, i u normalnom pogonu uključuju se svakih 10-15 dana.

Tokom sušne sezone, postoji potreba da se naselje Korenica dodatno opskrbljuje vodom iz vodospreme Bilce te u tom slučaju pumpe se uključuju u rad svakodnevno.

Vodosprema Bilce ima kapacitet od 500 m³ i puni se vodom iz precrpne stanice Jezerce. Samo je jedna od četiri planirane komore sagrađena, i nakon rata vodosprema opskrbljuje samo manji broj stanovnika. Stoga se u normalnim okolnostima voda u vodospremi zadržava 10-15 dana. Vodoopskrbna mreža Korenice je spojena na ovu vodospremu, i tokom sušne sezone Korenička naselja Ličko Petrovo selo i Vaganac su opskrbljeni vodom iz ove vodospreme.

Odvodnja

Današnje stanje u pogledu odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području Parka uglavnom je nezadovoljavajuće. Tome postoji više razloga, a jedan od osnovnih je pomanjkanje sredstava za realizaciju programa izgradnje kanalizacionog sustava i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda.

Danas na području Parka postoji djelomično izgrađen sustav odvodnje sanitarno fekalnih otpadnih voda, ali nema izgrađenog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda nego se one nepročišćene ispuštaju u podzemlje na lokaciji ispusta Rastovača. U naseljima u kojima nema izgrađene kanalizacije otpadne vode se uglavnom sakupljaju u neprikladne septičke jame ili se ispuštaju direktno u škrape ili vrtače.

Oborinske vode se sakupljaju otvorenim kanalima i rigolima i ispuštaju direktno u vrtače.

Ukupna izgrađenost kanalizacijske mreže sanitarnih otpadnih voda na prostoru parka iznosi cca 6 km.

Kanalizacija je izgrađivana u različito vrijeme i iz različitih materijala te je vrlo upitna njena vodonepropusnost.

Kanalizaciona mreža je uglavnom gravitaciona ali na mjestima gdje nije bilo moguće ostvariti gravitacionu odvodnju izgrađene su precrpne stanice kojima se voda diže sa južnog dijela Parka u smjeru sjevera prema lokaciji ispusta Rastovača.

Kanalizacijski sustav je razdjelni što podrazumijeva da se u postojeći kanalizacijski sustav upuštaju samo sanitarno-potrošne otpadne vode, dok se oborinske vode sa okućnica, parkirališnih i prometnih površina upuštaju u teren (prirodne vrtače) ili najbliže recipijente (jezera, rijeke). U sustavu odvodnje i dalje se predviđa zadržati razdjelni sustav odvodnje kako se ne bi dodatno opterećivao postojeći sustav i postojeće precrpne stanice sa oborinskom vodom, iz razloga sigurnosti zaštite krajobrazu. od onečišćenja treba što kraćim putem otpadne vode transportirati van granica Parka gdje se u budućnosti predviđa izvesti uređaj za pročišćavanje otpadnih voda.

2.3. Stanje područja sa stanovišta prirodnih vrijednosti

2.3.1. Stanje i obilježja fenomena stvaranja sedre i sedrenih barijera na slapištima

– sedra i sedrotvorni organizmi

Stvaranje fitogenih sedrenih pregrada (barijere, pragovi) između jezera, preko kojih padaju slapovi osnovni je fenomen Nacionalnog parka Plitvička jezera.

Pod određenim fizičko - kemijskim i biološkim osobitostima iz vode se izlučuje kalcijev karbonat ili kalcit (CaCO_3) i taloži na dnu jezera i na potopljenim predmetima. On ujedno izgrađuje podvodne pragove i pregradne (barijere), koje se izdižu iznad vode rastući stalno u visinu i širinu. Pregrade predstavljaju vapnenaste tvorevine, koje su tvrdi, šupljikavi i lomljivi vapnenac, prepun ostataka mikroskopskih alga i okamenjenih vodenih mahovina što rastu na slapovima. Takva se tvorevina naziva sedra, travertin, tufa, bigar, vapneni mačak.

Sedru, koju oblikuje i stvara bilje nazivamo fitogenom sedrom (fitogen = koji je postao od biljaka).

Znanstveno objašnjenje fenomena tvorbe sedre prvi je dao prof. **Ivo Pevalek** 1925. g.

On je utvrdio na slapovima i vodopadima specifične biljne zajednice, posebno zajednicu algi i mahovina, čijom se inkrustacijom sedra oblikuje i raste, tvoreći sedrene ustanove. Ta zajednica «sedrotvoraca» u specifičnim ekološkim uvjetima čini «biodinamički sustav» o čijem stanju ovisi progresivan razvitak, stagnacija ili razaranje sedrene ustanove.

I. Pevalek napisao je 1926. g.: *"Suština Plitvičkih jezera leži u sedri i sedrotvornom bilju (sedrotvorci) i to algama i mahovinama. Bezbroj različitih slapova, raznolične pregrade između pojedinih jezera i jezeraca, pa jedinstvene spilje izradilo je sedrotvorno bilje"*.

Matoničkin i Z. Pavletić su 1960.g. dopunili njegove konstatacije i utvrdili da odlučujuće značenje u tvorbi sedre imaju fizikalno-kemijski procesi (prozračivanje vode – cijepanje nestabilnog kalcijevog bikarbonata-obaranje kalcijeva karbonata).

Taloženje sedre ovisi o brzini otjecanja i temperaturi vode, a osvjetljenje i prozračivanje pogoduje kolonizaciji i rastu reikofilnih biljaka, oko kojih se taloži sedra.

Stalno i neprekinuto stvaranje fitogene sedre na Plitvičkim jezerima prirodni je i osnovni fenomen nacionalnog parka, te uvjet njihove opstojnosti.

Proces nastanka sedre na Plitvičkim jezerima

Zbog osobitosti krške podloge (vapnenac, dolomit), voda Plitvičkih jezera bogata je otopljenim kalcijevim karbonatom u obliku kalcijeva bikarbonata $\text{Ca}(\text{HCO}_3)_2$. Kemijski pojašnjeno, voda Plitvičkih jezera je ovim spojem "prezasićena". Do toga dolazi tako, da kišnica prolazeći kroz površinski sloj zemlje apsorbira ugljični dioksid (CO_2) pa nastaje ugljična kiselina (H_2CO_3), koja otapa vapnenac i dolomit - voda postaje znatno mineralizirana, prezasićena kalcijevim i magnezijevim bikarbonatom. Kad izbije na površinu, na brzacima i osobito sedrenim pregradama dolazi zbog rasprskavanja vode i poremećaja kemijske ravnoteže do izlučivanja i taloženja kalcijevog karbonata u obliku sitnih kristalica.

$\text{Ca}(\text{HCO}_3)_2$ rasprskivanje $\rightarrow \text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O} + \text{CaCO}_3$ (sedra)

Prezasićenost vode kalcijevim solima osnovni je uvjet za stvaranje sedre. Osim toga, voda mora biti čista, ne smije sadržavati povećane koncentracije organskih tvari, koje su snažna zapreka odvijanju jedinstvenog procesa sedrenja na Plitvičkim jezerima (dokazali SRDOČ i sur. 1985.). Nizvodno od Koranskog mosta u rijeci Korani, usprkos prezasićenosti kalcijevim bikarbonatom sedrenje ubrzo praktički prestaje, jer je povećana koncentracija organske tvari u vodi.

Prisutnost vodenih alga i nekih mahovina također je uvjet za stvaranje sedre na Plitvičkim jezerima, posebno kao čimbenik oblikovanja vapnenastih izlučevina. Te vodene biljke daju oblik stvorenoj sedri. Za svoj izgled slapovi Plitvičkih jezera zahvaljuju mahovinama, te prema pojedinim vrstama razlikujemo i biološke tipove sedre. Mladi su izdanci mahovina zeleni i mekani, uglavnom još bez sedre, prošlogodišnji već više osedreni, dok su stariji izdanci potpuno obloženi, žućkaste boje i

okamenjeni, te predstavljaju znamenitost Plitvičkih jezera - **fitogenu sedru**. Novija istraživanja dokazala su da na izdancima mahovina žive milijuni alga i bakterija koje luče galertu (sluz) na koje se prilijepe prvi kristalići kalcita i oko kojih će se brzo nakupiti drugi kristalići stvarajući sedru.

Ovaj proces seže na Plitvičkim jezerima u daleku geološku prošlost, ali samo u uvjetima tople i vlažne klime, slične današnjoj. Prije 2000 godina za vrijeme posljednjeg zahlađenja koje je zahvatilo Europu, sedra se na Plitvičkim jezerima nije stvarala. I danas, sedra se mnogo brže stvara za vrijeme ljeta, nego zimi. Procjenjuje se da su uvjeti za taloženje i rast sedre nastupili prije 12 000-15 000 godina.

Na Plitvičkim jezerima razlikujemo nekoliko tipova sedre:

- 1.) **Čvrsta sedra** - koju stvaraju modrozeleno alge (*Cyanophyceae*)
- 2.) **Kratoneuronska sedra** - koju stvaraju mahovine (*Cratoneuron*)
- 3.) **Bryumska sedra** - od mahovine *Bryum* i sličnih mahovina
- 4.) **Prijelazna sedra** - koje su nastale kombiniranim djelovanjem raznih sedrotvoraca.

Bryumsku sedru nalazimo na jezerskim barijerama, u tekućoj vodi i općenito je manje zastupljena od kratoneuronske sedre.

Slike 55. i 56. Sedrene pregrade obložene mahovinom

Prof. Pevalak je prvi u našoj zemlji razvrstao sedru na slijedeće morfološke oblike:

1. **zastori** (koji u Špiljskom vrtu dostižu visinu do deset metara)
2. **žljebovi**
3. **cijevi**
4. **povišenja na dnu vodotoka sedrenih barijerama**
5. **katarakti**
6. **alomorfne sedrene tvorevine** u čijem stvaranju sudjeluju strani predmeti

Taj sedrotvorni sustav se očuvao do današnjih dana unatoč primjerima negativnog ljudskog utjecaja koji proizlaze iz nemara i neznanja.

Mogu se navesti mnogi slučajevi narušavanja prirodne ravnoteže u ekosistemu Plitvičkih jezera, npr: izgradnja mlinova, rušenje sedrenih barijera i sječa šume

2.3.2. Stanje flore i faune

Flora

Površina Parka prema stvarnom premjeru iznosi 29,617,63 ha, od čega su vodene površine 232,75 ha, livade 4 197,42 ha, a šume 24827,51ha.

Velikoj osebujnosti vegetacije Parka pridonosi geografski položaj, geološka podloga, hidrografija, nadmorska visina i lokalne klimatske prilike u Parku. Raznolikost stanišnih uvjeta omogućila je razvoj različitih tipova biljnih zajednica i

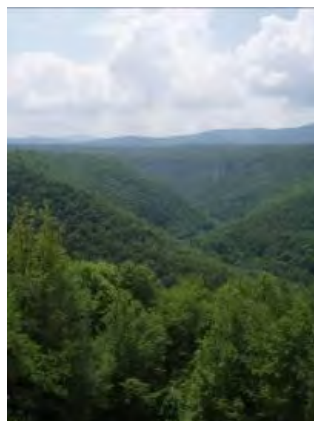
bogatstvo njegove flore. Na području Parka dominira prirodna šumska vegetacija. Njoj pripada oko 83,6 % površine Parka. Ostali dio Parka otpada na antropogeno uvjetovane površine (travnjake, obradive površine, naselja) i površinu jezera.

Šume u nacionalnom parku

Šume zauzimaju oko 83,6% površine Nacionalnog parka i u velikom su postotku u vlasništvu države. Biljne zajednice šuma izmjenjuju se s obzirom na geografski položaj, nadmorsku visinu, edafske i druge ekološke uvjete te je na ovom području do sada zabilježeno 11 različitih tipova šumskih staništa. S obzirom na odsustvo gospodarenja u ovim šumama, njihova je ukupna biološka raznolikost velika, te predstavljaju genske rezervoare vrsta osjetljivih na gospodarenje šumama za znatno šire područje. Na području nacionalnog parka najzastupljenije su čiste bukove šume (*Fagetum illyricum* Horv.), na nadmorskim visinama od 700 do 900 m, iznad njih su mješovite šume bukve i jele (*Abieti Fagetum illyricum* Horv.), a na nižim nadmorskim visinama (550 - 700 m) razvijaju se mješovite šume hrasta kitnjaka i običnog graba (*Quercus-Carpinetum illyricum* Horv.). Glavne vrste šumskog drveća su obična bukva, obična jela i obična smreka, dok su u manjoj mjeri zastupljene obični bor, gorski javor, hrast kitnjak, obični grab, crni grab i druge vrste. Šumske su sastojine nastale većinom iz sjemena, dok su sastojine nastale iz panja i različiti degradacijski stadiji šuma značajnije zastupljeni uz naselja.

Slika 57. Šuma u Čorkovoj uvali

Slika 58. Šume u kanjonu Korane

Struktura sastojina na području Rječice-Javornika ukazuje na dominantnu zastupljenost prezrelih i starih sastojina (iznad 50 cm prsnog promjera). Šume čine zaštitni pojas oko jezera, sprječavaju nastanak erozije tla i pojavu bujica, reguliraju otjecanje i slijevanje vode, pročišćavaju oborinsku vodu i zrak, te osiguravaju stanište za biljne i životinjske vrste, te mikroorganizme. S obzirom na presudnu ulogu šumskih ekosustava na hidrološki režim Plitvičkih jezera, odnosno normalno odvijanje procesa travertinizacije, zaštita, unaprijeđenje i očuvanje prirodnih obilježja nacionalnog parka, a posebno temeljnog fenomena Plitvičkih jezera – sedre i sedrotvoraca - u direktnoj je vezi sa zaštitom i očuvanjem šumskih ekosustava («da nema šume, ne bi bilo vode, a da nema vode ne bi bilo ni sedre: znači, ne bi bilo Plitvičkih jezera»). Prema važećem Zakonu o zaštiti prirode u nacionalnom parku je zabranjena uporaba prirodnih dobara te se za šume u zaštićenom području donose programi zaštite šumskih ekosustava koji sadrže mjere njihove zaštite, očuvanja i unaprijeđenja na temelju praćenja stanja. Programi zaštite šumskih ekosustava su sastavni dio Plana upravljanja javnih ustanova koje upravljaju zaštićenim područjima.

Šumski rezervati

U razdoblju od 1982. do 1984. godine napravljene su studije za četiri prirodna šumska rezervata na području Parka.

1. Šumski rezervat «Čorkova uvala – Čudinka»
2. Šumski rezervat «Kik-Visibaba»
3. Šumski rezervat «Rječica –Javornik»
4. Šumski rezervat «Medveđak»

S obzirom na značajne promjene u površini nacionalnog parka u odnosu na razdoblje kada su izrađene navedene studije, te promjene zakonske regulative koje se odnose na šume u zaštićenim područjima, potrebno je napraviti nove studije na temelju kojih bi se napravili prijedlozi zaštite i provela registracija strogih rezervata ili posebnih rezervata. Preporuka dana separatnom studijom Šume u Nacionalnom parku Plitvička jezera, Šumarski fakultet u Zagrebu doc.dr.sc. Ivice Tikvića je da je u Parku potrebno ustanoviti najmanje jedan strogi rezervat (prašuma Čorkova uvala), te više posebnih rezervata šumske vegetacije.

S prirodnoznanstvenog stajališta posebno je zanimljiva prašuma **Čorkova uvala** koja predstavlja jedan od rijetkih ostataka nekadašnjih prašuma Dinarske bukovo-jelovo šume (*As. Omphalodo – Fagetum*). Prostire se na površini od 73,29 ha, razvija se isključivo pod prirodnim uvjetima svog staništa bez neposrednog utjecaja čovjeka te je zbog svojih vrijednosti proglašena posebnim rezervatom šumske vegetacije 1965.g.

Problematika upravljanja šumama na području Parka detaljno je obrađena u *Akcijskom planu za šume* Plana upravljanja Nacionalnog parka Plitvička Jezera.

Vegetacija uz jezera

Eutrofikacija jezera

Eutrofikacija – proces obogaćivanja vode nutrijentima, vrlo aktualan u jezerima europskog prostora, izražena je i na Plitvičkim jezerima.

Ljudske aktivnosti kao što su poljoprivreda i ispuštanje otpadnih voda u sustav jezera dovode do obraštanja jezerskog dna i rubova nekih jezera što je posljednjih desetak godina jako uznapredovao. Prema literaturnim izvorima prije pedeset godina, biljno raslinje uz jezera i oko njih bilo je slabo razvijeno. Danas pršljenasti krocanj (*Myriophyllum verticillatum*) u potpunosti prekriva dno plićih jezera. Uz rubove gornjih jezera kao i uz drvene stazice oko njih, znatne su površine obrasle vrstom močvarni ljutak (*Cladium mariscus*). Na tim su prostorima česte i tri vrste lopuha (*P. albus*, *Petasites hybridus*, i *P. kablikianus*) trska (*Phragmites australis*), nekoliko vrsta roda metvica (*Mentha*), šaša (*Carex*) i vrbe (*Salix*).

Močvarna vegetacija

Osobitost zajednica močvarne vegetacije je mali broj vrsta. Močvarne su vegetacije često razvijene fragmentarno, tj. u većini sastojina ove vegetacije dominira jedna vrsta, koja može pokriti i čitavu površinu. Takav je slučaj i u akvatoriju oko jezera u Parku.

Treba istaknuti da su neki oblici močvarne vegetacije razvijene uglavnom na djelovima gornjih jezera, dok se na donjim jezerima susreću samo pojedinačne vrste koje grade močvarnu vegetaciju.

Uz obale jezera u potpunijem sastavu razvijene su samo tri asocijacije i to:

- **asocijacija močvarnog ljutka (as. *Cladietum marisci*)**
- **asocijacija jezerskog oblića i trske (as. *Scirpo-Phragmitetum*)**
- **asocijacija krutog šaša (as. *Caricetum elatae*)**

Travnjačka i cretna vegetacija

Slika 59. Travnjak u Drakulić Rijeci

Antropogenim utjecajem u prošlosti (krčenje šuma) nastali su različiti oblici nešumske vegetacije (travnjaci, pašnjaci, obradive površine, vegetacija uz kuće i putove).

Razlike u prilikama na staništu (geološka podloga, vlažnost na staništu) uvjetovale su razvitak različitih tipova travnjačke vegetacije.

Tresetište, cret ili čret je vlažno stanište s obiljem mahovine i drugoga bilja koje se tu nakuplja, trune bez prisutnosti kisika i stvara treset bogat ugljikom. Geološki, smatra se da ta staništa pripadaju ostacima iz ledenog doba jer na njima žive neke rijetke biljne vrste koje ne nalazimo na drugim tipovima staništa.

Pod tim rijetkim vrstama se misli na neke biljke mesožderke (karnivorne biljke), orhideje i slično. Glavni tvorac tresetišta, mahovina je iz roda *Sphagnum* ili mah tresetar, ima kuglaste tobole koji, kad sazriju, bučno pucaju poput otvaranja boce šampanjca i rasipaju svoje spore. Ta područja su vlažna i zbog toga što mah tresetar ima sposobnost zadržavanja vlage. Naime, on u svojim listićima ima stanice za vodu.

Cretna je vegetacija, u Parku, na prostoru Hrvatske, ali i u ostalim predjelima jugoistočne Europe na izdisaju. Ona je ostatak glacijalnih razdoblja. Promjene klime od navedenog razdoblja do danas, za sobom neminovno pridonosi nestanku cretne vegetacije i cretnih staništa. Zahvaljujući lokalnim klimatskim prilikama omogućeno je preživljavanje cretne vegetacije i njezinih staništa do današnjih dana.

Stanišne prilike na vlažnim travnjacima i cretnih površina omogućile su u sklopu njih i razvoj nekih močvarnih asocijacija. Neke površine travnjačke vegetacije u Parku znatno se razlikuju od poznatih i opisanih oblika vegetacije u Parku, ali i znatno šire. Zbog nemogućnosti njihove diferencijacije obzirom na biljni sastav i male površine koje im pripadaju izdvojene su kao sastojine.

Travnjačke (livade i pašnjaci) površine Parka imaju višestruki značaj. Po podrijetlu su to antropogeno uvjetovani stadiji vegetacije koji se održavaju na tom prostoru trajnim antropogenim utjecajem. Na najvećem dijelu travnjaka Parka antropogeni je utjecaj jako promijenjen, a često i izostao, pa su travnjaci unutar Parka jako ugroženi, izvrgnuti progresivnoj sukcesiji tj. obrastaju.

Obraštanje na travnjačkim površinama naročito je vidljivo unutar većih šumskih kompleksa i na rubnim dijelovima travnjaka uz šume grmolikim i drvenastim vrstama kao što su: obična borovica (*Juniperus communis*), lijeska (*Corylus avellana*), bukva (*Fagus sylvatica*), glog (*Crataegus oxyacantha* i *C. monogyna*), smreka (*Picea excelsa*), jela (*Abies alba*), svib (*Cornus sanguinea*), drijen (*Cornus mas*), trnina (*Prunus spinosa*), nekoliko vrsta ruža (*Rosa* sp.) i dr. Unutar Parka progresivna je sukcesija zahvatila one travnjake na kojima je dulje vremensko razdoblje izostala košnja i ispaša. O vremenu izostanka košnje i ispaše ovisi stupanje progresivne sukcesije, odnosno obraštaja travnjačkih površina grmolikim i drvenstim vrstama i osiromašenje flore tih prostora.

Travnjaci su u biljno geografskom, ekološkom i florističkom pogledu značajan tip ekosistema. Na njihovim površinama žive mnogobrojne biljne i životinjske vrste. Stanišna raznolikost šumskih ekosistema, iz kojih je čovjek svojim zahvatima potisnuo šumu, omogućili su razvoj različitih tipova travnjačkih ekosistema. Na prostoru Parka susreće se veliki broj različitih travnjačkih površina. Sve su one rezultat stanišnih prilika i slabijeg ili jačeg antropozoogenog utjecaja.

S obzirom na stanišne uvjete mogu se razlikovati:

- travnjaci vlažnih staništa
- travnjaci suhih staništa
- staništa bogata hranjivim tvarima
- staništa siromašna hranjivim tvarima
- staništa bazične podloge
- staništa kisele podloge.

Navedeni stanišni uvjeti omogućuju razvoj različitih tipova travnjačke vegetacije, koje se međusobno razlikuju i po bogatstvu vrsta u njihovom sastavu. Životni uvjeti na staništima različitih tipova travnjaka vrlo su različiti, pa je i njihov biodiverzitet različit. Travnjačka vegetacija u Parku i vegetacija cretnih staništa svrstana je u 12 asocijacija, od toga 9 asocijacija travnjačke, a 3 asocijacije cretne vegetacije.

Bogatstvo vaskularne flore

Prema dosadašnjim istraživanjima na prostoru Parka zabilježeno je 1248 taksona.

Na relativno malom prostoru susreću se vrste različitog raširenja, odnosno vrste različitih flornih elemenata, kao što su: mediteranski, mediteransko-atlanski, ilirski, južnoeuropski, južnoeuropsko-balkanski, balkanski, karpatski, srednjoeuropski, euroazijski, cirkumpolarni, borealni, arktolpski, borealno-euro-sibirski i dr.

Unutar bogate flore Parka, kao značajnije grupacije možemo istaknuti endemične vrste Parka, a između njih one čiji je locus classicus u neposrednoj blizini granica Parka. Zatim slijede ostale endemične vrste koje dolaze u flori Parka, te zakonom zaštićene, rijetke i zanimljive vrste hrvatske flore.

Endemi

U neposrednoj blizini granica Parka nalaze se staništa (lokus classicus) tri endemične vrste: **uskolisno zvonce** (*Edraianthus tenuifolius*), **žabnjak kolovrc** (*Ranunculus scutatus*), i **livadni procjepak** (*Edraianthus tenuifolius*). Ova posljednja endemična vrsta je obilno raširena u sastavu vlažnih, dolinskih livada u Parku. Livade s livadnim procjepkom (*Scilla litardierei*) imaju specifičan floristički sastav, značajan za endemičnu livadnu asocijaciju Like i Krbove.

Pored navedenih endema u flori Parka nalazi se još impozantan broj drugih endemičnih vrsta, koje možemo obzirom na veličinu njihovog areala svrstati u tri grupe i to:

1. endemi Hrvatske i nekih dijelova Balkana

2. endemi nekih užih područja Europe

3. endemi širih područja Europe

Prvoj skupini endema na području Parka pripada 28 vrsta, drugoj 14, a trećoj skupini 30 vrsta. Iz navedenog možemo zaključiti da je u flori Parka, pridruži li im se i tri vrste koje u blizini granica Parka imaju lokus classicus, nalazi 75 endemičnih vrsta.

Zaštićene i rijetke vrste

Posebno mjesto i značenje u flori Parka imaju i zakonom zaštićene vrste Hrvatske. Ta skupina biljaka u Parku ima dvostruku zaštitu i to pojedinačno kao vrsta zaštićena važećim Zakonom o zaštiti prirode Republike Hrvatske i važećim Pravilnikom o proglašenju divljih svojiti zaštićenim i strogo zaštićenim), a zaštićeno je i njihovo stanište, proglašenjem tog prostora nacionalnim parkom. Navedenim su Pravilnikom u flori Hrvatske strogo zaštićene zavičajne svojite i zaštićene zavičajne svojite 1171 vrsta. Neke od zaštićenih vrsta, već se i ranije spominju kao flora Parka, ali su novija istraživanja pokazala da su one znatno češće u flori Parka, nego što se iz dotada postojeće literature moglo zaključiti. Između tih vrsta, kao primjer možemo spomenuti, **gospinu papučicu** (*Cypripedium calceolus*). Ta vrsta je najljepši kačun europskog prostora i rijetka vrsta šuma Europe. U Parku je utvrđena na sedam novih lokaliteta.

Posebnu pozornost iz skupine rijetkih i zanimljivih biljaka hrvatske flore, zaslužuje **zlatna jezičnica** (*Ligularia sibirica*). Na području Parka to je prvo i jedino nalazište (za sada) vrste u flori Hrvatske.

Na utoku Crne i Bijele rijeke u Maticu, na cretnom odnosno tresetnom staništu, raste **okruglolisna rosika** (*Drosera rotundifolia*). Ta su reliktna staništa u Hrvatskoj vrlo rijetka. Na području Ljeskovačke bare vrsta dolazi na nekoliko površina veličine 50-200 m² s pokrovnošću i do 80 %.

Za područje Parka, zanimljiva je pojava tropske biljke **močvarni ljutak** (*Cladium mariscus*) uz obale jezera. Novijim je istraživanjima vrsta utvrđena na vlažnoj, travnjačkoj površini u središnjem dijelu Parka (područje Rudanovac - Vreljske bare). Skupini rijetkih i zanimljivih vrsta Parka pridružuje se i niz drugih kao što su: planinčica (*Trollius europaeus*), naočiti kolotoč (*Telekia speciosa*), Tustica kukcolovka (*Pinguicula vulgaris*), Mala mješinka (*Utricularia minor*) velelisni božur (*Paeonia mascula subsp. russoi*), ljljan "zlatan" (*Lilium carnolicum*) i dr.

Fauna

Entomofauna

Kopneni ekosustavi

U entomofaunističkom smislu najvrednije vrste kukaca dolaze na osobitim livadnim i ruderalnim zajednicama koje su na području Parka uglavnom antropogenog porijekla. Iako dosadašnjim objavljenim istraživanjima nije evidentirano, gotovo je sigurno da se i u šumskim zajednicama na području Parka kriju vrijedne i malobrojne vrste kukaca koje su vezane na prašumski tip vegetacije (negospodarska šuma) i to mahom u onom dijelu koji je vezan na specifične prostorne niše. Tu se prvenstveno radi o kompleksu razarača drveta, micetofaga i saproksiličnih kukaca – dakle vrsta koje svoj razvoj vezuju za fazu umiranja i raspadanja drveća u različitim prašumskim zajednicama. Na čitavom području Parka šuma je sa ovog aspekta u visokom stupnju prirodnosti i pruža obilje divergentnog materijala i mikrostaništa za razvoj i uspijevanje ovih, u ostatku Europe, ugroženih vrsta kukaca.

Vodeni ekosustavi

Zasada postoji minimalan broj polaznih podataka da bi se mogla procijeniti vrijednost faune kukaca vodenih ekosustava pojedinih vodenih površina.

Najvrednije su u tom smislu **Crna i Bijela rijeka sa svojim vrelima, rijeka Matica, potok Plitvice i ostali trajni površinski tokovi i brojni izvori na području Parka**. Fauna vodenih kukaca značajna je ovdje radi svoje geografske izoliranosti i nekih pojava specijacije koji su dokazani na skupini tulara u istraživanjima Kučinića (2002). U smislu ekoloških utjecaja koji mogu biti presudni za ove populacije, u pitanju je čitav niz abiotičkih i biotičkih čimbenika koji se javljaju zasebno ali i u interakciji (ovdje se misli na kvalitetu i fizikalna svojstva vode, unos biljnog materijala i organskog detritusa, stanje obalne vegetacije, zasjenjenost vodotoka i dr.).

Drugu po redu važnosti čine **lokacije sedrenih barijera** na kojima se uz osobitu vegetaciju pojavljuju i neke posebne vrste vodenih kukaca.

Treću po redu važnosti čini **entomofauna jezera** dok rijeka Korana sa svojim povremenim gubitkom površinskog toka predstavlja manje zanimljiv prostor sa aspekta faune vodenih kukaca.

"Obična" šumska entomofauna

Šumska entomofauna područja Parka, kao i okolnih šumskih kompleksa u kojima se gospodari po ekonomskim načelima, može se smatrati stabilnim i "neugroženim" faunističkim elementom. Dapače, gospodarske šume dobro su zastupljene šumskim vrstama kukaca i ne zaostaju (ponekad nimalo) za raznovrsnošću šuma unutar granica Parka. Postoji međutim dva problema: pojava povećanih populacija defolijatora ili drvotočaca u rubnim područjima Parka, odnosno rubnim zonama gospodarskih šuma, te problem povećane pojave ovih kukaca u središnjim i izoliranim područjima unutar samog Parka.

Prvi problem povezan je sa definiranjem tzv. "tampon" zone gdje bi bio potreban poseban režim upravljanja (Park) – gospodarenja ("Hrvatske šume") da bi se izbjegle pojave širenja zaraze s jednog na drugo područje (iskustva Bavarske na primjeru Bayerische wald-a). Nema posebnih naputaka o kakvoj bi se širini pojasa radilo ali sve ispod 500 m ne bi imalo puno smisla s obzirom na mobilnost kukaca i njihovu plastičnost u osvajanju prostora.

Drugi je problem povezan sa već spomenutim opasnostima pojave neželjenih sukcesija šumske vegetacije, a do kojih od prirode može doći kod masovnije pojave gore spomenutih grupa šumskih kukaca (jedna od gradacija potkornjaka upravo je na djelu, kako na području Parka tako i na širem regionalnom teritoriju).

Entomofauna podzemlja

O ovom se segmentu entomofaune ne zna gotovo (ili doslovce) ništa. Ovdje se spominje samo kao načelno vrlo ugrožena skupina životinja koja se ima štititi posredno putem zaštite površinskih vodenih tokova i kvalitetnom regulacijom sustava otpadnih voda. Zonacija ovog segmenta entomofaune nadovezuje se na distribuciju kraških fenomena spilja i poluspilja na području Parka ali i okolnom teritoriju.

Ihtiofauna

Plitvička jezera i njihovi pritoci danas imaju sva glavna obilježja tipičnih pastrvskih visinskih voda. U tim vodama pastrve nalaze određeni optimum životnih uvjeta.

Potočna pastrva (*Salmo trutta*) kao glavna autohtona vrsta zastupljena je s dvije forme: *Salmo trutta m. fario* L. i *Salmo trutta m. lacustris*. Lokalno stanovništvo kao i znanstvenici temeljem sastava boja i oblika tijela znaju razlikovati te dvije forme pa čak i u kojem staništu (potoku ili jezeru) obitavaju. Biološki i hidrološki uvjeti za život pastrva nisu jednaki u svim jezerima.

Čitavo područje Plitvičkih jezera izvanredni je primjer diferencijacije pastrva nastale zbog izolacije i različitih uvjeta života u pojedinim jezerima i potocima.

Populacija **riječnog raka** (*Astacus astacus*) je bila u opadanju zbog bolesti od 1962. godine što je imalo utjecaja i na populaciju pastrva kojima je on bio dio prehranbene baze. Današnje stanje je nešto bolje i riječni rak je čest stanovnik u pojedinim vodama.

Osim potočne pastrve u jezerima je brojna **pijor** (*Phoxinus phoxinus*), riba čiji mužjaci u proljeće imaju prekrasnu crvenu boju s trbušne strane tijela. Ova vrsta ribe glavna je hrana većih primjeraka pastrva.

Alohtone vrste

S namjerom obogaćivanja ovoga prostora čovjek je u plitvičke vode unio 1937. godine **jezersku zlatovčicu** (*Salvelinus alpinus* L.), grabežljivu vrstu ribe iz Sjeverne Amerike kao **kalifornijsku pastrvu – dužičastu** (*Oncorhynchus mykiss*) koja se godinama uzgajala i u samom nacionalnom parku, a danas se ovdje prirodno razmnožava.

U zadnjih dvadesetak godina u jezerima su uočene i šaranske vrste riba, kao **klen** (*Leuciscus cephalus*) i **crvenperka** (*Scardinius erythrophthalmus*). Ove su vrste inače značajka nizinskih vodotoka, pa njihova prisutnost u jezerima može biti indikator promjene klime ili što je vjerojatnije neodgovornog utjecaja čovjeka na ove prostore, posebno tijekom višegodišnje okupacije ovih prostora od agresora na Republiku Hrvatsku.

Valorizacijom prethodno izrađenih studija te analizom objavljenih radova i članaka u stručnim časopisima može se zaključiti da je pojava velikog broja jedinki alohtonih vrsta riba u Plitvičkim jezerima zasigurno važan razlog kritično niske populacije autohtone potočne pastrve u istima.

Ornitofauna

Ptice kao bioindikatori

Posebna je važnost ptica kao bioindikatora stanja ekosistema i staništa upravo zbog specifičnog položaja koji imaju u hranidbenim lancima kopnenih i vodenih staništa (DIAMOND & FILION 1987, BEZZEL 1982, BEZZEL & RANFTL 1974). Predlažu se ptice dupljašice i poludupljašice kao bioindikatori šumskih staništa, kao vrlo ugrožena skupina ptica gnjezdarica, koje nestaju pretjeranom sječom, čišćenjem šuma kao i uklanjanjem suhih, trulih stabala. Pojedine vrste svojom nazočnošću, zastupljenošću ili promjenama u sastavu ornitofaune, mogu ukazivati na nedostatak određene

kvalitete šumskih staništa ili mogu ukazivati na novonastale promjene u kvaliteti pojedinih tipova staništa, odnosno šuma (usp. SMITH 1986, GILBERT 1989, SAMSON & KNOPF 1996). Ptice pokazuju u kojoj su mjeri određeni ekosustavi iskonski očuvani odnosno nedirnuti. Promjenama u bogatstvu vrsta, brojnosti i distribuciji, pokazuju u koliko su mjeri određeni utjecaji štetni. (SCHNEIDER 1993).

Kvalitativni bioindikator su još ptice grabljivice, poput kopca (*Accipiter nisus*) ili sivog sokola (*Falco peregrinus*) (NEWTON 1979). Na području Plitvičkih jezera kao tipični kvalitativni bioindikator su vrste kao *Falco tinnunculus* (za tipove staništa ekotona i livada), odnosno *Buteo buteo* za šumska staništa i šumske rubove. Vrsta *F. peregrinus* je bioindikator u staništu stijena i litica nizvodno od slapova na rijeci Korani (ELLENBERG 1982). Među sovama treba istaknuti vrstu *Strix uralensis* koja je u najvećem broju raširena u šumskim staništima Parka, a bilježimo je gotovo pri svakom izlasku na teren. Brojnost joj je ovisna o količini i distribuciji plijena (MEBS & SCHERZINGER 2000). U Parku bilježim oko 45-60 parova. Raznolikost vrsta sova je odličan indikator kvalitete šumskih ekosustava, a do sada je zabilježeno čak 9 vrsta i to: ušaru (*Bubo bubo*), šumska sova (*Strix aluco*), sova jastrebača (*Strix uralensis*), mala ušara (*Asio otus*), mali čuk (*Glaucidium passerinum*), čuk batoglavac (*Aegolius funereus*), sivi čuk (*Athene noctua*), močvarna sova (*Asio flammeus*) i kukuvija (*Tyto alba*).

Ugrožene vrste

Za pravilnu valorizaciju šumskih ekosustava, važan je udio ugroženih vrsta prema kriterijima crvene liste (kriteriji IUCN-a), usp. HAGEMEIJER & BLAIR 1997 i prema ugroženosti u Hrvatskoj (LUKAČ 1998).

Globalno ugrožene vrste srednje Europe su *Picus canus*, *Dryocopus martius*, *Picoides medius*, *Picoides leucotos* i *Ficedula albicollis*.

Dupljašice

Od vrsta koje su zabilježene na prostoru Parka ističu se ptice dupljašice, kao gnjezdarice šumskih staništa i to prvenstveno djetliće: **Vijoglav** (*Jynx torquilla*); **Veliki djetlić** (*Picoides major*); **Crvenoglavi djetlić** (*Picoides medius*); **Planinski djetlić** (*Picoides leucotos*); **Mali djetlić** (*Picoides minor*); **Troprsti djetlić** (*Picoides tridactylus*); **Siva žuna** (*Picus canus*); **Zelena žuna** (*Picus viridis*); **Crna žuna** (*Dryocopus martius*).

Od sova treba istaknuti najugroženije hrvatske vrste **malog čuka** (*Glaucidium passerinum*) i **čuka batoglavca** (*Aegolius funereus*).

Od sjenica ističe se 6 vrsta: **Velika sjenica** (*Parus major*); **Močvarna sjenica** (*Parus palustris*); **Jelova sjenica** (*Parus ater*); **Kukamasta sjenica** (*Parus cristatus*);

Planinska sjenica (*Parus montanus*); **Plavetna sjenica** (*Parus caeruleus*); **Brgljaz** (*Sitta europaea*)

Poludupljašice

Nastanjuju pukotine grana zdravih ili suhih stabala, pa su i te kako ovisne o prisustvu različitih polomljenih suhih drveta ili grana, polomljenih i srušenih kako zdravih tako i suhih stabala. Tu se prvenstveno ističu dvije vrste sova **Šumska sova** (*Strix aluco*) i **Planinska sova** (*Strix uralensis*) te **Kratkokljuni puzavac** (*Certhia familiaris*),

Dugokljuni puzavac (*Certhia brachydactyla*), **Muharica** (*Muscicapa striata*), **Mala muharica** (*Ficedula parva*), **Bjelovrata muharica** (*Ficedula albicollis*).

Potencijalne poludupljašice su još, **crvendać** (*Erithacus rubecula*), **gorska pastririca** (*Motacilla cinerea*).

Crnoglava muharica (*Ficedula hypoleuca*) je promatrana samo za jesenske seobe na preletu kada se zadržava uz šumske rubove bukovih, bukovo-jelovo-smrekovih šuma i ekotona, **Poljski vrabac** (*Passer montanus*) kao dupljašica zabilježen je uz jezero Kozjak.

Ugrožene i rijetke vrste

Rijetke i ugrožene vrste su razvrstane prema ugroženosti u Europi i u Hrvatskoj (European Bird Census Council, 2000 i LUKAČ 1998). Ukupno su na popisu 52 vrste.

Brojnost vrsta

Od dominantnih vrsta treba istaknuti nekoliko najbrojnijih vrsta, prema broju zabilježenih parova. To su: *Parus ater*, *Parus palustris*, *Ficedula albicollis*, *Parus major*, *Sitta europaea*, *Certhia familiaris*, *Parus caeruleus*, *Picus canus*.

Ukupno je istraženo 196 ha, i izbrojano 495 parova.

Sitni kralježnjaci i šišmiši

Uz razne skupine beskralježnjaka, ribe, ptice i velike kralježnjake, skupine sitnih kralježnjaka u Parku čine važne komponente u ekosustavima, a sastoje se od **vrsta biljojeda** (voluharica, miševa i sivog puha), **vrsta kukcojeda** (sitnije vrste puhova, rovke, krtica i jež, te vodozemci i gušteri), te **predatora mesojeda** (zmije). Među njima većina je vrsta

terestrička, tj. svojim aktivnostima vezana za površinu tla (**terrestrial animals**: npr. voluharice, miševi, krastače i dio žaba), no ima i vrsta koje su više vezane za drveće (penjači, **scansorial animals**: puhovi), vrsta koje se zadržavaju uglavnom pod zemljom (fossorial animals: krtica), te onih koje su manje ili više vezane za vodu (**semiaquatic animals**: močvarna rovkva, vodenjaci; **aquatic animals**: zelene žabe, zmija ribarica). Taksonomski ove vrste pripadaju skupinama **vodozemaca** (Amphibia), **gmazova** (Reptilia), te dvjema skupinama **sisavaca** (Mammalia), **kukcojedima** (Insectivora) i **glodavcima** (Rodentia).

Uz tipične šumske, livadne i močvarne vrste srednje Europe, tu dolaze vrste koje su karakteristične za Alpe i zapadne Dinaride - veliki alpski vodenjak (*Triturus carnifex*), crni daždevnjak (*Salamandra atra*), poskok (*Vipera ammodytes*), i istočnoalpski voluharić (*Microtus liechtensteini*), te nešto šire kraško planinsko područje - planinska rovkva (*Sorex alpinus*), planinska voluharica (*Chionomys nivalis*), gorski dugoušan (*Plecotus macrobullaris*), dugonogi šišmiš (*Myotis capaccinii*) i južni potkovnjak (*Rhinolophus euryale*). Uz to niti jedan drugi nacionalni park u Hrvatskoj nema npr. velikog alpskog vodenjaka (*Triturus carnifex*), crnog daždevnjaka (*Salamandra atra*), patuljastog miša (*Micromys minutus*), prugastog poljskog miša (*Apodemus agrarius*) i malog brkatog šišmiša (*Myotis alcathoe*).

Poznata fauna sitnih kralježnjaka

Dosad je poznato 60 vrsta, a očekuje se da u Parku živi najmanje oko 70 vrsta. Zato se faunistička istraženost ove skupine vrsta procjenjuje na 84%.

Vodozemci (Amphibia): ukupno poznato 11 vrsta od 12 očekivanih, a **gmazova (Reptilia)** također 11 od 12 očekivanih vrsta. Faunistička istraženost zadovoljavajuća, poznato je oko 90 % očekivanih vrsta. Očekuju se još nalazi eventualno još jedne vrste zmija (ridovke), te gatalinke (*Hyla arborea*). Ekologija pojedinih vrsta na području Parka gotovo i nije poznata, može se pretpostaviti samo prema poznatim podacima o pojedinim vrstama iz drugih područja.

Kukcojedi (Insectivora): zabilježeno je 5 vrsta, očekuju se nalazi još 3 vrste. Kod glodavaca (Rodentia) je poznato 12 vrsta, očekuje se još barem 3. Ukupna faunistička istraženost obje skupine relativno je slaba, samo 74 %, a očekuju se nalazi još oko 6 vrsta. Rasprostranjenost je poznata samo za najčešće šumske vrste, potrebno je ciljano istraživanje i kartiranje slabije poznatih i ugroženih vrsta. Istraženost ekologije pojedinih vrsta u Parku također je slaba, nije bilo ciljanih istraživanja, može se pretpostaviti samo prema poznatim činjenicama o pojedinim vrstama iz drugih područja.

Šišmiši: zabilježena je ukupno 21 vrsta, što je razmjerno velik broj za neko područje ove površine i potvrđuje veliku bioraznolikost staništa. Za sada je samo za 8 vrsta potvrđeno da se u NP-u i razmnožavaju. Zadnja potvrđena vrsta (prvi nalaz za Hrvatsku; leg. I.Pavlinić): mali brkati šišmiš (*The Alcaethoe's bat*, *Nymphes Fledermaus*, *Myotis alcathoe*). Značajne vrste su šumski šišmiši, kao i oni koji love plijen iznad vode i uz vode, te vrste koje koriste špilje za skloništa.

Pregled ugroženih vrsta i vrsta iz europske direktive o staništima (Council directive 92/43/EEC)

Uz zaštitu cjelokupne bioraznolikosti, ali i za njenu efikasniju provedbu pozornost se mora dati naročito vrstama koje su osjetljivije na promjene u okolišu, a ujedno predstavljaju veću grupaciju faune tipičnu za pojedine tipove staništa. S obzirom na stanje poznavanja faune općenito i posebno poznavanje ugroženosti pojedinih vrsta, nama će pri tome biti na raspolaganju samo one skupine životinja koje su više istražene. Mogući nedostatak ovog principa rada upotpuniti će analiza staništa, te uočavanje onih staništa koja su ugrožena dosadašnjim načinom korištenja prostora NP-a i onih koja su ugrožena na širem prostoru.

Od ukupno 60 poznatih vrsta njih 21 je na listama ugroženih vrsta (općenito ili lokalno) i vrsta koje su na listi Dodatka 2. Direktive o staništima, tj. vrsta za koje članice EU imaju obavezu zaštititi ih ustrojstvom posebnih zaštitnih područja. Od njih je na temelju postojećih konvencija i općeg stupnja ugroženosti ukupno 11 vrsta zaslužilo prioritet zaštite u samom NP-u preko uspostave područja s većom zaštitom.

Među 11 vrsta za koje se moraju utvrditi zaštite su dva vodozemca: veliki alpski vodenjak i žuti mukač, vrtni puh, te šišmiši: južni potkovnjak, veliki potkovnjak, mali potkovnjak, širokouhi mračnjak, dugokrili pršnjak, dugonogi šišmiš, oštrouhi šišmiš i veliki šišmiš. Visoki prioritet kod provođenja mjera zaštite u NP Plitvička jezera imaju 4 vrste šišmiša (južni i veliki potkovnjak, te dugokrili pršnjak i dugonogi šišmiš), jer su u kategoriji kritično ugroženih (neke možda i regionalno izumrle!), tj. u stadiju kada bi mogle nestati iz faune nacionalnog parka.

Prostorni raspored vrsta, te staništa i skloništa vrsta osobito vrijednih zaštite

Prema podacima istraživanja sastavljen je pregled pojednostavljenog popisa staništa sa sastavom vrsta koje su ugrožene ili na listama Direktive o staništima. Označen je ukupni broj utvrđenih vrsta po pojedinom tipu staništa, a posebno su (**bold**) označene vrste koje su posebno vrijedne zaštite.

Tablica 2. Pregled vrsta sitnih kralježnjaka u različitim staništima NP-a

Tip staništa	Ukupni broj Vrsta	Vrste s Annex-a 2 HD i ugrožene vrste
Šuma bukve, jele i smreke na vapnencu	26 vrsta	S.atra, C.nivalis, S.vulgaris, M.avellanarius, B.barbastellus , M.myotis , N.leisleri
Šume bijelog bora, bukve, jele i smreke na dolomitu	26 vrsta	B.variegata , E.querpinus , S.vulgaris, M.avellanarius, B.barbastellus , N.leisleri
Šume bukve na dolomitu	23 vrste	B.variegata , M.avellanarius, M.myotis
Šumarci hrasta i crnog graba	15 vrsta	E.querpinus , R.euryale , R.ferrumequinum , M.blythii ,
Suhi gorski travnjaci	9 vrsta	M.blythii
Vlažni travnjaci	13 vrsta	B.variegata , N.anomalous
Močvarne obale jezera i vodotoka	11 vrsta	T.carnifex ; M.minutus, N.anomalous
Manji potoci, šumarci johe, rukavci i lokve	15 vrsta	T.carnifex , B.variegata , N.anomalous, M.alcathoe
Jezera, vodotoci	4 vrste	N.tessellata, M.capaccinii
Špilje	10 vrsta	M.schreibersi , M.capaccinii , R.euryale , R.ferrumequinum , M.myotis , M.blythii , P.macrobullaris
Vapnenačke stijene	6 vrsta	I.horvathi, C.nivalis

Razlozi ugroženosti pojedinih vrsta i njihovih staništa u Parku i oko njega:

- Uznemiravanje šišmiša u špiljama
- Devastacija mikrostaništa i faune na područja oko današnjih hotela
- Devastacija faune uz turističke staze
- Zaraštavanje šumskih čistina i tradicionalnih travnjaka
- Zapuštanje lokvi u područjima bez vodotoka
- Sabiranje faune bez dozvole
- Kisele kiše.

U prosjeku je gustoća 25 parova na 10 ha.

Bogatstvo vrsta

Kvantitativna istraživanja ornitofaune su izvedena na 14 lokaliteta.

Najveći broj vrsta je zabilježen na **Crnoj Rijeci**, 51 vrsta, zatim na **Bijeloj Rijeci** 48, **Čorkovoj uvali** 47, **jezeru Kozjak** 45, **Plitvičkom Ljeskovcu** 41, jezeru Kozjak potezu **od hotela Bellevue** i **Rječice** 36, itd.

Veliki sisavci

Ovaj prikaz bavi se dijelom pripadnika razreda (Clasis) sisavaca (**Mammalia**) – velikim sisavcima.

Svi veliki sisavci, svojim biološkim osobinama, značajnim mjestom u svijesti ljudi, te velikim međunarodnim interesom za njihovo očuvanje, predstavljaju izazov u smislu upravljanja u zaštićenim područjima, odnosno gospodarenja u lovištima. Posebno mjesto u tome imaju velike zvijeri: **medvjed**, **vuk** i **ris**.

Vrste koje se pojavljuju na području NP Plitvička jezera su sljedeće: **zec** (*Lepus europaeus*); **vuk** (*Canis lupus*); **lisica** (*Canis vulpes*); **tvor** (*Mustela putorius*), **lasica** (*Mustela nivalis*), **zerdav** (*Mustela erminea*), **kuna zlatica** (*Martes martes*) i **kuna bjelica** (*Martes foina*); **vidra** (*Lutra lutra*); **jazavac** (*Meles meles*); **smeđi medvjed** (*Ursus arctos*); **ris** (*Lynx lynx*); **divlja mačka** (*Felis silvestris*); **divlja svinja** (*Sus scrofa*); **jelen** (*Cervus elaphus*); **srna** (*Capreolus capreolus*)

Analiza zatečenog stanja

Dva osnovna elementa koje treba imati u vidu kada se govori o velikim sisavcima nacionalnog parka Plitvička jezera:

- Opći nedostatak spoznaja, a posebno objavljenih znanstvenih rezultata (sa izuzetkom medvjeda).
- Životni prostori i kretanja većine jedinki opisanih vrsta prelaze granice Parka.

Zbog ovih činjenica potreban je poseban oprez u upravljanju tim vrstama.

Kratka procjena statusa (brojnost, trend, rasprostranjenost, mogući rizici) za svaku od opisanih vrsta:

Zec (*Lepus europaeus*)- brojnost je niska i to u razini kao u većem dijelu Hrvatske, a trend je u posljednje vrijeme stabilan. Rasprostranjen je po cijelom Parku, s time da više koristi otvorene / travnjačke površine. Rizici su manji nego izvan Parka.

Vuk (*Canis lupus*) – podaci koji postoje za druga područja Hrvatske se uvjetno rabe i za područje Parka. Može se smatrati da je brojnost u redu veličine dva čopora koji su u kapacitetu staništa, te se može računati da će i trend biti stabilan. Vjerojatno područje Parka rabi više čopora kao dio svog teritorija. Rasprostranjen je po cijelom Parku, a intenzitet korištenja ovisi o trenutnom rasporedu plijena i posebno o smještaju brloga u vrijeme odgoja potomstva.

Lisica (*Canis vulpes*) – smatra se da je prisutna u dovoljnom broju i stabilnoj populaciji. Rasprostranjena je po cijelom Parku i nema rizika.

Tvor (*Mustela putorius*), **lasica** (*Mustela nivalis*), **zerdav** (*Mustela erminea*), **kuna zlatica** (*Martes martes*) i **kuna bjelica** (*Martes foina*)

Pripadnici svake od ovih 5 vrsta prisutni su u Parku, s time da je zerdav vjerojatno najrjeđi. Znanstvenih spoznaja nema. Može se smatrati da su rasprostranjeni je po cijelom Parku i da je populacija stabilna. Bez istraživanja teško je tvrditi da niti jedna nije u opasnosti od nestajanja.

Vidra (*Lutra lutra*) - populacija je vrlo niska, a o trendu se ne može niti nagađati. Uvjeti staništa su idealni što se tiče čistoće vode, zadovoljavajući s obzirom na raspoloživi plijen (uglavnom ribe), ali zabrinjavajući s obzirom na stupanj uznemiravanja od strane posjetilaca. Povoljno je da nisu svi vodotoci u jednakoj mjeri pristupačni masovnom posjećivanju.

Jazavac (*Meles meles*) - Brojnost je u granicama kapaciteta staništa i treba očekivati da je stabilna. Ovisno o raspoloživim antropogenim izvorima hrane (poput poljoprivrednih kultura) kapacitet staništa se može mijenjati. Rasprostranjen je po cijelom Parku. Nije poznat stupanj rizika za tu vrstu, ali se može pretpostaviti da nije velik.

Smeđi medvjed (*Ursus arctos*) - Najatraktivnija životinjska vrsta u NP Plitvička jezera. Iako je veličina populacije u kapacitetu staništa razmjerno ga se rijetko viđa, ali je lakše pronaći neke od tragova koje ostavlja. Brojnost, gustoća i trend populacije medvjeda u Parku ovisni su o intenzitetu lovnog zahvata izvan njega. Ipak smatra se da trenutna brojnost nije kritično niska i da trend nije u padu. Medvjedi su rasprostranjeni po cijelom Parku, s time da izbjegavaju područja najintenzivnijeg posjećivanja. Kritična su područja brloženja, a kao takova su prepoznate padine Preke kose, Seliškog vrha i kanjona Korane nizvodno od Golubnjače. Posebni rizik je da pojedini medvjedi prepoznaju u otpadu u koševima, kontejnerima ili na deponiji lako dostupnu hranu i počnu takova mjesta redovito posjećivati. Takovi slučajevi već su zabilježeni i jedan je medvjed morao biti odstrjeljen. Rizik za sigurnost posjetilaca i odgovornost za upravu Parka je slučajni susret sa medvjedom na blizinu, povezan sa neprimjerenim ponašanjem (reagiranjem) čovjeka, a zbog neinformiranosti (nepripremljenosti). Cijeli prostor Parka omogućava život oko 30 medvjeda, i toliko se može očekivati da ih ima u pojedinom trenutku. Malo je vjerojatno da i jedna jedinka provodi cijelo vrijeme unutar Parka. Područje Parka može biti uključeno u životni prostor pojedinog medvjeda sa manjim ili većim postotkom, te većina medvjeda redovito ulazi i izlazi iz Parka. Tako se može smatrati da u redu veličine od 60 medvjeda rabi Park kao dio svog životnog prostora.

Ris (*Lynx lynx*) - prisutan posljednjih tridesetak godina, ali u vrlo niskoj gustoći. Nakon početnog porasta broja došlo je do stagnacije i pada, a sada se broj zadržava na kritično niskoj razini. Cijelo područje Parka moglo bi zadovoljavati potrebe 3 do 5 risova, ali nije sigurno ima li ih toliko. Plijen ne bi trebao biti nedostatan. Problem može biti ilegalni lov zaštićene vrste izvan granica Parka, te genetska srodnost populacije budući da su sve jedinice potekle od samo 3 para, odnosno 2 ili 3 ženke.

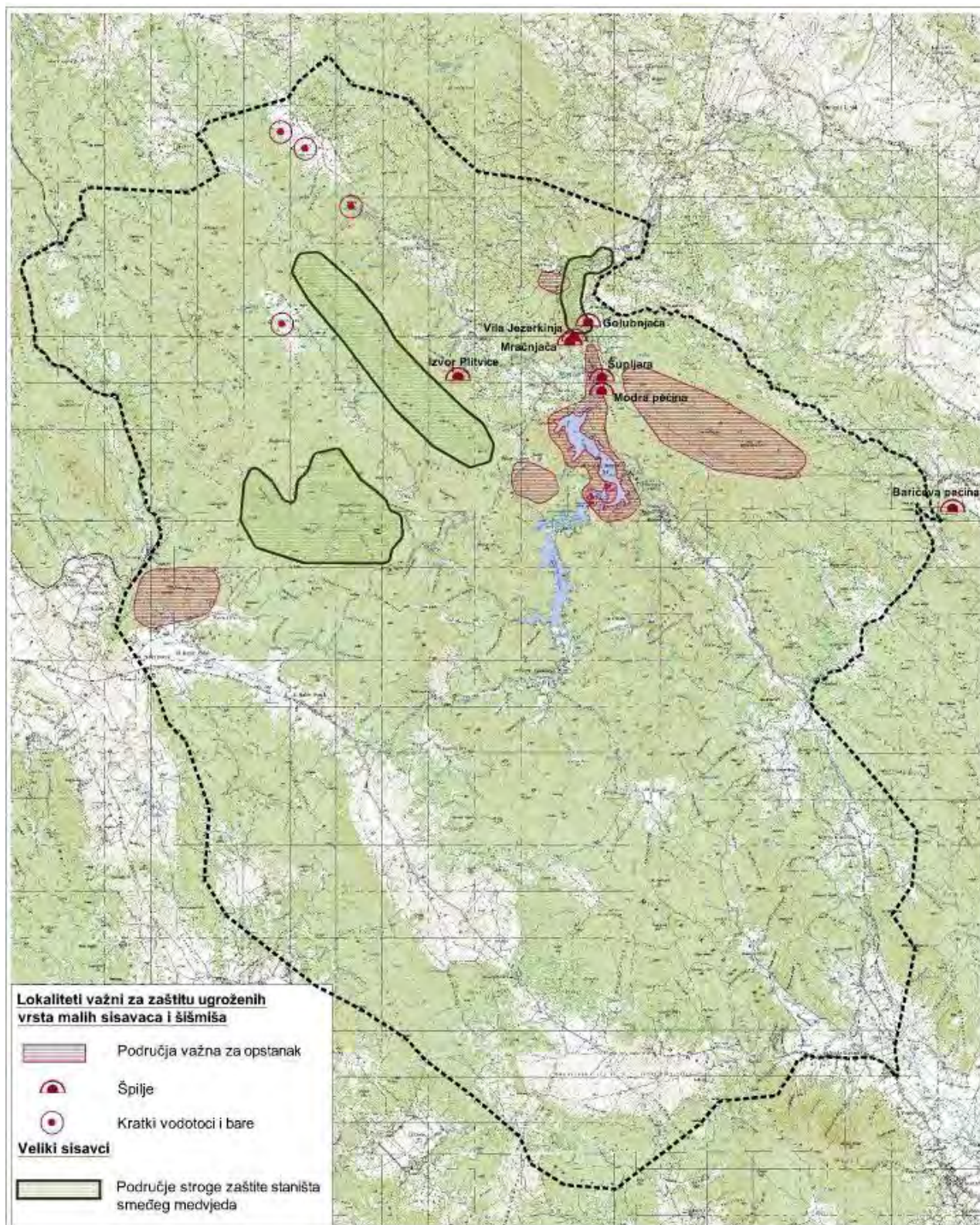
Divlja mačka (*Felis silvestris*) - vrsta o kojoj se vrlo malo zna. Može se nagađati da je populacija malobrojna ali stabilna, te da koristi cijelo područje Parka. Jedan od rizika je mogućnost križanja sa domaćim mačkama.

Divlja svinja (*Sus scrofa*) - visoko produktivna vrsta, stabilne brojnosti, iako to nije znanstveno potvrđeno. Pojavljuju se u svim područjima Parka. Svojim aktivnostima, poput rovanja tla utječu na lokane populacije biljaka i manjih životinja. Može se smatrati da je taj utjecaj u okvirima dinamičke ekološke ravnoteže. Ponekad to predstavlja štete na poljoprivrednim kulturama. Svinja je važna prehrambena baza za velike zvijeri.

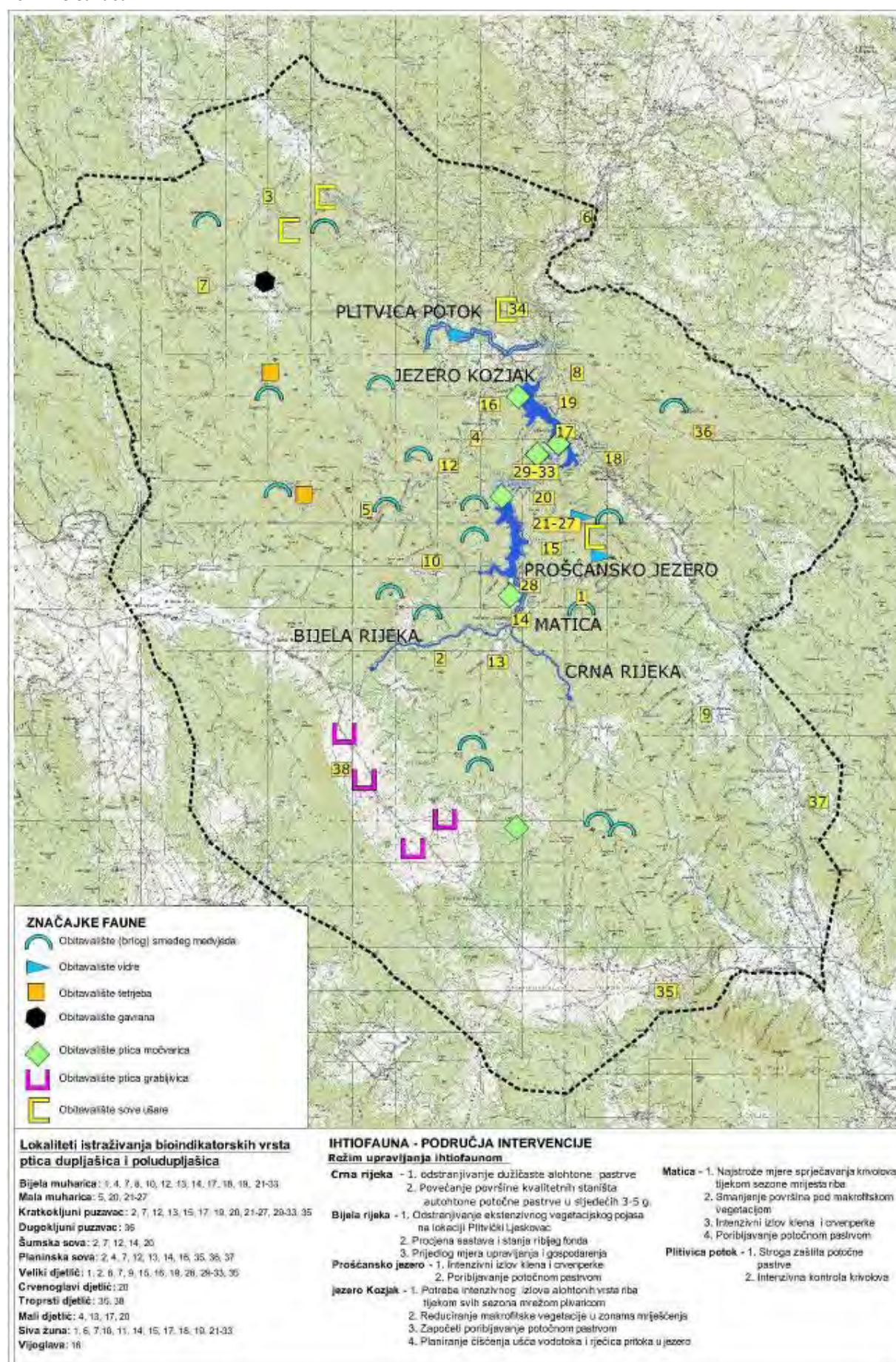
Jelen (*Cervus elaphus*) - Prisustvo vrste je na niskoj razini što je posljedica lokalnih velikih predatora kao i odstrel u lovištima oko Parka. Može se očekivati da populacija bude stabilna i da opstane na dulji rok ako ne budu utjecaji čovjeka jače izraženi.

Srna (*Capreolus capreolus*) - Najčešći i najvidljiviji veliki sisavac. Rasprostranjena je po cijelom Parku ali više rabi travnate površine. Bez lovnog zahvata i uz kontrolu uznemiravanja od strane posjetilaca može se očekivati da nije i neće postati ugrožena. Predstavlja važni izvor prehrane za risa i vuka, ali ne postoji rizik da ju oni istrijebe.

Shematsko-kartografski prikaz br. 7. Pregledna karta lokaliteta važnih za faunu Parka

Shematsko-kartografski prikaz br. 8. Pregledna karta lokaliteta važnih za zaštitu ugroženih vrsta malih sisavaca, šišmiša i velikih sisavaca

2.3.3. Stanje geomorfoloških i hidrogeoloških elemenata

Geološka i hidrogeološka obilježja (izvor: dr.sc. Srećko Božićević, NP Plitvicka jezera)

Geološka podloga područja koje je obuhvaćeno u granice Nacionalnog parka "Plitvička jezera" kao i njegovo šire okruženje dio je prostrane karbonatne sredine s naslagama mezozojske starosti na neposrednoj površini. Osnovne vrste stijena koje možemo razlikovati su vapnenac i dolomit s nizom svojih varijabilnosti koje su vidljive u reljefnim razlikama te u odsutnosti ili pojavi vode na površini.

Oblikovanje i izgled današnjeg reljefa u ovom dijelu Hrvatske rezultat je brojnih zbivanja u geološkoj prošlosti koja su se događala na širem prostoru naših Dinarida pri stvaranju planinskih masiva - današnjeg Velebita, Velike i Male Kapele i Ličke Plješevice. Pri tom je kretanjem i izdizanjem prostranih stijenskih blokova razlomljenih regionalnim i lokalnim rasjedima stvarano područje jače i slabije razlomljenosti, odnosno slabije i jače vodopropusnosti. Zbog hladnijih i vlažnijih klimatskih uvjeta u pleistocenskom razdoblju - voda je kao čimbenik koji razara, nagrizi i rastvara mehanički i kemijski karbonatne naslage - na različite načine prodirala u stjenovitu podlogu, te urezujući se u nju postupno oblikovala današnji reljef. Kompaktnost ili nepropusnost uglavnom dolomitnih naslaga mezozojske starosti imala je za posljedicu prodiranja vode do različite dubine u postojeće planinske masive i ostale prostore uz ponegdje promjenjiv površinski i podzemni vodotok, te jače ili slabije vidljivo okršavanje kamenog reljefa.

Odnos slabije propusnih ili vododrživih dolomita prema okršanim i vodopropusnim jurskim naslagama vapnenačkog sastava uvjetovao je konačni - današnji izgled čitavog prostora u i oko granica Nacionalnog parka. Specifične hidrogeološke osobine dolomitnih stijena uvjetovale su i mogućnost ujezerivanja vode, ali i kanjonsko urezivanje u vapnenačke naslage kredne starosti.

Određen kemizam vode uvjetovan litologijom kamenih naslaga, zatim akumuliranje vode u okršanom podzemlju, uza stalno pritjecanje i istjecanje omogućili su i pomogli razvoj biološke komponente (pojava biljnih organizama) uz nastajanje raznih sedrotvoraca, te taloženje sedre uza stvaranje i rast sedrenih barijera u ovoj jezerskoj vodi. Dolomitna podloga trijasko starosti omogućila je akumuliranje jezerske vode na prostoru od današnjeg Prošćanskog jezera, Ciginovca, Galovca i Gradinskog jezera do završetka jezera Kozjak. Akumulacija se još i sada neprekidno i obilno prihranjuje vodotocima Bijele i Cme rijeke i Rječice iz postojećih podzemnih retencija, ali i površinskom vodom od otopljenog snijega te brojnim malim, ali stalnim izvorima.

Sakupljački prostor u zaleđu Plitvičkih jezera izgrađen je od naslaga okršanih vapnenaca s proslojcima dolomita jurske starosti. Tokovi podzemnih voda kreću se prema izvorištima Crne i Bijele rijeke. Od Prošćanskog jezera do kraja Kozjaka podloga su dolomiti trijasko starosti, dok su Donja jezera i kanjon Korane urezani u okršene rudistne vapnence kredne starosti. U okršavljene vapnenačke stijene prodire voda, krški izvor uz rub polja Brezovac na kojemu ta ista voda i ponire u vrtačasto oblikovanim ponorima. Ponovna pojava vode je na izvoru Crne rijeke, da bi se ujezerena voda proširila između pošumljenih obronaka – kao npr. u Gradinskom jezeru uz koje ističu i dolomitne stijene.

Uzdužni hidrogeološki profil Plitvičkih jezera

Hidrogeološki opis slivova vodnih resursa (Izvor: "Održivo korištenje i zaštita vodnih resursa na području plitvičkih jezera - Završno izvješće", Autor: Geotehnički fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Voditelj projekta: prof. dr. sc. Božidar Biondić)

Sliv Plitvičkih jezera

Plitvička jezera pripadaju slivu rijeke Dunava i smještena su u graničnom području prema slivu Jadranskog mora. Može se konstatirati da je cijeli sliv unutar granica Nacionalnog parka osim manjih površina u planinskom području Male Kapele i području između Kuselja i Saborskog. Za definiranje sliva korištene su hidrogeološke podloge s prikazima geološke građe terena, hidrogeološkim karakteristikama svakog pojedinog litostratigrafskog člana, trasiranja podzemnih tokova, regionalnih geofizičkih ispitivanja za potrebe nafte, bilanci voda i dr. Razvodnice slivova predstavljaju zone preraspodjele podzemne vode prema različitim vodnim sustavima.

Sliv Plitvičkih jezera graniči s Jadranskim slivom na području Babinog Potoka i dijela planinskog područja Male Kapele sa sjeveroistočne i jugoistočne strane Babinog Potoka u dužini oko 9 km. Područje Babinog Potoka je izgrađeno od slabije vodopropusne izmjene dolomita i vapnenaca malma (J3), koja ima funkciju lokalne barijere, koja odjeljuje Jadranski od Dunavskog sliva. Razvodnica je gotovo površinska zahvaljujući slabije vodopropusnim karbonatnim stijenama. Na području Babinog Potoka se formira površinski tok, koji otječe prema ponoru u centralnom dijelu Vrhovinskog polja. Trasiranjem ponora u Vrhovinskom polju je utvrđena pripadnost tih voda Jadranskom slivu (B. Biondić i V. Goatti, 1976).

U nastavku prema jugoistoku razvodnica Jadranskog i Dunavskog sliva je pretpostavljena zaravnjenim područjem Turjanskog, gdje također prevladavaju slabije vodopropusna izmjena dolomita i vapnenaca. To su bezvodna područja s brojnim vrtačama, u kojima poniru padalinske vode. Međutim, područje Turjanskog ne pripada slivu Plitvičkih jezera, jer izvedeno trasiranje podzemnih tokova nije pokazalo vezu s izvorima Plitvičkih jezera (A. Polšak, 1974) i stoga se razvodnica sliva odvaja od razvodnice Jadranskog i Dunavskog sliva. Područje Turjanskog i Trnovca priključeno je slivu Krbavskog polja, čije vode podzemljem otječu prema izvorima na lijevoj obali rijeke Une u Bosni i Hercegovini. Lokalna razvodnica sliva Plitvičkih jezera vezana je uz pojave slabije vodopropusnih stijena antiklinalne forme Male Kapele prema području Homoljca.

Područje Brezovca i dijela Homoljačkih polja pripada slivu Plitvičkih jezera, što je potvrđeno s tri uspješno izvedenih trasiranja podzemnih tokova.

Od područja Homoljca razvodnica odvaja slivove Plitvičkih jezera i Koreničkog potoka i uglavnom je vezana za pojave slabije vodopropusnih stijena i morfologiju terena, posebice u dijelu izgrađenom od slabo vodopropusnih dolomita trijasko starosti, koji u cijelom slivu imaju hidrogeološku funkciju barijere. Slabo vodopropusni dolomiti trijasko starosti su odvojeni jakim regionalnim rasjedom od dobro vodopropusnog područja otvorenog prema slivu izvorišta na lijevoj obali rijeke Une (Klokot).

Rasjed se od razvodnice prostire prema sjeverozapadu duž sjeveroistočne obale jezera Kozjak i dalje prema Kuselju. U uobičajenim hidrogeološkim interpretacijama bilo bi za očekivati, da se na mjestima dodira jezera Kozjak i dobro vodopropusne sredine otvorene prema susjednom drenažnom području događaju značajni gubici vode iz sustava Plitvičkih jezera, ali to se ne događa, jer zasigurno taložena slabo vodopropusna sedra ispunjava fosilne ponore i zadržava vodu u sustavu Plitvičkih jezera. Taj efekt se gubi nizvodno od najnižvodnijeg jezera, odnosno neposredno nizvodno od izvorišnog dijela rijeke Korane, koja izvire iz Plitvičkih jezera. Kod naselja Korana već ima pravih ponora uz korito rijeke, a uzvodno od Koreničkog mosta rijeka Korana tijekom ljetnih sušnih razdoblja ostaje potpuno bez vode.

Drugi krak razvodnice sliva Plitvičkih jezera od Babinog Potoka odvaja sliv izvorišta Ličke Jasenice od sliva Plitvičkih jezera. I ovdje je razvodnica vezana uz pojave slabije vodopropusne izmjene dolomita i vapnenaca prema području Gunje kod Saborskog. U zoni tog dijela razvodnice izvedeno je također nekoliko trasiranja podzemnih tokova. To je trasiranje ponora Crno jezero u Čorkovoj uvali, gdje je potvrđena veza s izvorištem Plitvica, desne pritoke Plitvičkih jezera. S područja Kuselja su izvedena tri trasiranja podzemnih tokova, kojima je potvrđena povezanost s izvorima vodotoka Sartuk, koji utječe u vodotok Plitvica.

Od područja Kuselja razvodnica je vezana za rasjedno kontaktno područje između slabo vodopropusnih dolomita trijasko i dobro vodopropusnih vapnenaca gornje kredne starosti do vodotoka Plitvica i zatim se usmjeruje unutar dobro vodopropusnog područja prema rijeci Korani. Na taj način je zatvoren sliv Plitvičkih jezera do izvorišnog dijela rijeke Korane. Nizvodno rijeka Korana postaje prava krška rijeka i počinju poniranja vode duž korita rijeke, a samo visoki vodni valovi prelaze ponorno područje i povezuju cijeli vodotok rijeke Korane. Najznačajniji krški izvori, koji vodom prihranjuju Plitvička jezera su Crna Rijeka, Bijela Rijeka i izvor Pečina u Plitvičkom Ljeskovcu, koji u sušnim razdobljima u jezera unose oko 500 l/s vode. U kišnim razdobljima se količine vode višestruko povećaju, posebice na izvoru Crna Rijeka.

Izvor Plitvica i izvorište Sartuk početni su izvori vodotoka Plitvica, koji se Velikim slapom ruši na kraju Donjih jezera i zajedno s Plitvičkim jezerima stvara rijeku Koranu.

Sliv Plitvičkih jezera izgrađen je od dobro i slabije vodopropusnih karbonatnih stijena i seže visoko u planinsko područje Male kapele (oko 1200 m. n.m.). U slivu se ističe morfološka zaravan Homoljačkog i Brezovičkog polja na nadmorskoj

visini oko 770 m.n.m., gdje su formirani mali povremeni vodotoci, koji završavaju brojnim ponornim zonama. Najveći takav vodotok je Jadova s povremenim tokovima do nekoliko desetaka l/s i nekoliko manjih. Izvedena trasiranja podzemnih tokova s te zaravni su pokazala velike brzine podzemnih tokova prema najvećem izvoru Plitvičkih jezera Crnoj Rijeci i izvoru Pećina u Plitvičkom Ljeskovcu (2,1 do 10,7 cm/s), što se smatra velikim prividnim brzinama u krškim područjima vezanim za dobro vodopropusnu sredinu i velike gradijente.

Gradijent od zaravni do izvora Crna Rijeka je svega pedesetak metara, pa velike brzine treba vezati uz koncentracije tokova u podzemlju. Značajan doprinos vode u jezero Kozjak daje vodotok Rječica (oko 150 l/s) nastao dreniranjem širokog područja izgrađenog od slabo vodopropusnih dolomita. Radi se o brojnim malim izvorima i vodotocima, koji se dreniraju prema vodotoku Rječica, čije vode utječu u jezero Kozjak.

Barijeru istjecanju vode na glavnim izvorima Plitvičkih jezera čine slabo vodopropusni dolomiti trijaski starosti, koji su bitni za formiranje i opstanak Gornjih jezera. To su najstarije karbonatne stijene ovog područja nastale kao posljedica tektonskog prodora iz dubokog podzemlja regionalnih razmjera. Geološka granica prema dobro vodopropusnim karbonatnim stijenama je jaki tzv. Kozjački rasjed regionalnog prostiranja, koji se može pratiti od područja Korenice na jugoistoku preko Plitvičkih jezera do mjesta Kuselj na sjeverozapadu istraživačkog područja. U klasičnoj hidrogeološkoj interpretaciji bi to značilo prelazak s barijere u vodopropusno područje i jezero Kozjak bi trebala biti aktivna ponorna zona Gornjih jezera, a to znači depresija duboka preko 40 m bez vode. Međutim, to nije tako. Jezero Kozjak je puno vode i praktički bez mjerljivih gubitaka voda prelazi preko sadrene barijere u Donja jezera, a poniranje vode u krško podzemlje počinje nakon formiranja rijeke Korane.

Drugi značajni vodni resurs Plitvičkih jezera je vodotok Plitvica, lijeva pritoka Plitvičkih jezera na Velikom slapu. Vodotok Plitvica započinje jakim krškim izvorom Plitvica minimalnih izdašnosti oko 270 l/s. Sliv izvora Plitvica je krško područje dijela planinskog područja Male Kapele prema tzv. Čorkovoj Uvali, području poznate prašume unutar granica Nacionalnog parka.

S područja Čorkove Uvale je izvedeno trasiranje i boja se nakon 48 sati pojavila na izvoru Plitvica prividnom brzinom 1,4 cm/s. Sliv je izgrađen od dobro i slabije vodopropusnih karbonatnih stijena, a barijera istjecanju su kao i za glavne izvore Plitvičkih jezera dolomiti trijaski starosti. Vodotok Plitvica na lijevoj obali dobiva pritoku Sartuk duž kojeg se sliv produžuje prema sjeverozapadu i području Kuselja. Radi se o vodotoku relativno malog prinosa vode, nastalom nakon spajanja više malih izvora na području izgrađenom od dolomita trijaski starosti. Trasiranja podzemnih tokova su pokazala povezanost s ponornim zonama na području Kuselja malim prividnim brzinama podzemnog toka zbog protjecanja kroz slabo vodopropusne dolomite. Vodotok Plitvica ima drenažnu funkciju do Hajdukovića mlina, gdje vodotok iz područja slabo vodopropusnih dolomita trijaski starosti prelazi u područje izgrađeno od dobro vodopropusnih vapnenaca gornje kredne starosti nakon jakog uzdužnog rasjeda, koji razdvaja te dvije sredine i tada počinju poniranja. To je veliki problem Nacionalnog parka, jer se na taj način smanjuje količina vode na Velikom slapu, koji tijekom ljetnih sušnih razdoblja praktički ostaje bez vode.

Ukupna površina sliva Plitvičkih jezera uključivo i sliva vodotoka Plitvica je 149,5 km².

Sliv Koreničkog polja

Dio Parka površine 34,3 km² pripada slivu Koreničkog potoka s brojnim krškim izvorima, od kojih je najizdašniji Koreničko vrelo kaptiran za potrebe vodoopskrbe Korenice i Bijelopolja kapaciteta oko 35 l/s u sušnim razdobljima.

Sliv je izgrađen od dobro vodopropusnih vapnenaca dogerske i malmske starosti, a baza istjecanja je Koreničko polje, odnosno krakovi polja prema Drakulić Rijeci i Rudanovcu.

Izdašnosti izvora variraju ovisno o hidrološkim uvjetima. Vode Koreničkog potoka otječu u Koreničko polje, gdje na sjeveroistočnom rubu poniru. Trasiranjem je utvrđena veza s izvorima Klokot, Vedro polje, Privilica i Dobrenica uz desnu obalu rijeke Une na širem području Bihaća (Ž. Minčir, 1969.) s prividnim brzinama podzemnog toka od oko 3 cm/s.

Sliv ponora u Prijeboju

Sliv ponorne zone u Prijeboju površine 12,3 km² u cijelosti se nalazi u granicama Parka. To je mali sliv formiran na području pretežito izgrađenom od slabo vodopropusnih dolomita trijaski starosti s izvorima izdašnosti 2 do 3 l/s, koji su kaptirani za vodoopskrbu Prijeboja i lokalnih naselja. Trasiranje ponora u Prijeboju je pokazalo povezanost s izvorištem Klokot kod Bihaća.

Sliv Ličke Jasenice

Na zapadnim granicama Nacionalnog parka oko 25,3 km² površine pripada slivu krškog izvorišta Lička Jasenica. Izgrađen je pretežito od dobro vodopropusnih vapnenaca donje kredne starosti, koji su poput lijevka usmjereni prema najvećem izvoru Velikom vrelu. Minimalna izdašnost izvorišta je oko 300 l/s i sada je u fazi istraživanja za zahvat vode regionalnog vodoopskrbnog sustava, kojim će biti obuhvaćen i Nacionalni park Plitvička jezera. To je planinsko područje s nadmorskim visinama i preko 1200 m. Količine vode u kišnim razdobljima se višestruko povećaju i stvaraju poplave cijele doline.

Vodotok Lička Jasenica ponire nakon relativno kratkog površinskog toka. Trasiranjem podzemnih tokova je utvrđena veza s izvorima Slunjičice, čiji vodotok kod Slunja preko atraktivnih slapova u Rastokama utječe u rijeku Koranu.

Neposredni sliv rijeke Korane

Rijeka Korana izvire iz Plitvičkih jezera nizvodno od Velikog slapa spajajući dotoke vode iz najnižvodnijeg jezera Novakovića brod i vodotoka Plitvica. U početnom dijelu rijeke navedenim površinskim vodama priključuju se i vode, koje poniru u vodotoku Plitvica nizvodno od Hajduković mлина. Korana tijekom kišnih razdoblja ima vode cijelim svojim tokom.

Međutim, u sušnim razdobljima cjelokupna voda koja dotječe iz izvorišne zone ponire upravo do granica Nacionalnog parka i korito rijeke je suho do stalnog izvora nizvodno od Vaganca (Gavranića vrelo) na dužini od oko 14,6 km. Oduvijek je bilo upitan smjer podzemnog otjecanja ponirućih voda rijeke Korane, da li paralelno prostiranju geoloških struktura prema slivu rijeke Une ili paralelno površinskom toku rijeke prema stalnom izvoru nizvodno od mosta u Donjem Vagancu. Korito rijeke Korane do mjesta Drežnik Grad praktički okomito presijeca prostiranje geoloških struktura, u kojima prevladavaju dobro vodopropusni vapnenci gornje kredne starosti, ali ima i slabije vodopropusnih dolomitnih zona, pa se ne može govoriti o postojanju jedinstvenog podzemnog krškog vodonosnika. Treba napomenuti da u generalno suhom koritu postoje mjesta s ujezerenom vodom, koja imaju svoje male izvore uzvodno i ponore nizvodno unutar korita rijeke, pa prema tome postoje i razlike u hidrogeološkom ponašanju pojedinih dijelova kanjona usječenog u karbonatne stijene. Od Drežnik Grada kanjon mijenja smjer prema jugoistoku, smanjuje se kanjonski karakter vodotoka i rijeka poprima karakter povremenog drena s pojavama jakih povremenih krških izvora (Kuruzovića vrelo), čije izdašnosti dosižu vrijednosti i do nekoliko m³/s.

U sklopu projekta „Održivo korištenje i zaštita vodnih resursa na području plitvičkih jezera - Završno izvješće”.

napravljeni su dva trasiranja podzemnih tokova (Rastovača, Drežnik Grad), koja su potvrdila smjer podzemnog otjecanja prema izvoru Klokot kod Bihaća paralelno prostiranju geoloških struktura.

Sliv rijeke Gacke

Dio Parka na području Babinog Potoka površine 25,5 km² pripada slivu rijeke Gacke, odnosno slivu Jadranskog mora. To je područje izgrađeno od slabije vodopropusnih dolomita malmske starosti, gdje su tokovi površinski i pripovršinski, pa vodotok u depresiji započinje malim izvorima (Linično, Gorsko i Pjeskovito vrelo) izdašnosti do nekoliko l/s, koji tijekom ljetnih sušnih razdoblja presušuju. Vode vodotoka u Babinom Potoku otječu površinski u Vrhovinsko polje i u centralnom dijelu poniru u jednoj sufoziji. Ponor je trasiran (B. Biondić i V. Goatti, 1976) i koja je registrirana u izvorišnom području rijeke Gacke (Zalužnica, Sinac, Majerovo vrelo, Klanac vrelo i Tonkovića vrelo), što potvrđuje pripadnost područja Babinog Potoka Jadranskom slivu.

Rezultati Studije “Održivo korištenje i zaštita vodnih resursa na području plitvičkih jezera - Završno izvješće”.

Autor: Geotehnički fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Voditelj projekta: prof. dr. sc. Božidar Biondić

Područje Nacionalnog parka Plitvička jezera je tipično krško područje, u kojem prevladavaju karbonatne stijene raspona starosti od gornjeg trijasa do gornje krede u osnovnim geološkim strukturnim formama i naslage kvartarne starosti taložene u posljednjih milijun godina geološke prošlosti. Na širem području Plitvičkih jezera nema pojava naslaga tercijarne starosti. Najmlađe geološko razdoblje kvartar je značajno za cjelokupni razvoj procesa okršavanja, morfologije i vodnih pojava kako oni danas izgledaju. Najveći dio naslaga kvartarne starosti je nastao tijekom izmjene ledenjačkih i međuledenjačkih doba, uključujući i recentno razdoblje nakon formiranja depresija (jezera) i kanjona rijeke Korane. Najvažniji sediment kvartarne starosti je zasigurno sedra, koja je glavni razlog za formiranje Plitvičkih jezera i slapova među jezerima.

Tektonika je važan element za formiranje vodnih sustava u krškim područjima, pa tako i u Nacionalnom parku Plitvička jezera. Područje Parka pripada zoni tzv. Visokog krša ili prema M. Heraku (1986) zoni Dinarika. Osnovne karakteristike tog područja su debele naslage karbonatnih stijena, kompleksna geološka građa s izraženim tangencijalnim formama i mjestimice vrlo duboko okršavanje karbonatnih stijena. Karbonatne stijene, ukupne debljine od nekoliko tisuća metara, razlomljene su brojnim rasjedima u tektonske blokove, koji su međusobno kretali, ponekad vertikalno i više tisuća metara. Na području Plitvičkih jezera dominira antiklinalna forma Mala Kapela, gdje su formirani slivovi glavnih izvora, zatim antiklinala Plitvička jezera – Korenica, koja ima funkciju hidrogeološke barijere i konačno sinklinalna forma Ličke Pleševice, gdje vode Plitvičkih jezera poniru, a rijeka Korana u ljetnim sušnim razdobljima ostaje potpuno bez vode.

Plitvička jezera pripadaju slivu rijeke Dunava, a smještena su u graničnom području prema slivu Jadranskog mora. U području sliva Plitvička jezera području odvija se najveći dio turističke aktivnosti, od hotelskih smještaja, prihvata velikog broja vozila i turista do brojnih restorana.

Posebno je interesantan genetski model cijelog vodnog sustava Plitvičkih jezera razvijen tijekom najmlađeg geološkog razdoblja kvartara, jer o modelu razvitka sustava u velikoj mjeri ovisi i održanje cijelog vodnog sustava. Prema pretpostavljenom modelu dva najveća jezera Prošćansko i Kozjak su u početnoj fazi razvoja funkcionirala samostalno uz

dreniranje tada jedino postojećih površinskih tokova. Uz prvu fazu razvitka cijelog vodnog sustava Plitvičkih jezera treba vezati i početak razvoja krških procesa u uzvodnim i nizvodnim dijelovima slivova. Sljedeća faza je bila formiranje prostranog podzemnog sliva s koncentracijom izviranja na izvorima Crne i Bijele rijeke, čime je bitno povećana količina vode u Prošćanskom jezeru. Istovremeno su na jezeru Kozjak količine vode bile znatno manje, zbog pretežito površinskog dotoka vode iz daleko manjeg prostora. Velike količine vode u Prošćanskom jezeru bile su razlog erozijskog proboja kanjona prema jezeru Kozjak, najvjerojatnije u prvom međuledenjačkom dobu Gunz - Mindel. Na taj način su bitno povećane količine vode u jezeru Kozjak, što je imalo za posljedicu otvaranje ponora, urušavanja svodova podzemnih špiljskih sustava i otvaranja kanjona nizvodno od jezera Kozjak, izvorišne zone rijeke Korane i nizvodnog dijela kanjona. Međuledenjačka doba su bila bogata vodom zbog topljenja velike količine leda i to je bilo vrijeme pojačanih erozijskih procesa, ali i taloženja sedre i stvaranja sedrenih barijera, brojnih jezera i slapova među jezerima.

Danas je napajanje Plitvičkih jezera vezano za dva velika krška izvora Crnu i Bijelu rijeku i izvor Plitvica, koji utječe u sustav Plitvičkih jezera neposredno prije formiranja rijeke Korane. Sliv izgrađen od vodopropusnih karbonatnih stijena veličine 149,5 km² prostire se sjeveroistočnim padinama planinskog područja Male Kapele. Podzemne vode iz sliva se relativno velikim prividnim brzinama kreću prema izvorima, što je pokazatelj malih mogućnosti zadržavanja vode u krškom podzemlju, ali i visoke prirodne ranjivosti velikog dijela sliva. Posljedica su velike amplitude istjecanja na krškim izvorima između 0,6 m³/s u sušnim i 11,6 m³/s u kišnim razdobljima. Od ukupnih količina vode izvorište Crna rijeka daje 75%, a Bijela rijeka 25% i sve te vode utječu u najviše Prošćansko jezero. Izvorište Plitvice varira između 0,3 m³/s u ljetnim sušnim razdobljima i 5,92 m³/s u kišnim. Voda iz Prošćanskog jezera otječe preko niza manjih jezera i velikog broja slapova nastalih taloženjem sedre, u jezero Kozjak. Hidrološka mjerenja pokazuju da do istjecanja iz jezera Kozjak u Plitvičkim jezerima praktički nema gubitaka zbog postojanja dolomitne barijere u podlozi. Regionalni Kozjački rasjed, koji odvaja barijeru od vodopropusnog krškog područja otvorenog prema slivu rijeke Une, iako hidrogeološki očekivano ponorno područje, zbog velike količine sedre nema funkciju propuštanja vode iz sustava Plitvičkih jezera. Nizvodno od jezera Kozjak započinje kanjon erozijski probijen unutar vodopropusnih karbonatnih stijena i mogućnost gubitka vode iz sustava Plitvičkih jezera se povećava. Gubici su do izvorišta rijeke Korane zanemarivi zbog velike količine sedre, koja kolmatira pukotinske prostore i stare ponore, ali nizvodno od zadnjeg velikog slapa Plitvičkih jezera započinje "ozbiljno" poniranje vode u krško podzemlje i gubici vode iz sustava, pa tijekom ljetnih sušnih razdoblja rijeka Korana nizvodno od vodomjera u Lukšićima ostaje bez vode. U to vrijeme iz Plitvičkih jezera istječe oko 600 l/s i oko 300 l/s iz izvora Plitvica ili ukupno oko 900 l/s što predstavlja količinu vode koja se gubi u krškom podzemlju. Trasiranja podzemnih tokova su pokazala da te vode krškim podzemljem otječu prema izvorištu Klokot kod Bihaća, odnosno prema slivu rijeke Une u susjednoj državi. Visoki vodni valovi u sustavu Plitvičkih jezera aktiviraju rijeku Koranu u cijelom svom toku nizvodno, a u zoni poniranja količine gubitaka prema slivu rijeke Une su zasigurno nešto povećane u odnosu na ljetna razdoblja, ali ne bitno.

Za vodni sustav Plitvičkih jezera izuzetno je značajan stalan proces sedrenja, što je vidljivo iz rasta sedrenih barijera, koji se očituje povišenjem vodostaja u najvećem dijelu jezera, a posebno je to vidljivo na jezeru Kozjak. Međutim stalni sustav sedrenja se može pratiti i kroz kontinuirano sniženja sadržaja kalcijevog karbonata u vodi duž sustava Plitvičkih jezera, od izvorišta do rijeke Korane.

To je generalno način funkcioniranja Plitvičkih jezera, međutim sustav je daleko kompliciraniji s obzirom na postojanje jezera, koja su ranije samostalno funkcionirala, a i danas funkcioniraju kao zasebne jedinice međusobno povezane tzv. Gornjim malim jezerima i slapovima u jednu cjelinu. Hidrogeokemijskim ispitivanjima je utvrđeno da oba jezera imaju vrlo sličnu unutrašnju dinamiku, koja je vrlo važna za obranu od eutrofikacije cijelog vodnog sustava. Naime, i u Prošćanskom jezeru i u jezeru Kozjak uslijed sezonskih klimatskih promjena dolazi do stratifikacije jezera tijekom proljetnih, ljetnih i dijelom jesenjih razdoblja, a krajem jeseni ili početkom zime zbog dubinskog izjednačenja temperature vode obih jezera dolazi vrlo značajnog procesa vertikalnog miješanja vode u jezerima. Izotermija Prošćanskog jezera događa se nešto ranije od jezera Kozjak zbog više nadmorske visine i plićeg jezera. Prošćansko jezero i naročito jezero Kozjak krajem razdoblja stratifikacije u pridnenim dijelovima ulaze u fazu reduktivnih uvjeta i smanjene količine otopljenog kisika u vodi zbog potrošnje kisika na razgradnju organske materije. Vertikalnim miješanjem u vrijeme izotermije jezera voda obogaćena kisikom iz površinskog dijela jezera migrira prema dnu uz istovremeno strujanje vode osiromašene kisikom iz pridnenih dijelova prema površini jezera, gdje se voda ponovno obogaćuje kisikom. To je stalan proces u oba jezera što Prošćansko jezero i jezero Kozjak čini generatorima održanja kvalitete vode cijelog vodnog sustava Plitvičkih jezera.

Jedan od značajnih zadataka istraživačkog projekta bilo je određivanje odnosa jezera Kozjak formiranog pretežito na dolomitnoj barijeri i podzemne vode na sjeveroistočnoj obali jezera Kozjak, gdje je tzv. Kozjačkim rasjedom regionalnog prostiranja odvojeno područje izgrađeno od vodopropusnih karbonatnih stijena. Provedena detaljna geološka i geofizička istraživanja i istražno bušenje su izazvali veliko iznenađenje i doveli do potpuno novih spoznaja o odnosu jezera Kozjak i istraživanog obalnog područja. Istražne bušotine udaljene stotinjak metara od jezera Kozjak pokazale su da su podzemne vode u obalnom području niže od dna jezera Kozjak i da vododrživost jezera treba zahvaliti lokalnoj pojavi bituminoznih pločastih vapnenaca i dolomita i kolmataciji fosilnih ponornih zona sedrom. Na taj način jezero Kozjak hidrogeološki

gledano ima "viseći" položaj u odnosu na podzemne vode, čiji su podzemni tokovi usmjereni prema su slivu rijeke Une u susjednoj državi.

Dio detaljnih istraživanja bio je usmjeren na rješavanja problema smanjenog dotoka vode vodotokom Plitvica na tzv. Veliki slap, jednu od najatraktivnijih točaka turističkog razlagadavanja u parku. Locirana su mjesta najvećih gubitaka vode iz vodotoka Plitvica nizvodno od lokaliteta Hajdukovića mlin. Hidrološkim mjerenjima duž vodotoka utvrđeni su gubici od oko 65% od ukupnih dotoka s izvora Plitvica i vodotoka Sartuk, što znači da ukupno 35% raspoloživih količina vode dotječe na Veliki slap. Razlozi gubitaka su prelazak vodotoka s područja barijere u vodopropusno područje, ali intenzivan rast sedre, zbog kojeg se voda izliva u bočne depresije, gdje voda ponire u brojnim sufozijama. Uпитan je tok vode nakon poniranja, jer u tom području nisu rađena trasiranja podzemnih tokova.

Značajan problem Plitvičkih jezera je eksploatacija vode iz jezera Kozjak za vodoopskrbu Parka i općine Rakovica. Problem je naročito izražen ljeti, kada se eksploatacijom oko 60 l/s smanjuje količina vode na Donjim jezerima za oko 10%. U svakom slučaju treba tražiti alternativna rješenja vodoopskrbe zbog nedopustive eksploatacije vode iz centralnog dijela Nacionalnog parka, tim više što razvojem turizma potrebe za eksploatacijom vode upravo u ljetnim razdobljima stalno raste. Postoji alternativno rješenje vodoopskrbe sa izvorišta Ličke Jasenice, ali to je izvorište udaljeno tridesetak kilometara od potrošača, a teren za izgradnju cjevovoda je vrlo zahtjevno planinsko područje, pa izgradnja takvog sustava traži puno financijskih sredstava i duže vrijeme za izgradnju. Sve više prevladavaju razmišljanja o korištenju lokalnih resursa, međutim problem je što rijeka Korana presušuje unutar granica Parka, kada pitke vode treba najviše. Stoga je dio ovog programa bio usmjeren na ispitivanje mogućnosti zahvata vode u graničnom području Parka, a to je u prvom redu područje kampa, koji osim vodoopskrbe posjetitelja treba vodu za rekreaciju posjetitelja s čime bi mogli povećati dužinu boravka posjetitelja parka. U sklopu projekta izvršena su detaljna geofizička istraživanja odabranog lokaliteta i izvedena jedna duboka istražna bušotina. Utvrđeno je da i u vrijeme presušivanja rijeke Korane u zoni suhog korita ima aktivne podzemne vode, koja otječe prema slivu rijeke Une i da je moguć zahvat vode u podzemlju, jasno nakon proširenih detaljnih istraživanja. Međutim, postoji još jedno alternativno rješenje vodoopskrbe, a to je eksploatacija vode iz rijeke Korane prije presušivanja, uzvodno od vodomjera u selu Lukšići, ali ta su lokacije unutar granica Parka, što može biti čisto administrativni problem. Zašto administrativni? Zato jer prestankom eksploatacije vode iz jezera Kozjak na izvorište Korane će dotjecati veće količine vode pa i u zonu eventualne buduće eksploatacije, pa se uzimanjem nizvodno neće bitno mijenjati današnji prirodni uvjeti. Problem eksploatacije nizvodno od izvorišta rijeke Korane može biti kvaliteta i temperatura vode, jer se eksploatacija na jezeru Kozjak radi iz dubljih dijelova jezera.

Jedan od najvažnijih zadataka istraživanja je zaštita vodnih resursa Parka To je dosta veliki problem jer u Republici Hrvatskoj postoji Pravilnik o zaštiti izvorišta pitke vode, međutim taj se Pravilnik ne može primijeniti za vodne resurse nacionalnog parka, jer bi u tom slučaju bio zabranjen pristup turista jezerima, pa stoga i uvjeti zaštite moraju biti blaži od onih za izvorišta pitke vode. Na području Parka treba različito mjere zaštite postaviti za podzemne vode i površinske dotoke u sustav Plitvičkih jezera, jer su metodološki pristupi isključivo vezani za jednu od tih kategorija. U sklopu ovog projekta rađena je analiza prirodne ranjivosti, opasnosti i rizika za podzemne vode (Nova EU metoda, 2004), a posebno karta zaštite od površinskih dotoka vezanih za uže područje jezera. Za područje sliva Plitvičkih jezera, s obzirom da se radi o tipično krškom području, analizom rizika dobiven je raspon od malog do velikog rizika. Područja velikog rizika su uglavnom u rubnim dijelovima sliva na području Kuselja, Sertić poljane i sela Plitvica, koji u stvari pripadaju slivu vodotoka Plitvica, koji nema utjecaja na sama jezera, već voda direktno preko Velikog slapa utječe u izvorište rijeke Korane. Veliki rizik je vezan za naselja bez kanalizacije. Treba naglasiti da je nekadašnji vrlo visoki rizik kanalizacijski sustav Nacionalnog parka posljednjih pet godina u potpunosti saniran izgradnjom nepropusne kanalizacije od hotela i naselja za zaposlenike, a da je kao vrlo visoka točka rizika ostala samo upojna jama za nepročišćene otpadne vode u naselju Rastovača, koja nema utjecaj na jezera već na izvorište Klokot u slivu rijeke Une. Područja srednjeg rizika su vezana uglavnom za prometnice u zoni sliva. Posebnu pažnju treba obratiti na državnu cestu preko Homoljačkog polja i Brezovca, gdje se odvija veliki promet dolaska i odlaska turista sa sjeverno-jadranskog područja.

Područje malih rizika za podzemne vode je najuže područje jezera zbog dolomitne podloge (barijere) i praktički nepostojanja podzemnih tokova. Za ta područja je određen posebni režim zaštite površinskih tokova prema jezerima i zone rizika su određene pristupom, kojim se štite jezera i površinske akumulacije iz kojih se eksploatira pitka voda. Za područje površinskih dotoka vode u jezera i na slapove podijeljeno je u tri zone zaštite vezano uz udaljenosti od jezera. Na taj način područje malih rizika za podzemne vode dobiva potpuno nove dimenzije rizika obzirom na površinske dotoke u jezera i slapove. Sustav zaštite I. zone treba prilagoditi potrebama zaštite nacionalnog parka s tradicionalnim oblicima posjete, a ne zaštititi izvorišta pitke vode, koja je daleko restriktivnija. Posebnu pažnju treba posvetiti promjeni pogona turističkih vlakova, od pogona na naftu na pogon na električni pogon.

U krugu Parka registrirano je i potpuno ili nepotpuno istraženo 140 spilja, jama, ponora i vrtača. Preko 80% ovih pojava sačinjavaju jame i vrtače, dok se spilje nalaze u relativno manjem broju. Osim špilja u vapnencima (Modra pećina, Šupljara, Golubljača i dr.) stvoreni su inkrustracijom mahovina i širenjem sedrenih barijera natkriti prostori i sedrene špilje (Milanova, Kostelčeva pećina i dr.)

Jezera su bitni i specifični element plitvičkog kompleksa. Ona su reljefno izolirane udubine, odnosno bazeni ispunjeni vodom, u koja pritječu Bijela i Crna rijeka, Riječica i manji potoci, a iz njih istječe Korana. Kod Plitvičkih jezera, odnosno Korane i njezinih izvorišnih tokova, dolina je pregrađena u bazene i u njima se zadržana jezera, što je neuobičajena reljefna pojava, potpuno različita od redovitih pojava. Naime u prirodi je uobičajeno da tekućica otječući pokreće i odnosi trošine i na taj način produbljuje korito koje je nizvodno nagnuto i otvoreno, a s okolnih padina padaline ispiru trošine koje rijeka nizvodno nosi i tim složenim procesima stvara dolinu – isto nizvodno nagnutu i otvorenu.

Plitvička jezera su rijeka zapriječena u slobodnom toku naslagama sedre koja se prelijevanjem vode neprestano tvori. Gornji dio doline Korane, u kojemu su jezera, različito je modeliran – ovisno o posebnostima stjenovite podloge (dolomita i vapnenaca). Gornja su jezera stoga u široj dolini, a Donja jezera u užem kanjonu. Taj je kanjon usječen u Plitvičkoj zaravni modeliranoj u vapnencima (50-700 m), koja se pruža u obliku pojasa dugog cca 18 km – od Sertić Poljane (na sjeverozapadu) do Koreničke Kapele (na jugoistoku). Kad se kanjon formirao istovremeno je disicirano i dolomitsko površje oko izvorišnih krakova Korane odakle je doticao transport velikih količina trošina i kanjon se produbljivao.

Središnji, najvažniji dio Parka uključen je u Koranski sustav otjecanja i modeliranja, a rubni dijelovi se modeliraju izoliranim bazenima (Uvalica, Čuića Krčevina, Jezerce, Čorkova Uvala i dr.) čije vode otječu i odnose trošine u krško podzemlje. Vanjski dijelovi Parka uključeni su u modeliranje većih susjednih udubina (Korenički bazen, Homoljac, Brezovac i bazen Babina Potoka). Dolinski pojas obrubljuje Park i u njemu prevladavaju drobljivi dolomiti. Taj rubni pojas je prohodan, rano iskrčen bio je korišten za pašnjake i prometno povezivanje.

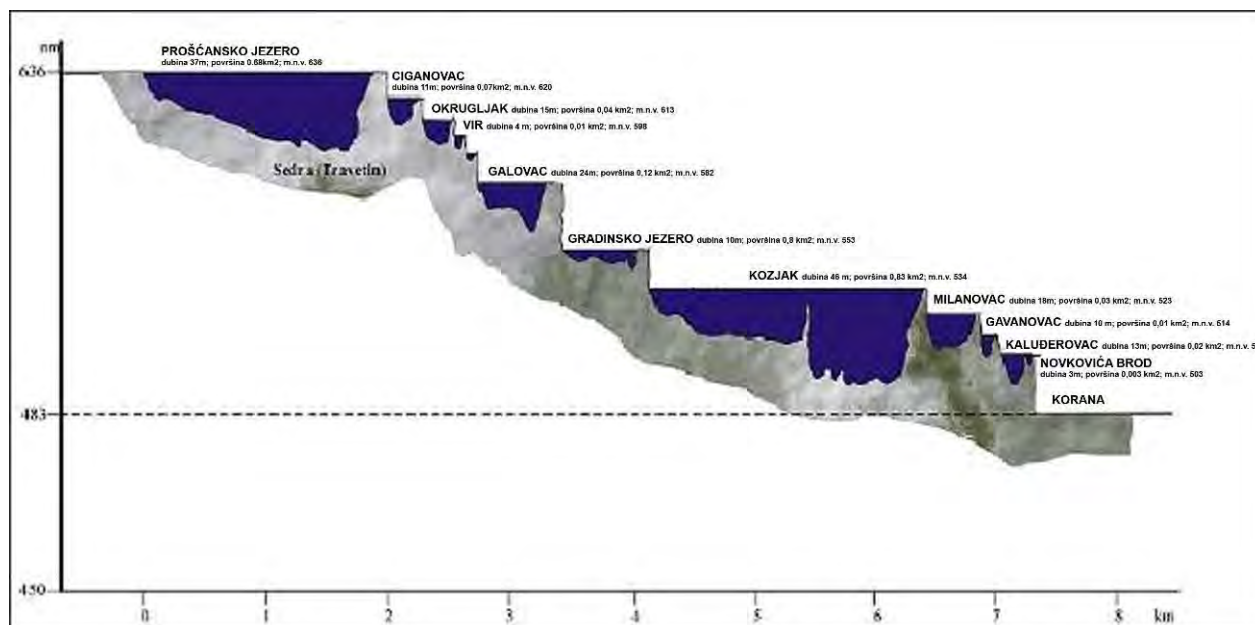
Visoke udoline Brezovca i Homoljačkog polja povezane su s nižim poriječjem Korane (odnosno Plitvičkim jezerima) i izvorišnim dijelom Koreničkog potoka - s obzirom na modeliranje i otjecanje voda.

Prostor Parka se na jugoistoku otvara prema Koreničkom bazenu koji je smješten između vapnenačkih padina Plješivice (1.640 m) i Mrsinja (1.269 m). Na sjever, sjeveroistok i istok – preko Prijeboja i dolinom Korane – otvoren je na prostranoj Kordunskoj zaravni. Na zapad je bazenom Babinog potoka i Vrhovinskog polja vezan na Gacko polje, a sa sjeverozapada – dolinom Sartuka, preko Kuselja i Saborskog na Ogulinski bazen.

Hidrološko-limnološka obilježja

Rezultati brojnih istraživanja ukazuju da su Plitvička jezera nastala poslije zadnjeg ledenog doba. Rasjedanjem i nabiranjem vapnenastog taloga biogenog porijekla oblikovao se planinski krajobraz u kome se izmjenjuju stijene trošnih dolomita i vapnenaca. Lanac ovih stijena pruža se dinarskim smjerom, a to je i pravac glavnih rasjednih linija i prostoru Nacionalnog parka. Djelovanjem oborina i otapanjem, posredstvom ugljične kiseline stvarao se osebujan krški reljef s vrtačama, ponorima, špiljama, podzemnim tokovima i otvorenim kanjonima. U pojedinim prostorima uz karbonatne stijene prisutni su lapori i gline koji formiraju nepropusne slojeve pogodne za veće vodene akumulacije.

Oborinske vode kojima ovaj kraj obiluje sabiru se s velikog gravitacijskog područja i uslijed nepropusnih slojeva – podova izviru na površinu u brojnim krškim vrelima i izvorima koji sačinjavaju gorske potoke.

Uzdružni profil Plitvičkih jezera

Vodotoci

Crna rijeka izvire ispod okomitih stijena na visini od 670 m u podnožju ispod Kika s jedne i Bijelih vrhova sa zaselakom Uvalica s druge strane. Teče u smjeru Plitvičkog Ljeskovca koritom dugim više od 2 km u kojemu je dno na mnogo mjesta prekriveno crnom mahovinom.

Bijela rijeka dotječe sa zapadne strane Ljeskovca od 4 km udaljenog prijevoja Čudin klanac, gdje na visini od 700 m odjednom izbija iz zemlje izbacujući bijeli pijesak. Ispod mosta u Plitvičkom Ljeskovcu Crna i Bijela rijeka sjedinjuju se u Maticu koja protječe nataloženim tresetištem do utoka u prvo plitvičko jezero.

Slika 60. Prošćansko jezero

U Liman dragu – dio Prošćanskog jezera, ulijeva se nekoliko kilometara dug tok bezimenog potoka s više stalnih izvora promjenjive izdašnosti. Uza zapadne obale Prošćanskog jezera pritječe još nekoliko povremenih potočnih tokova s padina Prošćanskog vrha.

Rječica je stalni potok što utječe u Glibovitu dragu jezera Kozjak s vrlo raspršenim pritocima što vodu donose s istočnih obronaka Bijelih vrhova s visine od 780 m.n.m. Oko 6,5 km njezina toka napajaju desetak stalnih izvora s pritocima Glibovita potoka, Ladeve i Petričeve drage, te Poljančice. Sa zapadne strane jezera Kozjak u njega se ulijevaju potoci Matijaševac, Jasenovac i Lilića potok.

Potok Plitvica, dužine 4 km, dio je Plitvičkog sustava jer njegove vode tvore najveći Plitvički slap visine 76 m što se iznad Sastavaka na kraju jezera Novakovića brod ruši u kameno udubljenje tvoreći početak toka rijeke Korane. Potok Plitvica izvire kao jako krško vrelo ispod strmih stijena na visini od 606 m.n.m. u blizini zaselaka Rodić poljana – u podnožju velike građevine Vile Izvor. Ispod zaselaka Rodić Poljana u Plitvicu se ulijeva potok Sartuk.

Jezera

Plitvička jezera su podijeljena na Gornja i Donja. Gornja su od Prošćanskog jezera do Kozjaka u blago položenim proširenijima dolomitne podloge, a Donja u vapnenačkom kanjonu, koji se dalje ispod Sastavaka nastavlja kao kanjonski tok rijeke Korane – duge do svog ušća 134 km. Dužina Plitvičkih jezera (prema uzdužnom profilu ing. M.Petrika iz 1952. g.) iznosi 8200 m, a ako se tome pridoda Liman draga na Prošćanskom i Sušanjka draga na Kozjaku, te najudaljenija točka na jezeru Ciginovac – uzdužna linija vodene površine čitavih jezera iznosi 9050 m.

GORNJA JEZERA (Izvor dr.sc, Srećko Božičević, Nacionalni Park Plitvička jezera)

Prošćansko jezero, Ciganovac jezero, Okrugljak jezero, Batinovac jezero, Veliko jezero, Malo jezero, Vir jezero, Galovac jezero, Milino jezero, Gradinsko jezero, Burgeti ili bukovi i jezero Kozjak.

PROŠĆANSKO JEZERO - ime je dobilo prema kolcima (prošću) ili prema legendi po "prošnji" Crnoj kraljici za vodom! U jezero utječe stalni vodotok Matica, odnosno spojene vode Cme i Bijeje Rijeke. Jezero se nalazi na nadmorskoj visini od 636 m, površine 0,68 km² s najvećom dubinom od 37 m ispred Osmanove drage, odnosno na 370 m udaljenosti od Labudovačke barijere.

Dužina je jezera 2100 m, dok mu širina varira od 180 do 400m. Na početku jezera u smjeru zapada odvaja se Liman draga (od turskog: liman - zaljev) dužine 900m. Zbog svoje širine i dubine jezerska voda ima tamnije zelenu boju. Blaga uzvišenja oko jezera obrasla su visokom crnogoričnom i bjelogoričnom šumom koja upotpunjuje mir, a odsjaje na vodenoj površini ispunjava bojom lišća prema godišnjim dobima.

CIGANOVAC JEZERO, Ciginovac ili Cigino jezero - ime dobilo prema legendi, da se u njemu utopio neki "cigan" kada je lovio ribu. Jezero dobiva vodu iz Prošćanskog jezera iskopanim kanalom, ali se dio dotoka drenira vjerojatno i podzemno kroz vrlo šupljikavu sedrenu barijeru - zvanu Labudovačka barijera ili nekada imenovana kao Delta.

U nedavnoj geološkoj prošlosti voda se iz Prošćanskog jezera prelijevala u niži dio širokom lepezom u smjeru Ciginovca, Okrugljaka i Batinovca oblikovavši između njih danas postojeću zaravan Labudovac. Kroz nju je naknadno čovjek iskopao kanale i prolaze za vodu koje danas vidimo na tom prostoru.

Nadmorska je visina jezera 620 m uz površinu od 0,07 km². Najveća je izmjerena dubina 11 m u sredini jezera. Najzanimljiviji je detalj na jezeru slapište Prošćanskog jezera s urušenim sedrenim blokovima u njegovu jugoistočnom dijelu. Sjeverni rub jezera čini obronak uzvišenja Stubica (s čijeg je Tomićeva pogledala i najljepši pogled na Ciginovac i prostranstvo Prošćanskog jezera), a zapadni su pošumljeni obronci kosine sjeveroistočne padine Prošćanskog vrha i Muratova rta.

OKRUGLJAK JEZERO ili Okrugljaj, Kruginovac - po okruglom obliku. Nadmorska je visina jezera 613 m, površina 0,04 km², uz najveću dubinu jezera od 15m u podnožju Labudovačke barijere.

Na sjeverozapadnoj se strani u Okrugljak ulijeva oko 7m visoki slap vode iz Ciginovca, dok više od 20 m visoki Labudovački slap ukrašuje dio preko 100m široke presušene sedrene barijere ispod koje se nalaze brojne šupljine, polupećine i pećine nazvane zajedničkim imenom: špiljski park. Nekada se urezanim kamenim stepenicama moglo prolaziti između njih. Ispod samog Labudovačkog slapa bio je ulaz u Janečekovu pećinu - dugu više od 50m. Danas dio slapišta pada na sam otvor i ulaz više nije moguć. Najjužniji umjetni kanal na Labudovačkoj barijeri prokopan je od Prošćanskog jezera do kosine barijere odvođeci vodu u sljedeće

BATINOVAC JEZERO, ili Bakinovac po seljaku Batiniću ili po nekoj baki, koja se u njemu utopila. Nadmorska je visina jezera 610 m, veličina 0,01 km² uz najveću dubinu od 5m. Jezero je okruženo visokim stablima bukve, a vješto proveden put vodi pokraj niza manjih slapova na kojima je vidljivo stvaranje sedre od sedrotvorne mahovine i bilja. Dio njegove vode otječe slapom u jezero Galovac, a dio se prelijeva u sjeverno smještena manja jezera.

VELIKO JEZERO ili Jovinovac veliki - u nastavku je manjih vodenih površina odijeljenih slapovima manjih kaskada. Nadmorska je visina jezera 607 m, dubina 8 m, a veličine samo 0,02 km².

MALO JEZERO ili Jovinovac mali nalazi se ispod dolomitnog obronka uzvišenja Stubica u blizini staze koja sa sjeverne strane obilazi Gornja jezera. Nadmorske je visina jezera 605 m, dubina 10 m, a površina 0,0 km². Jezero je obraslo niskim raslinjem i prepuno malih slapova.

VIR JEZERO - ime dolazi od vrtloženja vode. Jezero je na nadmorskoj visini od 598 m, s dubinom od 4 , a površinom od 0,01 km². Obraslo je također niskim raslinjem, dok staza prolazi uz njegov rub.

GALOVAC JEZERO - ime je dobilo po kapetanu Galu, koji je potukao Turke ili po harambaši Galoviću. Nadmorska je visina jezera 582 m, najveća dubina 24m u sjevernom dijelu jezera pod obroncima Stubice, a površina mu iznosi 0,12 km². To je treće plitvičko jezero po svojoj veličini.

Slapovi koji lepezastim kaskadama padaju u jezero nalaze se na zapadnoj strani ispod sedrenih barijera gore opisanih malih jezera. Najviši je slap u jugozapadnom dijelu barijere visok oko 28 m nastao od voda jezera Batinovac. Uza sjevernu stazu pod obroncima Stubice lijepi su izdanci dolomita, a pogled na jezero pruža se s veće visine. Prostrano jezero ima svijetlo - zelenkastu boju u plićinama na sjeverozapadnoj strani, a tamniju u središnjem dijelu zbog veće dubine. Posebnu ljepotu ovom dijelu jezera daju jesenje boje, kad rujevina zacrveni padine brda i kad se rumenilom prekrije i bjelogorično drveće uza slapove i jezero. Čitava istočna strana jezera, dužine oko 200 m, značajna je po brojnim slapovima - zvanim Prštavci, koji se s razine jezera Galovac spuštaju niz više od dvadeset metara visoku sedrenu barijeru.

S ceste, kojom uz ovo jezero i danas vozi panoramski vlak, još prije Domovinskoga rata bio je dobro vidljiv i zbog jakog šuma nadaleko uočljiv i vrlo poznat Galovački buk nekada najmarkantniji slap Gornjih jezera - visok više od dvadeset metara. Danas je na žalost zbog urušenih stabala s njegove gornje strane dotok vode prekinut i ona sada teče samo jednim uskim mlazom, a ostali je dio slapišta presušio. Uz rub staze na stijeni u blizini slapa postavljena je tabla s likom prof. Pevaleka i prigodnim tekstom.

Južnije od ovog slapa u polukružnom amfiteatru niz je slapova na kojima je prof. I. Pevalek proučavao rast brada, cijevi i sedrenih potkapina. Sjeverni je rub barijere podalje od Galovačkog buka veoma široko slapište Velikih Praštavaca što se kao vodena koprena prelijeva iz Galovca te pod podnevnim suncem pršti i blista u titravom spektru duginih boja. Dio ovih voda prelijeva se nizom niskih slapova u sljedeće -

MILINO JEZERO - nazvano prema legendi po Mili Miriću iz Mirić Štropine koji se utopio u ovom jezeru. Jezero se nalazi na nadmorskoj visini od 564 m, dubina mu je sada svega 1m, a površina 0,001 km². Nedaleko jezera, s južne strane, vodi staza za posjetitelje koja spaja jezero Kozjak s Labudovačkom barijerom i Prošćanskim jezerom.

GRADINSKO JEZERO ili Jezerce ime je dobilo prema staroj gradini koja se nekada uzdizala na uzvišenju između ovog jezera i jezera Kozjak. Jezero je na nadmorskoj visini od 553 m, dubina mu je 10 m u najzapadnijem dijelu, a površina 0,8km². Ovo jezero je zanimljivo po boji svoje vode, koja oscilira od svijetlozelene do bjeličaste u plićinama, pa do tamnije zelene na mjestima gdje su dubine veće. U središnjem se dijelu jezera nazire potopljena barijera danas svega 1,5 do 2m ispod razine vode, dok su još dvije potopljene barijere u njegovu donjem najužem dijelu. Bijela boja u jezeru naziva se "bjelar", odnosno ostatak čistog sedrenog mulja, koji nije prekrrio podvodni obraštaj.

BURGETI ili BUKOVI - niz malih plitkih jezeraca međusobno odijeljenih osedrenim preprekama obraslim niskim raslinjem. Ime dolazi od uzburkanog i uskovitlanog vodenog toka u omanjim udubljenjima koji vrtložeci svojim tokom čine buku, bukte ili "vriju".

Kao nadmorska visina računa se kota od 534 m.n.m. uz dubinu od 2 m i ukupnu površinu od 0,001 km². S južne je strane Burgeta uzvisina Gradina, a sjeverozapadno pošumljeni obronci Stubice, koji se spuštaju do sljedećeg jezera - jezera Kozjaka. Uz rub Burgeta u šumi je ostatak malog kamenog zdanja u kojemu se nekada nalazio pokušaj iskorištavanja toka plitvičkih voda za proizvodnju električne struje - dokaz nekadašnjeg nesmotrenog čovjekova zadiranja u zaštićeni prirodni prostor!

KOZJAK JEZERO ili Kozje jezero ime je dobilo prema legendi, koja kaže da se u jezeru utopilo 30 koza kad su po nedovoljno čvrstom ledu prelazile s jedne obale na otočić bježeći od vukova. Jezero je na nadmorskoj visini od 534 m, najveća dubina mu je 46m, a površina 0,83 km².

Osim voda slapova Burgeta u Kozjak se ulijeva stalni potočni tok Rječice što utječe u Glibovitu dragu nasuprot uzvišenja Gradina. Osim nekoliko stalnih izvora u Kozjak uviru i povremeni tokovi Matiješevac potoka i Jasenovac potoka, te vodotok u Vodenoj drazi - svi na zapadnoj strani jezera. Nasuprot Gradine u omanjoj uvali na istočnoj strani jezera zabilježena je pojava poniranja vode označena na starim kartama. Ovo najveće plitvičko jezero proteže se u smjeru sjeverozapad - jugoistok, uže je u svom južnom dijelu, a šire u sjevernom uvjetovano različitim geološkom građom kamene podloge na svojoj istočnoj i zapadnoj strani.

Dužina jezera Kozjak iznosi 2350 m, dok mu širina varira od svega 135 m (na liniji prelaza brodova) do 670 m u najsjevernijem dijelu u podnožju zaseoka Plitvica. Dubina jezera povećava se od 5 m u Glibovitoj drazi u južnom dijelu, do 26m ispred Matijaševića drage gdje se na dnu jezera nalazi potopljena barijera nekadašnjeg sedrenog slapa, kojoj je vrh sada svega 4m ispod današnje razine Kozjaka. Druga strana potopljene barijere strmo se ruši do dubine od 41,9 m dok je najdublja točka ovog jezera oko 280 m dalje prema sjeveru i iznosi 46m. Zapadna strana jezera ima nekoliko razvedenih i uvučenih draga pod obronke Stubice, dok Glibovita draga na južnom dijelu jezera dužine 500 m nalikuje na Liman dragu Prošćanskog jezera. Istočna, pak, strana Kozjaka u podnožju Medveđaka gotovo je ravna, jer je izgrađena od okršenih rudistnih vapnenaca kredne starosti.

Specifičnost je ovog jezera Štefanijin otok eliptično izduženog oblika na jezerskom proširenju u blizini prelaza brodova. Od zapadne obale otok je udaljen 80 m uz dubinu vode od 20 m, a od istočne 230 m s dubinom od 15 m. Dužina mu iznosi 275 m, širina oko 60 m s površinom od 0,014 km². Najviši dio otoka svega je 9,5 m iznad današnje razine jezerske vode. Otok izgrađuju dolomitne stijene trijaskne starosti na kojemu rastu bukve i ljeska uz ostalo nisko grmlje. Ime otoka je po kraljevni Štefaniji, koja je 1888. godine posjetila Plitvička jezera.

DONJA JEZERA

Milanovac, Gavanovac jezero, Kaluđerovac jezero i jezero Novakovića brod

MILANOVAC ili Milanovo - prema legendi ime je dobilo prema pastiru Mili, koji se u njemu utopio ili prema mlinaru Mili Perišiću koji je ovdje imao svoj mlin. Ovo jezero - najveće od svih Donjih - nalazi se na visini od 523 m uz dubinu do 18m u njegovu početnom dijelu. Dužina jezera je 470 m, širina od 50 do 90 m, te površina od 0,03 km².

Boja vode je od plavičaste do zelenkaste, ovisno o danjem osvjetljenju ili vedrini neba, odnosno, da li ga promatramo s gornje strane staze ili sa samog ruba vode. Jezero obrubljaju više od dvadeset metara visoke stijene, a staza za njegovo razgledanje uređena je uza samu vodu njegovom istočnom stranom, ali ga možemo obići i stazama na gornjoj strani kanjona s nekoliko uređenih kamenih vidikovaca.

Udubljenja i tamni otvori u stijenama uz donji put svjedoče o postojanju polupećina i pećina kao tipičnih morfoloških oblika u ovakvim vapnenačkim naslagama.

Istočni dio slapišta jezera Milanovca što pada u sljedeće niže položeno jezero u neposrednoj blizini puta, nazvano je slapovi Milke Trnine u znak zahvalnosti toj znamenitoj hrvatskoj opernoj pjevačici svjetskog glasa, koja je dobivenim prilogom jednog svog opernog nastupa od 1.992 krune pomogla godine 1897. tadašnje "Društvo za uređivanje i poljepšavanje Plitvičkih jezera.

GAVANOVAC JEZERO ili Gavanovo - prema legendi u jezeru je nestalo Gavanovo blago. Jezero je na koti od 514 m.n.m., dužine 100 i širine 65 m, odnosno površine 0,01 km². Iako razmjerno malo, ima dubinu od 10 m što je normalno za vodenu nakupinu u kamenom kanjonskom okružju. Pretpostavka da voda s dna ovog jezera podzemno otječe u nepoznatom smjeru nije do sada znanstveno dokazana. Dio sedrenih kaskada na njemu što se uz pješačku stazu ruše u nižu vodenu nakupinu, nazvane su Velike Kaskade.

Od ovih kaskada odvaja se na jednu stranu put do impozantnog tamnog otvora pećine Šupljare kroz koju kamenim i zidanim stepeništem možemo izaći na zaravan i gornju stazu što vodi rubom kanjona. Na putu do pećine uz razinu vode vidljiv je tamni otvor Modre pećine u koju se nekada ulazilo čamcem. Glavna turistička staza produžuje uz kaskade te prelazi na zapadnu stranu kanjona i pod njim vodi do kraja Plitvičkih jezera.

KALUĐEROVAC JEZERO, Kaluđerovo - po kaluđeru pustinjaku, koji je nekada davno živio u polupećini uz vodu ili u Gornjoj pećini na rubu kanjona.

Jezero se nalazi na visini od 505 m.n.m., dubine 13 m s površinom od 0,02 km². Njegova dužina iznosi 225 m uz širinu od 70 do 100 m. Nad njim je najstrmiji dio kanjona sa stijenama visine oko 40 m. Početni dio jezera i najbliži dijelovi uz obalu prekriveni su trskom kao očiti dokaz eutrofikacije jezerskoga prostora.

Jezero se nalazi na visini od 505 m nad morem, dubine 13 m s površinom od 0,02 km². Njegova dužina iznosi 225 m uz širinu od 70 do 100 m. Nad njim je najstrmiji dio kanjona sa stijenama visine oko 40 m. Početni dio jezera i najbliži dijelovi uz obalu prekriveni su trskom kao očiti dokaz eutrofikacije jezerskoga prostora.

JEZERO NOVAKOVIĆA BROD - prema kazivanju označuje prijelaz ili prijevoz Novakovića. Od prethodnoga jezera odjeljuje ga samo 2 m visoka sedrena barijera - posljednje je Plitvičko jezero na visini od 503 m nad morem, te s dubinom od 3 m i površinom od 0,003 km². Širina jezera je 90 m, a dužina 50 m. Uza sedrenu kaskadu između Kaluđerovca i Novakovića broda danas vodi turistička staza kojom se s ulazne točke 1 spušta prema slapu potoka Plitvica i produžuje u obilazak Donjih jezera u smjeru Kozjaka.

Na završetku Novakovića broda u gmljem zarasloj sedrenoj nakupini veći je broj slapišta različite širine koji se ruše preko vertikale visoke 25 m u prošireno udubljenje nazvano Sastavci. Sastavci su kameno udubljenje na završetku stepeničastog toka plitvičkih jezerskih voda i voda širokog slapa potoka Plitvica, koji na ovo mjesto dotječe sa zapadne strane polukružno oblikovane vertikale.

Nakon pada niz 76 m visoku vapnenačku stijenu potok Plitvica odvodi svoje vode desetak metara horizontalnim dnom. Tada se ponovno ruše niz visoke kamene stepenice do raspršenih voda slapova iz jezera Novakovića broda. I na tom mjestu zajedno sjedinjene u zapjenjenom kovitlacu ispod vodene maglice teče tamnozeleno vodena masa formirajući početak toka krške rijeke Korane.

2.4. Stanovništvo i stanovanje

2.4.1. Demografska obilježja i prognoze

Promjene broja stanovnika

Područje Parka obuhvaća površinu od 297 km² na kojemu su po Popisu stanovništva, kućanstava i stanova 2011. g. živjele 1 411 osobe. Prosječna gustoća naseljenosti iznosi 4,75 stan./km².

Broj stanovnika se u razdoblju do prvog popisa 1857. g. do zadnjeg 2011. g. stalno mijenjao ovisno o društveno/povjesnim okolnostima sa očitom tendencijom pada u zadnjih 50 godina.

Tablica 3.: Naselja na području Parka

ŽUPANIJA OPĆINA NASELJA	BROJ STANOVNIKA 2011.	ADMIN. POVRŠINA NASELJA
LIČKO-SENSKA ŽUPANIJA OPĆINA PLITVIČKA JEZERA Naselja:		
1. Čuića Krčevina	8	cijelo
2. Drakulić Rijeka	9	cijelo
3. Homoljac	21	dio
4. Jezerce	246	cijelo
5. Kapela Korenička	13	dio
6. Končarev Kraj	1	cijelo
7. Korana II	25	cijelo
8. Plitvica Selo	44	cijelo
9. Plitvička Jezera	315	cijelo
10. Plitvički Leskovac	20	cijelo
11. Poljanak	98	cijelo
12. Prijeboj	12	dio
13. Rastovača	98	dio
14. Rudanovac	123	dio
15. Sertić Poljana	12	cijelo
16. Vrelo Koreničko	123	dio
17. Zaklopača	5	dio
U K U P N O	1173	
OPĆINA VRHOVINE Naselja:		
1. Donji Babin Potok	116	dio
2. Gornji Babin Potok	104	cijelo
U K U P N O	220	
KARLOVAČKA ŽUPANIJA OPĆINA RAKOVICA Naselja:		
1. Korana	18	cijelo
U K U P N O	18	
SVEUKUPNO	1411	

Tablica 4.: Ostala naselja koja svojom administrativom podjelom ulaze u područja Parka

ŽUPANIJA OPĆINA NASELJA	BROJ STANOVNIKA 2011.
LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA OPĆINA PLITVIČKA JEZERA Naselja:	
1. Trnavac	10
2. Čanak	53
3. Ličko Petrovo Selo	110
Smoljanac	245
U K U P N O	418
OPĆINA VRHOVINE Naselja:	
1. Rudopolje	66
2. Gornje Vrhovine	300
3. Turjanski	110
U K U P N O	476
KARLOVAČKA ŽUPANIJA OPĆINA SABORSKO Naselja:	
1. Saborsko	462
U K U P N O	462
OPĆINA RAKOVICA Naselja:	
1. Selište Drežničko	280
U K U P N O	280
S V E U K U P N O	1636

Prirodni kretanje stanovništva

Negativan prirodni prirast kroz većinu analiziranih godina prisutan je na ovom području kako u Parku u cjelini tako i po pojedinim naseljima unutar njega.

Tablica 5.: Prirodno kretanje stanovništva u Nacionalnom parku Plitvička Jezera

Godine	Živorodeni	Umrli	Prirodni prirast
1991.	19	14	5
1992.	7	-	7
1993.	1	7	- 6
1994.	4	2	2
1995.	3	9	- 6
1996.	8	10	- 2
1997.	6	8	- 2
1998.	14	11	3
1999.	13	7	6
2000.	6	10	- 4
2001.	6	67	- 61
2002.	6	17	- 11
2003.	11	15	- 4
2004.	11	20	- 9
2005.	8	31	-23
2006.	15	10	5
2007.	12	19	-7
2008.	10	15	-5
2009.	11	15	-4
2010.	11	20	-9
2011.	8	31	-23

Mnoga naselja uopće nemaju pojavu rađanja ili umiranja kroz većinu promatranog razdoblja ili imaju samo pojavu umiranja. Većina prisutnog stanovništva koja ovdje živi je staro, a ono mlađih što se nađe u nekolicini naselja ne mogu utjecati na poboljšanje nataliteta, te društveno - gospodarski razlozi i ratna stradanja (što umiranja što iseljavanja) pokazuju stanje koje ni u bliskoj budućnosti ne mogu poboljšati demografsku sliku stanja.

Dobna struktura

Dobna struktura stanovništva ovog područja je **stara**, odnosno tu živi **populacija duboke starosti** koja je u odnosu na prethodni Popis (2001.) još više izražena (Popis stanovništva 2011.)

Na području Parka je 1991. godine od ukupno 2 426 stanovnika živjelo 584 ili 24,1% mladog stanovništva (dobna skupina od 0-19 godina), 1 253 ili 51,6% zrelog stanovništva (dobna skupina od 20-59 godina) i 465 ili 19,2% starog stanovništva (dobna skupina od 60 i više godina).

Nakon deset godina dobna struktura stanovništva je sve starija, odnosno sve lošija.

Sve je manje mlade populacije kao i one zrele, ali je zato sve više starijih.

To znači da je 2001. godine bilo 314 ili 22,9% mladog stanovništva, 668 ili 48,6% zrelog stanovništva i 371 ili 27,0% starog stanovništva.

Koeficijent starosti se u odnosu na prethodni popis jako povećao sa 0,696 na 1,182 (odnos starog i mladog stanovništva). Popisom stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine proizlazi da je od ukupno 1411 stanovnika na ovom području bilo 275 ili 19,5% mladog stanovništva, 748 ili 53,0% zrelog stanovništva i 388 ili 27,5% starog stanovništva.

Odnos starog prema mladom stanovništvu je sve brojniji, što se vidi iz koeficijenta starosti, koji se dosta povećao prema onom iz 2001. Sada iznosi 1,411.

Broj i udio mladog stanovništva je sve manji, a broj i udio zrelog stanovništva je sve veći.

Tablica 6. Promjene broja stanovnika područja Nacionalnog parka " Plitvička Jezera" od 1857 - 2011. godine, *(prema definiciji stalnog stanovništva iz popisa 1991. godine)																	
Naselja	Godine																
	1857.	1869.	1880.	1890.	1900.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2001.*	2011.
Kuselj (Saborsko)**	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sertić Poljana	23	0	0	114	143	138	145	147	122	119	106	83	52	38	14	14	12
Korana I (Rakovica)***	-	-	-	-	200	174	258	211	100	-	-	-	-	-	33	33	18
Korana II****	-	-	-	11	18	26	13	-	106	98	77	60	59	64	24	24	25
Poljanak	-	-	-	-	129	115	116	193	217	229	201	186	209	160	67	67	98
Rastovača	-	-	-	231	345	269	169	320	131	125	117	109	109	115	90	93	98
Plitvica Selo	-	-	187	278	307	279	255	275	247	202	282	260	214	192	36	39	44
Zaklopaca*****	-	-	-	78	129	92	173		78	107	84	57	41	23	9	9	5
Plitvička Jezera*****	16	-	-	-	5	47	57	80	13	98	152	458	692	547	381	388	315
Jezerce	-	-	-	235	222	254	221	259	164	172	201	194	182	457	298	302	246
Donji Babin Potok	-	-	-	519	614	633	644	610	471	472	401	348	279	248	101	102	116
Gornji Babin Potok	1079	1257	1060	486	565	471	577	519	311	326	301	209	161	143	72	76	104
Končarev Kraj	-	-	-	92	138	139	132	120	101	105	52	23	15	12	0	0	1
Plitvički Ljeskovac	-	-	-	309	258	352	329	345	229	257	268	210	102	74	15	15	20
Prijeboj	1062	1075	1033	466	474	463	448	411	109	53	46	37	26	28	3	3	12
Čujica Krčevina	-	-	-	204	125	205	180	208	91	132	110	70	39	28	2	2	8
Kapela Korenička	-	-	-	196	305	194	209	149	100	96	93	77	44	24	5	5	13
Drakulić Rijeka	-	-	-	94	97	101	100	86	64	65	37	27	12	10	8	9	9
Rudanovac	54	-	-	99	119	94	116	103	36	46	39	40	44	52	81	86	123
Vrelo Koreničko	1783	-	-	640	542	496	463	363	224	218	194	176	179	165	119	132	123
Homoljac	-	-	-	191	262	260	235	237	176	180	169	111	72	46	16	17	21
U K U P N O	4017	2332	2280	4243	4997	4802	4840	4636	3090	3100	2930	2735	2531	2426	1374	1416	1411

* prema definiciji stalnog stanovništva iz popisa 1991. godine

** podaci za selo Kuselj nisu zasebno iskazani jer je selo administrativno uključeno u naselje Saborsko

*** za 1953., 1961., 1971., 1981. i 1991. podaci uključeni u naselje Selište Drežničko (nisu zasebno iskazani)

**** za 1931. i 1981. podaci uključeni u naselje Smoljanac (nisu zasebno iskazani)

***** za 1981. podaci uključeni u naselje Plitvica Selo, a za 1991. u naselje Jezerce

***** za 1931. podaci uključeni u naselje Rešetar (nisu zasebno iskazani)

za pojedina naselja podaci prije 1900. g. nisu bili dostupni te nisu zasebno iskazani u tablici

Struktura po aktivnosti

Starost stanovništva koja je sve više prisutna na ovom području ima utjecaja i na aktivnost stanovništva. To se prvenstveno vidi po broju i udjelu aktivnog stanovništva koje je u ovom slučaju sve manje, sve manje je uzdržavanog stanovništva – djece, ali je zato sve veći broj i udio osoba s osobnim prihodom – umirovljenika.

Zaposlenost

Godine 1991. na području Parka bilo 833 ili 35,6% radnika u ukupnom stanovništvu ili 84,0% u ukupnom aktivnom stanovništvu.

Većina zaposlenih je radila u mjestu stanovanja njih 574 ili 68,9% dok ih je 259 ili 31,1% radilo u drugom mjestu i to najviše u istoj njih 56,9%.

Jezerce imalo najveći udio zaposlenih u mjestu stanovanja (95,7%), zatim **Plitvica Selo** (87,0%) i **Sertić Poljana** (72,7%, naselje koje ima svega 11 radnika).

Zaposlenost prema područjima djelatnosti (1991. g.):

tercijarne djelatnosti - 646 ili 69,8% (najviše u ugostiteljstvu 78,0%)

primarne djelatnosti - 11,6%,

kvartalne djelatnosti - 6,9%

sekundarne djelatnosti - 6,8%

Godine 2001. evidentirano je da je na ovom području bilo 32 dnevna i 8 tjednih migranata. Među dnevnim migrantima većina ih je radila u drugom naselju istog grada/općine njih 21 ili 65,6% (najviše ih ima iz naselja **Jezerce**), a od tjednih migranata najviše ih je radilo u drugoj županiji, većinom iz naselja **Plitvička Jezera**.

Gospodarski potencijal ovog područja je Nacionalni park "Plitvička jezera" koji daje jedno specifično obilježje ne samo u ovom prostoru nego i šire.

Baziran je na ugostiteljstvu i turizmu – tercijarnoj djelatnosti i na svim ostalim popratnim aktivnostima vezane za tu djelatnost. Taj gospodarski potencijal i dalje će biti od velike važnosti za cijelo to područje i treba ga čuvati i razvijati, ali u punoj mjeri uvažavajući očuvanje svih osnovnih vrijednosti Parka.

Obrazovna struktura i nepismeni

Obrazovna struktura stanovništva 1991. g. na ovom području je - od ukupno 1 984 stanovnika starijih od 15 i više godina bila takva da najviše stanovnika imalo završeno srednje obrazovanje (najbrojniji su oni sa školom za KV i VKV radnike i ostali stručni kadar, a u pola manje je onih sa srednjom školom za stručni kadar), zatim slijede oni sa nepotpunom osnovnom školom. Najmanje je osoba koji imaju visoko i više obrazovanje.

2001. g. i dalje su najbrojnije osobe sa završenim srednjim obrazovanjem (najviše ih ima sa završenom školom za KV i VKV radnike i ostali stručni kadar, a u pola manje je onih sa srednjom školom za stručni kadar), a zatim slijede oni sa nepotpunom osnovnom školom i najmanje je onih sa visokim i višim obrazovanjem.

Kućanstva

Broj kućanstava kao i prosječna veličina kućanstava smanjila se u desetgodišnjem razdoblju na području Parka.

U Parku je 1991. godine bilo 845 kućanstava i to 640 ili 75,7% obiteljskih i 205 ili 24,3% neobiteljskih (samačkih je bilo 94,1%).

Po broju članova kućanstava, najbrojnija su četveročlana (203), zatim dvočlana (190) i tročlana kućanstva (147).

Prosječna veličina kućanstva je 2,9 članova.

Godine 2001. je bilo 528 kućanstava i to 375 ili 71,0% obiteljskih i 153 ili 29,0% neobiteljskih (samačkih 92,8%).

Po broju članova kućanstava, najbrojnija su dvočlana (134), te tročlana (104).

Prosječna veličina kućanstava je 2,6 članova.

Analize po naseljima ne pokazuju nešto drugačiju sliku kućanstava nego što ima cijelo to područje. Sve je više samačkih kućanstava kao i kućanstava s manjim brojem članova, što proizlazi iz dobrih karakteristika ovog stanovništva. Starost sa svojim karakteristikama i u ovoj analizi ima negativna obilježja i sada, a i u budućem razdoblju.

Najveći broj kućanstava ima naselje Plitvička Jezera s prosječnom veličinom kućanstava od 2,6 člana, a zatim slijedi Jezerce koje ima 3,3 člana kućanstva. To su naselja koja u svim dosadašnjim analizama iskaču u pozitivnom smislu od svih ostalih naselja zbog svojih društveno-gospodarskih razloga.

Po prvim rezultatima Popisa iz 2011.g., vidi se, da se broj kućanstava povećao u odnosu na prethodni Popis (2001.g.), ali se broj članova kućanstva smanjio. Godine 2011. ovo područje je imalo 564 kućanstva s prosječnom veličinom kućanstva od 2,5 članova.

Demografske prognoze

Nakon dosadašnje demografske analize ovog područja koja nije povoljna, vrlo je teško planirati boljitak u cjelokupnom razvoju ovog područja za 2015. i 2020. godinu.

Različiti čimbenici od bioloških, društveno-ekonomskih, kulturno-obrazovnih, zdravstveno-socijalnih, psiholoških i drugih, koji utječu na promjene broja stanovnika, mogu izmijeniti, odnosno zaustaviti negativne demografske procese i ostvariti uvjete za pozitivnije promjene u cjelokupnom razvoju.

Pad broja stanovnika, negativan prirodni prirast, stara dobna struktura stanovništva, nepovoljni aktivitet stanovništva, smanjenje broja kućanstava itd., sve su to pokazatelji koji nisu kratkotrajno prisutni na ovom području i koji već sada imaju utjecaja na buduće plansko razdoblje.

Izrada projekcije broja stanovnika za 2015. i 2020. godinu, koja je rađena po matematičkoj metodi za cijelo ovo područje, bazirana je na dosadašnjim promjenama broja stanovnika, bez ikakvih planskih smjernica razvoja. Po toj projekciji sva naselja koja su imala porast broja stanovnika i dalje će imati porast, a ona koja imaju pad broja stanovnika i dalje će imati pad. Tako bi područje Parka 2015. godine i dalje imalo pad broja stanovnika tj. 667 žitelja po stopi od – 5,38 (stopa 1991./2001.), a 2020. godine ovaj bi prostor imao lagani porast broja stanovništva što znači da bi na ovom području živjelo 1 446 žitelja po stopi od 0,27 (stopa 2001./2011.). Ova projekcija koja je isključivo bazirana na matematičkoj metodi nije prihvatljiva za buduće plansko razdoblje.

S obzirom na sve potencijale ovog područja, isključivo misleći na daljnji razvoj Parka i širenje turističkih kapaciteta u okolnom području, kao i svih ostalih aktivnosti koje treba imati takvo područje, moguće je planirati manji porast broja stanovnika ili zadržati postojeći broj stanovnika.

Takvo područje će biti interesantno za stanovništvo iz okolnih dijelova Parka koje će željeti doći i raditi. Drugim riječima očekuje se imigracija mlađeg radno sposobnog i fertilnog stanovništva na ovom području.

Tablica 7.: Projekcija broja stanovnika po naseljima na području Nacionalnog parka "Plitvička Jezera"

* prema definiciji stalnog stanovništva iz popisa 1991. godine

NASELJA	G O D I N E				P R O J E K C I J A			
					G O D I N E		S T O P E	
	1991.	2001.	2001.*	2011.	2015.	2020.	1991./2001.	2001./2011.
Saborsko/Kuselj*	-	-	-	-	-	-	-	-
Sertić Poljana	38	14	14	12	4	10	-9,99	-1,54
Korana I (Rakovica)*	-	33	33	18	-	10	-	-6,06
Korana II	64	24	24	25	6	26	9,81	0,41
Poljanak	160	67	67	98	20	138	-8,7	3,8
Rastovača	115	90	93	98	69	106	-2,12	0,85
Plitvica Selo	192	36	39	44	4	53	-15,94	2
Zaklopača	23	9	9	5	2	3	-9,38	-5,88
Plitvička Jezera	547	381	388	315	240	265	-3,43	-1,9
Jezerce	457	298	302	246	169	207	-4,14	-1,92
Donji Babin Potok	248	101	102	116	29	131	-8,88	1,38
Gornji Babin Potok	143	72	76	104	31	145	-6,32	3,68
Končarev Kraj	12	0	0	1	0	0	-24,85	0
Plitvički Ljeskovac	74	15	15	20	2	26	-15,96	2,88
Prijeboj	28	3	3	12	0	42	-22,34	13,86
Čujića Krčevina	28	2	2	8	0	27	-26,39	13,86
Kapela Korenička	24	5	5	13	1	31	-15,69	9,55
Drakulić Rijeka	10	8	9	9	8	10	-1,05	1,18
Rudanovac	52	81	86	123	174	179	5,03	4,18
Vrelo Koreničko	165	119	132	123	97	127	-2,23	0,33
Homoljac	46	16	17	21	4	27	-9,95	2,72
U K U P N O	2426	1374	1416	1411	667	1446	-5,38	0,27

* podaci za dio naselja Saborsko-Kuselj nisu zasebno iskazani jer je selo administrativno uključeno u naselje Saborsko

** podaci za Koranu I. za 1991.g uključeni su u naselje Selište Drežničko pa zato nisu zasebno iskazani u projekciju 2015.g.

2.4.2. Stanovanje

Godine 1991. je u Parku bilo ukupno 1 156 stanova, površine 72 269 m² s prosječnom površinom stana od 62,52 m².

Ukupan broj stanova se dijeli na:

- **stanove za stalno stanovanje** - njih 912 ili 78,9%, površine 57 413 m² s prosječnom površinom stana od 62,9 m². Ti stanovi uključuju *nastanjene* njih 787 ili 68,1%, površine 49 423 m², i prosječnom površinom stana od 62,8 m², *privremeno nenastanjene* njih 91 ili 10,0%, površine 6 219 m² i prosječnom površinom stana od 68,3 m² i *napuštene* njih 34 ili 3,7%, površine 1 771 m² i s prosječnom površinom stana od 52,1 m².
- **stanovi koji se koriste povremeno** - njih 241 ili 20,8%, ukupne površine od 14 708 m² i prosječne površine stana od 61,0 m². U tu kategoriju stanova ulaze **stanovi za odmor i rekreaciju** kojih ima 238, ukupne površine od 14 557 m², i prosječne površine stana od 61,2 m², **stanovi koji se koriste u vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi** kojih je bilo 3 ili 0,3%, ukupne površine od 148 m² i prosječne površine stana od 49,3 m².

Godine 2001. je u Parku bilo ukupno 1 025 stanova, površine 69 447 m² s prosječnom površinom stana od 67,75 m².

Ukupan broj stanova se dijeli na:

- **stanove za stalno stanovanje** - njih 956 ili 93,3%, površine 65 337 m² s prosječnom površinom stana od 68,3 m². Ti stanovi uključuju *nastanjene* njih 487 ili 50,9%, površine 33 383 m², i prosječnom površinom stana od 68,5 m², *privremeno nenastanjene* njih 333 ili 34,8%, površine 22 115 m² i prosječnom površinom stana od 66,4 m² i *napuštene* njih 136 ili 14,2%, površine 9 839 m² i s prosječnom površinom stana od 72,3 m².
- **stanovi koji se koriste povremeno** - njih 66 ili 6,4%, ukupne površine od 3 695 m² i prosječne površine stana od 56,0 m². U tu kategoriju stanova ulaze *stanovi za odmor* kojih ima 66, ukupne površine od 3 695 m², i prosječne površine stana od 56,0 m², i *stanovi koji se koriste u vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi* kojih nema.
- **stanovi u kojima se samo obavlja djelatnost** - ima ih 3 ili 0,3%, površine 415 m² i prosječnom površinom stana od 138,3 m².

Iz analize je vidljivo da su nastanjeni stanovi ipak imali zadovoljavajući standard stanovanja. Većina tih stanova su imali kuhinju (99,2%), zahod (87,3%), kupaonu (84,8%).

Što se tiče instalacija, struju je imalo 97,1% stanova, vodovod 88,3%, kanalizaciju 88,3% stanova, a centralno grijanje je zastupljeno svega 21,1%.

Bez kuhinje, kupaonice i zahoda bila su 2 stana ili 0,4%.

Po broju soba, to su većinom dvosobni (37,8%) i trosobni stanovi (24,8%), a zatim slijede 1 sobni stanovi (17,9%). Višesobni stanovi su dosta manje zastupljeni.

Što se tiče vlasništva, to su većinom privatna vlasništva (345 ili 70,8%), dok je društvenih bilo 142 ili 29,2% stanova.

Analiza po naseljima ukazuje da samo 4 naselja imala društvene stanove među kojima najviše ima naselje **Plitvička Jezera** (80,0%).

Kada usporedimo broj stanova 2001. godine sa onima iz 1991. godine, vidi se, da se u tom desetgodišnjem razdoblju smanjio broj i površina stanova.

S obzirom na cjelokupna ratna zbivanja na ovom području primjetno je da u novije vrijeme ima dosta nenastanjenih a isto tako i napuštenih stanova, što je rezultat emigracije stanovništva a i stradanja.

Broj stanova 2011. godine u odnosu na 2001. godine je u porastu. Godine 2011. (prema prvim rezultatima Popisa) na ovom području je bilo 1055 stanova. Stanova za stalno stanovanje je bilo 934 i ono je u padu u odnosu na prethodni Popis.

Tablica 8.: Indeks promjene broja stanovnika

NASELJA	GODINE		INDEKS
	2001.	2011.	2011. / 2001.
Saborsko/Kuselj*	-	-	-
Sertić Poljana	14	12	85,7
Korana I (Rakovica)*	33	18	54,5
Korana II	24	25	104,2
Poljanak	67	98	146,3
Rastovača	90	98	108,9
Plitvica Selo	36	44	122,2
Zaklopača	9	5	55,6
Plitvička Jezera	381	315	82,7
Jezerce	298	246	82,6
Donji Babin Potok	101	116	114,9
Gornji Babin Potok	72	104	144,4
Končarev Kraj	0	1	
Plitvički Ljeskovac	15	20	133,3
Prijeboj	3	12	400,0
Čujića Krčevina	2	8	400,0
Kapela Korenička	5	13	260,0
Drakulić Rijeka	8	9	112,5
Rudanovac	81	123	151,9
Vrelo Koreničko	119	123	103,4
Homoljac	16	21	131,3
U K U P N O	1374	1411	102,7

Tablica 9.: Dobna struktura stanovništva 2011.godine

ŽUPANIJA OPĆINA NASELJA	GLAVNE DOBNE SKUPINE								KOEFIČIJENT STAROSTI 60 i više/0-19
	UKUPNO		0 - 19		20 - 59		60 i više		
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	
LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA OPĆINA PLITVIČKA JEZERA Naselja:									
1. Čujića Krčevina	8	100,0	0	0,0	2	25,0	6	75,0	-
2. Drakulić Rijeka	9	100,0	0	0,0	4	44,4	5	55,6	-
3. Homoljac	21	100,0	0	0,0	12	57,1	9	42,9	-
4. Jezerce	246	100,0	66	26,8	142	57,7	38	15,4	0,576
5. Kapela Korenička	13	100,0	1	7,7	8	61,5	4	30,8	4,000
6. Končarev Kraj	1	100,0	0	0,0	0	0,0	1	100,0	-
7. Korana II	25	100,0	5	20,0	10	40,0	10	40,0	2,000
8. Plitvica Selo	44	100,0	0	0,0	17	38,6	27	61,4	-
9. Plitvička Jezera	315	100,0	76	24,1	194	61,6	45	14,3	0,592
10. Plitvički Leskovac	20	100,0	1	5,0	6	30,0	13	65,0	13,000
11. Poljanak	98	100,0	24	24,5	51	52,0	23	23,5	0,958
12. Prijeboj	12	100,0	3	25,0	5	41,7	4	33,3	1,333
13. Rastovača	98	100,0	26	26,5	55	56,1	17	17,3	0,654
14. Rudanovac	123	100,0	31	25,2	62	50,4	30	24,4	0,968
15. Sertić Poljana	12	100,0	0	0,0	3	25,0	9	75,0	-
16. Vrelo Koreničko	123	100,0	19	15,4	57	46,3	47	38,2	2,474
17. Zaklopača	5	100,0	1	20,0	2	40,0	2	40,0	2,000
U K U P N O	1.173	100,0	253	21,6	630	53,7	290	24,7	1,146
OPĆINA VRHOVINE Naselja:									
1. Donji Babin Potok	116	100,0	2	1,7	55	47,4	59	50,9	29,500
2. Gornji Babin Potok	104	100,0	13	12,5	54	51,9	37	35,6	2,846
U K U P N O	220	100,0	15	6,8	109	49,5	96	43,6	6,400
KARLOVAČKA ŽUPANIJA OPĆINA RAKOVICA Naselja:									
1. Korana	18	100,0	7	38,9	9	50,0	2	11,1	0,286
U K U P N O	18	100,0	7	38,9	9	50,0	2	11,1	0,286
S V E U K U P N O	1.411	100,0	275	19,5	748	53,0	388	27,5	1,411

2.5. Gospodarske djelatnosti

2.5.1. Posjetiteljski turizam

Turizam je oduvijek bio važan subjekt u životu ovog područja. Za vrijeme Domovinskog rata kao i većina ostalih grana gospodarstva zamrla je gotovo u potpunosti. Stabilizacijom situacije i porastom interesa turista za ovo područje dolazi do nekontroliranog razvoja turističko – ugostiteljske ponude, prvenstveno u formi iznajmljivanja soba i apartmana u privatnim zgradama. Takvo stanje doprinosi gospodarskom rastu kraja, ali ne doprinosi očuvanju prirodnih vrijednosti istog.

Kratki prikaz vrste i organizacije posjećenosti

Današnji sustav posjećivanja Parka počeo se je izgrađivati krajem 19. st., a završen je tridesetih godina 20. st. Uz manje preinake staze i mostići i danas prate tada izgrađene.

Posjetitelji Nacionalnog parka Plitvička jezera prihvaćaju se preko dviju ulaznih recepcija u centralnoj zoni parka: Ulaz 1, Ulaz 2 te pomoćnog ulaza „Flora“. U okviru ulaznih recepcija svi posjetitelji mogu dobiti informacije o Parku. Info-punktovi također se nalaze i na sljedećim lokacijama: „Kozjačka Draga“, „Labudovac“ i pristanište P1 na jezeru Kozjak. Informacije posjetitelji mogu dodatno dobiti na recepcijama hotela, te od pomoćnog osoblja panoramskih vlakova, elektro-brodova i informatori na parkiralištu.

Kretanje posjetitelja kroz Park odvija se individualno i grupno, pješaćenjem te kombinacijom transporta panoramskim vlakovima, elektro-brodovima i čamcima na jezeru Kozjak.

Na temelju podataka za razdoblje od 2000. – 2005. godine uočava se kontinuirani porast broja posjetitelja (tablica 5). U 2005. godini Park je posjetilo gotovo 850.000 posjetitelja. Najveći broj posjetitelja posjećuje Park u srpnju i kolovozu (do 10 000 dnevno), a najveća frekvencija dolazaka opaža se između 10 i 12 sati prije podne. Svaki posjetitelj u pravilu posjeti zonu jezera te iako nema sustavnog praćenja prostorne disperzije posjetitelja unutar Parka, vidljivo je da je upravo ta zona najopterećenija. Od 2001. godine vodi se evidencija i o nacionalnoj strukturi posjetitelja, no samo za goste hotelskih građevina. U 2005. godini ostvareno je 263.462 noćenja na području Parka, a od tog broja 6,66% su ostvarili domaći gosti.

Tablica 10: Broj posjetitelja u Nacionalnom parku Plitvička jezera u razdoblju od 2000 – 2005.

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Ukupno	482.275	597.884	665.108	721.265	749.209	855.866	866218	927661	948891

Moguće aktivnosti u Parku uključuju razgledavanje, planinarenje, vožnja biciklom, vožnju čamcem na vesla, fotografiranje itd. Tijekom boravka u Parku posjetitelji najviše interesa pokazuju: za obilazak središnje zone Parka (staze i mostići u jezerskoj zoni), vožnju panoramskim vlakom, vožnju brodom, te veslanje na jezeru Kozjak. Manji dio posjetitelja odlučuje se za planinarenje planinarskom stazom na Medveđak, šetnju uz Prošćansko jezero, lijevu stranu jezera Kozjak, Plitvički Ljeskovac, Čorkovu uvalu.

Trenutno ne postoji organizirana ponuda edukacije i interpretacije u Parku. Predviđa se uspostava nekoliko tematskih posjetiteljskih centara za različite ciljane skupine posjetitelja.

Javna ustanova upravlja s tri hotela („Jezero“, „Bellevue“ i „Plitvice“) koji se nalaze na području Parka te hotelom „Grabovac“ i auto-kampom „Korana“. Osim navedenih zgrada na području Parka nalazi se i Vila Izvor koja nije u funkciji. Ukupan smještajni kapacitet iznosi 764 ležaja u hotelima te 94 ležaja u bungalovima auto-kampa „Korana“. Smještaj je u Parku moguć i u privatnom smještaju čiji je ukupni kapacitet iznosi 766 ležaja. Ugostiteljska ponuda Nacionalnog parka se uz ugostiteljsku ponudu hotela sastoji i od niza restorana s prepoznatljivom gastronomskom ponudom (npr. Nacionalni restoran „Lička kuća“, koji nudi tradicionalna jela Like u obnovljenom ambijentu prepoznatljive tradicionalne ličke arhitekture, restoran „Poljana“, restoran „Borje“).

Tablica 11.: Broj ostvarenih noćenja (hoteli i auto-kamp)

Godina	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Broj ostvarenih noćenja	179.403	218.515	255.710	267.603	263.462	244.773	239.605	234.645

Tijekom ljeta 2004. godine provedeno je istraživanje o potrebama posjetitelja, očekivanjima i zadovoljstvu ponuđenim u Parku. Ukupno su ispunjena 144 upitnika. Rezultati analize upitnika pokazali su da je najveći broj posjetitelja izuzetno zadovoljan očuvanim krajobrazom, činjenicom da je to područje zaštićeno (73%), te bogatstvom flore i faune (75%). Najmanje je zadovoljstvo posjetitelja gastronomskom ponudom, prezentacijom kulturnih vrijednosti, te općenito raznolikošću aktivnosti.

Općenito, vezano uz turizam i posjećivanje, u Parku su identificirani sljedeći nedostaci:

- Do sada nije utvrđen prihvatni kapacitet Parka općenito, a niti uže jezerske zone na koju je pritisak turista najveći i gdje se stvaraju najveće gužve,
- Nedostaju dodatni turistički sadržaji (npr. mogućnost organiziranog promatranja ptica; poučne staze, biciklističke staze,
- Nedostaju dodatni programi za posjet dijelova parka izvan središnje turističke zone (jezerske zone),
- Unatoč raznolikoj ponudi suvenira u Parku, za sada ne postoji suvenir koji bi se mogao smatrati suvenirom Nacionalnog parka Plitvička jezera.

2.5.2. Poslovanje Javne ustanove

Nacionalnim parkom upravlja Javna ustanova u nadležnosti Ministarstva kulture. Djelatnost Ustanove uključuje zaštitu, održavanje i promicanje nacionalnog parka u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanje neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara te nadzor nad provođenjem uvjeta i mjera zaštite prirode na zaštićenom području.

Dodatno, Park posjeduje i upravlja s tri hotela („Jezero“, „Plitvice“ i „Bellevue“) koji se nalaze u Parku, jednim hotelom izvan granica Parka („Grabovac“), dva kampa („Korana“ i „Borje“), nizom restorana unutar Parka, trgovinama na području Parka te nizom stambenih zgrada, građevina i komunalnom infrastrukturom. U Parku se nalazi Vila Izvor, koja nije u funkciji. Motel „Plitvice“ u Lučkom kod Zagreba također je u većinskom vlasništvu Uprave Parka.

Tijela Javne ustanove čine upravno vijeće, ravnatelj i stručni voditelj. Upravno vijeće donosi ključne razvojne odluke, a poslovanje Ustanove organizira i vodi ravnatelj kojeg imenuje Ministar na razdoblje od četiri godine. Stručni rad Javne ustanove vodi stručni voditelj (služba zaštite).

Unutarnje ustrojstvo i djelatnost Ustanove određeno je Statutom i Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada. Radi osiguranja skladnog, stručnog i sustavnog obavljanja djelatnosti u upravljanju Parkom, Javna ustanova je podijeljena na 2 službe i 3 podružnice kojima upravlja Ured ravnatelja.

- Unutarnje ustrojstvene jedinice Javne ustanove su:

- Ured ravnatelja
- Služba zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja nacionalnog parka
- Služba zajedničkih poslova
- Podružnica hotelijerstva i ugostiteljstva
- Podružnica održavanja tehnike i komunalne infrastrukture
- Podružnica trgovine.

U sklopu svih odjela, Park trenutno zapošljava više od 730 djelatnika, od kojih cca. 130 djelatnika obavlja poslove vezane uz zaštitu prirode. Mali broj aktivnosti Parka financiran je iz Državnog proračuna, dok je ostalo financirano iz vlastitog prihoda Parka.

Obiteljske inicijative

Na području Parka razvijena je mreža manjih obiteljskih zgrada i seoskih domaćinstava namijenjenih pružanju usluga u turizmu i ugostiteljstvu.

Velik broj domaćinstava bavi se iznajmljivanjem soba i apartmana u sklopu obiteljskih domaćinstava. Ovakav oblik aktivnosti prihvatljiv je sa stanovišta gospodarske aktivnosti područja i mogućnosti koje ona otvara za zadržavanje stanovništva na ovom području.

Međutim, sa stanovišta zaštite prirode potrebno je Planom predvidjeti stroge mjere za obavljanje ovakve djelatnosti kako bi se maksimalno zaštitila prirodna osnova, a istovremeno omogućilo stanovništvu ostanak i egzistencija na tom području.

2.5.3. Ostale gospodarske djelatnosti

Područje Parka već dugi niz godina prvenstveno je orijentirano na turističku djelatnost. Prije Domovinskog rata stanovništvo je osim poslova vezanih uz Park radilo i u okolnim naseljima i industriji koja je u njima bila razvijena. Nakon rata broj stanovnika unutar granica Parka znatno opada, posebice mlađeg, radno sposobnog stanovništva. Nadalje, uvelike je smanjena ponuda zaposlenja u okolnim naseljima i općinama zbog gašenja industrijske proizvodnje i svekolikog pada gospodarske aktivnosti cijelog kraja.

Danas postoji veći broj obiteljskih domaćinstava koja se bave proizvodnjom autohtonih prehrambenih artikala (sir, med, rakija i sl.) i drugih tradicijskih proizvoda (proizvoda od vune, drva i sl.). Količine tih proizvoda su ograničene i namijenjene prvenstveno za plasiranje posjetiteljima parka.

Nekoliko obiteljskih domaćinstava se bavi stočarstvom, uzgojem krava i ovaca, te preradom i prodajom mlijeka i mliječnih proizvoda. Sva poljoprivredna i stočarska proizvodnja zasniva se isključivo na ekološki prihvatljivom načinu bez upotrebe sredstava koja bi mogla narušiti prirodne vrijednosti okoliša i ugroziti fenomen stvaranja sedre i druge značajke ovog prostora.

Moglo bi se reći da je danas sva ta proizvodnja na svojim počecima i da ju je potrebno stimulirati kroz različite mjere i poticaje kako bi se razvilo gospodarstvo, obogatila ponuda ovog kraja te popravila demografska slika zadržavanjem mlađeg radno sposobnog stanovništva.

PLAN

3. CILJEVI I KONCEPT PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

3.1. Ciljevi prostornog uređenja - opći i posebni

Sagledavanjem problematike prostora Parka utvrđeni su opći i posebni ciljevi koji se ovim Planom, kroz postavu koncepta razvoja i uređenja, implementiraju u prostor kroz prostorno plansku dokumentaciju.

Planom se utvrđuju opći ciljevi prostornog uređenja Parka, i to:

1. Očuvanje ekološke stabilnosti, biološke raznolikosti i osobitosti područja
2. Praćenje stanja i promjene ekološkog sustava Parka
3. Očuvanje hidrogeoloških i geomorfoloških sastavnica prostora Parka od zagađenja te očuvanje prirodnih fenomena
4. Zaštita autohtone vegetacije te krajobrazne i ekološke vrijednosti šuma
5. Osiguranje uvjeta za očuvanje i razvoj svih vrsta živog svijeta koje nastanjuju Park
6. Očuvanje graditeljske/kulturne i etnografske baštine te tradicijskih djelatnosti
7. Omogućavanje održivog razvoja naselja i gospodarstva.

U sklopu ovih općih ciljeva utvrđuju se i posebni ciljevi:

1. Prilagoditi intenzitet posjećivanja kapacitetu prostora utvrđenom na temelju uvjeta zaštite i očuvanja vrijednosti u Parku
2. Uključiti posjetiteljsko-turističko korištenje u razvojni i funkcionalni sustav šireg područja
3. Usmjeravati posjetitelje na cjelokupno područje Parka uključivanjem u različite programe posjećivanja
4. Obnoviti i revitalizirati kulturna dobra, etnografsku baštinu, tradiciju i običaje, autohtonu poljoprivredu i stočarstvo i uključiti ih u programe posjećivanja
5. Obnoviti i revitalizirati postojeća naselja i njihov neposredan okoliš te ih koristiti za djelatnosti koje su usmjerene na istraživanje, održavanje i zaštitu Parka i pružanje usluga posjetiteljima
6. Zaustaviti trend zarastanja travnjaka radi zaštite staništa
7. Planirati razvoj naselja, a provedbu prilagoditi prostornim uvjetima i ambijentalnim značajkama u kojima se nalaze, uz primjenu tradicijskih materijala i elemenata gradnje.

3.2. Koncept prostornog razvoja i uređenja

Tradicija i kontinuitet planiranja prostora Parka, od 1960. godine (Program generalne uređajne osnove) do danas, snažno je uporište za sagledavanje stvarnoga utjecaja prostornih planova na upravljanje realnim procesima i stanjem u prostoru. Već prvi Program generalne uređajne osnove iz 1960. godine postavio je kriterije zaštite toga prostora dosta visoko, pokušavši osigurati trajnu zaštitu šireg prostora i okoliša, međutim, u dva značajna elementa koji su ostali prijepornima i do danas, nije sasvim uspio: (1) u pitanju izgradnje turističko-hotelskih kapaciteta i (2) planiranju izmještanja glavne prometnice koja će tek u skoroj budućnosti, znači nakon više od 50 godina, dobiti novu zaobilaznu trasu izvan granica Parka.

Generalni uređajni plan završen 1970. godine samo je potvrdio nužne mjere zaštite i postavke Programa iz 1960. godine, ali i uveo kategorizaciju prostora po razini zaštite i predložio područja proširenja.

Sljedeći prostorni plan, koji nikada nije konačno usvojen, iz 1976.-1977. godine, uveo je daljnje podjele prostora po režimima i razinama zaštite, utvrdio maksimalne teoretske posjetiteljske kapacitete na preko 2 milijuna posjetitelja, ali i predložio novo proširenje prostora nacionalnog parka ukupno s oko 19.000 ha na oko 35.000 ha, i uključivanje znatnog broja novih naselja, s ukupno 6.000 planiranih stanovnika.

Intencija ovoga Plana da uspostavi određene režime kontrole i zaštite širokog prostora, rezultirala je konceptualnom heterogenošću a time i gubitkom planerske supstance koja bi prostor Parka trebala tretirati jednodržavno.

Prostorni plan iz 1986. godine, koji je i danas na snazi, proširio je područje Parka na oko 30.000 ha, kompromisno prihvatio u međuvremenu nastalu izgradnju prvenstveno hotelskih i drugih smještajnih, ali i stambenih kapaciteta, te rasteretio (iako kompromisno preblizu) prostor uz sama jezera od tranzitnog prometa prema Otočcu. Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske iz 1997. i 1999. godine odredila je obvezu izrade ovog novog prostornog plana čiji program je započet 2000. godine, a 2005. godine je uz brojne tematske (separate) studije započeta i izrada samog Plana.

Svim dosadašnjim Programima, istraživanjima i Planovima za Park, zajednička je kontradikcija vezana za odnos prema hotelsko – turističkoj izgradnji, koja se kontinuirano razvijala u smjeru suprotnom od svih planerskih stavova. Izgradnja i povećanje hotelskih kapaciteta neposredno uz jezera kao i odgovarajućeg prometnog sustava za opskrbu tih kapaciteta te prilagođen sustav posjećivanja, doveli su do ovog Parka kao dominantno turističkog odredišta s najbržim i direktnim pristupom prirodnim senzacijama - temeljnom jezerskom fenomenu.

Zbog svih ovih stvorenih karakteristika i već samorazumljive mogućnosti, da svaki od milijun posjetitelja mora i može doći, brzo i direktno do samih jezera, planeri uređenja prostora Parka, sučelili su se s već postojećim (nedavno stvorenim) nepovoljnim utjecajima na sami prirodni fenomen, koji utjecaji su umanjili mogućnosti za pažljivu i racionalnu organizaciju i planiranje budućnosti prostora Parka.

Činjenica da ogroman dio prihoda Javna ustanova ima od vremenski koncentriranog posjećivanja parka, ljetna turistička sezona, bila je otežavajuća okolnost u osmišljavanju koncepcije novoga Plana.

Dodatna teškoća u koncipiranju ovog Plana sadržana je u činjenici da je kroz planske mjere povezana najviša planerska razina (svojstvena i promjerena veličini i značaju planiranog prostora) s najnižom provedbenom razinom (određivanje građevinskih područja za naselja). Ta zadaća je ipak uspješno obavljena čime je izbjegnuta vremenski istručno upitna, odgoda provedbe zbog nužne izrade detaljnije planske dokumentacije. Takvim planerskim pristupom omogućava se kontinuirani razvoj Parka, a izbjegnuta je i svaka mogućnost eventualne "socijalno opravdane" bespravne izgradnje.

Koncept ovoga Plana predodređen je razvojnim stavovima vezanima za tri dominantne teme:

- (1) Odnos prema prirodnim vrijednostima prostora Parka
- (2) Odnos prema stanovništvu i naseljima
- (3) Odnos prema gospodarstvu, turizmu i infrastrukturi.

Za sve tri teme, kroz proces izrade Plana, provedena dodatna istraživanja i brojne stručne rasprave, doneseni su vrlo jasni, možda čak i radikalni razvojni stavovi:

(1) Prirodne vrijednosti - najbolje se štite što manjim utjecajem i prisutnošću bilo kakvo izgradnje i ljudskog djelovanja, osim u dijelovima gdje je takva potreba znanstveno utvrđena. Tako se ovim Planom omogućuje da u budućnosti izgradnja prometne i tehničke infrastrukture i sustav posjećivanja u velikoj mjeri odterete sve prirodne sustave koji bi ljudskim djelovanjem mogli biti ugroženi. Unaprjeđenje svih sustava zaštite, upravljanje i briga o pojedinim specifičnim dijelovima prostora, kao i monitoring prepušteni su znanstvenicima, a svi ti prostori oslobođeni su u najvećoj mogućoj mjeri negativnih utjecaja naselja i turističkog razvoja.

(2) Odnos prema stanovništvu i naseljima - također je potpuno jasno i čvrsto postavljen. Unutar bivših znatno užih granica Parka, prije više od 100 godina živjelo je oko 6.000 stanovnika. Danas, u 50 % širim granicama, živi manje od 1.400 stanovnika. Budući da je prostor Parka do vremena turističke ekspanzije bio nedvojbeno izvrsno očuvan, nepobitno zaključujemo da nekoliko tisuća stalnih stanovnika nikako nije ugrožavajući faktor za vrijednosti toga prostora. To više što današnje mogućnosti tehničke infrastrukture omogućavaju postupnu zaštitu hidrografski osjetljivog podzemlja od otpadnih voda, a gotovo svi ostali mogući negativni utjecaji više su tehničko-vizualne naravi i lako se putem mjera provedbe ovoga Plana i reguliraju. Ipak, kako bi se trajno izbjegla i najmanja mogućnost nepovoljnog utjecaja naselja i stalnih stanovnika na prostor, postojeća naselja klasificirana su na ona koje se trebaju postupno "gasiti" (ostat će bez stalno nastanjenog stanovništva), na ona koja mogu doživjeti tek ograničeni razvoj unutar već zauzetoga prostora i na ona koja mogu bez opasnosti nepovoljna utjecaja na prirodne vrijednosti, doživjeti izvjesnu razvojnu budućnost. Značajno je napomenuti, da iako se Planom osigurava dovoljna površina za razvoj naselja, ukupna površina građevinskih područja naselja smanjena je u odnosu na sada važeći plan iz 1986. godine, s tada planiranih više od 400 hektara, na cca 250 hektara!

(3) Odnos prema gospodarstvu, posjetiteljskom turizmu i infrastrukturi – Novi hotelski kapaciteti unutar granica Parka neće se graditi, a postojeći se mogu samo rekonstruirati i poboljšavati, ali ne i povećavati. Ta činjenica, uz planirane nove ulaze u Park smještene sjeverno i južno od Velike Poljane, omogućava da se najosjetljiviji dio prostora uz jezera operativnim planom posjećivanja znatno rastereti, a dio posjetitelja i prostorno disperzira u druga vrijedna područja Parka. Prometni i ostali infrastrukturni sustavi zbog ovakvoga koncepta ne moraju se kvantitativno povećavati, ali će se morati tehnički unaprjeđivati. Izgradnja istočne cestovne obilaznice Parka, od Grabovca do Prijeboja, kao i režimsko ograničenje na jugozapadnoj prometnici, na relaciji Donji Babin Potok – Korenica, znatno će podići razinu zaštite cjelokupnog prostora.

Ovako jasan planerski stav prema tri dominantne teme rezultirao je homogenim i jednoznačnim planerskim tretmanom ukupnoga prostora u granicama zahvata Parka. Time je osigurana trajna zaštita prirodnih fenomena, ali i omogućen normalan život za postojeće i dio eventualnih novih stanovnika, te razina posjećivanja i osiguranje gospodarskog rasta koji neće ugrožavati prirodne vrijednosti i krajobrazna obilježja zbog kojih je ovaj prostor i proglašen prvim nacionalnim parkom u Hrvatskoj.

Iznimno značajan segment planerske problematike vezan je za sustav posjećivanja, kao i za prometnu koncepciju koja mora racionalno ali i učinkovito opslužiti posjetitelje Parka (oko milijun godišnje). Izgradnja istočne obilaznice (na D1) i sjeverne obilaznice (na D42) omogućiti će „oslobađanje“ važnog dijela prostora Parka od tranzitnih vozila, te omogućiti znatno odterećenje najosjetljivijih prostora od vozila, naročito u trenucima najintenzivnijih posjeta u ljetnim mjesecima.

Sustav s dva nova ulaza, novim glavnim na sjevernom rubu Parka, južnim glavnim na Prijeboju, te dva kontrolna u Kuselju te Donjem ili Donjem Babinom Potoku, omogućava zadržavanje mnogobrojnih posjetiteljskih vozila na rubovima prirodno najvrednijeg dijela Parka. Planirano je vremenski definirano zadržavanje/puštanje vozila u središnji prostor Parka, u skladu s mogućnostima prihvata po mjesecima (ljetna sezona i ostalih 8 mjeseci u godini). Prometna studija, čija je izrada određena ovim Planom, pružiti će Upravi Parka vjerodostojne podatke za planiranje redoslijeda, faznosti i dinamike izgradnje novih glavnih i kontrolnih ulaza. Plan kroz prometnu studiju omogućava ekonomično i fleksibilno investiranje u sve potrebne sadržaje novih ulaza.

Sve navedene planerske postavke, razumno odmjerene u razinama određenosti, omogućavaju ovom Planu vremensku trajnost, a operativne mjere stavljaju na korištenje Planu upravljanja i Upravi Javne ustanove. Postignuta razina koncepcijske i provedbene jasnoće i određenosti Plana, koja osigurava trajnu zaštitu ovog dragocjenog prostora i sustava, ujedno omogućava prilagođavanje funkcioniranja dnevnog života gospodarskim i društvenim promjenama koje nas očekuju u slijedećim desetljećima.

3.3. Zaštita prirodnih vrijednosti

Prirodne vrijednosti najbolje se štite što manjim utjecajem i prisutnošću bilo kakvo izgradnje i ljudskog djelovanja, osim u dijelovima gdje je takva potreba znanstveno utvrđena. Tako se Planom omogućuje da u budućnosti izgradnja prometne i tehničke infrastrukture i sustav posjećivanja u velikoj mjeri odterete sve prirodne sustave koji bi ljudskim djelovanjem mogli biti ugroženi.

Unaprjeđenje svih sustava zaštite, upravljanje i briga o pojedinim specifičnim dijelovima prostora, kao i monitoring prepušteni su znanstvenicima, a svi ti prostori oslobođeni su u najvećoj mogućoj mjeri negativnih utjecaja naselja i turističkog razvoja.

Konceptualne postavke zaštite prirode sukladno Stručnoj podlozi zaštite prirode za Prostorni plan područja posebnih obilježja – Nacionalni park Plitvička jezera, Državnog zavoda za zaštitu prirode dijele prostor Parka na zaštitne zone i to:

zona 1 - zona stroge zaštite:

- 1a) zona najstrože zaštite
- 1b) zona vrlo stroge zaštite

zona 2 - zona aktivne zaštite:

- 2a) zona aktivne zaštite – travnjaci
- 2b) zona aktivne zaštite - šume

zona 3 - zona korištenja:

- 3a) zona korištenja - zona naselja
- 3b) zona rekreacije i turističke infrastrukture.

Zonu stroge zaštite čine:

1a - zona najstrože zaštite: šumski rezervati u Čorkovoj uvali, Seliški vrh, Crni vrh, Kik, Rječica - Proščanski vrh i Medveđak, zona ispod Proščanskog vrha, lijeva obala Proščanskog jezera od utoka Sušanjskog potoka do sredine jezera, cijelo područje oko Ciginovca, cijeli sliv Rječice do ušća u jezero Kozjak.

1b - zona vrlo stroge zaštite - većina šumskih prostora unutar Parka.

Zonu aktivne zaštite čine:

2a - zona aktivne zaštite - travnjaci - posebno vrijedni travnjaci na Brezovačkom i Homoljačkom polju, male travnjačke površine rasute po šumskom prostoru, vlažni travnjaci oko Vrela i Rudanovca i oko Čuića Krčevine i cret na ušću Matice kod Plitvičkog Ljeskovca.

2b - zona aktivne zaštite - šume oko Kuselja i Pavlovačkog vrha, oko Babinog potoka i između Brezovačkog polja i Lisine, oko Kose i šumske kulture na Brezovačkom polju.

Zonu korištenja čine:

3a - zona naselja - sva naselja i zaseoci te prostor koji ih neposredno okružuje.

3b - zona rekreacije i turističke infrastrukture - područje s prirodnim, kulturnim, odgojno-obrazovnim i turističko-rekreativnim vrijednostima.

Mjere korištenja, uređenja i zaštite zaštitnih zona detaljno su obrađene u poglavlju 6.2.; 6.2.1. Zone zaštite prema uvjetima korištenja, koncept razvoja zone korištenja je i detaljnije prezentiran kroz koncept razvoja naselja i gospodarski koncept.

3.4. Razvoj naselja

Odnos prema stanovništvu i naseljima konceptualno je jasno i čvrsto postavljen. Unutar bivših, znatno užih, granica Parka prije više od 100 godina živjelo je cca 5000 stanovnika. Danas, u 50 % širim granicama, živi tek nešto više od 1400 stanovnika. Budući da je prostor Parka do vremena turističke ekspanzije bio nedvojbeno izvrsno očuvan, za zaključiti je da nekoliko tisuća stalnih stanovnika nikako nije ugrožavajući faktor za vrijednosti toga prostora. To više što današnje mogućnosti tehničke infrastrukture omogućavaju postupnu zaštitu hidrografski osjetljivog podzemlja od otpadnih voda, a gotovo svi ostali mogući negativni utjecaji više su tehničko-vizualne naravi i lako se putem mjera provedbe ovog plana i reguliraju.

Ipak, kako bi se trajno izbjegla i najmanja mogućnost nepovoljnog utjecaja naselja i stalnih stanovnika na prostor, postojeća naselja klasificirana su na ona koje se trebaju postupno gasiti, na ona koja mogu doživjeti tek ograničeni razvoj unutar već zauzetoga prostora i na ona koja mogu bez opasnosti nepovoljna utjecaja doživjeti izvjesnu razvojnu budućnost.

Značajno je napomenuti, da iako se Planom osigurava dovoljna površina za razvoj naselja, ukupna površina građevinskih područja smanjena je u odnosu na sada važeći plan iz 1986. godine, sa tada planiranih cca 326 hektara, na približno samo 250 hektara.

Osnovna podjela unutar obuhvata Plana može se okarakterizirati kao ona na:

- Prostore prirodnog krajobraza različitog stupnja očuvanosti i zaštite
- Prostore ljudske djelatnosti odnosno područja naselja i kontaktne zone.

S gledišta zaštite prirode, tvorevine ljudske djelatnosti u Parku razvrstane su u sljedeće skupine:

- **Građevine neophodne za zaštitu prirodnog razvoja** - upravljanje i nadzor, znanstveno praćenje zbivanja u prirodi i nužne intervencije za regeneraciju, restauraciju ili održavanje prirodnog stanja u krajoliku
- **Građevine za organizirani prihvati posjetilaca** - organizacija i kontrola posjeta, informiranje, upućivanje, vođenje kroz Park i zaštitno-odgojna funkcija; funkcionalan raspored i dimenzije, oblikovanje i estetski dojam i kvalitetna oprema tih zgrada neobično su važni za suvremeno djelovanje službe zaštite u Nacionalnom parku
- **Turističko-gospodarske, smještajne i rekreacijske građevine** - usklađeni sa zonskim planom, režimom zaštite uz usporedne zahvate zaštite antropogenih sadržaja; zadatak zaštite u pogledu utjecaja izgradnje zgrada i kategorije na estetsku sastavnicu krajolika teže je odrediti, jer je to relativan pojam ovisan o pejzažnoj kategoriji detalja u koje zgrade treba uklopiti, gospodarskoj moći investitora i kreativnoj snazi koncepcije u cjelini koja je rezultat zajedničkog djelovanja nosilaca koncepcije i čimbenika koji odlučuju o njezinoj provedbi
- **Stambene aglomeracije** nose obilježja povijesnog razvoja kraja, te je njihov zaštitni tretman tako usmjeren da se uz kriterije koji su navedeni kod turističkih zgrada pojavljuju i oni proizišli iz nasljeđa i kulturnih tekovina; međutim zaštita prirodnog razvoja zahtijeva uklanjanje stambenih aglomeracija u zonama Parka koje su smještene uz vitalne organizme

Pri odluci o mogućim intervencijama u prostoru naselja koristili su se sljedeći kriteriji:

1. veličina naselja i broj stanovnika
2. smještaj naselja u odnosu na najosjetljivije prostore parka i utjecaj na njih
3. smještaj naselja u odnosu na prilazne putove
4. opremljenost infrastrukturom

Veličina naselja i broj stanovnika definiraju ulogu pojedinog prostora u životu ovog područja. Naselja s većim brojem stanovnika, posebice mlađeg, imaju potencijal i potrebu da im se omoguće uvjeti za gospodarski razvitak i stambeno zbrinjavanje.

Naselja koja su smještena u neposrednoj blizini najugroženijih dijelova prirode kroz prostorno planske dokumente prošlih generacija predviđani su za iseljavanje i gašenje života u njima. Ovaj plan je predmetnoj problematici pristupio na način da se u tako smještenim naseljima onemogućuje svaka nova izgradnja, uključivo i izgradnja infrastrukturne mreže, uz zadržavanje postojećih zgrada i propisivanje strogih uvjeta za njihovo održavanje i rekonstrukciju.

Kako se Planom ne planira rekonstrukcija i modernizacija lokalnih prometnica unutar granica Parka, važan čimbenik pri kategorizaciji naselja je i njegova udaljenost od glavnih cestovnih pravaca.

Unutar granica Parka ne planira se značajnija izgradnja infrastrukturne mreže. Posebice se ne planira njena izgradnja do udaljenih i slabo naseljenih dijelova te je to bio kriterij da se u takvim naseljima onemogućuje veći razvoj.

Analizom ovih kriterija dobili smo za naselja i građevinskih područja izdvojene namjene unutar Parka četiri osnovne kategorije naselja:

A 1 - naselja u kojima se ne planira razvoj i koja nemaju određeno građevinsko područje

Postojeće izgrađene zgrade mogu se zadržavati. Dopušteno je isključivo održavanje postojećih uporabljivih zgrada za osobne potrebe stanovništva te rekonstrukcija za potrebe Parka. Nije dozvoljena izgradnja zamjenskih zgrada.

Uvjeti uređenja i održavanja građevina:

- Minimalni kriterij za održavanje građevina: očuvanost zidova u punoj visini.
- Zabranjeno je uređenje turističkih smještajnih kapaciteta.
- Pri ishodu dozvola za rekonstrukciju zgrade potrebno je uvjetovati izvedbu nepropusne sabirne jame ili uređaja za pročišćavanje sanitarnih voda.

Naselja i dijelovi naselja kategorije A1 su: Matovinska Lisina, Vukovići, Rodić Poljana, Bigina Poljana, Borića Selište, Bijela rijeka, Končarev Kraj, Plitvički Ljeskovac, Uvalica, Čorkova Uvala.

A2 - naselja u kojima se planira ograničeni razvoj unutar određenog izgrađenog dijela građevinskog područja

Dozvoljena je rekonstrukcija postojećih i izgradnja zamjenskih zgrada, izgradnja pomoćnih zgrada, rekonstrukcija i izgradnja nove infrastrukturne mreže.

Uvjeti uređenja i rekonstrukcije građevina:

- dozvoljava se korištenje zgrada u ugostiteljsko turističke svrhe,
 - dozvoljava se smještaj manjih trgovačkih i ugostiteljskih lokala (maksimalna tlocrtna površina 120 m²),
 - dozvoljava se iznajmljivanje soba i apartmana u sklopu obiteljske kuće ili seoskih domaćinstava,
- u građevinskom području naselja Plitvica Selo, koje se nalazi u slivnom području jezera, na najosjetljivijim lokacijama (potok Plitvica, Veliki slap) navedene aktivnosti se ne dozvoljavaju i to u radijusu od 100 m od mosta uz Veliki slap odnosno 50 m od ruba korita potoka Plitvica. U naselju Plitvica Selo se na Velikom slapu dozvoljava uređenje mlinice sa uređenjem pristupnog puta, a prema posebnim uvjetima nadležnog Konzervatorskog odjela.

U naselju Plitvica Selo koje se nalazi na osjetljivom vodnom dobru, za zamjenske, pojedinačne i grupe zgrada koje se rekonstruiraju obvezno je napraviti odgovarajući uređaj za pročišćavanje otpadnih voda, koji će biti u funkciji do realizacije planiranog sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda.

Naselja i dijelovi naselja kategorije A2 su: Plitvica selo, Mukinje, Korana I., Korana II., Drakulić Rijeka

B - Naselja u kojima se planira daljnji razvoj sa određenim izgrađenim i neizgrađenim dijelom građevinskog područja

Građevinska područja naselja formiraju se tako da se uz postojeću izgradnju omogući prostor za novu, na način da se uvažavaju smjernice zaštite prirodne i kulturne baštine. Zadržavaju se postojeće izgrađene zgrade. Dozvoljena je rekonstrukcija postojećih zgrada, izgradnja zamjenskih zgrada, izgradnja novih stambenih i poslovnih zgrada, javnih i društvenih sadržaja, te rekonstrukcija postojeće i izgradnja nove infrastrukturne mreže.

Uvjeti uređenja i rekonstrukcije građevina unutar građevinskih područja naselja.

- dozvoljava se korištenje zgrada u ugostiteljsko turističke svrhe,
- dozvoljava se smještaj manjih trgovačkih i ugostiteljskih lokala (maksimalna tlocrtna površina 120 m²),
- dozvoljava se iznajmljivanje soba i apartmana u sklopu obiteljske kuće ili seoskih domaćinstava,

Naselja i dijelovi naselja kategorije B su: Kuselj (naselje Saborsko), Sertić Poljana, Poljanak, Rastovača, Jezerce, Zaklopača, Prijeboj, Čujića Krčevina, Kapela Korenička, Rudanovac, Vrelo Koreničko, Homoljac, Gornji Babin Potok i Donji Babin Potok.

C - građevinska područja izdvojene namjene u funkciji nacionalnog parka

Površine namijenjene uređenju prostora i gradnji građevina nužnih za funkcioniranje Parka (ulazni punktovi, znanstveni objekti infrastrukturni objekti, zgrade Uprave parka, ugostiteljsko-turistički sadržaji) kojima isključivo može upravljati Uprava parka ili nadležno tijelo Državne uprave.

Izdvojena građevinska područja kategorije C su: Velika Poljana, Ulazni punkt – Prijeboj, Ulazni punkt – Kuselj, Ulazni punkt na lokaciji Donji ili Gornji Babin Potok, Vila Izvor, Kozjačka draga, nekadašnja ugostiteljska građevina u Plitvica Selu.

3.5. Posjetiteljski turizam

Na području Parka turizam kao gospodarska grana ima svoju tradiciju.

Turistička funkcija Parka proizlazi iz smisla postojanja nacionalnog parka kao zaštićenog područja, a to je zaštititi osobite prirodne i kulturne vrijednosti od nacionalnog i međunarodnog značaja radi znanstvenog, obrazovnog i rekreacijskog korištenja. Bez posjetitelja kojeg dovodi turizam taj se smisao gubi. Upravo je turizam ona djelatnost kroz koju gosti doživljavaju vrijednosti nacionalnog parka, a prezentacija i promocija Parka te kvalitetan sustav posjećivanja tome i doprinose.

Ovim se Planom pokušava iznaći oblik održivog razvoja turističko- ugostiteljske ponude, kao glavnog oblika gospodarske djelatnosti, uz osnovnu zadaću Plana, a to je zaštita prirode i njenih izvornih vrijednosti.

- *odnos prema gospodarstvu, turizmu i infrastrukturi* – Novi hotelski kapaciteti unutar granica Parka neće se graditi, a postojeći se mogu samo rekonstruirati i poboljšavati, ali ne i povećavati. Ta činjenica, uz planirane nove ulaze u Park smještene sjeverno i južno od Velike Poljane, omogućava da se najosjetljiviji dio prostora uz jezera operativnim planom posjećivanja, ne samo znatno rastereti, nego i prostorno disperzira. Prometni i ostali infrastrukturni sustavi zbog ovakvog koncepta ne moraju se kvantitativno povećavati, ali će se morati tehnički unaprijediti. Izgradnja istočne obilaznice parka od Grabovca do Prijeboja, kao i režimsko ograničenje na jugozapadnoj presječnici Parka, na relaciji Donji Babin Potok – Korenica, znatno će podići razinu zaštite cjelokupnog prostora.

Danas najveći gospodarski subjekt u zoni obuhvata Plana je Javna Ustanova sa svojom paletom znanstvene i ugostiteljsko turističke ponude. Uz brigu o očuvanju prirodnih vrijednosti Parka ona vodi brigu i o posjetiteljima istog. Na taj način u mogućnosti je koordinirati njihove međusobne utjecaje.

Gospodarski koncept vezan uz ostale subjekte unutar obuhvata Plana zasniva se na jačanju malog poduzetništva prvenstveno u segmentu tradicionalnih djelatnosti i proizvodnje eko proizvoda. Obzirom na značaj područja i njegovog očuvanja kao osnovnog cilja ne predviđa se mogućnost za razvoj značajnijih gospodarskih subjekata i proizvodnju velikih količina. Prvenstveno se misli na poticanje malog poduzetništva kao nadopune turističkoj ponudi. Značajniji razvoj kako poljoprivrede tako i stočarstva nije moguće planirati unutar granica Parka.

Sustav posjećivanja

Radi unapređenja turističke funkcije Parka i što bolje usklađenosti s njegovom znanstveno-obrazovnom funkcijom na principima održivog razvoja, neophodno je ozbiljno pristupiti unapređenju prezentacije, promocije i sustava posjećivanja. Prezentacija, promocija i sustav posjećivanja obuhvaćaju relativno širok pojam i velik broj djelatnosti u nacionalnom parku i usko su povezani s turističkom aktivnošću.

Važan dio aktivnosti treba biti usmjeren ka edukativnim i informativnim sadržajima. Zbog toga se ovim Planom predviđa postavljanje edukativno - informativnih panoa na svim lokacijama na kojima se očekuje veći broj posjetitelja. Nadalje omogućava se uređenje edukativnih staza kroz Park. Postojeće zgrade ili sklopovi zgrada vrijedne tradicijske arhitekture mogu se obnavljati i uređivati za potrebe Javne Ustanove kako bi u omogućili što kvalitetniju prezentaciju prirodne i kulturne baštine kraja.

Planom predviđeni sustav posjećivanja predviđa ukidanje ulaza na lokaciji Rastovača gdje je predviđena gradnja suvremenog prezentacijskog centra, a postojeći ulaz se izmješta van granica Parka na lokaciju auto kamap Korana. Sustav posjete vlakićima započinjat će od nove velike ulazne zona na Prijeboju u sklopu koje će biti organizirani i svi popratni sadržaji sa većim prihvatnim parkiralištima za posjetitelj.

Predviđeno je zaustavljanje osobnih vozila i autobusa na parkiralištima na glavnim i kontrolnim ulazima i zavisno od godišnjeg doba (sezone) i režimu prolaska vozila Javne Ustanove će prevoziti turiste vlakićima po Parku ili ih upućivati na pješačke i biciklističke ture, a detaljno rješavanje tih režima predmet je Plana upravljanja. Ovim intervencijama te izmještanjem prometnice D1 će se zona oko jezera rasteretiti od automobilskeg prometa. Također se predviđaju i mogućnosti disperzije posjetitelja i na druge dijelove Parka organiziranjem različitih novih posjetiteljskih tura čime se također doprinosi rasterećenju zone oko jezera, a ture su prvenstveno namijenjene posjetiteljima koji borave na području Parka više dana. Sve posjetiteljske ture organizirane su u nadležnosti Javne Ustanove, a iz sustava posjećivanja je u potpunosti izuzeta zona stroge zaštite u skladu sa smjernicama zaštite prirode. Koridori i trase posjetiteljskih tura također moraju po mjestu i godišnjem režimu korištenja biti prilagođene zonama i režimu kretanja velikih zvijeri.

Sustav posjećivanja prikazan je na kartografskom prikazu br.5. Plan posjećivanja.

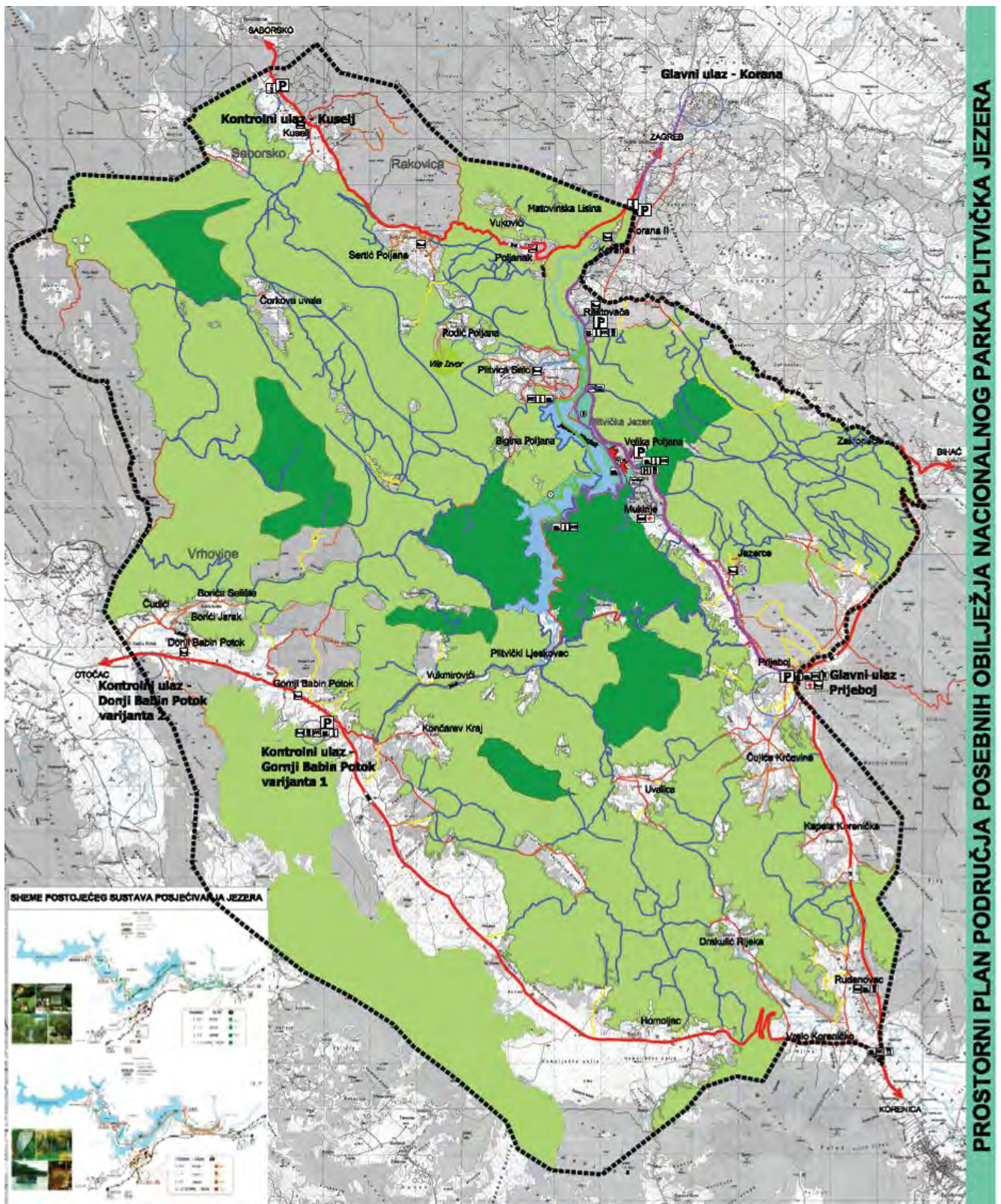
Smještajni kapaciteti

Turistički smještajni kapaciteti značajni su u razvoju gospodarstva ovog kraja i zbog toga su bili važan čimbenik u izradi ovog Plana. Na području Parka postoji znatan broj smještajnih jedinica kako u hotelima (764 ležaja) kojima upravlja Javna Ustanova tako i u obiteljskim zgradama u vidu smještajnih jedinica, soba i apartmana, u sklopu obiteljskih domaćinstava s ukupno 766 ležaja.

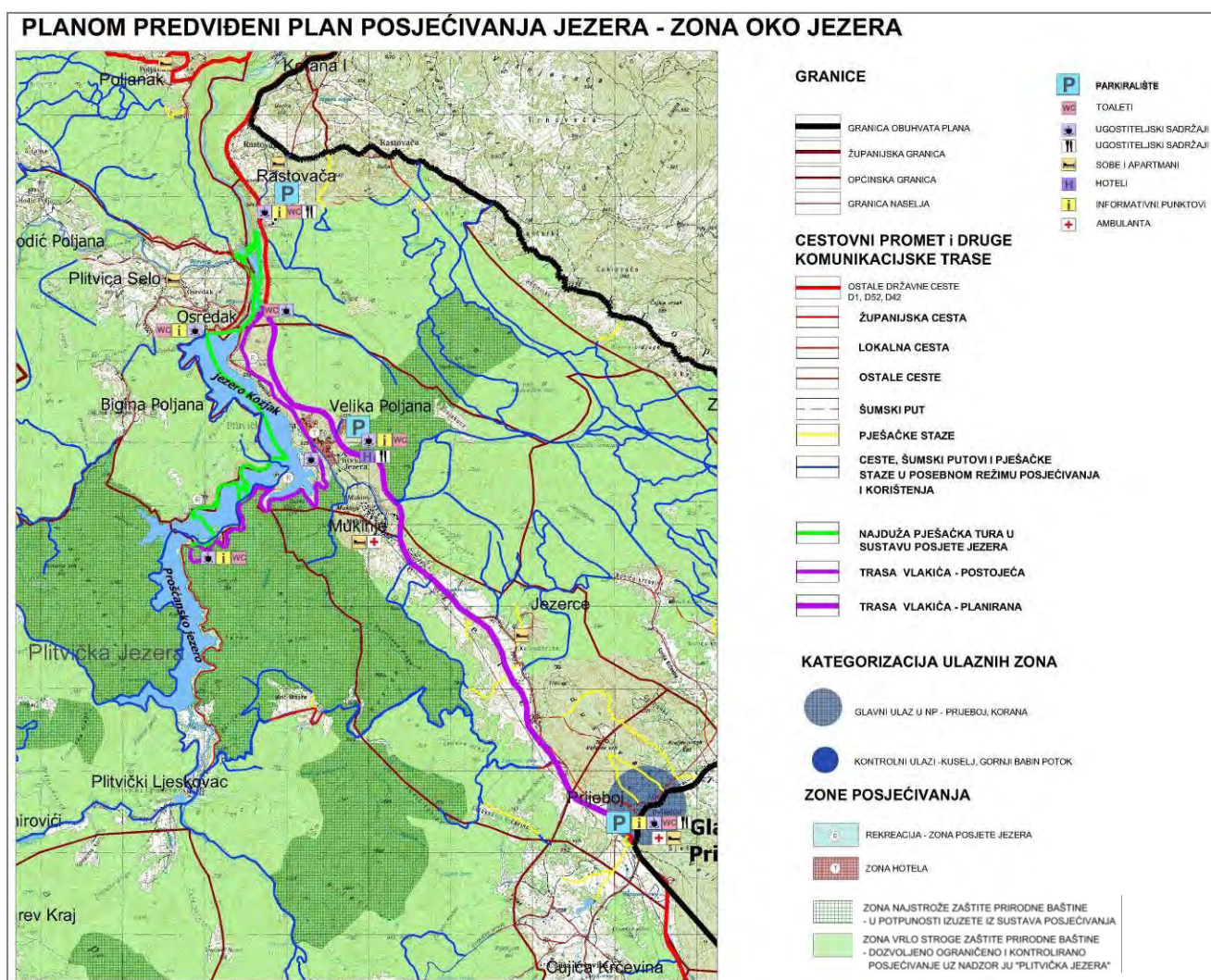
Predviđena koncepcija turističke ponude na prostoru Parka predviđa zadržavanje postojećih hotelskih kapaciteta na Velikoj Poljani bez mogućnosti njihovog proširenja i gradnje novih. Postojećim kapacitetima potrebno je podići kvalitetu, ali bez povećanja postojećih gabarita.

Većina naselja koja se nalaze uz granicu s Parkom kroz svoje planove već ima predviđene turističke zone u područjima neposredno uz Park.

Shematsko-kartografski prikaz br. 11. - Sustav posjećivanja

Shematsko-kartografski prikaz br. 11.a Sustav posjećivanja središnjeg dijela Parka

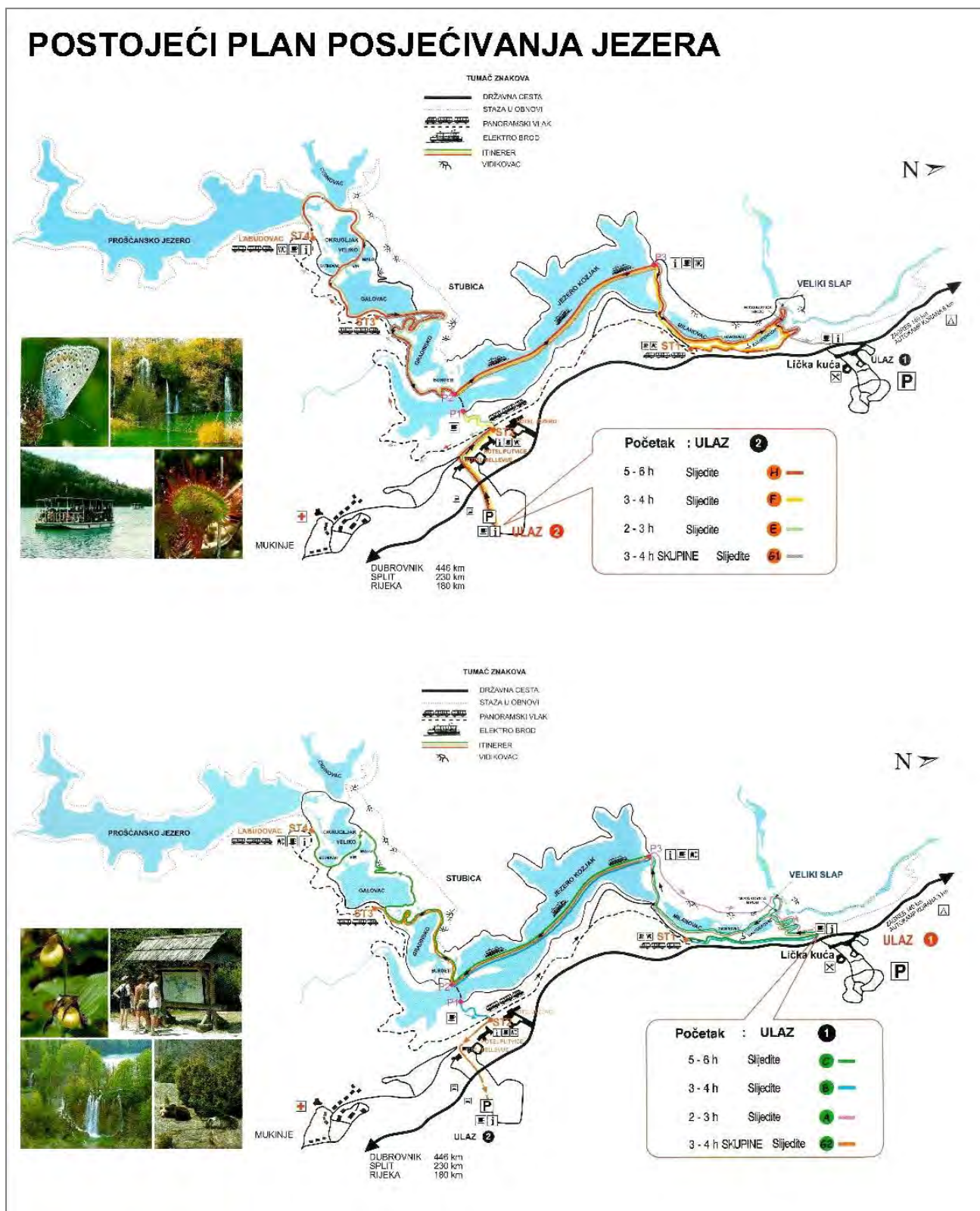

Smještaj u sklopu seoskih domaćinstava te apartmana i soba za iznajmljivanje treba razvijati na način da bude dio ponude temeljene na ekološkim vrijednostima i u funkciji očuvanja prirode. Odredbama ovog Plana propisani su kriteriji za izgradnju i uređenje istih za svako naselje posebno, uzeti u obzir razvojne mogućnosti i stupanj osjetljivosti svake pojedine lokacije. Prema mogućnosti gradnje i uređenja smještajnih kapaciteta, naselja unutar Parka dijele se na ona u kojima se ne dozvoljavaju turistički smještajni kapaciteti, ona u kojima je moguće iznajmljivanje soba i apartmana u sklopu seljačke okućnice i ona u kojima se dozvoljava gradnja manjih pansiona. Do takve se podjele došlo na osnovu kriterija ugroženosti prirode na prostoru pojedinog naselja, njegove blizine prometnicama i izgrađenosti infrastrukturne mreže te demografskim obilježjima pojedinog naselja kao jednom od značajnijih pokazatelja njegovog vitaliteta.

Naselja i dijelovi naselja u kojima se ne dozvoljavaju turistički smještajni kapaciteti su naselja kategorije A1, tj. ona u kojima se ne dozvoljava nova gradnja (Matovinska Lisina, Vukovići, Rodić Poljana, Bigina Poljana, Borića Selište, Bijela Rijeka, Končarev Kraj, Plitvički Ljeskovac, Uvalica, Čorkova Uvala, kao i dijelovi ostalih naselja do kojih nije izgrađena niti se planira nova infrastrukturna mreža.

(1) U ostalim naseljima dozvoljava se uređenje turističkih smještajnih kapaciteta tipa soba i apartmana u sklopu kuće i seoskog gospodarstva. Planom se zadržava na prostoru naselja Plitvica Selo realizirana gradnja u funkciji etno eko sela.

Shematsko-kartografski prikaz br. 13. Postojeći sustav posjećivanja središnjih zona oko jezera

3.6. Ostale gospodarske djelatnosti

Koncept razvoja gospodarskih djelatnosti temelji se na potrebi za maksimalnim očuvanjem prirodnih karakteristika područja. Stoga su dozvoljene isključivo djelatnosti koje nemaju štetnih utjecaja na okoliš i prirodu. Postojeće djelatnosti baziraju se na poljoprivredi i stočarstvu i proizvodnji proizvoda namijenjenih za plasman posjetiteljima Parka te uslužnim i manjim trgovačkim sadržajima za potrebe stanovništva i gostiju. Takav koncept gospodarske djelatnosti se zadržava.

Povezivanje gospodarskog razvitka sa zaštitom i unapređivanjem okoliša i prirode najbolji je način da se smanje sukobi i ostvare najučinkovitije razmjene i pravilni odabiri, a cilj bi trebao biti očuvanje i korištenje zemljišta za poljodjelsku svrhu, usklađivanje svih interesa u prostoru, te usmjeravanje ka proizvodnji zdrave hrane.

Presudno je koncipirati proizvodne programe koji će omogućiti razvoj obiteljskih gospodarstava i poduzetništva vodeći računa o zaštiti prirodnih potencijala.

Polazeći od tih pretpostavki na ovom području, može se očekivati:

- Razvitak proizvodnje osnovnih ratarskih proizvoda za potrošnju, ali i kao sirovine za daljnju finalizaciju i potrebe razvitka turističke ponude
- Razvitak proizvodnje ratarskih proizvoda usredotočiti na proizvodnju eko-hrane
- Razvijanje stočarstva: govedarstva, ovčarstva i kozarstva radi proizvodnje mlijeka i mesa
- Razvoj pčelarstva i obnova pčelinjeg fonda te organiziran otkup pčelinjih proizvoda
- Usmjeravati razvitak voćarstva uglavnom prema autohtonim sortama šljive i jabuke.

Također sukladno povećanju broja mlađeg, radno aktivnog stanovništva na ovom području pojaviti će se potreba i interes za obavljanje mnogih kvartarnih djelatnosti koje nemaju posebne prostorne specifičnosti kao ni utjecaj na okoliš.

4. TEMELJNA ORGANIZACIJA I RAZGRANIČENJE PROSTORA PREMA NAMJENI

4.1. Organizacija prostora

4.1.1. Razgraničenje prostora prema namjeni

Prostor Parka podijeljen je prema kategorijama kako je navedeno u daljnjem tekstu i označeno na kartografskom prikazu broj 1. Pregledna karta namjene prostora, kategorizacije naselja i ulaznih punktova u mjerilu 1:25 000 te na katastarskim podlogama u mjerilu 1:5000.:

- a) **Površine za razvoj i uređenje naselja:**
 - Građevinska područja naselja (GP)
- b) **Površine za razvoj i uređenje izvan naselja:**
 - Ugostiteljsko - turističke namjene (T)
 - Sportsko - rekreacijske namjene (R)
 - Groblje (G)
 - Ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište – travnjaci (PŠ)
 - Šumske površine (Š)
 - Vodene površine (V)
 - Sanacija postojećeg uzgajališta – ribnjaka (H), bez mogućnosti privođenja prvobitnoj namjeni
 - Površine infrastrukturnih sustava (IS)
 - Površine predviđene za infrastrukturne koridore:
 - Prometne
 - Elektroenergetske
 - Vodnogospodarskog sustava
 - Površine predviđene za infrastrukturne građevine

Izvan građevinskih područja određenih ovim Planom dozvoljava se izgradnja infrastrukturnih građevina i građevina u funkciji Parka (info-punktovi, nadzorne postaje i sl.) te objekata od građevina za obranu i zaštitu od elementarnih nepogoda, uz suglasnost i prema posebnim uvjetima Uprave za zaštitu prirode i nadležnog Konzervatorskog odjela.

Građevinska područja naselja

Građevinska područja naselja čine prostor unutar kojih se dozvoljavaju radnje u skladu s odredbama ovog Plana. Naselja unutar granica Parka su podijeljena u tri kategorije kao što je opisano u točki 3.1. Koncept građevinskih područja naselja. U ovisnosti o kategoriji dozvoljene su različite intervencije u prostoru. Prvenstveno je smanjena mogućnost ljudskog djelovanja u zoni fenomena stvaranja sedre i sedrenih barijera na slapištima i na najugroženijim dijelovima slivnog područja.

Unutar samog naselja građevinska područja svode se na već izgrađene parcele i popunjavanje prostora u rjeđe izgrađenim naseljima radi racionalnog korištenja prostora i infrastrukture. Sve postojeće i planirane zone unutar kojih je moguća gradnja nalaze se unutar granice zone naselja u skladu sa zonacijom Stručne podloge zaštite prirode za Prostorni plan područja posebnih obilježja - Nacionalni park Plitvička jezera, izrađene od strane Državnog zavoda za zaštitu prirode.

Plan je zbog kompleksnosti i važnosti prostora detaljno razradio pravila za građevinska područja unutar svakog naselja koja su dana u Odredbama za provođenje ovog Plana.

Građevinska područja zona za turističku namjenu

Kao zone turističke namjene definirane su lokacije hotela na Velikoj Poljani i današnjeg ulaznog punkta Rastovača. Unutar ovako definiranog područja dozvoljavaju se radnje isključivo u nadležnosti Javne ustanove.

Zone rekreacijske namjene (R)

Zone rekreacijske namjene prvenstveno sadrže posjetiteljsko – turističku infrastrukturu. To su; zona posjećivanja i rekreacije uz jezera i skijalište Mukinje.

Unutar zone skijališta Mukinje predviđaju se isključivo radovi održavanja / rekonstrukcije postojećih zgrada i infrastrukture bez mogućnosti gradnje novih. Održavanje postojeće / planirane skijaške staze potrebno je provoditi na način da se sačuvaju rubovi šuma te da se ne ugroze staništa biljnih i životinjskih vrsta. Zabranjeno je umjetno zasnježivanje i korištenje kemijskih sredstava za održavanje snijega.

Zona rekreacije i posjećivanja uz jezera nalazi se na osjetljivom području te se stoga unutar ove zone dozvoljavaju isključivo intervencije u funkciji posjetiteljskog turizma u skladu sa smjernicama Plana upravljanja. Unutar zone rekreacije su organizirane i posjetiteljske ture (pješačke, biciklističke, trase vlakica) koje se u organizaciji i pod nadzorom Javne ustanove šire i van zone rekreacijske namjene u druge dijelove Parka, osim u zonu 1a - zona najstrože zaštite. Plan posjećivanja prikazan je na kartografskom prikazu 5. Pregledna karta - sustav posjećivanja i razmjestaj funkcija od važnosti za upravljanje područjem u mjerilu 1:50 000.

Groblja

Unutar granica Parka nalaze se groblja koja se ovim planom zadržavaju. Ne predviđa se otvaranje novih groblja, a širenja postojećih omogućavaju se sukladno potrebama. Potrebe za proširenjem potrebno je definirati kroz prostorne planove općina. Na površinama groblja mogu se uređivati i graditi prostori za ukapanje mrtvih te građevine koje služe osnovnoj funkciji groblja kao što su kapele i mrtvačnice, te pristupne prometne površine, parkirališta i ograde. Postojeće zelenilo treba sačuvati, a uređenje prilagoditi lokalnoj tradiciji.

Planom se predviđa održavanje i svih zapuštenih povijesnih groblja i Spomen memorijalnih zgrada na području Parka, kao i pristupnih putova te neposredne okolice tih zgrada (zelenilo i sl.).

Površine infrastrukturnih sustava

Izvan građevinskih područja naselja određenih ovim Planom dozvoljava se izgradnja infrastrukturnih građevina, i građevina u funkciji nacionalnog parka te građevina od interesa za obranu i zaštitu od elementarnih nepogoda.

Šumske površine, livade i pašnjaci Šume, livade i pašnjaci čine najveći dio obuhvata Plana, 97 % ukupne površine Parka. Određene su zaštitne šume (Š2) i šume posebne namjene (Š3), sukladno važećem Zakonu o šumama te tipovi staništa na kartografskom prikazu 1. Korištenje i namjena prostora sa kategorizacijom naselja i ulaznim punktovima i 3. Pregledna karta - karta staništa.

4.1.2. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (naselja i izgrađene strukture van naselja; poljoprivredne, šumske, vodne te površine posebne namjene i ostale površine)

Tablica 12. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (naselja i izgrađene strukture van naselja; poljoprivredne, šumske, vodne te površine posebne namjene i ostale površine)

red.br.	NACIONALNI PARK PLITVIČKA JEZERA	Oznaka	Ukupno ha	%od pov. NP	stan./ha (ha/stan*)
1.0.	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA				
1.1.	Građevinska područja ----- ukupno	GP	244,43	0,82%	5,67
	Izgrađeni dio GP ----- ukupno		194,12	0,65%	7,16
	obalno		-	-	
	otočno		-	-	
	kontinentalno-granično		-	-	
	ostalo		-	-	
1.2.	Izgrađene strukture van GP -----ukupno		176,90	0,60%	7,77
	ukupno	I	-	-	
		E	-	-	
		H	-	-	
		K	-	-	
		T	31,09	0,10%	
		R	145,81	0,50%	9,42
1.3.	Poljoprivredne površine -----ukupno****	P	-	-	*
	obrađive	P1	-	-	
		P2	-	-	
		P3	-	-	
1.4.	Šumske površine -----ukupno	Š	24821,11	83,62%	0,06
	gospodarske	Š1	-	-	
	zaštitne	Š2	22,60	0,08%	60,80
	posebne namjene	Š3	24.798,51	83,54%	0,06
1.5.	Ostale poljoprivredne i šumske površine ---ukupno	PŠ	4.209,96	14,18%	3,54*
1.6.	Vodene površine ----- ukupno	V	232,75	0,78%	0,17
	vodotoci		16,13	0,05%	0,117
	jezera		208,44	0,70%	0,151
	akumulacije		-	-	
	retencije		-	-	
	ribnjaci		8,18	0,03%	0,0059
1.7.	Ostale površine ---- ukupno	N	-	-	*
		IS	-	-	
		G	-	-	
	NP Plitvička jezera -----ukupno		29.685,15**	100,00%***	21.55
2.0.	ZAŠTIĆENE CJELINE				
2.1.	Zaštićena prirodna baština -----ukupno		29.685,15	100,00%	21.55
	nacionalni park	NP	29.685,15	100,00%	21.55
	park prirode	PP	-	-	
	ostali zaštićeni dijelovi prirode		-	-	
2.2.	Zaštićena graditeljska baština		-	-	*
	arheološka područja		-	-	
	povijesne gradske cjeline		-	-	
	NP Plitvička jezera -----ukupno		29.685,15**		*

** Površina Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ prema Zakonu o izmjenama Zakona o proglašenju Plitvičkih jezera nacionalnim parkom ("Narodne novine", br. 13/97.) iznosi 26.600,00 ha. Stvarnim premjerom dobivena je površina od 29.685,15 ha

*** Postotak je izračunat u odnosu na površinu od 29.685,15 ha.

**** Poljoprivredne površine su objedinjene pod rednim brojem 1.5. ove tablice radi nedostatnih podataka od strane nadležnog resora.

3.0.	KORIŠTENJE RESURSA				
3.1.	More i morska obala ---obalno područje otočno		ha km ha km	- -	- -
3.2.	Energija -----proizvodnja potrošnja		MW MWb	Ne iskazuje se	
3.3.	Voda -----vodozahvat potrošnja		u 1000m3 u1000m3		
3.4.	Mineralne sirovine		jed.mjere za sirovinu	-	-
NP Plitvička jezera -----ukupno			29.685,15		

4.1.3. Raspodjela ulaza

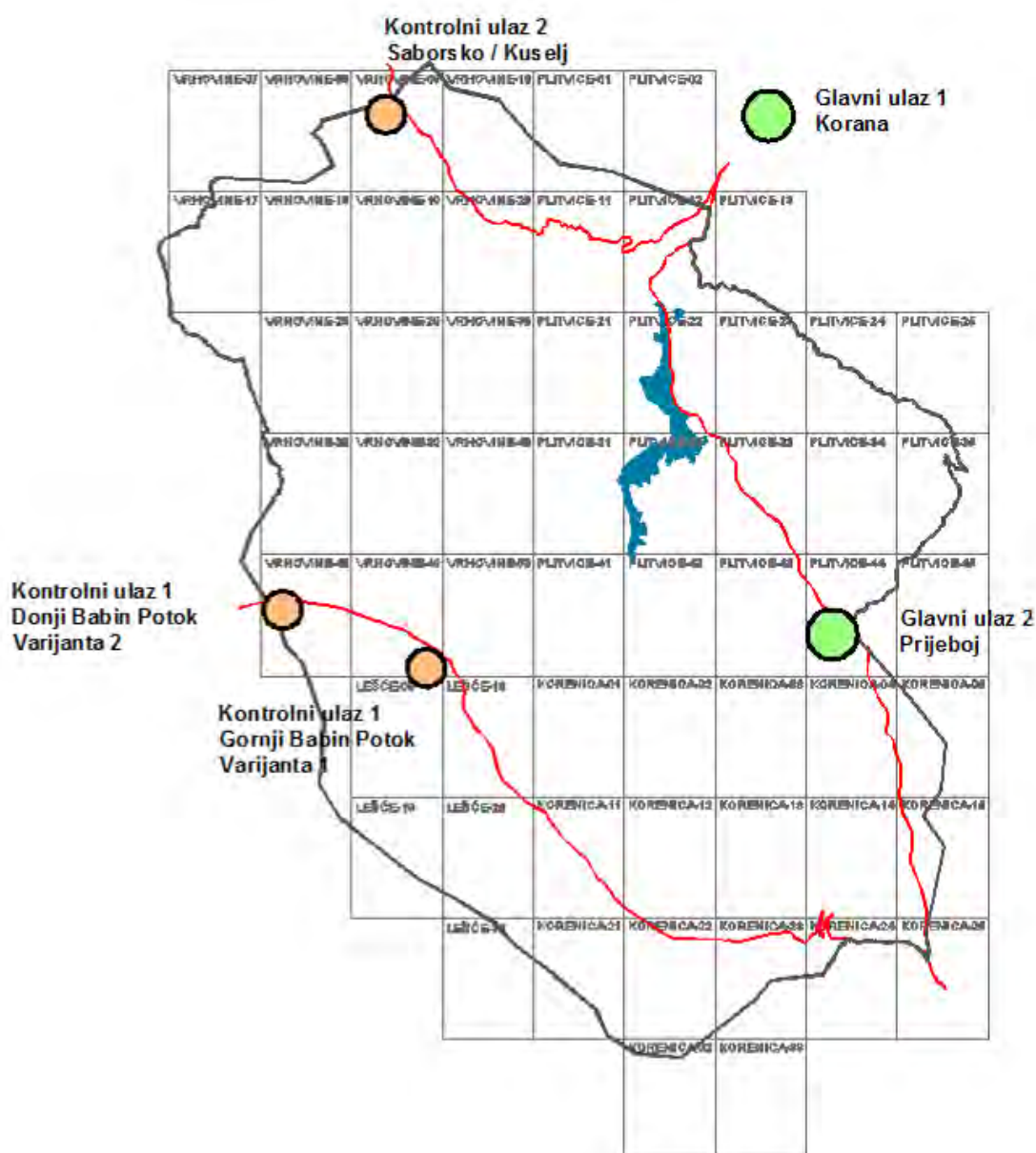
Danas se kao ulazi u Park koriste:

1. Naselje Rastovača (Ulaz 1)
2. Naselje Plitvička jezera (Ulaz 2)
3. Turistički punkt Borje – Vrelo Koreničko.

U svrhu postupnog uklanjanja prometa motornih vozila iz Parka predviđa se izgradnja novih ulaznih recepcija.

Novi ulazi smjestili bi se na rubnim područjima Parka:

1. **Glavni ulaz 1** – predviđa se izmještanje današnjeg ulaza u Rastovači i njegov smještaj izvan granica Parka na području uz autokamp Korana u naselju Grabovac na području općine Rakovica
2. **Glavni ulaz 2** – predviđa se na području naselja Prijeboj na prostoru uz planiranu obilaznicu
3. **Kontrolni ulaz 1** – zapadni ulaz iz smjera Otočca i autoceste Zagreb- Split - Dubrovnik na području naselja Gornji Babin Potok ili Donji Babin Potok
4. **Kontrolni ulaz 2** – sjeverni ulaz - na području naselja Saborsko- Kuselj.

Glavni ulaz 1 – Korana

Planira se izmještanje sadašnjeg ulaza Rastovača zbog osjetljivosti hidrogeološkog područja i otvaranje novog glavnog ulaza u Park sa sjeverne strane na prostoru uz auto kamp Korana u naselju Grabovac. Predmetno područje je zona turističke namjene i nalazi se izvan granica Parka te će na njemu biti izgrađena sva potrebna infrastruktura - veći informativni punktovi sa pratećim ugostiteljskim, informativnim, edukacijskim, izložbenim i drugim potrebnim sadržajima te prihvatna parkirališta za osobne automobile i autobuse.

Zona će se detaljnije definirati kroz Prostorni plan uređenja općine Rakovica te izradom prostorno-programске studije.

Unutar zone današnjeg ulaza planira se zadržavanje postojećih građevina bez mogućnosti nove gradnje. Oni se mogu održavati ili rekonstruirati u postojećim gabaritima, te se mogu prenamijeniti u sadržaje posjetiteljske i edukacijske namjene, bez mogućnosti uređenja smještajnih kapaciteta. Postojeća zgrada restorana Medveđak ovim planom se predviđa za rekonstrukciju i prenamjenu u info-centar nacionalnog parka. Također je unutar zone moguće zadržati postojeća parkirališta, ili dio njih, potreban za funkcioniranje zone i njenih sadržaja, uz uvjet da se prilagode odredbama za uređenje parkirališta ovog Plana.

Glavni ulaz 2 - Prijeboj

Na lokaciji uz naselje Prijeboj uz križanju buduće izmještene trase državne ceste D1 i postojeće državne ceste D1 predviđa se uređenje zone glavnog južnog ulaza u Park sa svom potrebnom pratećom infrastrukturom. Lokacija zone ulaza kao i površina obuhvata UPU-a određeni su ovim Planom i prikazani na kartografskom prikazu br 1. Korištenje i namjena površina te br.7. Građevinska područja naselja. Točna površina ulaznog punkta, kao i obuhvat urbanističkog plana uređenja koji je potrebno izraditi za nju odredit će se u Prostornom planu uređenja općine Plitvička Jezera.

U zoni ulaza potrebno je smjestiti veći informativni punkt s pratećim turističkim sadržajima u funkciji posjećivanja kao što su prodaja ulaznica, informacije, prezentacije izložbe i ugostiteljski sadržaji te veća prihvatna parkirališta. Točan sadržaj i broj parkirališnih mjesta utvrdit će se Prometnom studijom. Veličina zgrada unutar zone i arhitektonska tipologija biti će određeni Urbanističkim planom uređenja Glavnog ulaza Prijeboj.

U zoni nije moguća izgradnja i uređenje smještajnih kapaciteta. Unutar ove zone moguće je izgraditi etno eko selo koje bi prezentiralo graditeljsku tradiciju ovog kraja ili čitave Like, a čije bi se zgrade koristile za smještaj sadržaja u funkciji ulaznog punkta.

Kontrolni ulaz 1 – Saborsko/Kuselj

Na lokaciji naselja Saborsko /Kuselj, na trasi državne ceste D 42, koja služi kao sjeverni, sporedni ulaz predviđa se formiranje novog ulaza u svrhu kontrolnog punkta za posjetitelje Parka.

Zona ulaza smješтана na samoj granici parka predviđa kontrolno informativni punkt s pratećim sadržajima za posjetitelje.

Dozvoljava se izgradnja zgrade u skladu sa smjernicama za naselje Saborsko /Kuselj u kojoj bi se smjestili svi potrebni sadržaji koji bi obuhvaćali prodaju ulaznica, informativni centar, nadzornu postaju, sanitarije za posjetitelje, manji ugostiteljski prostor i sl.

Ispred zgrade potrebno je urediti prostor za parkiranje. Točan sadržaj i broj parkirališnih mjesta utvrdit će se Prometnom studijom.

Kontrolni ulaz 2 – Gornji Babin Potok ili Donji Babin Potok

Konačna optimalna lokacija Kontrolnog ulaza 2 - (Gornji Babin Potok/Donji Babin Potok) istražiti će se temeljem stručne podloge i prostorno programskog rješenja.

Zona ulaza predviđa kontrolno informativni punkt s pratećim sadržajima za posjetitelje.

U zoni istraživanja varijantnih rješenja Kontrolnog ulaza 2 - Gornji Babin Potok (Varijanta 1) / Donji Babin Potok (Varijanta 2) moguća je izgradnja zgrada u skladu sa smjernicama za naselja Gornji Babin Potok i Donji Babin Potok u kojem bi se smjestili svi potrebni sadržaji u funkciji Javne ustanove.

4.2. Razmještaj funkcija od važnosti za upravljanje područjem

4.2.1. Građevinska područja i izgrađene strukture van granica građevinskih područja naselja od važnosti za upravljanje područjem Nacionalnog parka

Planom se zadržavaju postojeće legalno izgrađene stambene i pomoćne zgrade koje se nalaze izvan građevinskih područja naselja. Te zgrade se mogu održavati i rekonstruirati za nužne potrebe poboljšanja života ili prenamijeniti u funkciji posjećivanja te druge funkcije upravljanja Parkom, uz obvezno zbrinjavanje otpadnih voda pomoću odgovarajućeg uređaja za pročišćavanje sanitarnih voda.

Pri rekonstrukciji zgrada može se nadograditi najviše 10 m² radi uređenja sanitarnog čvora. Visina zgrada ne smije se povećavati.

Stambene zgrade koje se nalaze izvan građevinskih područja naselja u područjima uz jezera i dijelove stroge zaštite prirode ne mogu se rekonstruirati. Do zgrada koje se nalaze izvan građevinskih područja naselja i zona izdvojene namjene ne planira se izgradnja infrastrukturne mreže.

Izvan građevinskog područja naselja iznimno se dopušta izgradnja, rekonstrukcija i uređenje površina i zgrada u funkciji upravljanja Parkom i za potrebe posjetiteljske infrastrukture, uz suglasnost i prema posebnim uvjetima Uprave za zaštitu prirode i nadležnog Konzervatorskog odjela. To su građevine komunalne i turističke infrastrukture, pješačke staze i odmorišta, ceste, parkirališta, mostovi, sanitarni čvorovi, manje uslužne građevine u zonama intenzivnog posjećivanja, nadstrešnice za sklanjanje ljudi i opreme, vidikovci i urbana oprema (edukativni panoji i putokazi, koševi za smeće, klupe i sl.).

Sve pješačke staze na cijelom području Parka u dijelovima gdje je denivelacija u odnosu na okolni teren veća od 1m kao i pješačke staze koje prelaze preko jezera moraju biti osigurane zaštitnom ogradom koja je oblikovno i materijalom usklađena s načinom građenja na području Parka.

Unutar zone Parka nalaze se dva značajnija zgrade izvan građevinskih područja naselja, Lugarska kuća u Čorkovoj uvali i vila Izvor iznad izvora rijeke Plitvice, koja se mogu održavati i rekonstruirati isključivo u funkciji posjećivanja i upravljanja Parkom (edukacijskih, istraživačkih, prezentacijskih u sličnih sadržaja), bez mogućnosti uređenja smještajnih kapaciteta u turističke svrhe uz poštivanje svih kriterija zaštite prirode. Sanacija i rekonstrukcija zgrada moraju biti provedene po smjernicama i stalnim nadzorom nadležnog konzervatorskog odjela. Posjeta i pristup ovim zgradama, zbog njihovog smještaja u najvrjednijim dijelovima Parka mora biti kontroliran od strane Javne ustanove, a u skladu sa smjernicama i zoniranjem stručne podloge zaštite prirode.

Izvan granica građevinskih područja naselja mogu se održavati, rekonstruirati prometnice, te rekonstruirati i graditi građevine opće infrastrukture u skladu s odredbama ovog Plana. Građevine koje se u skladu s važećom zakonskom regulativom grade izvan građevinskih područja naselja, moraju se projektirati, graditi i koristiti na način da ne narušavaju temeljna polazišta o zaštiti prirode i kulturne baštine kako bi se isključio štetan utjecaj na okoliš.

Izvan građevinskih područja naselja nove građevinske čestice mogu se formirati samo u funkciji Parka (za potrebe nadzornih postaja i info-punktova) dok se ostale postojeće parcele i posjedi ne mogu povećavati, usitnjavati niti parcelirati u svrhu formiranja građevinskih parcela za gradnju novih zgrada ili rekonstrukciju postojećih.

Zone na Velikoj Poljani

Zona Velika Poljana (T1), u kojoj se nalaze postojeći hoteli s pratećim sadržajima, prikazana je na kartografskom prilazu 1. „Korištenje i namjena prostora“ mjerilu 1:25 000 i na kartografskom prikazu 7. „Građevinsko područje naselja Plitvička jezera - Velika Poljana“ u mjerilu 1:5 000.

Planom se ne dozvoljava povećanje postojećih smještajnih kapaciteta u ovim zgradama, niti izgradnja novih ili zamjenskih zgrada.

Radi podizanja standarda i nivoa usluga dozvoljava se rekonstrukcija postojećih zgrada. Kod uređenja okoliša hotela potrebno je zadržati prirodnu konfiguraciju terena, te kao sadni materijal koristiti isključivo autohtone vrste/sorte. Materijali koji se koriste moraju u skladu sa lokalnom tradicijom.

Unutar zone se dozvoljava uređenje pješačkih staza, postavljanje klupa, koševa za smeće, edukativnih panoja, putokaza i druge urbane opreme koja mora biti izvedena u skladu s jedinstvenim konceptom urbane opreme za cijelo područje Parka.

Sve pješačke staze na cijelom području Parka u dijelovima gdje je denivelacija u odnosu na okolni teren veća od 1 m kao i pješačke staze koje prelaze preko jezera moraju biti osigurane zaštitnom ogradom koja je oblikovno i materijalom usklađena s načinom građenja na području Parka.

Rekonstrukcija hotela moguća je isključivo prema posebnim uvjetima nadležnog Konzervatorskog odjela. Za zonu hotela na Velikoj Poljani određuje se obveza izrade Detaljnog plana uređenja. Zona u kojoj se nalazi postojeća zgrada Znanstveno-stručnog centra "dr. Ivo Pevalek", prikazana je na kartografskom prilazu 1. Korištenje i namjena prostora s kategorizacijom naselja i ulaznim punktovima ovog Plana u mjerilu 1:25 000 i na kartografskom prikazu 7. Građevinsko područje naselja Velika Poljana u mjerilu 1:5 000.

Postojeća zgrada se zadržava, te se omogućava njegovo održavanje i rekonstrukcija u postojećim gabaritima.

Omogućava se rekonstrukcija / dogradnja pristana u skladu s uvjetima zaštite prirode i vodnog gospodarstva prema grafičkom prikazu 7.8 Građevinska područja naselja-naselje Plitvička Jezera - Velika Poljana.

Omogućava se izgradnja nove zgrade / zamjenske zgrade / rekonstrukcija postojeće upravne zgrade Javne ustanove Nacionalnog parka, veličine cca 300 m², visine P+1+ Pk te s pomoćnim zgradama. Površinu / visinu je iznimno moguće povećati prema programu koji obuhvaća sadržaje i broj zaposlenika ovjerenom po nadležnom tijelu zaduženom za poslove zaštite prirode. Planom se određuje korištenje održivih ekoloških materijala i energenata te je za lokaciju potrebno raspisati urbanističko - arhitektonski natječaj. Lokacija treba zadovoljavati uvjete zaštite prirode i nadležnog konzervatorskog odjela.

Turistički punktovi Rastovača i Kozjačka draga

Ovim Planom izmješta se ulaz iz ove zone na prostor uz autokamp Grabovac.

Unutar zone planira se zadržavanje postojećih zgrada bez mogućnosti nove gradnje. Oni se mogu održavati ili rekonstruirati u postojećim gabaritima, te se mogu prenamijeniti u sadržaje posjetiteljske i edukacijske namjene, bez mogućnosti uređenja smještajnih kapaciteta.

Postojeća zgrada restorana Medveđak ovim planom se predviđa za rekonstrukciju i prenamjenu u Prezentacijski centar Parka.

Pitanje postojećih parkirališta riješit će se Prometnom studijom i Urbanističkim planom uređenja. Za navedene sadržaje potrebno je izraditi stručnu podlogu temeljem prostorno-programskog rješenja. Na području Kozjačke Drage zadržava se postojeća izgradnja koju je moguće rekonstruirati, uz obveznu izgradnju uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. Dozvoljava se i rekonstrukcija / uređenje pristana i pristupnog puta. Iznimno je za potrebe usluge posjetitelja moguće na mjestu / mjestima postojećih zgrada planirati i zamjenske uz obvezu očuvanja središnjeg otvorenog prirodnog prostora za posjetitelje. Omogućava se rekonstrukcija / dogradnja pristana u skladu s uvjetima zaštite prirode i vodnog gospodarstva prema grafičkom prikazu 7.6 Građevinska područja naselja-naselje Plitvica Selo.

Vila "Izvor"

Do privođenja konačnoj namjeni određuje se obaveza uređenja vanjskog prostora Vile Izvor, uključivo pomoćne zgrade. Dozvoljava se kontrolirani pristup širem prostoru vile u turističke svrhe.

Određuje se obaveza konzervacije zgrade za što će posebne uvjete izdati nadležni Konzervatorski odjel. Nakon toga Vile je potrebno uključiti u sustav posjećivanja.

Moguća namjena Vile Izvor je. je međunarodni ekološko – znanstveno - edukacijski centar s istraživačkim, ugostiteljsko - turističkim namjenama s pratećim sadržajem i smještajem, uz održavanje stručno – znanstvenih i drugih skupova.

Na lokaciji Vile Izvor osigurati će se odgovarajući broj parkirnih mjesta prema projektnom rješenju. Sanirati će se vodoopskrba i odvodnja u skladu s revidiranim projektnim rješenjem.

5. SUSTAV JAVNE I DRUGE INFRASTRUKTURE

5.1. Prometni sustav

5.1.1. Cestovni promet

Područje Parka sa stajališta prometne i infrastrukturne problematike je opterećeno brojnim problemima u koje prvenstveno spada predimenzionirana izgradnja u zoni osnovnog fenomena. Posljedica takvog stanja izgrađenosti se reflektira na prometnu i komunalnu opremljenost koja je do danas neadekvatno riješena.

Generalno se u strukturi prometa na području Parka odvijaju četiri različite razine prometa.

- Prvu razinu čini tranzitni promet koji je najintenzivniji po državnoj cesti D1 u smjeru Dalmacije bez zadržavanja u Parku
- Druga prometna razina je ona u kojoj je Park konačno odredište (promet koji generiraju posjetitelji Parka)
- Treća razina uključuje promet lokalnog stanovništva koje je nastanjeno na području Parka, međutim u ukupnoj količini prometa koji se odvija na području Parka ova vrsta lokalnog prometa je zanemariva. Naime na području Parka prema zadnjem popisu stanovništva iz 2001. godine zabilježen je broj od 1416 stanovnika od čega je više od 83 % ukupnog stanovništva koncentrirano u nasljima Rastovača, Plitvička Jezera, Jezerce, Gornji i Donji Babin Potok, Vrelo Koreničko i Rudanovac koja se nalaze na prometno najopterećenijim pravcima (uz državnu cestu D1 i D52)
- Četvrta prometna razina koju je rezultat druge prometne razine gdje posjetitelji parka generiraju interni prometa unutar Parka (promet posjetiteljskim vlakicama, biciklistički i pješački promet, promet ostalim vozilima koja imaju dozvolu za kretanje područjem Parka).

Ceste koje se nalaze na području Parka su podijeljene prema planskoj hijerarhiji i značaju na državne, županijske, lokalne i nerazvrstane ceste.

Državne ceste

Danas kroz područje Parka prolaze državne ceste **D1** (dionica Korana-Plitvička Jezera-Prijeboj-Vrelo Koreničko), **D42** (dionica Kuselj-Poljanak-Korana), **D52** (dionica Donji Babin Potok-Homoljac-Vrelo Koreničko), **D504** (dionica Ličko Petrova Selo-Prijeboj) po kojima se odvija najintenzivniji promet. Puno manji intenzitet prometa je na županijskoj cesti Ž 5150 (dionica Gornji Babin Potok - Bijela Rijeka - Plitvički Ljeskovac - D1), dok su prometno najmanje opterećene lokalne i nerazvrstane ceste koje spajaju manja naselja.

Najintenzivniji promet se bilježi dionicom državne ceste D1 gdje prosječni dnevni ljetni promet iznosi 9662 vozila/dan, a godišnji prosjek je 5490 vozila/dan što ujedno predstavlja i najopterećeniji prometni pravac koji prolazi područjem Nacionalnog Parka. Ovo je iz razloga što je državna cesta D1 do nedavno bila glavna cestovna prometna veza između Zagreba i Dalmacije, a danas je ostala kao jedina kvalitetna alternativa autocesti A1.

Na državnim cestama D52 i D504 bilježi se manji intenzitet prometa, pa tako prosječni ljetni dnevni promet za D 52 iznosi 2249 vozila/dan, a prosječni godišnji dnevni promet 1269 vozila/dan, dok za državnu cestu D504 ljetni dnevni promet iznosi 2698 vozila/dan, a prosječni godišnji dnevni promet 1621 vozila/dan. Najmanji intenzitet je zabilježen na državnoj cesti D42 s prosječnim ljetnim dnevnim prometom od 839 vozila/dan odnosno prosječnim godišnjim dnevnim prometom od 467 vozila/dan.

Iz navedenih podataka je vidljivo da je glavni problem na području Parka tranzitni promet koji po svom karakteru ne pripada području nacionalnog parka kako zbog stvaranja prometne gužve u neposrednoj blizini Plitvičkih Jezera kao centralnog mjesta za posjetitelje Parka, tako i zbog svih drugih negativnih učinaka koje tako intenzivan promet nosi sa sobom (onečišćenje, buka i sl.).

Kako bi se na kvalitetan način preusmjerio sav tranzitni promet i tako smanjio prometni pritisak na područje Parka Planom se određuje trasa nove obilaznice na dionici Grabovac-Ličko Petrovo selo-Prijeboj. Očekivani vršni ljetni dnevni promet na novoj dionici se predviđa sa 20 000 vozila/dan, dok se očekuje zadržavanje istih vrijednosti za prosječni dnevni ljetni promet i prosječni godišnji dnevni promet. Prema Planu definirane su neke od važnijih osobitosti nove dionice koja bi se trasirala uz istočnu granicu Parka.

Uz planiranu obilaznicu nacionalnog parka, Planom je također analizirana mogućnost trasiranja nove dionice državne ceste D 42 Saborsko-Rakovica za koju je izrađen elaborat prostorno-građevinske provjere novog koridora. Novi koridor se nalazi sjevernije od sadašnje ceste D42 van granica Parka. Za predmetnu državnu cestu D42 koja osigurava pristup selu Poljanak, do izvedbe naprijed opisane planirane obilaznice, potrebno je izvršiti rekonstrukciju u vidu poboljšanja tehničkih karakteristika prometnice sa proširenjem kolnika na 5,5 metara s obzirom na današnje stanje koje ne zadovoljava minimalne standarde za ovu kategorije ceste.

Na dionicama ovih državnih cesta Plan predviđa realizaciju novih kontrolnih ulaza na području Kuselja i Gornjeg ili Donjeg Babinog Potoka, kao i glavni ulaz u Park na području Prijeboja čija je uloga zaustavljanja svakog tranzitnog prometa na području NP-a (osim domicilnog stanovništva) sa osiguravanjem površina za promet u mirovanju gdje će posjetitelji ostavljati svoja vozila te će se do ulaza u Park prevoziti organiziranim prijevozom.

Županijske ceste

Na razini županijskih cesta Planom se predlaže prekategorizacija jedine županijske ceste Ž5150 (dionica Gornji Babin Potok-Bijela Rijeka-Plitvički Ljeskovac-D1) u nerazvrstanu cestu s obzirom na područje kojim prolazi (područje stroge zaštite).

Lokalne i nerazvrstane ceste

Za sve lokalne i nerazvrstane ceste Planom se određuje sanacija svih dionica koje ne zadovoljavaju prometne standarde za određenu kategoriju ceste. Pritom se trebaju uzeti u obzir terenske specifičnosti prostora i vođenje prometnica na način uvjetovan brdovitim terenom.

Planom se propisuje izvedba tehničkih rješenja koja moraju biti prilagođena visokom standardu zaštite prostora i ambijentalnih vrijednosti kako na području Parka, tako i u području izvan njega, koji također posjeduje značajne pejzažne vrijednosti.

Osim cestovnih prometnicama lokalne razine koje služe povezivanju naselja unutar Parka i funkcioniranju života u naseljenim područjima na razini nerazvrstanih cesta Park obiluje mnogim makadamskim putovima.

Značaj makadamskih putova unutar Parka je prvenstveno u zaštiti od požara promatranog područja, a dijelom ih koriste i posjetitelji Parka. Zbog toga se Planom sve ove prometnice zadržavaju u funkciji koju imaju i danas.

Javne parkirališne površine za posjetitelje Parka

U pogledu prometa koji se stvara unutar Parka i na njegovim rubnim dijelovima, a generiraju ga posjetitelji Parka, prema dobivenim podacima na osnovi broja prodanih ulaznica (2006 g., 2007 g., 2008 g.) brojevi posjetitelja se kreću od 866 000 do 949 000 tisuća posjetitelja, od čega cca 35 % udjela ukupnog broja posjetitelja su organizirane grupe čiji dolasci su pretežito autobusima, a preostalih 65 % posjetitelja dolazi individualno osobnim automobilima. Najveći broj posjetitelja se javlja u periodu lipanj-rujan, a organizirani posjeti autobusima su najčešći u rujnu (cca 70 000 posjetitelja ili 1750 autobusa). Temeljem tih podataka i opterećenja na pojedinim prometnim pravcima moguće je u grubo pretpostaviti i broj autobusa i osobnih automobila koji gravitiraju pojedinim glavnim i kontrolnim ulazima u Park.

Pošto su Planom definirani kontrolni ulazi a području Kuselja i Gornjeg Babinog Potoka, kao i glavni ulaz na području Prijeboja za očekivati je da će znatan broj svih posjetitelja prema Parku biti na području Prijeboja. Shodno tome Planom se definira površina potrebna za organizirano parkiranje autobusa, čiji će se kapacitet odrediti Prometnom studijom.

Na području kontrolnog ulaza Gornji Babin Potok planirane su također površine za parkiranje autobusa i osobnih automobila. Planirani kapacitet parkirališta odrediti će se Prometnom studijom.

Planom se na području kontrolnih ulaza predviđa zaustavljanje daljnjeg prometovanja automobilima i autobusima prema središnjem dijelu Parka i on se planira svesti na nužnu mjeru, a daljnji obilazak se omogućava mrežom internog prometa ili individualno biciklom i pješice po područjima gdje je to dozvoljeno.

Sva križanja na prometnicama, prije dolaska na planirane kontrolne ulaze, potrebno je opremiti prometnom signalizacijom kojom se područjem Parka tj. okolnim naseljima dozvoljava prometovanje isključivo lokalnom (domicilnom) stanovništvu.

S obzirom da su površine namijenjene za promet u mirovanju dimenzionirane na osnovu Brojanja prometa na cestama Republike Hrvatske, Hrvatske ceste d.o.o. iz 2010. godine i podataka o broju posjetitelja Parka, koje su promjenjive kategorije, planira se izrada prometne studije.

Prometnom studijom bi se točno utvrdilo prometno opterećenja na području Parka, strukturu posjetitelja tj. način dolaska u Park (autobusi, osobni automobili...), smjerovi dolaska u Park kao i buduće najopterećenije pravce u širem obuhvatu Parka dok ovaj Plan daje smjernice tj. modele za odvijanje prometa na ovom području na osnovu dostupnih podataka.

Interni promet unutar Parka

U sklopu Parka organiziran je od strane Javne Ustanove interni promet za obilaske pojedinih značajnih lokaliteta. Interni promet se odvija pomoću panoramskih cestovnih vlakova, a za razgledavanje jezera u funkciji su elektro-brodovi i čamci na vesla. Na raspolaganju je 7 elektro-brodova, od kojih je 5 kapaciteta 100 osoba, a 2 su kapaciteta 50 osoba. Na raspolaganju je također 6 panoramskih vlakova.

Za obilazak Parka "panoramskim vlakom" osigurano je šest vlakova posebno dizajniranih za potrebe Parka s osigurane četiri stajališne točke za obilazak Jezera, oznaka od ST1 do ST4. Stajalište ST2 je smješteno uz glavni Ulaz 2. Ovaj je obilazak linijski uz jezera, Milinovac, Kozjak, Gradinsko jezero, Galovac, Batinovac i Okrugljak.

Promet brodom se odvija također linijski u tri povezne točke oznaka od P1 do P3. Brodovi voze jezerom Kozjak. Za ovakav vid prometa u ponudi je i 15 čamaca na vesla, a ishodišna točka P1 je smještena uz Ulaz 2.

Planom se omogućava povećanje kapaciteta pojedinih vrsta vozila namijenjenih internom prometu uz poštivanje određenih standarda (smanjenje zagađenja, smanjenje buke, korištenje elektropogona i sl.), a također se predviđa i širenje mreže internog prometa po postojećim prometnicama u smjeru kontrolnih i glavnog ulaza u Park.

Pješački i biciklistički promet

Planom je definirana mreža pješačkih staza i putova unutar Parka. Pješački promet unutar Parka odvija se obilježenim pješačkim pravcima koji osim rekreativnog karaktera mogu imati i obrazovnu svrhu. Planom se omogućava proširivanje mreže pješačkih staza i putova kao i njihovo uređivanje. Samo trasiranje i obilježavanje novih staza će vršiti Uprava Parka, a određivati će koje se staze mogu koristiti individualno bez pratnje, a na kojima se dozvoljava organizirano kretanje u grupama uz prisustvo vodiča. Pri definiranju novih pješačkih putova treba voditi računa o minimalnim širinama za dvosmjerno kretanje pješaka koji minimalno iznosi 1,50 m.

Biciklistički promet u sklopu Parka dozvoljen je u koridoru svih postojećih prometnica i na područjima koje je Uprava Parka otvorila za ovaj vid prometa. Ne planira se izgradnja biciklističkih staza.

Promet unutar naselja

Unutar definiranih građevinskih područja naselja priključenje pojedinih građevina na prometnu površinu osigurava se spojem na državnu, županijsku, lokalnu ili nerazvrstanu prometnicu koje ovim Planom imaju karakter javne ili privatne prometne površine. Sve nove prometnice koje se planiraju unutar naselja planske kategorije A2, B i C moraju omogućiti odvijanje dvosmjernog prometa sa širinom kolnika 5,50 m. Na području gdje je jedino moguće organizirati jednosmjerni promet širina kolnika mora biti minimalno 4,50 m. Pristupni put sa građevne čestice na javnu ili privatnu prometnu površinu može biti najviše 75 m dužine i 3,50 m širine. Slijepi završetci novih prometnica moraju imati okretište na kraju za interventna odnosno komunalna vozila, a njihova maksimalna dužina smije iznositi 200 m. Na županijskim i državnim cestama koja prolaze kroz naselja potrebno je osigurati površinu za kretanje pješaka (nogostup) minimalne širine 1,50 m obostrano dok je na svim ostalim planiranim ulicama potrebno osigurati površinu za kretanje pješaka minimalne širine 1,50 m najmanje s jedne strane.

U sklopu naselja planske kategorije „A1“- naselja u kojima se ne dozvoljava nova gradnja postojeće prometnice unutar naselja se zadržavaju u postojećim gabaritima.

Postojeće prometnice se rekonstruiraju na način da se osiguraju proširenja prometnica za mimoilaženje vozila sa poboljšanjem kvalitete kolničke konstrukcije i sl.

Za rekonstrukcije i interpolacije novih građevina omogućava se spoj na postojeće prometnice bez njihove rekonstrukcije.

Minimalni parkirališni standardi na građevnim česticama se predviđaju za novu gradnju kako slijedi:

Stambene zgrade do 100 m ²	2 PM
Stambene zgrade preko 100 m ²	3 PM
Ugostiteljsko-turističke zgrade	1PM na 4 mjesta za sjedenje
Pansioni / obiteljske kuće / seoska gospodarstva	1 PM po sobi 2 PM po apartmanu
Uprava, znanstvene ustanove i sl.	1PM na četiri zaposlena

5.1.2. Željeznički promet

Prema važećoj Odluci o razvrstavanju željezničkih pruga sjeverozapadnu granicu Plana omeđuje međunarodna priključna željeznička pruga M604 Oštarije – Gospić – Knin – Split Predgrađe, u duljini od l=9,3 km. Unutar obuhvata smješteno je i željezničko stajalište, izvan funkcije, Javornik na 52.389 km, na 778 m.n.m i željezničko stajalište Rudopolje.

5.2. Pošta i telekomunikacije

Telekomunikacijska mreža

Planom je na kartografskom prikazu 6.B "Infrastrukturni sustavi i mreže - Pošta i telekomunikacije", u mj. 1:25 000 prikazan je sustav telekomunikacija i pošta.

Na kartografskom prikazu su označene lokacije komutacijskih čvorišta, a njihovi spojevi su položeni u koridorima izgrađenih prometnica.

Obzirom da se u zadnjih nekoliko godina intenzivirao razvoj najsuvremenijih telekomunikacijskih tehnologija to se je ujedno odrazilo i na razini komunikacijskih usluga.

U suštini to na postojećim komutacijskim lokacijama ne znači nužno i izgradnju novih kapaciteta nego prije svega otvara potrebu za gradnjom nove infrastrukture za pružanje cjelovitih usluga.

Pri tome se mora voditi računa o sva tri segmenta koja čine cjelovitu uslugu, a to su pristupne mreže, komutacijski čvorovi i sustavi prijenosa.

Na razini Plana to znači da se za naselja „A2“, „B“ i „C“ planira rekonstrukcija, dogradnja i izgradnja nove telekomunikacijske mreže u vidu kableske kanalizacije radi podizanja kvalitete telekomunikacijskih usluga..

Pristupna mreža

Pristupna mreža mora omogućiti svim budućim korisnicima navedenog područja kvalitetan pristup do njemu najbliže komutacije koja može garantirati tražene razine usluga. Razvojem slobodnog tržišta, a time i sve većim zahtjevima za pojedine razine usluga, na razini pristupne mreže se svakodnevno uvode novi kabeli (koaksijalni, svjetlovodi i dr.), koji omogućavaju velike brzine prijenosa. To će zahtijevati tehnološku rekonstrukciju postojećih i izgradnju novih pristupnih mreža na području naselja koja ulaze u plansku kategoriju „A2“, „B“ i „C“. Smjerovi pružanja pristupnih mreža svih razina su uglavnom definirani u koridorima postojećih i budućih prometnica.

Komutacije

Budući razvoj kapaciteta komutacija kao i kod pristupnih mreža prati trend razvoja tehnologije modernih komutacija na način da se analogne tehnologije sve učestalije mijenjaju digitalnim, a u mješovitim kombinacijama analogne-digitalne komutacije planski se ukidaju analogne i daje se prednost digitalnim tehnologijama. U smislu kapaciteta u principu se ide na povećanje kapaciteta sa izuzetkom područja koja su označena planskom kategorijom „A1“. Za naselja koja su označena planskom kategorijom „A2“ i „B“ i „C“ ukazuje se potreba za proširenjem kapaciteta zbog očekivanog povećanja zahtjeva i uvođenja novih telekomunikacijskih usluga.

Sustavi prijenosa

Na području prijenosa u kategoriji magistralne i korisničke (spojne) mreže Planom se predviđa povećanje prijenosnog tj. transmisijskog kapaciteta korištenjem uređaja sa većim brzinama prijenosa.

Pokretne komunikacije

(1) Planom je iznimno predviđeno lociranje nove bazne postaje mobilne telefonije kako bi se osigurala bolja pokrivenost signalom pri čemu koncesionari na području mobilnih telekomunikacijskih mreža za svoje potrebe izgrađuju infrastrukturu pokretnih telekomunikacijskih mreža uz poštivanje sljedećih uvjeta građenja:

- Nije dozvoljena izgradnja antenskog stupa u Zonama stroge zaštite (1a i 1b) niti u blizini turistički najopterećenijih dijelova.
- Iznimno se dozvoljava izmještanje antenskog stupa u Mukinjama.
- Nije dozvoljena izgradnja antenskog stupa na krajobrazno izloženim lokacijama.
- Na lokaciji arela naselja Homoljac dozvoljava se izgradnja samostojećeg antenskog stupa sjeverno od postojeće državne ceste D-52 odnosno južno od lokalne ceste L-59043. Visinu antenskog stupa uskladiti s posebnim uvjetima zaštite prirode.

5.3. Energetski sustav

Elektroopskrba

Planom je na kartografskom prikazu 6.C "Infrastrukturni sustavi i mreže – Energetski sustav", u mj. 1:25.000, prikazan energetski sustav za područje Parka sa položajem transformatorskih i rasklopnih postrojenja, te trasama postojećih i planiranih 110 kV, 35 kV i 10 kV dalekovoda. Planom je definirana nova trasa 110 kV dalekovoda od RS 35/10 kV Plitvička Jezera do TS 35/10 kV Rastovača, kako bi se osiguralo kvalitetnije i sigurnije napajanje električnom energijom područja Nacionalnog Parka i šireg područja.

Distributivna mreža

Glavnina distributivne mreže prolazi istočnim dijelom Parka, gdje je ujedno i najveća koncentracija svih trafostanica 35 i 10 kV razine. U sustavu elektroopskrbe šireg i užeg područja Parka najvažnije su 35/10 kV trafostanice iz kojih se vrši distribucija prema svim naseljima. To su 35/10 kV trafostanice TS Rastovača (izvan obuhvata Plana-sjever), TS Plitvice, rasklopno postrojenje RP Plitvice u sklopu Parka, TS Ličko Petrovo Selo (izvan obuhvata Plana-istok), TS Korenica (izvan obuhvata Plana-jug).

Sva naselja na području Parka priključenja su na distributivnu elektroenergetsku mrežu preko trafostanica 10/0.4 kV u smjeru navedenih 35/10 kV postrojenja. Izuzetak su naselja Kuselj koja su priključena na elektroenergetsku mrežu Općine Saborsko i naselja Donji i Gornji Babin Potok, Bijela Rijeka, Končarev Kraj i Plitvički Ljeskovac koja su priključena na elektroenergetsku mrežu Općine Vrhovine. Postojeće trafostanice 10/0.4 kV su različitog tipa izvedbe (montažno betonske, stupne), a svojom lokacijom i kapacitetom u najvećoj mjeri zadovoljavaju potrebe današnjeg konzuma. Napajanje po naseljima je izvedeno 10 kV nadzemnim vodovima, a manjim dijelom podzemnim kabelima. Za pojedine trafostanice pored osnovnog napajanja osigurano je i rezervno napajanje, čime se je postigla veća sigurnost u opskrbi potrošača.

Niskonaponska mreža

Niskonaponska mreža izvedena je jednim dijelom podzemnim kabelima, a u preostalom dijelu kao nadzemna, na betonskim ili drvenim stupovima, sa samonosivim kabelskim vodom. Postojeća niskonaponska mreža uglavnom zadovoljava današnje potrebe konzuma, a u najvećem dijelu svojim kapacitetom osigurava nesmetani porast kod postojećih potrošača i mogućnost priključenja novih.

Javna rasvjeta

Javna rasvjeta na području Nacionalnog parka izvedena je na zasebnim stupovima. Napajanje javne rasvjete vrši se preko podzemnih kabela, a u dijelu gdje je niskonaponska mreža izvedena kao nadzemna u sklopu nje je izvedena i javna rasvjeta.

Daljnji razvoj elektroenergetske mreže za područje Parka definiran je generalno po pojedinim skupinama naselja koja su podijeljena u planske kategorije.

Prema tome za naselja planske kategorije „A2“, „B“ i „C“ planirana je izgradnja nove niskonaponske mreže i javne rasvjete. Za sva područja koja su označena planskom kategorijom „A1“ ne planira se nova niskonaponska mreža i javna rasvjeta. Dozvoljene su rekonstrukcije mreže i održavanje postojećeg stanja. Planom se predviđa izgradnja nove trafostanice 110/35/20/10 Plitvice u Prijeboju.

Sva oblikovna rješenja novih transformatorskih stanica za kojima će se ukazati potreba uslijed rekonstrukcije stupnih trafostanica ili zbog povećanja konzuma, potrebno je vizualno uklopiti u okoliš, u skladu sa posebnim uvjetima Ministarstva kulture - Uprave za zaštitu kulturne baštine i Uprave za zaštitu prirode. Isto vrijedi i za stupove niskonaponske mreže i javne rasvjete u sklopu Parka.

Ukapljeni naftni plin UNP

Kao dodatni energent osim struje lož, ulja i krutih goriva na području Parka Planom se otvara mogućnost za korištenje ukapljenog naftnog plina kao ekološki prihvatljivog i čistog energenta. Ukapljeni naftni plin se može koristiti za zagrijavanje prostorija i pripremu tople vode u domaćinstvima, pansionima, apartmanima, ugostiteljsko-turističkim namjenama i sl. Kod korisnika koji imaju veće potrebe za korištenje ukapljenog naftnog plina obaveza je da se spremnici ukopaju ispod površine terena sukladno važećim propisima.

5.4. Vodnogospodarski sustav

5.4.1. Vodoopskrba

Osnovni cilj razvojnog programa vodoopskrbe je da se osigura dovoljna količina zdrave i pitke vode za stanovništvo. Pored toga vodoopskrbni sustavi trebaju podmiriti i sve gospodarske potrebe koje proizlaze iz sadašnjih potreba i iz planova budućeg razvoja.

Planom je na kartografskom prikazu 6.D "Infrastrukturni sustavi i mreže - Vodoopskrbni sustav", u mj. 1:25 000 dan je prikaz sustava vodoopskrbe za područje Parka.

Današnji vodoopskrbni sustav u sklopu Parka koji se temelji na crpljenju vode iz jezera Kozjak je dugoročno gledajući neodrživ, što znači da je Planom potrebno definirati nove pravce za opskrbu vodom predmetnog područja.

Razvoj vodoopskrbnog sustava područja Parka u suradnji s nadležnim tijelom za upravljanje vodama potrebno je temeljiti na vodozahvatima izvan sliva jezerskog sustava. Iznimno, mogu se dozvoliti i vodozahvati unutar jezerskog sustava ako se dokaže da nemaju utjecaja na njegova hidrološka obilježja, ali crpljenje vode iz samih jezera nije dozvoljeno.

Glavne postojeće vodospreme za distribuciju pitke vode u sjevernom dijelu Parka su vodosprema Velika Poljana, Rapajinka i Medveđak, dok se južni dio Parka opskrbljuje vodom iz vodospreme Jezerce i Bilce. Planom se predviđa gradnja novih vodosprema na Maloj Lisini te u Kuselju, Gornjem Babinom Potoku i Vrelu Koreničkom, nadogradnja vodospreme Bilce te zadržavanje u funkciji vodocrpilišta Vrelo Koreničko i Čujića Krčevina odnosno svih vodosprema iz idejnog rješenja vodoopskrbe izrađenog po Hrvatskim vodama. Također se Planom osigurava izgradnja novih vodoopskrbnih cjevovoda te rekonstrukcija dotrajalih kako bi se smanjili gubici u mreži.

Za naselja u planskoj kategoriji „A2“, „B“ i „C“ planirana je izgradnja nove vodovodne mreže, a do njezine izgradnje za opskrbu pitkom vodom koristiti će se cisterne izgrađene na građevnoj čestici, ili iz najbližeg valjanog korištenoga zajedničkog izvora ili spremišta pitke vode. Za sva područja koja su označena planskom kategorijom „A1“ ne planira se nova vodoopskrbna distributivna mreža. Planom se određuje obveza priključenja svih naselja, zaseoka, stambenih i turističkih zona na području obuhvata plana na javnu vodovodnu mrežu, osim za područja iz stavka (6) ovog članka.

Razvodna mreža gdje god je moguće treba biti prstenasta. Granati sistem može se primijeniti samo na pojedinim dionicama gdje bi postavljanje prstenastog sistema iziskivalo velika materijalna ulaganja i neracionalnost.

Cjevovode vodovodne mreže u principu treba polagati u zeleni pojas i javne površine, a gdje to nije moguće u pješačke nogostupe. Dubina postavljanja cijevi mora biti veća od granice smrzavanja. Načelno, dubina polaganja treba biti oko 1,5 - 1,7 m od površine terena.

Koridor za vođenje vodoopskrbnog cjevovoda određen je u smislu minimalnog potrebnog prostora za intervenciju na cjevovodu (min. potrebna širina rova pri iskopu) te minimalne udaljenosti u odnosu na druge ukopane instalacije, a utvrđuje se posebnim uvjetima pravnih osoba s javnim ovlastima ili trgovačkih društava koja grade i održavaju vodoopskrbnu infrastrukturu s ciljem sprečavanja mehaničkog oštećenja instalacija drugih korisnika u prostoru.

Na križanjima i odvojcima pojedinih cjevovoda trebaju se ugraditi zasuni kojima se pojedini dijelovi mreže mogu izdvojiti iz pogona. Zasuni se moraju postavljati u zasunske komore.

Minimalne dimenzije cijevi vodoopskrbnog sustava, radi zadovoljavanja protupožarnih uvjeta ne trebaju biti manje od profila $\varnothing$ 100 mm. Izuzetno na kraćim dionicama mogu se upotrijebiti i cijevi profila $\varnothing$ 80 mm.

Postojeći lokalni izvori (bunari, cisterne i sl.) trebaju se održavati i ne smiju se zatrpavati ili uništavati na drugi način.

U naseljima uz javne prometnice obvezno se mora izvesti mreža protupožarnih hidranata prema pravilima struke.

Zgrade turističke namjene čija je površina brutto izgrađenosti veća od 2000 m² i/ili parcela veća od 1000 m² moraju biti pokriveni hidrantskom internom mrežom s uređajima za protupožarnu zaštitu.

Proračun potreba za vodom na cijelom području obuhvata treba izvršiti na osnovu specifične potrošnje vode za stanovništvo, poljoprivredu (zalijevanje vrtova), krupnu i sitnu stoku i potrošnju u turizmu i ugostiteljstvu.

Potrošnju vode kod proračuna treba bazirati na normi potrošnje vode koja je usvojena sa količinom od:

- Za naselja $q_s = 150$ l/st/dan
- Za hotelske kapacitete po ležaju $q_s = 250$ l/o/dan

Koeficijenti dnevne neravnomjernosti $K_d = 1.35$

Koeficijent satne neravnomjernosti $K_h = 2.5$

Specifična potrošnja vode je u granicama koje su u skladu sa svjetskim normativima a prilagođeno domaćim iskustvima. Potrošnja vode u privredi u sadašnjim uvjetima svodi se uglavnom na sanitarnu potrošnju, a kako se na području Parka ne predviđa izgradnja značajnijih privrednih zgrada ova potrošnja se planira u granicama postojeće potrošnje.

5.4.2. Odvodnja

Planom je na kartografskom prikazu 6E "Infrastrukturni sustavi i mreže – Odvodnja otpadnih voda", u mj. 1:25.000 prikazan sustav odvodnje na području Parka. Konačno rješenje odvodnje i pročišćavanja će se definirati etapno, po nadležnom resoru, ovisno o osjetljivosti, zoni sanitarne zaštite te načinu ispuštanja u prijemnik. Sustav odvodnje obuhvaća gravitacijske i tlačne cjevovode, postojeće i planirane crpne stanice, planirani uređaj za pročišćavanje otpadnih voda na lokaciji u Rastovači (izvan granica obuhvata Plana) te ispust u mjestu Rastovača.

Sanitarne-otpadne vode

Planirani sustav odvodnje definiran je kao razdjelni sustav. Kanalizacijskim sustavom se transportiraju samo sanitarno-otpadne vode prema lokaciji budućeg uređaja.

Koncepcija odvodnje na području Parka temelji se na želji da se dijelovi izgrađene kanalizacijske mreže u naseljima koja gravitiraju uz državnu cestu D1 objedine u jedinstveni sustav i odvedu van granica Parka na uređaj za pročišćavanje otpadnih voda u Rastovači. Pri pročišćavanju otpadnih voda nastaje komunalni mulj kao ostatak nakon pročišćavanja. Mulj je potrebno obraditi do te mjere da postane biološki neopasan te ga treba prikupiti i organizirati njegovo odlaganje na za to predviđeno mjesto (sanitarna deponija i sl. van granica obuhvata Plana).

Za naselje Kuselj Planom se predviđa da se spoji na kanalizacijski sustav koji gravitira prema Općini Saborsko. Naselja Donji i Gornji Babin Potok se rješavaju u sklopu kanalizacijskog sustava Vrhovine, dok se naselja Rudanovac i Vrelo Koreničko trebaju priključiti na kanalizacijski sustav Korenice.

Navedena koncepcija po pojedinim naseljima podrazumijeva izgradnju javnog kanalizacijskog sustava za naselja u planskoj kategoriji „A2“, „B“ i „C“.

U svim naseljima bez izgrađenog sustava odvodnje za rekonstrukciju postojećih, te nove ili zamjenske zgrade / grupe zgrada obvezno je napraviti odgovarajući uređaj za pročišćavanje otpadnih voda, koji će biti u funkciji do realizacije planiranog sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, odnosno iznimno izgraditi nepropusne septičke jame za obiteljske kuće i seoska domaćinstva namijenjena isključivo stanovanju za koje se ne predviđa iznajmljivanje soba i apartmana te regulirati komunalni sustav odvoza otpadnih voda.

Odvodnju otpadnih voda sa građevinskih područja izdvojene namjene - planska kategorija „C“ moguće je riješiti putem zasebnog sustava s odgovarajućim uređajima za pročišćavanje do izgradnje sustava javne odvodnje. Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda treba biti takav da ne bude osjetljiv na temperaturne promjene i ulazno opterećenje otpadnih voda.

Za sva područja koja su označena planskom kategorijom „A1“ ne planira se sustav javne kanalizacije, ali je planom predviđeno da se otpadne vode moraju prikupljati u nepropusne sabirne jame i kontrolirano prazniti u skladu sa Pravilnikom nadležnog komunalnog poduzeća ili kao donji minimum zaštite podzemlja dozvoljena je i izvedba sustava za pročišćavanje sanitarnih voda (pojedinačnog ili zajedničkog za više zgrada) koji pročišćava vodu do razine propisane kriterijima za ispuštanje otpadne vode u okoliš (prema važećem Pravilniku o graničnim vrijednostima emisija otpadnih voda). Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda treba biti takav da ne bude osjetljiv na temperaturne promjene i ulazno opterećenje otpadnih voda.

Oborinske vode

Oborinske vode zbrinjavati izgradnjom jednostavnih sabirnih jama na kraju naselja/zaselaka za pročišćavanje oborinskih voda (mehaničkim pročištačem) do kategorije određene važećim propisom (važeći Pravilnik za ispuštanje u okolinu), a u skladu sa uvjetima zaštite prirode. Za sve veće parkirališne i manipulativne površine (preko 500 m² i parkirališta s više od 15 parkirnih mjesta) obavezna je ugradnja separatora mineralnih ulja. Sve oborinske vode prije ispuštanja u sustav oborinske odvodnje tretirati na separatoru ulja, kako bi se odvojile krute tvari i mineralna ulja.

5.5. Postupanje s otpadom

Potrebno je trajno riješiti problem odlaganja komunalnog otpada. Rješavanje problema odlaganja komunalnog otpada na području Parka riješiti će se u skladu s važećim Zakonom o održivom gospodarenju otpadom i vezanim propisima, važećom Strategijom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske i važećim Planom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske na način da se izbjegava i smanjuje nastajanje otpada, uspostavom sustava za recikliranje i edukacijom lokalnog stanovništva o istom, zbrinjavanjem nastalog komunalnog otpada na postojećem odlagalištu komunalnog otpada u Korenici do izgradnje pretovarne stanice i Županijskog centra za zbrinjavanje otpada te saniranjem otpadom onečišćenih površina na području Parka kako bi se spriječilo daljnje onečišćenje okoliša i prirode.

6. MJERE KORIŠTENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PODRUČJA S PRIORITETNIM AKTIVNOSTIMA

6.1. Mjere korištenja, uređenja i zaštite izgrađenog i neizgrađenog dijela građevinskog područja naselja

Građevinska područja naselja namijenjena su gradnji stambenih građevina, građevina mješovite namjene, poslovnih, javnih i društvenih građevina te građevina pratećih djelatnosti kompatibilnih stanovanju. Projekcije kretanja broja stanovnika ukazuju na relativno malu potrebu za novim građevinskim područjima naselja, a izgradnja se prvenstveno usmjerava na morfološko i strukturno zaokruživanje postojećih urbanih i ruralnih cjelina.

Iz građevinskih područja naselja izuzimaju se površine nepogodne za izgradnju kao što su klizišta, vrtače, poplavne površine, vrlo strmi tereni kao i površine koje su ovim Planom određene za drugu namjenu (koridori državnih cesta i sl.)

U naseljima se mogu odvijati različite gospodarske, proizvodno-zanatske, trgovačke, turističko-ugostiteljske, servisne, uslužne i druge djelatnosti u kojima se pri redovitoj upotrebi odvijaju aktivnosti koje ne narušavaju standard stanovanja i kvalitetu života stanovništva, te ne zagađuju okoliš i prirodu.

Površine naselja također uključuju sve površine namijenjene razvoju prometne i komunalne infrastrukturne mreže u naselju, uređenju trgova, parkova, dječjih igrališta i javnih zelenih površina.

Građevine javnih i društvenih sadržaja danas su prvenstveno smješteni u Mukinjama te se ovim Planom zadržavaju. Planom se predviđa i nova zona javnih i društvenih sadržaja u naselju Jezerce. U ostalim naseljima ne formiraju se izdvojene zone za ovakve sadržaje, ali se smještaj istih omogućava unutar zona za razvoj naselja prema uvjetima za izgradnju istih.

6.2. Mjere korištenja, uređenja i zaštite zaštitnih zona

6.2.1. Zone zaštite prema uvjetima korištenja i zaštite

Zoniranje Parka temelji se na principima zaštite i očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti, na uvažavanju problema i prijedloga ustanovljenih kroz proces javnog sudjelovanja lokalne zajednice, Prostornom planu, na planovima za turistički razvoj prostora i IUCN klasifikaciji zaštićenih područja. Prostori visoke prirodne vrijednosti i malih potreba za upravljanjem proglašeni su zonom stroge zaštite.

Zoniranje za potrebe Plana izrađeno je u suradnji s Javnom ustanovom i Ministarstvom kulture te je usklađeno sa zoniranjem za potrebe plana upravljanja, izrađenim u okviru projekta KEC. Zone aktivne zaštite su prostori koji zahtijevaju poseban tip upravljanja kako bi očuvale svoje vrijednosti. Prostori niske prirodne vrijednosti i velikih potreba za upravljanjem proglašeni su zonom korištenja.

Mjere zaštite prirodnih vrijednosti prema zonama zaštite:

Zona stroge zaštite (Zona 1)

Cilj upravljanja područjem ove zone jest očuvanje prirodnih procesa i staništa te njihovih sastavnica.

U ovoj zoni nisu dopuštene intervencije u prostoru (osim u iznimnim okolnostima) niti bilo kakva izgradnja. Dopuštena su znanstvena istraživanja, inventarizacija i monitoring biološke raznolikosti.

Iznimno dopuštene intervencije u prostoru uključuju lokaliziranje požara, uklanjanje invazivnih alohtonih vrsta ili slične aktivnosti vezane uz očuvanje osnovnih prirodnih značajki prostora, a u skladu s odredbama važećeg Zakona o zaštiti prirode.

Tip zone 1a) – Zona najstrože zaštite - Područja od osobitog značaja s neizmijenjenom sveukupnom prirodom, visoke biološke raznolikosti i velike važnosti očuvanja. U ovu zonu ulaze postojeći i prošireni šumski rezervati u Čorkovoj uvali, Seliški vrh, Crni vrh, Kik, Rječica-Proščanski vrh i Medveđak. Jedna od posebnosti je da je zona stroge zaštite ispod Proščanskog vrha proširena na lijevu obalu Proščanskog jezera od utoka Sušanjskog potoka, do sredine jezera te na cijelo područje oko Ciginovca. U tu zonu ulazi cijeli sliv Rječice do ušća u jezero Kozjak.

Područje je namijenjeno isključivo očuvanju izvorne prirode i prirodnih procesa, znanstvenom istraživanju i /ili praćenju stanja (monitoringu) koje ne ugrožava slobodno odvijanje prirodnih procesa. Dopušteno je provoditi znanstvena istraživanja uz suglasnost nadležnih institucija, provoditi aktivnosti vezano uz praćenje stanja (monitoring), intervencije u izvanrednim okolnostima i nadzor.

Pristup posjetiteljima nije dozvoljen.

Tip zone 1b) – Zona vrlo stroge zaštite - Područje s neizmijenjenom i/ili neznatno izmijenjenom sveukupnom prirodom u kojem se provode minimalne upravljačke aktivnosti u svrhu zaštite i očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti. U ovu zonu ulazi većina šumskih prostora unutar Parka. Prostor je ispresijecan šumskim prometnicama koje se mogu staviti u ograničenu funkciju posjećivanja područja.

Dopušteno je provođenje minimalnih aktivnosti u svrhu očuvanja i zaštite, praćenja stanja (monitoring) biološke i krajobrazne raznolikosti te nežive prirode, nadzora te održavanja i unaprjeđenja minimalne posjetiteljske infrastrukture.

Dopušteno provoditi znanstvena istraživanja, vršiti aktivnosti vezano uz praćenje stanja (monitoring), nadzor područja, dopušten ograničen pristup posjetitelja uz obavezno zadržavanje na stazama koje su označene i namijenjene razgledavanju i posjećivanju, dopušten razvoj minimalne posjetiteljske infrastrukture (edukacija i interpretacija) i dopuštene intervencije u izvanrednim okolnostima.

U podzoni 1b dopušteno je i ograničeno i kontrolirano posjećivanje, pod nadzorom Javne ustanove, te uz zadovoljavanje drugih odredbi važećeg Zakona o zaštiti prirode.

Mogućnost posjećivanja područja samo u zoni obilježenih staza i putova uz vođenje isključivo stručnog vodiča Parka, ograničeno brojem osoba i vremenom boravka. Minimalni sadržaji (infrastruktura) za posjetitelje i bez pristupa domaćih životinja. Posjetitelji se moraju strogo pridržavati pravila ponašanja u nacionalnom parku propisanih Pravilnikom o unutarnjem redu.

Zona aktivne zaštite (Zona 2)

Cilj upravljanja područjem ove zone jest očuvanje krajobraza tj. antropogeno uvjetovanih ekosustava i njihove biološke raznolikosti te kulturne baštine područja.

Zbog antropogenih uvjeta nastanka većine ovom zonom obuhvaćenih ekosustava, u ovoj zoni potrebno je provoditi aktivne mjere očuvanja i/ili revitalizacije staništa. Te mjere na području Parka uključuju aktivno održavanje travnjaka ispašom ili košnjom, uklanjanje stabala koja zarastaju travnjake te održavanje lokvi. Kao jedan od načina očuvanja ovih vrijednosti potrebno je poticati ekstenzivno sezonsko (tradicionalno) stočarstvo.

U ovoj zoni dopušteno je posjećivanje, uz poštivanje odredbi važećeg Zakona o zaštiti prirode i Pravilnika o unutarnjem redu Javne ustanove.

Tip zone 2a) – Zona aktivne zaštite – travnjaci - područje koje je podvrgnuto aktivnoj intervenciji kao načinu upravljanja kojim se osigurava zaštita, očuvanje i održavanje povoljnog stanja stanišnih tipova/ ekoloških sustava/vrsta u svrhu očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti i ostalih prirodnih vrijednosti.

Dopušteno je provoditi znanstvena istraživanja i/ili praćenje stanja (monitoring) uz suglasnost nadležnih institucija, provođenje mjera i aktivnosti u svrhu očuvanja i zaštite vrsta, - provođenje programa revitalizacije stanišnih tipova u suradnji s lokalnom zajednicom (košnja, ispaša i sl.), dopušten je ograničeni pristup posjetitelja uz obvezu zadržavanja na stazama koje su označene i namijenjene razgledavanju i posjećivanju, dopušten je razvoj minimalne posjetiteljske infrastrukture (edukacija i interpretacija), dopušteno je organizirano i individualno posjećivanje i rekreacija u granicama određenim kapacitetom nosivosti i nadzor područja.

Mogućnost posjećivanja i kretanja posjetitelja po stazama, uz korištenje vodiča. Psi se mora voditi na uzici, te se treba strogo pridržavati pravila ponašanja u nacionalnom parku propisanih Pravilnikom o unutarnjem redu.

Tip zone 2b) – Zona aktivne zaštite - šume. Cilj upravljanja područjem je očuvanje i unaprjeđenje prirodnih karakteristika i raznolikosti staništa sa svim biljnim vrstama i skupinama životinja.

Aktivnosti dopuštene na području ove zone su nadzor područja, znanstvena istraživanja, praćenje stanja (monitoring) vode, flore i faune u ovoj zoni s naglaskom na bioindikatore staništa. Prema potrebi i prema programu za zaštitu šumskih ekosustava mogući su šumarski zahvati u degradiranim sastojinama.

Posjećivanje i kretanje posjetitelja po stazama je moguće uz korištenje vodiča. Psi se mora voditi na uzici, te se treba strogo pridržavati pravila ponašanja u nacionalnom parku propisanih Pravilnikom o unutarnjem redu.

Cilj upravljanja područjem ove zone jest održivo i kontrolirano posjećivanje, rekreacija i edukacija posjetitelja, u skladu sa ciljevima očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti područja.

Tip zone 3a) – Zona korištenja – zona naselja

U području namijenjenom razvoju ekološke i tradicionalne poljoprivredne proizvodnje, ekoturizma, agroturizma te ruralnog turizma, u svrhu ispunjavanja potreba lokalne zajednice i razvoja zaštićenog područja, koje se temelji na očuvanju prirodnih vrijednosti i kulturne baštine te održivom razvoju, dopuštena su znanstvena istraživanja, praćenje stanja (monitoring), nadzor, dopušteno organizirano i individualno posjećivanje i rekreacija u granicama sa određenih kapacitetom nosivosti (edukacija i interpretacija), korištenje prirodnih dobara u skladu s održivim razvojem te uz očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti te ostalih prirodnih vrijednosti (npr. nežive prirode), razvoj održivog ekološkog turizma, ekološka poljoprivredna proizvodnja, zaštita i očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti područja, razvoj posjetiteljske infrastrukture u skladu s ekološkim standardima (edukacija i interpretacija), zaštita i očuvanje kulturne baštine

Mogućnost posjećivanja i kretanja posjetitelja po označenim stazama uz strogo pridržavanje pravila ponašanja u nacionalnom parku propisanih Pravilnikom o unutarnjem redu. Psi moraju biti na uzici.

Tip zone 3b) – Zona rekreacije i turističke infrastrukture

U ovu zonu ulazi područje sa prirodnim, kulturnim, odgojno obrazovnim i turističko-rekreativnim vrijednostima namijenjeno rekreaciji, posjećivanju i razgledavanju. Jezerski prostor sa slapovima i slapištima predstavlja temeljni fenomen ovog područja zbog kojeg je i uvršten na listu Svjetske prirodne baštine UNESCO-a, a u svrhu zaštite područjem se mora upravljati skladu sa zaključcima studije kojom se određuje prihvatni kapacitet prirodnog bogatstva Parka te u skladu s time mora se izraditi nova koncepcija posjećivanja usklađena s prihvatnim kapacitetom te novonastalim prometnim uvjetima (ulazi Prijeboj, Gornji Babin Potok, Rakovica i Saborsko), te u suradnji s lokalnom zajednicom.

Razvoj i unapređenje posjetiteljske infrastrukture (poučne staze, posjetiteljski centri, itd.) u skladu s ekološkim standardima. Dopušteno je provoditi znanstvena istraživanja, praćenje stanja (monitoring), nadzor, razvoj posjetiteljske infrastrukture (poučne staze, posjetiteljski centri) u skladu s ekološkim standardima, edukacija interpretacija, dopušteno organizirano i individualno posjećivanje i rekreacija u granicama određenih kapacitetom nosivosti, zaštita i očuvanje kulturne baštine.

Nije dopušten razvoj masovne posjetiteljske infrastrukture.

Stalna mogućnost posjećivanja i rekreacije u granicama određenim prihvatnim kapacitetom područja uz strogo pridržavanje pravila ponašanja u nacionalnom parku propisanih Pravilnikom o unutarnjem redu. Psi moraju biti na uzici.

6.2.2. Iskaz površina za posebno vrijedna i osjetljiva područja i prostorne cjeline

Tablica 13. Iskaz površina za posebno vrijedna i osjetljiva područja i prostorne cjeline

Red.broj	Nacionalni park Plitvička jezera	Oznaka	Ukupno (ha)-m	% od površine Parka	stan /ha, ha/stan*
	ukupno		29.685,15 ha	100	21,6*
2.0.	ZAŠTIĆENE CJELINE				
2.1.	- zaštićena prirodna baština				
	- nacionalni park	NP	29.685,15 ha	100	21,6*
	- ostali zaštićeni dijelovi prirode:				
	posebni i rezervat šumske vegetacije	Š	75ha	0,25	0,05*
	Čorkova uvala				
	spomenik prirode Špilja Golubnjača	SP	160m		
	spomenik prirode Špilja Šupljara	SP	68m		
	spomenik prirode Crna pećina (Vile jezerkinje)	SP	105m		
2.2.	- krajobraz				
	kulturni krajobraz – etno zona NP Plitvička jezera	K	10.485.53 ha	35,32	7,63*
	kulturni krajobraz – kanjon rijeke Korane	KK	204,80 ha	0,68	0,14*
	kulturni krajobraz uz rijeku Maticu	KK	650,04 ha	2,10	0,47*
	lokalitet Velika poljana i Mukinje	L	140,52 ha	0,47	0,1*
	ukupno		29685,15	100	21,6*

6.2.3. Zaštićeni pojedini dijelovi prirode

Zaštićeni pojedini dijelovi prirode unutar Parka prikazani su na kartografskom prilogu 4. „Uvjeti korištenja i zaštite prostora“ u mjerilu 1:25 000.

Posebni rezervat šumske vegetacije - Čorkova uvala

Šumski predjel „Čorkova uvala“ proglašen je posebnim rezervatom šumske vegetacije 1965. godine (Rješenje o proglašenju, Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti Ministarstva kulture). Površina rezervata prema rješenju o proglašenju iznosi oko 75 ha, a površina izračunata digitalizacijom granica u GIS-u (DZZP) iznosi 73,29 ha.

Čorkova uvala jedan je od rijetkih ostataka nekadašnjih prašuma Dinarske bukovo-jelove šume (*As. Omphalodo-Fagetum* (Tregubov 1957) Marinček et al. 1993) na području današnjih Dinarida. Područje rezervata prekriveno je bukvom (47%), jelom (40%) i smrekom (13%). Visine stabala jele i smreke dosežu i do 47 metara dok je visina bukva oko 35 m. Zbog prirodnosti stanja ovog ekosustava, područje rezervata vrlo je bogato životinjskim, biljnim i gljivljim vrstama ovisnim o starim prirodnim šumama.

Geološki gledano to je područje vapnenaca s ulošcima dolomita gornjeg lijasa i donje krede.

Na područje posebnog rezervata šumske vegetacije – Čorkova uvala odnose se odredbe važećeg Zakona o zaštiti prirode.

Geomorfološki spomenik prirode - Špilja Golubnjača

Špilja Golubnjača proglašena je geomorfološkim spomenikom prirode 1964. godine (Rješenje o proglašenju, Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti Ministarstva kulture). Nalazi se iznad desne obale Korane u dobro uslojenim i masivnim rudistnim vapnencima iz senona (K23). Dužine je 160 m, ima dva ulaza i sastavljena je od nekoliko kanala kroz koje su uklesane stepenice i postavljen betonski most. Na područje geomorfološkog spomenika prirode – Špilja Golubnjača odnose se odredbe važećeg Zakona o zaštiti prirode.

Geomorfološki spomenik prirode - Špilja Šupljara

Špilja Šupljara proglašena je geomorfološkim spomenikom prirode 1964. godine (Rješenje o proglašenju, Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti Ministarstva kulture). Nalazi se s istočne strane jezera Kaluđerovac u senonskim rudistnim vapnencima (K23). Ima dva ulaza, tri dvorane i prostrani hodnik, a ukupna joj dužina iznosi 68m. Na područje geomorfološkog spomenika prirode - Špilja Šupljara odnose se odredbe važećeg Zakona o zaštiti prirode.

Geomorfološki spomenik prirode - Crna pećina (Vile jezerkinje)

Kao i prethodne dvije špilje, Crna pećina proglašena je geomorfološkim spomenikom prirode 1964. godine (Rješenje o proglašenju, Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti Ministarstva kulture) i nastala je u senonskim (K23) vapnencima. Smještena je u kanjonu rijeke Korane, iznad trećeg slapa. U njoj se nalaze dvije dvorane (donja i gornja) spojene stepenicama, a ukupna dužina iznosi 105 m. Širina otvora iznosi 15 m, visina 7 m, a ulaz je djelomično ispunjen vodom. Špilja je bila otvorena za posjećivanje i elektrificirana do 1991. godine, no danas je ulaz zatvoren.

Naziv *Crna pećina* dobila je zbog nakupina guana (šišmišji izmet) što govori o tome da je nekad bila značajno stanište za šišmiše. 2006. godine u njoj je zabilježeno nekoliko velikih potkovnjaka, *Rhinolophus ferrumequinum* (Pavlinić, usmeno), strogo zaštićene vrste šišmiša (kategorija ugroženosti NT). S obzirom da je veliki potkovnjak rijetka vrsta u Parku, Crnu pećinu je za eventualno buduće posjećivanje potrebno potpuno zatvoriti ili ograničiti na ona razdoblja u godini kada šišmiši u njoj ne borave.

Na područje geomorfološkog spomenika prirode Crna pećina odnose se odredbe važećeg Zakona o zaštiti prirode.

Ekološka mreža Republike Hrvatske

Ekološka mreža je sustav najvrjednijih područja za ugrožene vrste, staništa, ekološke sustave i krajobraze, koja su dostatno bliska i međusobno povezana koridorima, čime je omogućena međusobna komunikacija i razmjena vrsta. Ekološka mreža Republike Hrvatske proglašena je 19. listopada 2007. Uredbom Vlade Republike Hrvatske (NN 109/07) te je njena uspostava dio obveza Republike Hrvatske u sklopu procesa pristupanja Europskoj Uniji.

Za razliku od programa Natura 2000 koji se zasniva samo na zakonodavstvu Europske unije, Ekološka mreža RH obuhvaća vrste i staništa navedene u Direktivama EU, ali i područja značajna za zaštitu vrsta i staništa ugroženih i rijetkih na nacionalnom nivou. Područja Ekološke mreže RH (kompatibilno EU ekološkoj mreži Natura 2000) podijeljena su na

Važna područja za divlje svojte i stanišne tipove te Međunarodno važna područja za ptice

Važeći Zakon o zaštiti prirode Republike Hrvatske definira ekološku mrežu kao: *Sustav međusobno povezanih ili prostorno bliskih ekološki značajnih područja, koja uravnoteženom biogeografskom raspoređenošću značajno pridonose očuvanju prirodne ravnoteže i biološke raznolikosti.*

Prema članku 58. važećeg Zakona o zaštiti prirode ekološki značajna područja su:

- Područja koja su biološki iznimno raznovrsna ili dobro očuvana, a koja su međunarodno značajna po mjerilima međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka
- Područja koja bitno doprinose očuvanju biološke i krajobrazne raznolikosti u Republici Hrvatskoj
- Područja stanišnih tipova koji su ugroženi na svjetskoj, europskoj ili državnoj razini, (obuhvaćaju stanišne tipove navedene u Dodatku I. Direktive o staništima te stanišne tipove propisane Pravilnikom o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova koji se donosi temeljem Zakona o zaštiti prirode)
- Staništa divljih svojti koje su ugrožene na svjetskoj, europskoj ili državnoj razini (obuhvaća one navedene u Dodatku I. Direktive o pticama i Dodatku II. Direktive o staništima te one navedene u Crvenom popisu ugroženih divljih svojti Republike Hrvatske koji se vodi u Državnom zavodu za zaštitu prirode)
- Staništa endemičnih svojti za Republiku Hrvatsku
- Područja koja bitno pridonose genskoj povezanosti populacija bioloških vrsta (ekološki koridori)
- Selidbeni putovi životinja
- Očuvane šumske cjeline.

Unutar ekološke mreže njezini dijelovi povezuju se prirodnim ili umjetnim ekološkim koridorima. Ekološki koridor je ekološka sastavnica ili niz takvih sastavnica koje omogućuju kretanje populacijama živih organizama od jednog lokaliteta do drugog.

Ekološka mreža Republike Hrvatske obuhvaća područja u Hrvatskoj koja su primjenom stručnih kriterija, a na temelju dostupnih podataka ne starijih od pedeset godina, utvrđena kao područja važna za očuvanje ili uspostavljanje povoljnog stanja ugroženih i rijetkih stanišnih tipova i/ili divljih svojti na europskoj i nacionalnoj razini. Stanišni tipovi i divlje svojte ugrožene u Europi propisane su navedenim EU direktivama (Direktiva o pticama i Direktiva o staništima) i Bernskom konvencijom. Nacionalno ugrožene divlje svojte su one koje utvrde kompetentni stručnjaci temeljem međunarodno prihvaćenih IUCN kriterija te postaju sastavni dio tzv. Crvenog popisa ugroženih divljih svojti koji se vodi u Državnom zavodu za zaštitu prirode. Sastavnim dijelovima ekološke mreže smatraju se i svi biospeleološki važni objekti te morske špilje koji trenutačno nisu u evidenciji Državnog zavoda za zaštitu prirode, kao izrazito važna i ugrožena ekološki značajna područja.

Za svako područje ekološke mreže utvrđuju se ciljevi očuvanja i mjere zaštite. **Ciljevi očuvanja** područja ekološke mreže utvrđuju se u odnosu na ekološke zahtjeve europski i/ili nacionalno ugroženih divljih svojti i stanišnih tipova koje su kvalifikacijske za to područje, a temeljem stručnih i znanstvenih kriterija. **Smjernice za mjere zaštite** područja ekološke mreže utvrđuju se na temelju ciljeva očuvanja. Na područjima ekološke mreže na kojima je cilj očuvanja ugroženi ili rijetki stanišni tip propisan važećim Pravilnikom o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova, primjenjuju se mjere sukladno navedenom Pravilniku. Tamo gdje je cilj očuvanja ugrožena divlja svojta za koju su propisane mjere zaštite temeljem Zakona o zaštiti prirode (npr. plan upravljanja ili akcijski plan), primjenjuju se te mjere.

Ekološka mreža RH sadrži i područja za koja se ciljevi očuvanja odnose na stanišne tipove navedene u Dodatku I. Direktive o staništima i/ili divlje svojte navedene u Dodatku I. Direktive o pticama i Dodatku II. Direktive o staništima (u bazi podataka obilježena su oznakom #). Radi se dakle o potencijalnim područjima EU ekološke mreže NATURA 2000 koju je Republika Hrvatska obvezna prirediti i podnijeti Europskoj komisiji do dana pristupa Europskoj Uniji. Do toga vremena prikupljat će se novi podaci o rasprostranjenosti NATURA divljih svojti i stanišnih tipova u Hrvatskoj te će područja NATURA 2000 (međunarodno ekološki značajna područja) Vlada Republike Hrvatske proglasiti Uredbom do dana pristupa Europskoj Uniji, sukladno članku 60. važećeg Zakona o zaštiti prirode.

U područja ekološke mreže uvršteni su **svi nacionalni parkovi** i parkovi prirode te velika većina posebnih rezervata, postojećih i predloženih u prostornim planovima. Područja ekološke mreže obuhvaćaju većinu prirodnih koridora poput

većih vodotoka, šumskih koridora, močvarnih područja kao postaja na selidbenom putu ptica i drugih krajobraznih elemenata koji omogućuju kretanje divljih svojti između njihovih staništa.

Ekološka mreža kao dio međunarodnog zakonodavnog okvira zaštite prirode

Na europskoj razini ekološka mreža je sastavni dio sljedećih propisa:

- Direktiva Vijeća 92/43/EEZ. o očuvanju prirodnih staništa te divljih životinjskih i biljnih vrsta (Direktiva o staništima) i Direktiva Vijeća 79/409/EEZ o očuvanju divljih ptica (Direktiva o pticama); temeljem navedenih direktiva utvrđuje se ekološka mreža Europske unije NATURA 2000
- Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija) temeljem koje se utvrđuje europska ekološka mreža - Smaragdna mreža (Emerald)
- Zakoni o zaštiti prirode pojedinih europskih zemalja propisuju Nacionalne ekološke mreže

Baza podataka Ekološke mreže Republike Hrvatske

Granice područja ekološke mreže prikazane su na Hrvatskoj osnovnoj karti mjerila 1:100.000 u digitalnom obliku kao sloj geografskog informacijskog sustava koji je dio Informacijskog sustava zaštite prirode. Veća područja prikazana su kao poligoni, a manja kao točke. Za svako od 1551 područja (1511 važnih područja za divlje svojte i staništa i 40 međunarodno važnih područja za ptice) prikazani su osnovni podaci (naziv, oznaka međunarodne važnosti, ciljevi očuvanja i mjere zaštite). Baza je dostupna na <http://www.cro-nen.hr/nem/>.

Park se u cijelosti nalazi unutar Ekološke mreže RH što je prikazano na kartografskom prikazu 2.B „Zaštita prirodne baštine – Područja unutar Ekološke mreže RH“ u mjerilu 1:25 000..

Važna područja za divlje svojte i stanišne tipove:

Cijelo područje Parka, zajedno s Vrhovinskim poljem koje se nalazi izvan granica Parka, vrednovano je kao Važno područje za divlje svojte i stanišne tipove. Unutar granica Parka definirano je još 16 manjih područja, od kojih je 9 točkastih lokaliteta (tablica).

Sukladno važećoj Uredbi o proglašenju Ekološke mreže na području Parka nalaze se sljedeća područja ekološke mreže:

Tablica 14. Važna područja za divlje svojte i stanišne tipove unutar granica NP Plitvička jezera (Uredba o proglašenju ekološke mreže, NN 124/13)

Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS)

HR5000020 Nacionalni park Plitvička jezera

CILJNE VRSTE (Dodatak II HD)	
Znanstveni naziv	Hrvatski naziv
<i>Apium repens</i>	puzavi celer
<i>Austropotamobius torrentium</i> *	potočni rak
<i>Barbastella barbastellus</i>	širokouhi mračnjak
<i>Canis lupus</i> *	vuk
<i>Chouardia litardierei</i>	livadni procjepak
<i>Coenagrion ornatum</i>	istočna vodendjevojčica
<i>Cypripedium calceolus</i>	gospina papučica
<i>Euphydryas aurinia</i>	močvarna riđa
<i>Euplagia quadripunctaria</i> *	danja medonjica
<i>Ligularia sibirica</i>	sibirska jezičnjača
<i>Lutra lutra</i>	vidra
<i>Lynx lynx</i>	ris
<i>Miniopterus schreibersii</i>	dugokrili pršnjak

<i>Morimus funereus</i>	velika četveropjega cvilidreta
<i>Myotis bechsteinii</i>	velikouhi šišmiš
<i>Myotis capaccinii</i>	dugonogi šišmiš
<i>Myotis myotis</i>	veliki šišmiš
<i>Osmoderma eremita</i> *	mirišljivi samotar
<i>Rhinolophus euryale</i>	južni potkovnjak
<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	veliki potkovnjak
<i>Ursus arctos</i> *	medvjed
CILJNA STANIŠTA (Dodatak I HD)	
Natura kod	Stanište naziv
6230*	Travnjaci tvrdače (Nardus) bogati vrstama
6410	Travnjaci beskoljenke (Molinion caeruleae)
6210*	Suhi kontinentalni travnjaci (Festuco-Brometalia) (*važni lokaliteti za kačune)
9130	Bukove šume Asperulo-Fagetum
91K0	Ilirske bukove šume (Aremonio-Fagion)
9410	Acidofilne šume smreke brdskog i planinskog pojasa (Vaccinio-Piceetea)
91R0	Dinarske borove šume na dolomitu (Genisto januensis Pinetum)
8310	Špilje i jame zatvorene za javnost
4030	Europske suhe vrištine
7230	Bazofilni cretovi
9180*	Šume velikih nagiba i klanaca Tilio-Acerion
7140	Prijelazni cretovi
5130	Sastojine Juniperus communis na kiseloj ili bazičnoj podlozi
3140	Tvrde oligo-mezotrofne vode s dnom obraslim parožinama (Characeae)
6430	Hidrofilni rubovi visokih zeleni uz rijeke i šume (Convolvulion sepilii, Filipendulion, Senecion fluviatilis)
91L0	Ilirske hrastovo-grabove šume (Erythronio-Carpinion)
91E0*	Aluvijalne šume (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion Albae)
3260	Vodni tokovi s vegetacijom Ranunculion fluitantis i Callitricho-Batrachion
32A0	Sedrene barijere krških rijeka Dinarida

Područja očuvanja značajna za ptice (POP)

HR1000020 – NP Plitvička jezera

CILJNE VRSTE		
Znanstveni naziv	Hrvatski naziv	Status – G-gnjezdarica
<i>Aegolius funereus</i>	planinski ćuk	G
<i>Alcedo atthis</i>	vodomar	G
<i>Asio flammeus</i>	sova močvarica	G
<i>Bonasa bonasia</i>	lještarka	G
<i>Bubo bubo</i>	ušara	G
<i>Circus pygargus</i>	eja livadarka	G
<i>Crex crex</i>	kosac	G
<i>Dendrocopos leucotos</i>	planinski djetlić	G
<i>Dryocopus martius</i>	crna žuna	G
<i>Falco peregrinus</i>	sivi sokol	G
<i>Ficedula albicollis</i>	bjelovrata muharica	G
<i>Ficedula parva</i>	mala muharica	G
<i>Glaucidium passerinum</i>	mali ćuk	G
<i>Lanius collurio</i>	rusi svračak	G
<i>Lanius minor</i>	sivi svračak	G
<i>Lullula arborea</i>	ševa krunica	G
<i>Pernis apivorus</i>	škanjac osaš	G
<i>Picoides tridactylus</i>	troprsti djetlić	G
<i>Picus canus</i>	siva žuna	G
<i>Strix uralensis</i>	jastrebača	G
<i>Sylvia nisoria</i>	pjegava grmuša	G
<i>Tetrao urogallus</i>	tetrijeb gluhan	G

Za zahvate koji sami ili s drugim zahvatima mogu imati značajan utjecaj na područje ekološke mreže propisuje se obaveza provedbe ocjene prihvatljivosti na ekološku mrežu, odnosno ciljevi očuvanja područja ekološke mreže.

Natura 2000 staništa

NATURA 2000 je ekološka mreža Europske Unije koja obuhvaća područja važna za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova te čini osnovu zaštite prirode u EU. Osnovni zakoni na kojima se zasniva Natura 2000 su Direktiva o zaštiti ptica i Direktiva o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore. Svaka zemlja članica EU doprinosi stvaranju mreže NATURA 2000 određivanjem Područja posebne zaštite (Special Protection Areas – SPA) za ptice i Posebnih područja zaštite (Special Areas of Conservation - SAC) za ostale divlje svojte i stanišne tipove. Osnovni kriterij odabira tih područja je očuvanje divljih svojti i stanišnih tipova navedenih u dodacima EU direktiva, a zemlje članice EU obavezne su u njima osigurati provođenje mjera upravljanja koje osiguravaju tzv. dobro stanje vrsta i stanišnih tipova, radi kojih je pojedino područje proglašeno.

Direktiva o pticama (Council Directive 79/409/EEC) donesena je još 1979. godine s ciljem dugoročnog očuvanja svih divljih ptičjih vrsta i njihovih važnih staništa na teritoriju EU. Poseban naglasak je na zaštiti migratornih vrsta koja zahtijeva koordinirano djelovanje svih europskih zemalja. Propis se odnosi na 181 ptičju svojtu (vrstu ili podvrstu) te zahtijeva očuvanje dovoljno prostranih i raznolikih staništa za njihov opstanak. Također se zabranjuju načini masovnog i neselektivnog lova te iskorištavanje, prodaja ili komercijalizacija većine ptičjih vrsta. Načinjene su određene iznimke radi sporta i lova, a dopušta se članicama učiniti iznimke u slučajevima kada ptice predstavljaju ozbiljnu opasnost za sigurnost i zdravlje ljudi ili drugih biljaka i životinja, te kad nanose velike gospodarske štete. Pojedine zemlje obvezne su utvrditi i zaštititi dovoljan broj i u dovoljnoj površini najpovoljnijih područja za zaštitu ptičjih vrsta iz Dodatka I Direktive (SPA područja) koja postaju sastavni dio NATURA 2000. U zemljama EU proglašeno je 4.169 SPA područja ukupne površine veće od 381.652 km².

Cilj **Direktive o staništima** (Council Directive 92/43/EEC), donesene 1992. godine, je doprinijeti očuvanju biološke raznolikosti članica EU kroz zaštitu staništa divlje flore i faune. Glavni način ostvarenja ovog cilja jest uspostavljanje ekološke mreže područja NATURA 2000. Ova područja (SAC područja) značajna su za očuvanje ugroženih vrsta (osim ptica) i stanišnih tipova koji su navedeni u dodacima Direktive, u tzv. "povoljnom statusu zaštite". Prilikom odabira područja,

osim znanstvenih uzimaju se u obzir i gospodarski, društveni i kulturni zahtjevi, te regionalne i lokalne značajke. Zaštita područja provodi se ocjenjivanjem utjecaja pojedinih planova i zahvata, provođenjem planova upravljanja te ugovornim i drugim aranžmanima s vlasnicima i korisnicima zemljišta kroz koje se osigurava primjena odgovarajućih zaštitnih mjera. Nove članice EU na dan pristupa moraju predati popis predloženih područja za NATURA 2000 s odgovarajućom bazom podataka o svakom pojedinom području. Za vrste navedene na Dodatku II Direktive potrebno je utvrditi važna staništa i zaštititi ih, vrste na Dodatku IV potrebno je strogo zaštititi, a vrste na Dodatku V uživaju status zaštićenih vrsta čije se populacije smiju eksploatirati uz stalan nadzor.

Osim na nacionalnoj razini, neki tipovi staništa prisutni na području NP Plitvička jezera ugroženi su i zaštićeni i na međunarodnoj razini te su navedeni na popisu staništa Natura 2000. Popis Natura 2000 staništa evidentiranih na području Parka naveden je u tablici 11.

Tablica 16. Natura 2000 staništa evidentirana na području Parka (* prioritetna staništa)

Natura 2000 kod	Natura 2000 stanište	NKS kod
6210	Semi-natural dry grasslands and scrubland facies on calcareous substrates (<i>Festuco-Brometalia</i>) (* important orchid sites) Suhi kontinentalni travnjaci (<i>Festuco-Brometalia</i>) (* važni lokaliteti za kačune)	C.3.3. (C.3.3.1.)
62A0	Eastern sub-Mediterranean dry grasslands (<i>Scorzoneretalia villosae</i>) Istočno submediteranski suhi travnjaci (<i>Scorzoneretalia villosae</i>)	C.3.5.
6510	Lowland hay meadows (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) Nizinske livade košenice (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	C.2.3.2.
7230	Alkaline fens Bazfilni cretovi	C.1.1.
8210	Calcareous rocky slopes with chasmophytic vegetation Karbonatne stijene sa hazmofitskom vegetacijom	B.1.3.
91KO	Illyrian <i>Fagus sylvatica</i> forests (<i>Aremonio-Fagion</i>) Ilirske bukove šume (<i>Aremonio-Fagion</i>)	E.4.1. (E.4.1.3.) E.4.5. (E.4.5.1.) E.4.6. (E.4.6.1.) E.5.2. (E.5.2.1.)
91LO	Illyrian oak-hornbeam forests (<i>Erythronio-carpinion</i>) Ilirske hrastovo-grabove šume (<i>Erythronio-Carpinion</i>)	E.3.1. (E.3.1.5.)
9410	Acidophilous <i>Picea</i> forests of the montane to alpine levels (<i>Vaccinio-Piceetea</i>) Acidofilne šume smreke brdskog i planinskog pojasa (<i>Vaccinio Piceetea</i>)	E.7.3. (E.7.3.5.)

7. MJERE ZA UNAPREĐENJE I ZAŠTITU PRIRODE, KRAJOBRAZNIH VRIJEDNOSTI I OKOLIŠA, KULTURNIH DOBARA I DRUGIH VRIJEDNOSTI PODRUČJA

Planom su utvrđene mjere zaštite prostora, odnosno:

- 7.1. Opće mjere zaštite
- 7.2. Mjere zaštite prirodnih vrijednosti
- 7.3. Mjere zaštite krajobraznih vrijednosti i kulturno povijesne baštine
- 7.4. Mjere zaštite vrijednosti okoliša.

7.1. Opće mjere zaštite

Na području Parka sve aktivnosti i djelatnosti te zahvate u prostoru treba provoditi i ograničiti tako da se spriječi onečišćenje voda, tla i zraka te izvornih vrijednosti krša, očuva bioraznolikost te geomorfološki i hidrogeološki fenomeni i ostale vrijednost temeljem kojih je područje proglašeno nacionalnim parkom.

7.2. Mjere zaštite prirode

U nacionalnom parku dopuštene su gospodarske i druge djelatnosti i radnje kojima se ne ugrožavaju njegove bitne značajke i uloga. Način obavljanja gospodarskih djelatnosti i korištenje prirodnih dobara u parku prirode utvrđuje se uvjetima zaštite prirode.

Područje Parka cijelim je obuhvatom zaštićeno temeljem važećeg Zakona o zaštiti prirode kao prirodna vrijednost koja je upisana u Upisnik zaštićenih dijelova prirode, a iz čega proizlaze sljedeće smjernice zaštite za Park:

- Osigurati poticaje za tradicionalno poljodjelstvo i stočarstvo
- Regulirati turističko rekreativne aktivnosti
- Ne provoditi nikakve šumske zahvate uključujući i sanitarnu sječu
- Regulirati posjećivanje
- Osigurati poticaje za očuvanje biološke raznolikosti (POP)
- Regulirati ribolov povlačnim ribolovnim alatima
- Očuvati vodena i močvarna staništa u što prirodnijem stanju, a prema potrebi izvršiti revitalizaciju;
- Osigurati povoljnu količinu vode u vodenim i močvarnim staništima koja je nužna za opstanak staništa i njihovih značajnih bioloških vrsta
- Očuvati povoljna fizikalno-kemijska svojstva vode ili ih poboljšati, ukoliko su nepovoljna za opstanak staništa i njihovih značajnih bioloških vrsta
- Održavati povoljni režim voda za očuvanje močvarnih staništa
- Očuvati biološke vrste značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme.

Državni zavod za zaštitu prirode je dokumentom Stručna podloga zaštite prirode za Prostorni plan područja posebnih obilježja – Nacionalni park Plitvička jezera dao konceptualne postavke zaštite prirode iz čega proizlaze sljedeće mjere zaštite prirodnih vrijednosti područja Parka:

- Na području Parka je zabranjeno gospodarenje šumama, lov te unošenje stranih (alohtonih) vrsta i genetski modificiranih organizama
- Zabranjeno je planiranje gospodarskog iskorištavanja prirodnih dobara, korištenja prostora za zbrinjavanje otpada, melioracijske zahvate te izgradnju novih cesta
- U podzoni 1a nije dozvoljeno označavanje postojećih putova, postavljanje edukacijskih tabela te osiguravanje vidikovaca uz postojeće putove
- Odvodnja sanitarnih/otpadnih voda svih građevina na području Parka mora biti riješena u skladu s najvišim ekološkim standardima, odnosno na načine koji nemaju utjecaj na hidrološki sustav Plitvičkih jezera
- U hidrogeološki najosjetljivijoj zoni – nije dozvoljena nova gradnja i širenje građevinskih područja

- Širenje građevinskih područja naselja Rudanovac i Vrelo Koreničko na područje Ilirsko submediteranskih livada riječnih dolina nije dozvoljeno, zbog visoke biološke vrijednosti staništa i prisutnosti ugroženih biljnih vrsta
- Zabranjen je tranzitni promet na državnim cestama D1, D52 i D42, zbog hidrogeološki i biološki osjetljivih područja Parka i opterećenosti prostora, uznemiravanja divlje faune te rizika od zagađenja izvorišnog područja Plitvičkih jezera
- Posjećivanje zapadne obale jezera Kozjak je zabranjeno radi zaštite vidre, omogućavanja nesmetanog pristupa ostalih životinja jezeru, te radi zaštite ugroženog staništa i ugroženih i zaštićenih biljnih vrsta
- Uređivanje speleoloških objekata za posjećivanje nije dozvoljeno u cilju očuvanja fizikalnih, geomorfoloških, hidroloških i bioloških karakteristike speleoloških objekata na području Parka osim za špilju Šupljaru
- Nastavak tradicionalnog gospodarenja travnjačkim površinama mora biti nastavljen radi očuvanja njihove velike biološke raznolikosti i sprječavanja sukcesije (prvenstveno Homoljačko polje, Brezovac, cretovi na Matici, Vreljske bare tj. područja Ekološke mreže RH) te je na tim područjima zabranjena prenamjena zemljišta
- Kompleksi mješovitih šuma bukve i jele moraju biti cjelovito očuvani radi zaštite ugroženih vrsta ptica, velikih grabežljivaca i ostale šumske faune
- Jugozapadne obronke Medveđaka i okolice jezera Kozjak je radi zaštite ugroženih vrsta gljiva potrebno prepustiti sukcesiji.

Mjere i zaštite vodenih ekosustava

Ovim Planom za zaštitu vodenih ekosustava propisane su slijedeće mjere sa ciljem očuvanja pozitivnog trenda razvoja sedrotvornih riječnih zajednica i sedrotvornih uvjeta na sedrenim barijerama te osiguranje opstanka svih biljnih i životinjskih zajednica vodenih ekosustava (izvora, stajačica i tekućica) u svrhu očuvanja biološke raznolikosti i ekološke ravnoteže:

- Sanirati antropogene utjecaje koji doprinose povećanju eutrofikacije akvatorija
- Izraditi studiju utjecaja sustava za razgledavanje na stanje vodenih sustava uz redovitu reviziju iste
- Uspostaviti kontinuirano praćenje stanja (monitoring) parametara odgovornih za eutrofikacijske procese i dinamiku izlučivanja kalcita i osedranje u sedrotvornim staništima
- Očuvati vodena staništa u što prirodnijem stanju, a prema potrebi izvršiti revitalizaciju (npr. čišćenje vaskularne flore na barijerama, pritocima, cretovima i sl. prema akcijskom planu)
- Očuvati vrste značajne za stanišni tip; ne unositi i strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme
- Očuvati raznolikost staništa na vodotocima (neutvrđene obale, brzaci, slapovi i dr.) i povoljnu dinamiku voda nužnu za opstanak staništa i njihovih značajnih vrsta (povremeno prirodno poplavljivanje rukavaca, riješiti problem crpljenja vode iz jezera Kozjak, te gradnju i održavanje sustava za razgledavanje i sl.)
- Uspostaviti kontinuirano praćenje stanja (monitoring) hidrološkog režima uz proširenje mreže limnigrafa te čuvanje slivnog područja Plitvičkih jezera
- Očuvati povoljna fizikalno-kemijska svojstva vode i mineralnih (hranjivih) tvari u vodi (u količinama karakterističnim za oligotrofne vode)
- Uklanjanje stranih invazivnih vrsta radi očuvanja bioraznolikosti vodenih ekosustava po preporuci znanosti.

Mjere zaštite šuma

Prema važećem Zakonu o zaštiti prirode u nacionalnom parku je zabranjena uporaba prirodnih dobara, te se za šume u zaštićenom području donose programi zaštite šumskih ekosustava koji sadrže mjere njihove zaštite, očuvanja i unaprjeđenja na temelju praćenja stanja. Programi zaštite šumskih ekosustava su sastavni dio plana upravljanja javnih ustanova koje upravljaju zaštićenim područjima.

Ovim Planom za zaštitu šuma propisane su slijedeće mjere:

- Utvrditi i pratiti stanje dinamike šumskih ekosustava na osnovu kojih će bit donesene detaljne mjere upravljanja na način da se provode kontinuirana istraživanja i praćenje (monitoring) šumskih ekosustava kako bi se osigurala potrajnost šuma, biološka i ekološka ravnoteža, te utvrdila raznolikost i dinamika razvoja u sadašnjim ekološkim uvjetima. Praćenje je potrebno detaljno provoditi kroz praćenje stanja sastojina, praćenje stanja stabala i intenzivno praćenje cjelokupnih ekosustava
- Zaštita šumskih ekosustava i osiguravanje i praćenje stanja prirodnosti šumskog tla podrazumijeva i zaštitu sedre i sedrotvoraca kroz praćenje stanja i osiguravanje kakvoće, količine i dostupnosti vode
- Zaštita šuma i šumskog zemljišta provođenjem nacionalnih i međunarodnih propisa iz područja zaštite prirode koji se između ostalog odnose i na biljne i životinjske i mikroorganizme. Upravljanje šumama se definira u skladu sa

važećim Zakonom o zaštiti prirode, Zakonom o šumama, Nacionalnom strategijom i akcijskim planom očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti te programima zaštite šumskih ekosustava

- Za uvijete izostanka prirodne obnove ili intenzivnog odumiranja stabala na većim površinama zaštita šuma i šumskog zemljišta obuhvaća uspostavu prirodne zaštitosti tla šumskim drvećem potrebne mjere zaštite će se propisati akcijskim planovima zaštite šuma
- Protupožarna zaštita se provodi prema planu protupožarne zaštite i sukladno smjernicama razvoja
- Zaštita stabala od štetnika u slučaju masovne pojave se provodi na temelju mjera propisanih od nadležnih tijela
- U slučajevima pojave šteta u šumskim ekosustavima, a koje mogu utjecati na smanjenje općekorisnih funkcija šuma, potrebno je sanirati posljedice djelovanje nepovoljnih čimbenika, te poduzeti mjere za sprečavanje nastanka takvih šteta u budućnosti
- Uz kolne prometnice i pješačke komunikacije potrebno je provoditi šumsko uzgojne radove prema potrebama sigurnosti korisnika
- Definirati programe obilaska i posjećivanja šumskih ekosustava pojedinih zona zaštite za ciljne skupine posjetitelja uz ograničeno posjećivanje za posebno zaštićena područja
- Na razini Parka voditi šumarsku kroniku sa podacima o prirodnim pojavama, vrsti i opsegu šteta u šumama, stanju i promjenama u flori i fauni, znanstvenim istraživanjima i praćenjima te drugim važnijim pojavama;
- Potrebno je riješiti pitanje eksproporcijacije i naknada za ograničeno korištenje šuma privatnih vlasnika te izraditi smjernice za privatne šume u području korištenja i prijelaznim područjima na način da su dozvoljeni uzgojno sanitarni zahvati s ciljem unapređenja zdravstvenog stanja i stabilnosti šumskih ekosustava
- Praćenje stanja biološke i krajobrazne raznolikosti
- Otvoriti edukativne centre koji između ostalih tema relevantnih za područje Parka obrađuju i šumarstvo
- Proširiti postojeći sustav posjećivanja na šumski ekosustav
- Izgradnja šumskih komunikacija i uređivanje i čišćenje šumskog zemljišta radi sprečavanja šumskih požara, na temelju programa zaštite šumskih ekosustava.

Mjere zaštite travnjačke vegetacije

Većina travnjačkih staništa na području Parka nastala je krčenjem šuma i ekstenzivnim sezonskim stočarstvom koje se tamo stoljećima odvijalo. Novo stanište uvjetovalo je naseljavanje novih vrsta biljaka, životinja i gljiva. Upravo su zbog toga travnjaci danas izuzetno važni za očuvanje ukupne biološke i krajobrazne raznolikosti u Parku. Uslijed napuštanja ekstenzivnog stočarstva u drugoj polovici 20. stoljeća, travnjaci u Parku su prepušteni prirodnoj sukcesiji tj. zaraštavanju šumskim drvenastim vrstama. Tim procesom ugrožene su sve vrste biljaka, životinja i gljiva vezane uz travnjačka staništa. Pojedine travnjačke površine unutar Parka u prošlosti su planski pošumljene.

Unutar Parka bogatstvom vrsta travnjačkih staništa ističu se, za regiju Like tipična, prostrana krška polja **Homoljačko polje i Brezovac**.

Ovim Planom za zaštitu travnjaka propisane su slijedeće smjernice zaštite sa ciljem očuvanja travnjačkih površina kao područja velike biološke i krajobrazne raznolikosti:

- Provoditi redovitu košnju i ispašu prema akcijskom planu
- Uklanjati drvenastu vegetaciju prema akcijskom planu
- Održavati određene travnjake kontroliranim paljenjem temeljem znanstvenih preporuka;
- Za cretne površine povećati (u suradnji sa znanstvenicima) površine koje se sada kose i uklanjati drvenaste vegetacije
- Karleušine plase prepustiti sukcesiji
- Uklanjanje i sprečavanje širenja ambrozije (*Ambrosia artemisifolia* L.) sukladno Naredbi o poduzimanju mjera obveznog uklanjanja ambrozije
- Uspostaviti trajno praćenje stanja travnjačkih ekosustava.

7.3. Mjere zaštite krajobraznih vrijednosti i kulturno povijesne baštine

U planiranju i uređenju prostora te u planiranju i korištenju prirodnih dobara treba osigurati očuvanje značajnih i karakterističnih obilježja krajobraza te održavanje bioloških, geoloških i kulturnih vrijednosti koje određuju njegovo značenje i estetski doživljaj.

Krajobrazi se prema svojim značajnim i karakterističnim obilježjima razvrstavaju u krajobrazne tipove koji izražavaju raznolikost prirodne i kulturne baštine.

Važeći Zakon o zaštiti prirode pod vrijednim i karakterističnim obilježjima krajobraza smatra dijelove prirode karakteristične za određene krajobrazne tipove ili umjetne sastavnice krajobraza koje imaju prirodnu, povijesnu, kulturnu, znanstvenu ili estetsku vrijednost.

Krajobrazne tipove i osobito vrijedne krajobraze kao zaštićene prirodne vrijednosti utvrđuje Ministarstvo kulture na prijedlog Državnog zavoda za zaštitu prirode, uz sudjelovanje javnosti, nadležnog ureda državne uprave u županiji, jedinica lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave i drugih pravnih i fizičkih osoba koje imaju interes u utvrđivanju vrijednosti krajobraza.

Mjere zaštite i obnove kulturne baštine propisane su važećim Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih, drugim zakonskim propisima i ovim Planom.

Mjerama zaštite utvrđeni su osnovni prostorno-razvojni parametri očuvanja kulturne baštine i smjernice za korištenje prostora, intervencije u prostoru i zahvate na pojedinačnim povijesnim građevinama. Zaštita se provodi prema usvojenim načelima integralne zaštite prostora, tj. zaštite građevina s njihovim okolišem, ali i očuvanja autentičnosti kroz obnovu njihove izvorne strukture.

Povijesne graditeljske cjeline, kao i pojedinačne građevine spomeničkih obilježja sa svojim pripadajućim fizičkim i vizualnim okolišem, kontaktnim prostorom, odnosno zonom ekspozicije, moraju biti na stručno prihvatljiv i vrstan način uključeni u budući razvitak prostora Parka.

Pojedine građevine spomeničkih obilježja, kao i sva područja (zone) zaštite kulturne baštine, potanko su opisani u Konzervatorskoj studiji sa sustavom mjera zaštite nepokretnih kulturnih dobara, Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Zagrebu iz travnja 2008. koja je dana kao prilog Planu u pisanom obliku, a područja zaštite, unutar kojih granica se provode odredbe iz ovog plana.

Planom se uspostavljaju zone zaštite povijesnih cjelina naselja unutar Parka.

Zaštita kulturnih dobara – pravni status

Kulturna dobra pravno su zaštićena rješenjima koje donose Uprava za zaštitu kulturne baštine i nadležni Konzervatorski odjel Ministarstva kulture te se sukladno vrsti rješenja upisuju na Listu zaštićenih kulturnih dobara RH ili Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara RH.

Zaštićena kulturna dobra

Na Listu zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara RH upisano je nekoliko građevina i sklopova koje su navedene u Popisu kulturnih dobara s oznakom R.

Na području je zatečen znatan broj zaštićenih (R) i preventivno zaštićenih lokaliteta (P), čiji je status zaštite podložan reviziji koju provodi konzervatorska služba u skladu sa Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

Prilikom reambulacije terena evidentiran je određen broj lokaliteta/građevina za koja se predviđa donošenje akta o zaštiti kulturnog dobra, tj. upis na Listu zaštićenih kulturnih dobara RH(PR).

Preventivno zaštićena kulturna dobra

Zbog nedovoljne istraženosti kulturne baštine za velik broj lokaliteta je predviđeno donošenje Rješenja o preventivnoj zaštiti, sve dok se ne utvrdi konačan status kulturnog dobra. Svi ti lokaliteti označeni su u tabeli Popisa nepokretnih kulturnih dobara i kulturne baštine po vrstama u rubrici pravni status zaštite oznakom PP.

Za zaštićena kulturna dobra i ona predviđena za zaštitu obavezno je zatražiti od strane nadležnog konzervatorskog odjela izdavanje stručnih mišljenja, posebnih uvjeta i suglasnosti u tijeku izdavanja uvjeta građenja i građevinske dozvole.

Kulturna dobra od lokalnog značenja

Lokalna uprava može sukladno važećem Zakonu o zaštiti kulturnih dobara proglasiti kulturna dobra od lokalnog značaja. Za zahvate na kulturnim dobrima od lokalnog značaja nije obavezno zatražiti posebne uvjete i suglasnosti od strane nadležnog konzervatorskog odjela, ali se preporučuje ishoditi stručna mišljenja.

Zaštita kulturnih dobara prostornim planom

Ostali lokaliteti koji su navedeni u popisu imaju status kulturne baštine i štite se u skladu s odredbama prostornog plana. Kulturna dobra zaštićena su odredbama Prostornog plana zajedno sa svojim parcelama i zonama zaštite. Za izgradnju na kontaktnim parcelama određuje se kontrola zahvata putem izdavanja stručnih mišljenja nadležne konzervatorske službe. Kod izrazito eksponiranih lokaliteta određuje se zabrana izgradnje na širem prostoru kulturnog dobra.

Mjere zaštite krajobraznih vrijednosti prirodnih prostora propisane ovim Planom podrazumijevaju ponajprije sljedeće:

- Očuvanje i zaštitu prirodnoga i kultiviranoga krajobraza, kao temeljne vrijednosti prostora
- Zadržavanje fizičke i prirodne strukture kultiviranog prostora stvorenog poljodjelskom djelatnošću – održavanje krajobrazne vrijednosti travnjačkih površina redovitim čišćenjem i sprečavanjem sukcesije šume što je u posljednje vrijeme nakon napuštanja poljodjelskih aktivnosti pokazalo kao opasnost
- Očuvanje povijesne slike i obrisa naselja (naslijeđenih vrijednosti slikovitih pogleda -vizura).

Krajobrazne vrijednosti prirodnih i kultiviranih prostora moraju biti na stručno prihvatljiv i vrstan način uključene u budući razvitak prostora Parka.

Mjere zaštite kulturnog krajobraza usko su vezane uz mjere zaštite tradicijskih seoskih naselja.

Evidentirane zone i lokaliteti kulturnog krajobraza na području Parka su navedeni u tablici 12.

Opće postavke mjera zaštite:

- Potrebno je sačuvati postojeću mrežu tradicijskih naselja, prometnih komunikacija, šumskih i poljodjelskih površina, prirodnih vodotoka i ostalih tradicionalnih i povijesnih vrijednosti u prostoru. U svakom naselju potrebno je predvidjeti
- Očuvanje izvornih obilježja lokacije naselja
- Očuvanje vizure i slike naselja
- Očuvanje kultiviranih površina (poljodjelskih i pašnjaka) kao ravnopravnog čimbenika u formiranju krajobraznih značajki.

Mjere zaštite vrijednosti kulturno-povijesne baštine propisane ovim Planom podrazumijevaju ponajprije sljedeće:

- Očuvanje povijesnih naseobinskih sklopova u njihovom još sačuvanom razmjerno izvornom okruženju, s njihovim povijesnim graditeljskim ustrojem i naslijeđenom parcelacijom
- Edukacija lokalnog stanovništva o vrijednostima
- Očuvanje i obnovu tradicijske arhitekture, ali i svih drugih povijesnih građevina spomeničkih svojstava, kao nositelja prepoznatljivosti prostora;
- Istraživanje svih arheoloških lokaliteta na području parka
- Popisivanje i valoriziranje cjelokupne graditeljske baštine
- Registracija privremeno zaštićenih lokaliteta
- Zadržavanje i očuvanje prepoznatljivih toponima, naziva sela, zaselaka, od kojih neki imaju simbolično ali i povijesno značenje
- Zadržavanje povijesnih trasa putova (starih cesta, pješačkih staza i sl.)
- Očuvanje povijesne slike i obrisa naselja, naslijeđenih vrijednosti kulturnog krajobraza i slikovitih pogleda (vizura), kultiviranog krajobraza
- Očuvanje i njegovanje izvornih i tradicijskih sadržaja, poljodjelskih kultura i tradicijskoga načina obrade zemlje
- Sve elemente kulturnog nasljeđa sa prostora Parka treba na odgovarajući način urediti i prezentirati te ugraditi u program turističke ponude Parka kao npr. osnovati etno selo ili muzej na otvorenom u svrhu prezentacije
- Podržavanje izrade tipičnih suvenira koji se temelje na kulturnoj baštini parka
- Akcijski plan obnove i rekonstrukcije građevina i lokaliteta.

Mjere zaštite seoskih naselja

U cilju očuvanja graditeljske baštine, tradicijskih sela i prepoznatljivih krajobraznih vizura određene su zaštitne zone temeljene na kriteriju stupnja očuvanosti graditeljskog sklopa, ambijentalnih značajki i morfologije naselja, te prema vizualnoj izloženosti. Zone obuhvaćaju povijesni prostor seoskog naselja ili pojedinačne, izdvojene skupine gdje je sačuvana tradicijska naseobinska matrica, mreža cesta i seoskih putova, organizacija okućnica te stambene i gospodarske tradicijske zgrade.

Evidentirane zone i lokaliteti seoskih naselja na području Parka su navedeni u tablici 13.

Kontaktne zone zaštite obuhvaćaju prostore koji okružuju naselje i omogućuju zaštitu i očuvanje vizura i karakterističnog obrisa naselja.

U svrhu što djelotvornije zaštite, obnove i oživljavanja vrijednih seoskih naselja ili dijelova naselja potrebno je, osim provedbenih mjera za uređenje naselja, provoditi sljedeće mjere zaštite:

- Pri uređivanju naselja i okolnog krajobraza potrebno je sačuvati vrijedne vizure na seoske naseobinske skupine i sačuvati tradicijski smještaj naselja
- Sačuvati tradicijsku organizaciju seoskog prostora i karakteristična tipološka obilježja seoskih naselja kao što su naselja u kraškim poljima, naselja vezana uz vodotoke, naseobinske skupine nastale na krčevinama, te uz pojedine naseobinske skupine zadržati postojeće vrtove i voćnjake u cilju očuvanja tradicijske organizacije krajobraza
- Obnova i revitalizacija zajedničkih seoskih prostora kao što su okupljališta, javne zgrade od povijesnog i ambijentalnog značaja kao što su stare škole, mlinovi, pilane, bučice, zadružni domovi, pojila, šterne
- Prilikom adaptacije i dogradnje povijesnih zgrada ili izgradnje nove zidane kuće uz staru potrebno je poštivati izvorna tradicijska obilježja, a novi dio skladno vezati sa starim te uskladiti s mjerilom starih zgrada i naseobinskih značajki
- Očuvati grupe drveća, tradicionalne živice i suhozide uz putove; na okućnicama potrebno je očuvati i obnavljati autohtonu vegetaciju kao što su npr. različite vrste voćaka, lipa, glog i sl., a ograde uz parcele potrebno je izvoditi u tradicionalnom materijalu, drvetu (letvice, kolje, oblice, pleter i sl.) ili upotrebom autohtone živice.

Mjere zaštite povijesnih zgrada i sklopova

Sve povijesne zgrade i graditeljske sklopove treba sačuvati i obnoviti u skladu s pravilima konzervatorske struke i na temelju uvjeta naležne službe zaštite. Važno je da se zgrade sagledavaju i obnavljaju zajedno s okolišem te da se ne dozvoli izgradnja neprimjerenih novogradnji koje bi narušile njihov ambijent.

Evidentirane zone i lokaliteti povijesnih zgrada i sklopova na području Parka su navedeni u tablicama 14., 15., 16. 17. i 18.

Na pojedinim građevinama treba planirati hitne mjere za sanaciju zgrada. Za pojedine povijesne zgrade propisuje se, u svrhu zaštite, sanacije i revitalizacije zgrada za koje trenutno ne postoji potreba vraćanja u izvornu funkciju, prenamjena prostora.

Mjere zaštite memorijalne baštine

Na području Parka postoji određen broj spomen obilježja NOB-a koji imaju status kulturnog dobra i brojčano prevladavaju u odnosu na memorijalna obilježja iz drugih vremenskih razdoblja. Zakonom propisana revalorizacija predviđa i njihovo daljnje očuvanje i spomenički status.

Evidentirane zone i lokaliteti memorijalne baštine na području Parka su navedeni u tablicama 19. i 20.

Kao mjera zaštite propisuje se obilježavanje i prezentacija povijesno značajnih mjesta i događaja, očuvanje autentičnosti, ambijenta i prostornih značajki pojedinih građevina kao npr. starih groblja sa nadgrobim spomenicima (kameni križevi, natpisne ploče) i ostalih građevina i elemenata koji oblikuju prostor.

Mjere zaštite etnološke baštine temelje se na mjerama zaštite tradicijskih seoskih naselja i na principima obnove zaštićenih kulturnih dobara.

Evidentirane zone i lokaliteti etnološke baštine na području Parka jezera navedeni su u tablicama 22. i 23.

Mjere koje se propisuju su sljedeće:

- Očuvanje izvorne namjene etnološke građevine ili prenamjena u skladu s njenim prostornim i arhitektonskim obilježjima
- Očuvanje izvornog stanja građevina (oblikovanje, materijali, detalji)
- Očuvanje tradicijskog ambijenta i okoliša etnološke građevine.

Posebnu pozornost obratiti na zaštitu i obnovu tradicijskih pojava, šterni i lokvi koji su vrlo važan tradicijski element kraških područja.

Mjere zaštite arheoloških lokaliteta

Zona i lokaliteti zaštićeni kroz prostorni plan podliježu režimu koji zahtjeva da u postupku ishođenja lokacijske dozvole treba obaviti arheološka istraživanja predmetne zone pod uvjetima koje izdaje nadležni Konzervatorski odjel Uprave za zaštitu kulturne baštine.

Evidentirane arheološke zone i lokaliteti na području Parka navedeni su u tablicama 24. i 25.

S obzirom na neistraženost tematskog područja potrebno je u budućnosti provesti istraživanja koja prethode arheološkim, te sama arheološka istraživanja.

Sva istraživanja je potrebno provesti prije ishođenja prethodnog odobrenja, u tijeku ishođenja lokacijske dozvole i prije početka građevinskih radova, a u slučajevima pronalaska arheoloških lokaliteta unutar građevinske trase ili zone potrebno je lokalitet ponovno zatrti kako ne bi došlo do oštećenja te preoblikovati projekt na način da ne oštećuje lokalitet.

Prioritetne lokacije za provođenje istraživanja su one na područjima namijenjenim za razvoj infrastrukturnih sustava te eventualno ona ugrožena širenjem građevinskih područja.

Na arheološkim lokalitetima se ne dozvoljava nova izgradnja, a za sve zahvate, iskope, provođenje infrastrukture potrebno je osigurati arheološki nadzor.

Za arheološke lokalitete koji su evidentirani na temelju povremenih nalaza ili su pretpostavljeni mogući nalazi, a postoje orijentaciono utvrđene granice zaštite, ne propisuju se direktne mjere zaštite. Prije izvođenja zemljanih radova na tim područjima koji prethode građevinskim, potrebno je provesti arheološka istraživanja te upozoriti naručitelje radova na moguće nalaze zbog čega je potreban pojačani oprez.

U slučaju da se kod izvođenja radova pojave nalazi, izvoditelj je dužan odmah privremeno obustaviti radove i obavijestiti nadležni Konzervatorski odjel Ministarstva kulture.

Na područjima na kojima se Planom predviđa izgradnja zrada za koje je Zakonom predviđena obveza izrade procjene utjecaja na okoliš i na prirodu, a prostor nije izgrađen ili priveden namjeni temeljem dosadašnjih prostornih planova i nalazi se u blizini pretpostavljenih građevinskih područja, nositelj zahvata se obvezuje da tijekom izrade istražnih radova koji prethode procjeni utjecaja na okoliš i na prirodu osigura arheološko istraživanje rezultat kojeg mora biti detaljno pozicioniranje arheoloških nalaza u prostoru i njihova valorizacija. Investitor je dužan osigurati arheološka istraživanja ili sondiranja prema uputama nadležnog Konzervatorskog odjela Ministarstva kulture, pri čemu u slučaju vrlo važnog arheološkog nalaza može doći do izmjene projekta ili njegove prilagodbe radi prezentacije nalaza.

Ukoliko se prilikom izvođenja zemljanih radova (poljodjelskih i sl.) nađe na arheološke nalaze ili predmete potrebno je o tome obavijestiti Upravu za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Gospiću i nadležni muzej.

Antenski sustavi mobilne telefonije, te ostali telekomunikacijski odašiljači ne smiju se postavljati na pozicijama evidentiranih arheoloških terena (prapovijesne gradine), a za njihovo postavljanje na ostalim dominantnim položajima vrhova brjegovaa potrebno je ishoditi suglasnost nadležnog Konzervatorskog odjela Ministarstva kulture, kako bi se izbjegla gradnja na dosad nepoznatim arheološkim lokalitetima.

Mogućnosti konzervacije i prezentacije lokaliteta in situ potrebno je predvidjeti u sklopu uključivanja u turističku ponudu Parka

Mjere zaštite parkovne arhitekture

Važeći Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara štiti evidentirane lokalitete parkovne arhitekture kao nepokretna kulturna dobra.

Temeljni kriteriji za zaštitu i utvrđivanje vrijednosti pojedinih građevina parkovne arhitekture su: očuvanost građevine, povijesno stilsko prepoznatljivost, cjelovitost i izvornost povijesnog prostora vrta, perivoja, drvoreda ili kojeg drugog oblika parkovnog oblikovanja.

Evidentirane zone i lokaliteti parkovne arhitekture na području Parka su navedeni u tablici 26.

Na spomeniku parkovne arhitekture i prostoru u njegovoj neposrednoj blizini koji čini sastavni dio zaštićenog područja nisu dopušteni zahvati ni radnje kojima bi se mogle promijeniti ili narušiti vrijednosti zbog kojih je zaštićen.

Također je potrebno uspostaviti prvobitnu parkovnu kompoziciju tamo gdje je ona narušena.

Sastavni dio odredbi za provođenje je popis kulturnih dobara i drugih vrednijih kulturno-povijesnih elemenata, u kojemu je utvrđen odgovarajući status, a koji je prikazan u tablicama kako slijede:

LEGENDA	
STATUS ZAŠTITE	
R	Kulturno dobro upisano u Registar kulturnih dobara u RH – Listu zaštićenih kulturnih dobara
P	Kulturno dobro upisano u registar nepokretnih kulturnih dobara RH – Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara
E	Evidentirano kulturno dobro/kulturna baština
PR	Prijedlog za upis kulturnog dobra u Registar nepokretnih kulturnih dobara
PP	Prijedlog za zaštitu kulturnog dobra rješenjem o preventivnoj zaštiti
ZPP	Kulturna baština lokalnog (ambijentalnog) značaja, zaštita Prostornim planom
PRIJEDLOG KATEGORIJE	
1. kategorija	Nacionalni značaj
2. kategorija	Regionalni značaj
3. kategorija	Lokalni značaj
Valorizacije pojedinačnih naselja dana je prema sljedećim oznakama	
01	Naselje u velikoj mjeri sačuvalo izvorni seoski ambijent i tradicijsku arhitekturu
02	Sačuvani dijelovi naselja u izvornom ambijentu i sa tradicijskom arhitekturom
03	U naselju sačuvani manji potezi tradicijske arhitekture
04	Sačuvane pojedinačne tradicijske okućnice ili građevine tradicijske arhitekture
N	Naselje izgubilo tradicijski ambijent, prevladavaju starije i nove zidanice(naselja obnovljena nakon Domovinskog rata)
O	Povijesna naselja, odumrla, uništen i napušten graditeljski fond

KULTURNI KRAJOBRAZ

Tablica 17. Kulturni krajobraz

Red.br.	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1	KULTURNI KRAJOLIK NACIONALNOG PARKA PLITVIČKA JEZERA - zona Nacionalnog parka ubrajaju se područja tradicijskih seoskih naselja: Čuić Krčevina, Donji Babin Potok, Gornji Babin Potok, Homoljac, Jezerce, Kapela Korenička, Končarev Kraj, Plitvica Selo, Plitvički Ljeskovac, Poljanak, Prijeboj, Rastovača, Sertić Poljana, Kuselj (dio naselja Saborsko)	P	PR	1
2	KULTURNI KRAJOLIK KANJONA RIJEKE KORANE - zona tradicijskih seoskih naselja i kulturno-povijesnih obilježja koja je djelomično obuhvaćena granicama Nacionalnog parka i pripada joj područje naselja: Korana te dio područja naselja Poljanak i Rastovača. Izvan granica Parka kulturnom krajoliku kanjona rijeke Korane pripadaju područja tradicijskih naselja Smoljanac, Donji Vaganac, Drežnik.	E	PR	2
3	KULTURNI KRAJOLIK UZ RIJEKU MATICU (Korenička rijeka) od vrela do ponora - zona tradicijskih seoskih naselja i kulturno-povijesnih obilježja koja je djelomično obuhvaćena granicama Nacionalnog parka i pripada joj područje naselja: Drakulić Rijeka, Vrelo Koreničko i Rudanovac u Parku te Mihaljevac, Kompolje Koreničko, Šeganovac i Ponor Korenički (izvan granica Parka).	E	PR	2
4	LOKALITET VELIKA POLJANA I MUKINJE - zona turističko - smještajnih, upravnih i javnih sadržaja Nacionalnog parka Plitvička Jezera	E	PP	1

POVIJESNA NASELJA SEOSKIH OBILJEŽJA – PS

Tablica 18. Povijesna naselja seoskih obilježja

Red.br.	LOKALITET	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1.	Donji Babin Potok	dio seoskog naselja, najstarije tradicijske skupine u podbrežju	E	PR	01/02
2.	Drakulića Rijeka Zaseok Selo-Žuti Dol Zaseok zečeva Draga	dio seoskog naselja Selo – Žuti Dol; skupina okućnica k.br. 7, 8, 9, 14,15/16,16a (nova), k.br. b.b.; zaselak Zečeva Draga k.br. 4 (tri stara kućišta)	P	PR	02/03
3.	Gornji Babin Potok zaseok Čudin Klanac	dio seoskog naselja; skupina okućnica k.br. 2, 3, 4, 4a, 5, 7, 7/1, 8	E	PP	03/023
4.	Homoljac zaseok Krge, zaseok Đerići zaseok Lalići	dijelovi naselja zaselak Krge k.br. 26, 26a, 27 i 29 zaselak Đerići k.br. 22,22a, 23, 24 zaselak Lalići k.br.8, 9,10,11,12 (temelji),14,15	E	PR	02/033
5.	Končarev Kraj zaseok Draga	dio seoskog naselja; skupina okućnica, k.br.18,18a,19,20	P/E	PP	01/03
6.	Korana (Donja i Gornja)	seosko naselje; dvije skupine i nekoliko izdvojenih okućnica u kanjonu rijeke Korane	P/E	PR	02/032
7.	Plitvica Selo	dio seoskog naselja, najstarija tradicijska skupina, zaselak Plitvica	E	PP	03/0/1
8.	Plitvički Ljeskovac zaseok Bijela Rijeka zaseok Uvalica	dio seoskog naselja; skupina okućnica k.br. 23, 24, 25, 27 skupina okućnica k.br. 38 i 39; 42 i 43; 45 i 47	P	PP	023
9.	Vrelo Koreničko	dio seoskog naselja – povijesno središte	E	PR	03/042

POVJESNI SKLOPOVI I GRAĐEVINE

CIVILNE GRAĐEVINE

CIVILNE GRAĐEVINE STAMBENE NAMJENE-CS

Tablica 19. Civilne građevine stambene namjene

Red.br.	LOKALITET	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1	Plitvička Jezera Mukinje	četiri stambene zgrade sa po četiri stana; arh. L. Horvat	R Z-1861	R	1
2	Plitvica Selo	vila „Izvor“, arh. Marhonić i Marasović	R Z-1862	R	1

CIVILNE GRAĐEVINE JAVNE NAMJENE – CJ

Tablica 20. Civilne građevine stambene namjene

Red.br.	LOKALITET	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1.	Donji Babin Potok	Zgrada nekadašnje škole	E	ZPP	3
2.	Gornji Babin Potok	k.br. b.b., zgrada nekadašnje škole, štala	E	ZPP	3
3.	Čorkova Uvala Saborsko	zgrada lugarnice - šumarije, arh. Vitić	P P-3823	PR	2
4.	Plitvička jezera Velika Poljana	hotel «Plitvice», arh. Haberle	R Z-3857	R	1
5.	Plitvička jezera Velika Poljana	hotel „Bellevue“	E	ZPP	2
6.	Plitvička jezera		E	ZPP	2

	Velika Poljana	hotel „Jezero“			
7.	Plitvička jezera Velika Poljana	restoran «Kozjak», arh. Strižić	R Z-3775	R	2
8.	Plitvička jezera Velika Poljana	zgrada pošte, 20.st., arh. R. Nikšić	E	ZPP	3
9.	Plitvička jezera Mukinje	zgrada nekadašnjeg restorana društvene prehrane, arh. L. Horvat	R Z-3845	R	2
10.	Plitvička jezera Mukinje	zgrada nekadašnjeg poštanskog-mjesnog ureda, arh. L. Horvat	R Z-3855	R	2
11.	Plitvička jezera Mukinje	zgrada nekadašnje mesnice, arh. L. Horvat	E	ZPP	2
12.	Plitvički Ljeskovac	zgrada stare škole	E	PP	3
13.	Plitvički Ljeskovac	depandansa Ciginovac	E	ZPP	3
14.	Poljanak	zgrada nekadašnje šumarije - lugarnice, arh. Marohnić, ruševine prizemlja	E	ZPP	3
15.	Prijeboj	zgrada nekadašnje lugarnice, 60-te g. 20.st.	P P3418	PR	2
16.	Rastovača Medveđak Ulaz 1	restoran „Lička kuća“ (arh. Piteša)	E	ZPP	2
17.	Rudopolje i Javornik	zgrade željezničkih postaja na ličkoj prugi	E	ZPP	2
18.	Vrelo Koreničko	zgrada nekadašnje škole	E	ZPP	3

GRAĐEVINE TEHNIČKE KULTURE Niskogradnje, INFRASTRUKTURA – CT

Tablica 21. Građevine tehničke kulture

Red.br.	LOKALITET	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1.	Čuić Krčevina	Javor Vrelo (19.st.), Mira Vrelo (1912.), Šolaja vrelo (nestalo)- dio vodovoda Čuić Krčevina – Prijeboj - Petrovo Selo;	E	ZPP	2
2.	Donji Babin Potok	tradijski mostići u naselju na toku Babin Potok	E	ZPP	3
3.	Korana	dva tradicijska drvena mosta na rijeci Korani (Korana Gornja i Korana Donja)	E	ZPP	3
4.	Korana	most preko Korane na prometnici D1 (Tonković)	E	PP	2
5.	Kuselj-Čorkova uvala	Čorkovo vrilo, obzidano kamenom 1940	E	ZPP	3
6.	Plitvica Selo Rodić Poljana	vodosprema vodovoda Plitvice - Drežnik, natpisna ploča 1908.	E	PP	2
7.	Plitvica Selo	vrelo kod k.br.49, dio vodovoda Plitvice -Drežnik	E	ZPP	2
8.	Plitvica Selo Rodić Poljana	most na potoku Sartuku	E	ZPP	3
9.	Plitvica Selo	most, zidani na cesti kod groblja prema Šljemenu	E	ZPP	3
10.	Plitvica Selo	most drveni tradicijski na potoku Plitvici kod Velikog slapa	E	PP	2
11.	Plitvička Jezera	vrelo - obzidano kamenom, na Riječici, uz cestu za Labudovac	E	ZPP	3
12.	Plitvička Jezera	nekadašnja hidroelektrana s postrojenjem na Burgetu	P	PR	2
13.	Plitvička Jezera	Velika Poljana i Mukinje - dio trase povijesne ceste uz jezera s kamenim odbojnicima	E	ZPP	3
14.	Plitvički Ljeskovac	Ivino vrilo - izvor vode, obzidan kamenom	E	ZPP	3
15.	Plitvički Ljeskovac	zgrada nekadašnje hidroelektrane sa postrojenjem	E	PP	2
16.	Plitvički Ljeskovac	stupovi prvog razvoda električne struje	E	ZPP	3
17.	Plitvički Ljeskovac	nekoliko manjih zidanih mostova na vodotocima	E	ZPP	3
18.	Plitvički Ljeskovac	drveni most na Crnoj rijeci na cesti za Uvalicu	E	ZPP	3

19.	Plitvički Ljeskovac Bijela Rijeka	kameni most na Bijeloj rijeci (zapadno od k.br.25)	E	ZPP	3
20.	Plitvički Ljeskovac	trasa povijesne ceste Pl. Ljeskovac - Jezerce preko Mirića Štropine, s kamenim odbojnicima	E	ZPP	3
21.	Poljanak	ozidano javno vrelo uz cestu kod k.br. 3 i 4, kesteni vodovod od vrela do k.br. 10a	E	ZPP	3
22.	Poljanak	trasa povijesne ceste Selište - Poljanak, s kamenim odbojnicima	E	ZPP	
23.	Prijeboj	kameni most preko potoka Prijeboja	E	PR	3
24.	Prijeboj	ozidano javno vrelo, dio vodovoda Čuić Krčevina – Ličko Petrovo Selo	E	ZPP	3
25.	Rudanovac	dio izvorne trase makadamske Kordonske ceste s odbojnicima od klesanog kamena, stari dio naselja kod brda Vratnik	E	ZPP	3
26.	Sertić Poljana Kuselj	trasa povijesne ceste s odbojnicima od klesanog kamena	E	PP	2
27.	Vrelo Koreničko	manji kameni most na rijeci Matici (kod crkve)	E	ZPP	3
28.	Vrelo Koreničko	mostići na rijeci Matici; drveni od brvana, betonski i zidani	E	ZPP	3
29.	Vrelo Koreničko	vrelo - prirodni izvor, kaptaža vodovoda, datacija na ogradi 1888.	E	PR	2

SAKRALNE GRAĐEVINE CRKVE I KAPELE – SG

Tablica 22. Crkve i kapele

Red.br.	LOKALITET	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1	Donji Babin Potok	Zvonara – mrtvačnica na groblju	E	ZPP	3
2	Prijeboj	RKT kapela sv. Petra i Pavla, 19.st.	P P 3498	PR	2
3	Vrelo Koreničko	Pravoslavna crkva Uspenja Bogorodice, poč.20.st.	E	PR	2

MJESTA PORUŠENIH SAKRALNIH GRAĐEVINA (CRKAVA I KAPELA) – SP

Tablica 23. Mjesta porušenih crkva i kapela

Red.br.	LOKALITET	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1	Plitvički Ljeskovac	Mjesto porušene pravoslavne kapele, 19.st.	E	ZPP	3

MEMORIJALNA BAŠTINA

MEMORIJALNA I POVIJESNA PODRUČJA – MP SPOMEN MEMORIJALNE GRAĐEVINE – SPOMEN OBILJEŽJA – MO

Tablica 24. Spomen memorijalne građevine

Red.br.	LOKALITET	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1.	Donji Babin Potok	spomen obilježje NOB, pokraj nekadašnje škole	E	ZPP	3
2.	Gornji Babin Potok	spomen ploča, zgrada nekadašnjeg Zadrugnog doma, spomeničko mjesto NOB-a	R-301	ZPP	3
3.	Gornji Babin Potok	spomen obilježje NOB- a, na groblju	E	ZPP	3
4.	Homoljac	spomeničko mjesto Pogledalo, označeno spomen pločom (NOB)	R-364	ZPP	2

5.	Homoljac	spomeničko mjesto Šijanov klanac, označeno kamenim postamentom sa spom. pločom (NOB)	R-363	ZPP	2
6.	Homoljac	spomen obilježje s pločom i imenima poginulih u II svj. ratu (NOB), uz gl. cestu kod Lalića puta	E	ZPP	3
7.	Končarev Kraj	k.br. 1 – rodna kuća Rade Končara, tradicijska okućnica – kuća, štala, pekarija	R-224	R	2
8.	Kuselj	spomen obilježje, uz gl. cestu, Domovinski rat	E	ZPP	2
9.	Plitvica Selo	spomeničko mjesto Bigina Poljana	R-370	ZPP	2
10.	Plitvička Jezera Labudovac	spomeničko mjesto I. zasjedanja ZAVNOH-a	R-371	R	2
11.	Plitvička Jezera	spomen mjesto Domovinskog rata, spomenik Josipu Joviću, arh. B. Siladin	E	PP	1
12.	Plitvička Jezera	spom. ploča opernoj pjevačici M.Trnini na slapu	E	ZPP	1
13.	Plitvički Ljeskovac	spomen obilježje NOB kod temelja kapelice	E	ZPP	3
14.	Plitvički Ljeskovac	spomen mjesto Uvalica na Kik brdu	R-347	ZPP	2
15.	Rastovača Ulaz 1	spomen ploča upisa na UNESCO-vu Listu zaštićene prirodne baštine	E	ZPP	3
16.	Sertić Poljana	spomen obilježje poginulim braniteljima Saborskog, uz cestu Sertić Poljana - Saborsko	E	ZPP	2
17.	Vrelo Koreničko	spomen ploča NOB, na nekadašnjoj školi	E	ZPP	3

POVIJESNA GROBLJA

Tablica 25. Povijesna groblja

red.br.	LOKALITET	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1.	Čuić Krčevina	seosko groblje	E	ZPP	3
2.	Donji Babin Potok	seosko groblje	E	ZPP	3
3.	Drakulić Rijeka	seosko groblje	E	ZPP	3
4.	Gornji Babin Potok	seosko groblje	E	ZPP	3
5.	Homoljac	seosko groblje	E	ZPP	3
6.	Jezerce	seosko groblje	E	ZPP	3
7.	Kapela Korenička	seosko groblje (uz gl. cestu)	E	ZPP	3
8.	Končarev Kraj	seosko groblje	E	ZPP	3
9.	Plitvica Selo	seosko groblje	E	ZPP	3
10.	Plitvički Ljeskovac, Uvalica	seosko groblje	E	ZPP	3
11.	Prijeboj	seosko groblje uz kapelu sv. Petra i Pavla	P-3498	PR	2
12.	Rastovača	seosko groblje	E	ZPP	3
13.	Vrelo Koreničko	seosko groblje	E	ZPP	3

ETNOLOŠKA BAŠTINA

ETNOLOŠKO PODRUČJE – EP

ETNOLOŠKE GRAĐEVINE

STAMBENE/GOSPODARSKE GRAĐEVINE – EG

Tablica 26. Etnološka baština/stambeno gospodarska

Red.br.	LOKALITET	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1.	Donji Babin Potok	Borića Selište bb, kuća prizemnica, stoč. stan	E	PR	2
2.	Donji Babin Potok	k.br. 19, trad. kuća prizemnica, uz glavnu cestu	E	PP	3
3.	Donji Babin Potok	k.br. 27, trad. kuća (drvena na podrumu), zidine štale	E	ZPP	3

4.	Donji Babin Potok	k.br. 30, trad. kuća i dvije štale, trad. okućnica	E	ZPP	3
5.	Donji Babin Potok	k.br. 32, trad. kuća, štala, trad. okućnica	E	ZPP	3
6.	Donji Babin Potok	k.br. 33, trad. kuće (2), štala, pekarija	E	ZPP	3
7.	Donji Babin Potok	k.br. 40, trad. kuća zaseok Borići	E	PP	2
8.	Donji Babin Potok	k.br. 45, trad. kuća, štala, pekarija	E	ZPP	3
9.	Donji Babin Potok	k.br. 55, trad. štala (nova kuća- obnova RH)	E	ZPP	3
10.	Donji Babin Potok	k.br. 60,61, tradicijska kuća, zidine štale, trad. okućnica	E	ZPP	3
11.	Donji Babin Potok	k.br. 69, trad. kuća, štala, trad. okućnica	E	ZPP	3
12.	Donji Babin Potok	k.br. 81, tradicijska kuća i okućnica	E	PP	3
13.	Donji Babin Potok	k.br. 85, tradicijska kuća i okućnica	E	ZPP	3
14.	Donji Babin Potok	k.br. 86, trad. kuća i štala, tradicijska okućnica	E	ZPP	3
15.	Drakulić Rijeka	k.br. 2a, pekarija, nekad najstarija kuća	E	ZPP	3
16.	Gornji Babin Potok	Čudin Klanac k.br. 4 (kuća katnica - drvena, jedna od najstarijih na području NPPJ)	E	PP	2
17.	Gornji Babin Potok	k.br. 23, drvena prizemnica i štala, tradicijska okućnica uz cestu	E	ZPP	3
18.	Gornji Babin Potok	k.br. 32/1, zidana prizemnica na podrumu, štala	E	ZPP	3
19.	Gornji Babin Potok	k.br.36, trad. katnica uz cestu, nekad gostiona	E	ZPP	3
20.	Gornji Babin Potok	k.br. 43, drvena prizemnica uz cestu, okućnica	E	ZPP	3
21.	Gornji Babin Potok	k.br. 44, drvena prizemnica, uz cestu, trad. štala	E	ZPP	3
22.	Gornji Babin Potok	k.br. 46, nekadašnja gostionica, zidana kuća s podrumom, štale	E	ZPP	3
23.	Gornji Babin Potok	k.br. 51, kuća zidana katnica uz glavnu cestu, u prizemlju nekad trgovina	E	PP	2
24.	Gornji Babin Potok	k.br. 60, kuća,drvena prizemnica, šterna	E	PP	3
25.	Gornji Babin Potok	k.br. 61, drvena prizemlje obložena daskom, uz cestu, štale	E	ZPP	3
26.	Gornji Babin Potok	k.br. 62, drvena prizemnica obložena daskom s krovnom kućicom	E	ZPP	3
27.	Gornji Babin Potok	k.br. 65, drvena prizemica obložena daskom uz cestu	E	ZPP	3
28.	Gornji Babin Potok	skupina okućnica stambene i gospodarske zgrade, te temelji k.br. 66, 68, 70	E	ZPP	3
29.	Gornji Babin Potok	k.br. 67, kuća drvena na zidanom podrumu, gospodarski objekti, pekarija, zatvoreno dvorište	E	ZPP	3
30.	Gornji Babin Potok	k.br. 69, tradicijska okućnica u podbrežju, kuća od kamena, štala	E	ZPP	3
31.	Gornji Babin Potok	k.br. 74b, kuća od sedre, tradicijska okućnica	E	PP	3
32.	Gornji Babin Potok	k.br. 75, drvena prizemnica, gospodarske zgrade, tradicijska okućnica	E	ZPP	3
33.	Gornji Babin Potok	k.br. 80, drvena prizemnica na kamenom podrumu, uz cestu	E	ZPP	3
34.	Homoljac	Varičaci k.br. 2 i k.br. 4, tradicijske okućnice s kućom štalom i pekarijom	E	PP	3
35.	Homoljac	Krge k.br. 5, trad okućnica, kuća, štala, pekarija	E	ZPP	3
36.	Homoljac	Stanići k.br. 6, tradicijska okućnica	E	ZPP	3
37.	Homoljac	Lukići k.br. 36	E	ZPP	3
38.	Jezerce	k.br. 1-2/Mukinje 67, tradicijska okućnica, uz cestu, kuća prizemnica, štala, pekarija	E	PP	2
39.	Jezerce	k.br. 46, kuća zidanica, katnica, pekarija, štala	E	PP	2
40.	Jezerce	k.br. 64, kuća brvnara, štala, tradicijska okućnica	E	ZPP	3
41.	Jezerce	k.br. 69, kuća, pekarija, tradicijska okućnica	E	ZPP	3
42.	Jezerce	k.br. 74-75, kuća, brvnara na podrumu, štala, pekarija, tradicijska okućnica, uz cestu za Pl.	E	ZPP	3

		Ljeskovac			
43.	Kapela Korenička	k.br. 6, trad. kuća, štala, trap	E	ZPP	3
44.	Končarev Kraj	k.br. 1, kuća kamena s okućnicom, pekarija i štala	R-224	R	2
45.	Končarev Kraj	k.br.15, kuća brvnara s okućnicom, štala k.br.16	E	PR	2
46.	Končarev Kraj	k.br. 9, 10 i 10a , tri tradicijske kuće	E	PP	2
47.	Kuselj-Čorkova Uvala	k.br.1, kuća, katnica, zidana kamenom i sedrom	E	PP	2
48.	Kuselj-Čorkova Uvala	k.br. 5 i 6, kuća, pekarija; kuća, lipa	E	PP	2
49.	Plitvički Ljeskovac; Bijela Rijeka	kbr. 24, kuća zidana kamenom i sedrom	E	PR	
50.	Plitvički Ljeskovac	k.br. 5, kuća, zidana sedrom, štala od sedre	E	PR	
51.	Plitvica Selo	k.br. 1(81), trad. okućnica – kuća, štala, štalica	R Z-324	R	2
52.	Plitvica Selo	Bigina Poljana k.br. 1 , trad. drvena kuća, štala	E	PP	2
53.	Plitvica Selo	Rodić k.br. 91, kuća prizemnica, trad. okućnica zatvorenog tipa s gosp. zgradama, stara jabuka	E	PP	2
54.	Poljanak	k.br. 2 , kuća drvena na kamenom podrumu, gospodarske zgrade, okućnica zatvorenog tipa	E	ZPP	3
55.	Rudanovac	k.br. 130, trad. kuća, štala, pekarija	E	ZPP	3
56.	Rudanovac	k.br. 131, trad. kuća, štala, okućnica	E	ZPP	3
57.	Rudanovac	k.br. 127, trad kuća prizemnica, štala, pekarija	E	ZPP	3
58.	Rudanovac	k.br. 8 kuća drvena prizemnica, gosp. objekti	E	ZPP	3
59.	Vrelo Koreničko	k.br.1,kuća s gospodarskom zgradom	E	ZPP	3
60.	Vrelo Koreničko	k.br. 2, kuća s gospodarskom zgradom	E	ZPP	3
61.	Vrelo Koreničko	k.br. 5, trad. kuća, dvije štale, pekarija – izvan parka	E	ZPP	3
62.	Vrelo Koreničko	k.br. 11, trad. kuća i pekarija – izvan parka	E	ZPP	3
63.	Vrelo Koreničko	k.br.31, trad. zidana kuća (kraj 19. st.),stara lipa, uz vrelo	E	PP	3
64.	Vrelo Koreničko	k.br. 51, trad. zidana prizemnica s okućnicom, gosp. zgrade – bivša žandarmerijska postaja	E	PP	3
65.	Zaklopača	k.br. 2, kuća, prizemnica na podrumu, štala, pekarija	E	ZPP	3
66.	Zaklopača	k.br. 14/1, kameni temelji kuće i štale	E	ZPP	3
67.	Zaklopača	k.br. 18, kuća brvnara, pekarija, šterna	E	ZPP	3

TRADICIJSKE GOSPODARSKE GRAĐEVINE JAVNE/ZAJEDNIČKE NAMJENE MLINOVI, PILANE, BUČICE – EM

Tablica 27. Etnološka baština /mlinovi pilane, bučice

Red.br.	LOKALITET	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1.	Donji Babin Potok	k.br. 50 pilana na struju i tradicijska okućnica	E	ZPP	3
2.	Drakulića Rijeka	pozicija nekadašnjeg mlina na lokalitetu Mlinac (ulaz u naselje kod mosta)	E	ZPP	3
3.	Korana (Donja)	mlin na rijeci Korani, Špoljarićev mlin, kbr. 18a	E	PR	1
4.	Korana (Donja)	pilana na rijeci Korani, k.br. 34 (K. Špoljarić) – djelomično očuvana	E	ZPP	2
5.	Korana (Donja)	pilana na rijeci Korani, k.br. 35 (M. Špoljarić)	E	PR	1
6.	Korana (Donja)	k.br. 36, tradicijska okućnica s mlinom i stupom	E	PR	2
7.	Korana (Gornja)	k.br. 1 , mlinica u tradicijskoj kući, obnova RH	E	ZPP	3
8.	Korana (Gornja)	k.br.15 b. mlinica na okućnici	E	PP	3
9.	Plitvica Selo	Radekin mlin, na Velikom slapu	P-942	PR	1
10.	Plitvica Selo	pilana na potoku Sartuku (Hajduković), ruševine	E	ZPP	2
11.	Plitvički Ljeskovac	mlin na Bijeloj rijeci k.br. 22, Stipanov mlin kuća, staja	R Z-323	R Z-323	1

12.	Plitvički Ljeskovac	mlin na Bijeloj rijeci, k.br. 21, kuća, štala, pekarija, drvarnica	R	ZPP	1
13.	Rudanovac	mlin i pilana na rijeci Matici, srušeni zidovi	E	ZPP	3
14.	Vrelo Koreničko	temelji mlina i ostaci bučice na rijeci Matici, (k.br. 16, vl. Milan Šteta)- prenesen na drugu lokaciju 1960-tih (propao)	E	ZPP	3
15.	Vrelo Koreničko	mlin bez postrojenja na rijeci Matici, na okućnici k.br.17 (vlasnik Marko Vojnović)	E	ZPP	3
16.	Vrelo Koreničko	mlin i bučica na rijeci Matici, na okućnici k.br. 19 (vl. Momčilo Šteta) i položaj mlina na k.br.18 (vl. Anka Šteta/Karlović)- srušeno	E	PR	2
17.	Vrelo Koreničko	mlin na rijeci Matici k.br. 29 (vl. Drakulić Nikola), obnovljen	E	PR	2
18.	Vrelo Koreničko	bučica na vrelu (u funkciji), mlin izvan funkcije, na okućnici k.br. 33 (vlasnik Milica Zubović)	E	PR	2
19.	Vrelo Koreničko	mlin na vrelu, izvan funkcije k.br. 34 (vlasnik Koviljka Hrnjak)	E	ZPP	3

BUNARI, ŠTERNE, POJILA – EB

Tablica 28. Etnološka baština /bunari, šterne, pojila

Red.br.	LOKALITET	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1.	Donji Babin Potok	Borića bunar	E	ZPP	3
2.	Homoljac	šterna s pojilom, kraj k.br. 26a	E	ZPP	3
3.	Homoljac	šterna s datacijom, na Brderinama, zasel. Lalići	E	ZPP	3
4.	Jezerce	Hrnjakovo vrelo, na padini uz cestu kod groblja	E	ZPP	3
5.	Končarev Kraj	dvije šterne, sabirnice kišnice	E	PP	3
6.	Plitvički Ljeskovac	Stipanovo vrelce, kraj k.br. 22 – Stipanov mlin	E	ZPP	3
7.	Rastovača	šterne, sabirnice kišnice	E	PR	3
8.	Rudanovac	vrelo «slatka vodica» s datacijom, ograđeno	E	PR	2
9.	Sertić Poljana	zaseok Donja Poljana, uređeno vrelo „Vodica“	E	ZPP	3

ARHEOLOŠKA BAŠTINA

ARHEOLOŠKI LOKALITETI /AL

Tablica 29. Arheološki lokaliteti

Red.br.	LOKALITET	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1.	Donji Babin Potok	«Samograd» gradinsko naselje, nekropola; prapovijest	E	ZPP	3
2.	Gornji Babin Potok - Brezovac	«Obljaj», Mali Obljajac gradina, prapovijest - starije željezno doba	E	ZPP	3
3.	Gornji Babin Potok - Brezovac	«Obljajčić» gradina, prapovijest - starije željezno doba	E	ZPP	3
4.	Gornji Babin Potok	«Vreline» – crkvena ostaci crkve Sv. Jurja; srednji vijek	E	PP	3
5.	Gornji Babin Potok	«Vršeljak», gradina, naselje; prapovijest	E	ZPP	3
6.	Homoljac	«Crkvenice», položaj srednjovjekovne crkve	E	ZPP	3
7.	Homoljac	«Greda», «Samar» gradinsko naselje; prapovijest, srednji vijek ?	E	ZPP	3
8.	Homoljac – Karleušina plase	«Orlovac», gradinsko naselje, prapovijest – starije željezno doba	E	ZPP	3
9.	Homoljac	«Oštri Obljaj», gradinsko naselje; prapovijest, kasno brončano doba	E	ZPP	3

10.	Homoljac	«Selište» položaj naselja; srednji vijek	E	ZPP	3
11.	Plitvica Selo	«Crna pećina» tragovi ljudskog boravka, nedeterminirano	E	ZPP	3
12.	Plitvica Selo, zaseok Rodići	«Luka», nalaz ostave; prapovijest - srednje brončano doba	E	ZPP	3
13.	Plitvica Selo, zaseok Rodići	«Lučica» ostaci crkve Sv. Marka; srednji vijek	E	PR	2
14.	Plitvički Ljeskovac	«Tavani», gradinsko naselje; prapovijest	E	PP	3
15.	Poljanak	«Gradina», gradinsko naselje; prapovijest	E	ZPP	3
16.	Poljanak	«Vršeljak», gradinsko naselje; prapovijest	E	ZPP	3
17.	Rastovača	«Golubnjača» pećina, privremeno boravište; prapovijest	E	ZPP	3
18.	Rastovača	«Mračna pećina», pećina, privremeno boravište; prapovijest, 5-4. st.pr.Kr.	E	PP	2
19.	Vrelo Koreničko	nalaz novca; antika	E	ZPP	3

ARHEOLOŠKA BAŠTINA – FORTIFIKACIJSKA ARHITEKTURA /AF

Tablica 30. Fortifikacijska arhitektura

Red.br.	LOKALITET	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1	Donji Babin Potok	«Pusti(Stari) Perušić», burg, srednji vijek, burg nasjeo na dio prapovijesne gradine, nekropola; prapovijest	E	PR	2
2	Plitvička Jezera	«Krčin grad», «Krč» – gradina Kozjak, gradinsko naselje na koje su nasjeli pavlinski samostan i srednjovjekovna utvrda, krajiški čardak; prapovijest; srednji vijek	R	R	1
3	Vrelo Koreničko	«Prozor», burg, krajiška utvrda; srednji vijek; novi vijek	E	PR	2

PARKOVNA ARHITEKTURA

Tablica 31. Parkovna arhitektura

Red.br.	LOKALITET	KULTURNO DOBRO	POSTOJEĆI STATUS ZAŠTITE	PRIJEDLOG STATUSA ZAŠTITE	PRIJEDLOG KATEGORIJA
1.	Kuselj	drvored lipa uz glavnu cestu kod k.br. 27, mjesto stare šumarije	E	ZPP	3
2.	Rudanovac	vrba uz izvor «Slatka vodica», pojedinačno stablo	E	PR	3
3.	Vrelo Koreničko	drvored kestena uz crkvu - kesteni po rubu parcele	E	ZPP	3/2
4.	lipe u naseljima	kućna stabla lipa na tradicijskim okućnicama	E	ZPP	2
5.	Zaklopača	k.br. 13/14, stara lipa	E	PP	3

7.4. Mjere zaštite okoliša

U skladu s važećim Zakonom o zaštiti okoliša i odredbama državnog Plana intervencija u zaštiti okoliša za područje Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ obavezno je izraditi Plan intervencija u zaštiti okoliša.

Mjere sprječavanja nepovoljna utjecaja na okoliš obuhvaćaju skup aktivnosti usmjerenih na očuvanje okoliša.

Ovim Prostornim planom određuju se kriteriji zaštite okoliša koji obuhvaćaju zaštitu tla, zraka, vode čime se izravno štite i izvorne vrijednosti krša i čuva bioraznolikost te geomorfološki i hidrogeološki fenomeni, zaštitu od prekomjerne buke, osobito od prometa i mjere posebne zaštite.

7.4.1. Mjere zaštite tla

Sva vrijedna, a osobito antropogena zemljišta oko naselja potrebno je sačuvati te unaprijediti.

Zaštita tla provodi se održavanjem sklopa šumskih sastojina u okviru gospodarenja šumama kako ne bi došlo do degradacije šuma, osobito na strmim padinama Parka (zaštita od erozije). Iz istog razloga treba štiti i pašnjake od zarastanja.

Za sprječavanje nepovoljnih utjecaja na tlo ovim se Planom određuju sljedeće smjernice i mjere:

- Potrebno je dugoročno kvalitativno i kvantitativno osigurati održive funkcije tla (ekološku, prirodnu, kulturnu i gospodarsku)
- Mjere koje treba poduzeti usmjerene su poglavito na korištenje tla primjereno staništu, smanjenje uporabe površina, izbjegavanje erozije, nepovoljne promjene strukture tla i na smanjivanje unošenja štetnih tvari.

Zaštita tala šumskih površina i travnjaka odrediti će se slijedećim mjerama:

- Održavati postojeće šume putem očuvanja i pravilnog gospodarenja
- Povećati zaštitu šuma od onečišćivača, požara, nametnika i bolesti te drugih negativnih utjecaja
- Održavati postojeće travnjake od zarastanja korištenjem zemljišta za tradicionalne poljoprivredne grane, biološko poljodjelstvo bez upotrebe pesticida i umjetnih gnojiva, livade košenice i dr.

7.4.2. Mjere zaštite zraka

Temeljna mjera za postizanje ciljeva zaštite zraka jest smanjivanje emisije onečišćujućih tvari u zrak. Postojeći i planirani sadržaji moraju svoju tehnologiju podrediti zahtjevima zaštite zraka.

Za zaštitu zraka propisuju se slijedeće mjere:

- Praćenje kakvoće zraka i oborina s praćenjem stanja relevantnih parametara osobito opasnih za šumske ekosustave, a posebno lebdeći čestica (količine i njihovog kemijskog sastava) teških metala u oborini, ozona te ultraljubičastog zračenja, praćenje učinaka misija te drugih nizova kvalitetnih podataka koji omogućavaju praćenje trenda zagađenja;
- Ograničavati emisije i propisivati tehničke standarde u skladu sa stanjem tehnike (BAT), te prema važećoj Uredbi o graničnim vrijednostima emisije onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora
- Zahvatom se ne smije izazvati "značajno" povećanje opterećenja, gdje se razina "značajnog" određuje temeljem procjene utjecaja na okoliš, a povećanjem opterećenja emisija iz novog izvora ne smije doći do prelaska kakvoće zraka u nižu kategoriju u bilo kojoj točki okoline izvora
- Najveći dopušteni porast misijskih koncentracija zbog novog izvora onečišćenja o ovisnosti o kategoriji zraka određen je važećom Uredbom o preporučenim i graničnim vrijednostima onečišćujućih tvari u Zraku.
- Prevoženje vozila Javne ustanove (panoramska vozila, servisna i sl.) i opreme tehničke i drugih službi na pogon ekoprihvatljivim gorivima - biodizelom, ekodizelom ili plinom, te ugradnja katalizatora.

7.4.3. Mjere zaštite vode

Vodni resursi Parka, podzemne i površinske vode, predstavljaju temeljnu vrijednost i njihova zaštita je ključna za održavanje fenomena stvaranja sedre i sedrenih barijera na slapištima Parka.

Sve mjere zaštite voda temelje se na važećem Zakonu o vodama i podzakonskim propisima. One proizlaze iz osnovnih ciljeva zaštite na području Parka: očuvanje fenomena stvaranja sedre i sedrenih barijera na slapištima, kakvoće vode za piće, osiguranje pravilne i sigurne odvodnje otpadnih voda radi postizanja higijensko-zdravstvenog standarda, održavanje vodnog režima primjerenom eksploatacijom i odražavanjem šuma.

Provođenjem mjera za zaštitu voda potrebno je posebno:

- Sačuvati kvalitetu voda parka, sustavno nadzirati izvore onečišćenja voda te zaustaviti zagađivanje vodotoka uvođenjem suvremenih metoda i tehnologija u odvodnji i sprečavanjem zagađenja onim sadržajima i pripadajućim kapacitetima koji mogu ugroziti kvalitetu voda
- Vodoopskrbni resursi na zaštićenim područjima prirode moraju se ispitati te njihovo potencijalno korištenje uskladiti s potrebama opskrbe vodom na način da se koriste na održiv način da se ne naruši vodni režim jezera i pritoka
- Riješiti odvodnju za naselja koja se nalaze u zaštitnim zonama vodocrpilišta i na području cijelog vodonosnika te za naselja u slivnom području jezera
- Uvesti kontrolu nad upotrebom količine i vrste zaštitnih sredstava u poljoprivredi na području vodonosika kako bi se smanjile količine štetnih tvari (prije svega nitrata) u podzemnoj pitkoj vodi
- Sanirati i ukloniti izvore onečišćenja i mogućih izvanrednih zagađenja, uvesti preventivne mjere, prvenstveno na postojećim i planiranim izvorima pitke vode koja se tretiraju kao posebno štićena područja
- Uspostavljanje monitoringa vodnih ekosustava (kakvoća vode, biljni i životinjski svijet) s mjernim postajama, informatičkog sustava i vodnog katastra.

Za sprječavanje nepovoljnih utjecaja na vode ovim se planom određuju sljedeće smjernice i mjere:

- - Osigurati vodoopskrbu izvan slivnog područja Plitvičkih jezera i optimizirati vodoopskrbni sustav Parka
 - Odrediti biološki optimum protoka jezera
 - Osigurati kvalitetnu odvodnju na cjelokupnom području Parka te pročišćavanje otpadnih voda na suvremen način
 - Sve intervencije na prostorima vodonosnika potrebno je obavljati na način da se maksimalno čuva kvaliteta podzemnih voda i voda jezera

Svako građenje i obavljanje djelatnosti unutar zone sanitarne zaštite mora biti u skladu s važećom Odlukom o zonama sanitarne zaštite, odnosno važećim Pravilnikom o utvrđivanju zona sanitarne zaštite.

Širina vodotoka obuhvaća prirodno ili izgrađeno korito vodotoka s obostranim pojasom širine 10 m, mjereno od gornjeg ruba korita

7.4.4. Mjere zaštite od buke

Mjere zaštite od buke provode se sukladno odredbama važećeg Zakona o zaštiti od buke i provedbenih propisa koji se donose temeljem Zakona. Do donošenja odgovarajućeg provedbenog propisa primjenjuje se zonu korištenja važeći Pravilnik o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave, a za zone stroge zaštite i aktivne zaštite prostora Parka, a osobito unutar cjelovitog šumskog kompleksa treba preventivnim mjerama spriječiti stvaranje buke.

Mjere za sprečavanje buke u zaštitnim zonama propisane ovim Planom su sljedeće.

- Sprečavanje tranzitnog kamionskog prometa kroz Park i smanjenje intenziteta lokalnog prometa izmještanjem državnih cesta D1, D52 i D42 van hidrološki i biološki osjetljivih područja te zatvaranjem većine lokalnih cesta za sav promet osim za potrebe lokalnog stanovništva i Javne Ustanove
- Upotrebom strojeva i transportnih sredstava koji nisu bučni u slučajevima šumarskih radova
- Kontroliranje aktivnosti posjetitelja edukativnim i drugim mjerama.

Za nove građevine - sadržaje, primjenom mjera zaštite od buke kod projektiranja, građenja i odabira tehnologije, osigurati minimalnu emisiju zvuka.

Za pojedine postojeće izvore buke - gospodarske sadržaje, za koje se utvrdi da su izvor nedopuštene razine buke u pojedinoj zoni (posebno stambene namjene), rekonstrukcijom tehnološkog procesa – zamjenom tehnologije, boljom zvučnom izolacijom i sl., dovesti emisiju buke na dopuštenu razinu ili dislocirati.

Između zona različitih uvjeta korištenja i dopuštenih vrijednosti razine buke uređivati i održavati planom određene zaštitne zelene pojaseve.

7.4.5. Gospodarenje s otpadom

Gospodarenje s otpadom potrebno je provoditi u skladu sa važećim Zakonom o održivom gospodarenju otpadom i vezanim propisima, Strategijom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske i Planom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske te sljedećim mjerama:

- Izbjegavanjem i smanjenjem nastajanja otpada
- Sprečavanjem nenadziranog postupanja s otpadom
- Iskorištavanjem vrijednih svojstava otpada u materijalne i energetske svrhe
- Odlaganjem otpada na odlagališta
- Saniranjem otpadom onečišćenih površina.

Zabranjeno je trajno ili privremeno zbrinjavanje svih vrsta otpada na području Parka, sve vrste emisija tvari i energije te mikrobiološko onečišćenje, a sva naselja u Parku uključena su u sustav organiziranog zbrinjavanja komunalnog otpada pripadajućih lokalnih zajednica.

Posjetitelji Parka prirode dužni su sve otpatke odložiti na za to predviđena i označena mjesta. Javna ustanova je dužna odrediti i označiti mjesta za odlaganje otpada do odvođenja na odlagalište neopasnog otpada.

Do izgradnje županijskog centra za zbrinjavanje otpada, odlaganje komunalnog otpada obavljat će se na postojećem odlagalištu komunalnog otpada u Korenici uz provođenje sanacije i mjera zaštite okoliša. Ovo odlagalište ostaje u funkciji dok se ne izgradi Županijski centar za zbrinjavanje otpada, odnosno dok se ne izgradi planirana pretovarna stanica na lokaciji sadašnjeg odlagališta otpada u Korenici.

Provođenje mjera za postupanje s komunalnim otpadom osigurava nadležna općina, odnosno ovlaštena pravna osoba. Provođenje mjera za postupanje s neopasnim tehnološkim otpadom osigurava Županija, odnosno ovlaštene pravne osobe. Postupanje s opasnim otpadom smatra se djelatnošću od interesa za Republiku Hrvatsku, a provođenje mjera osigurava Vlada Republike Hrvatske, odnosno ovlaštene pravne osobe.

7.5. Mjere posebne zaštite

Procjena utjecaja na okoliš i ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu provodit će se za zahvate koji su određeni važećom Zakonom o zaštiti okoliša i Uredbom o procjeni utjecaja zahvata na okoliš i važećim Zakonom o zaštiti prirode i Pravilnikom o ocjeni prihvatljivosti plana, programa i zahvata za ekološku mrežu.

7.5.1. Mjere zaštite od požara i eksplozija

Mjere zaštite od požara organiziraju se i provode temeljem važećeg Zakona o zaštiti od požara, a u suradnji s javnim vatrogasnim postrojbama, dobrovoljnim vatrogasnim društvima i vatrogasnim zajednicama s područja Parka te predstavničkim tijelima Ličko-senjske i Karlovačke županije i jedinicama lokalne samouprave. Radi preventivne zaštite od požara Javna ustanova provodi preventivne mjere zaštite od požara sukladno Planu zaštite od požara.

Na području Parka zabranjeno je loženje vatre izvan naselja, osim na mjestima koja su posebno označena i namijenjena za tu svrhu.

Ne dozvoljava se izgradnja građevina u kojima se skladište i koriste zapaljive tekućine i plinovi, a postojeće, u funkciji drugih djelatnosti, potrebno je prilagoditi i održavati u skladu s odredbama važećeg Zakona o zapaljivim tekućinama i plinovima.

U slučaju da zahvat u prostoru predviđa korištenje zapaljivih tekućina i plinova gdje postoje ugroženi eksplozivnom atmosferom zbog čega se pojedini uređaji, oprema i instalacije projektiraju u protueksplozijski zaštićenoj izvedbi, prije ishoda suglasnosti na mjere zaštite od požara primijenjene u Glavnom projektu potrebno je, sukladno članku 8. važećeg Pravilnika o tehničkom nadzoru električnih postrojenja, instalacija i uređaja namijenjenih za rad u prostorima ugroženim eksplozivnom atmosferom, od ovlaštene javne ustanove pribaviti dokumente s pozitivnim mišljenjem o obavljenom tehničkom nadzoru dokumentacije.

Radi omogućavanja spašavanja osoba iz građevine, kao i gašenja požara na građevini i otvorenom prostoru, građevina mora imati vatrogasni prilaz određen prema važećem Pravilniku o uvjetima za vatrogasne pristupe, a prilikom gradnje i rekonstrukcije vodoopskrbnih mreža mora se, ukoliko ne postoji, predvidjeti vanjska hidrantska mreža prema važećem Pravilniku o tehničkim normativima za hidrantsku mrežu za gašenje požara koji se primjenjuje temeljem članka 26. važećeg Zakona o zapaljivim tekućinama i plinovima.

Prilikom projektiranja pojedinog zahvata u prostoru primijeniti propise vezane za zaštitu od požara koji su važeći u trenutku izrade projektne dokumentacije.

Za sve zone zaštite i korištenja potrebno je izraditi procjene ugroženosti i planove zaštite od požara u skladu s posebnim propisima i na navedene planove zatražiti suglasnost nadležne policijske uprave ili Ministarstva unutarnjih poslova.

Na poljoprivrednim i šumskim zemljištima (privatnim i državnim), nalaže se obvezno provođenje svih mjera zaštite od požara, propisanim pozitivnim zakonskim odredbama, pravilnicima i planovima zaštite od požara na pojedinim područjima, uz uvažavanje specifičnosti otvorenih prostora županije, odnosno iskazivanjem pojačanih mjera zaštite od požara na ovim prostorima tijekom čitave godine, a osobito tijekom protupožarne sezone.

Tehničke uvjete i normative za siguran transport tekućih i plinovitih ugljikovodika magistralnim plinovodima te plinovodima za međunarodni transport, a i tehničke uvjete i normative za mjere zaštite ljudi i imovine plinovoda te postrojenja i uređaja koji su njihovim sustavnim dijelom projektirati prema odredbama važećeg Pravilnika o tehničkim uvjetima i normativima za siguran transport tekućih i plinovitih ugljikovodika magistralnim naftovodima i plinovodima, te naftovodima i plinovodima za međunarodni transport.

U svezi izgradnje plinovoda, odnosno plinovodne mreže treba primijeniti domaće važeće propise (npr. Pravilnik za izvođenje unutarnjih plinskih instalacija GPZ-P.I.600 i drugo), te njemačke propise (DVGW regulativu i EU DIN norme).

Plinske kotlovnice projektirati i izvoditi sukladno odredbama važećeg Pravilnika o tehničkim normativima za projektiranje, gradnju, pogon i održavanje plinskih kotlovnica.

Ugostiteljske prostore projektirati i izvoditi prema odredbama važećeg Pravilnika o zaštiti od požara ugostiteljskih zgrada.

Za ponašanje građevna i građevinskih elemenata u požaru Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo izdao je kao hrvatske norme grupu normi HRN DIN 4102, koje je potrebno primijeniti pri projektiranju i izvođenju.

Izlazne putove iz građevina potrebno je projektirati sukladno priznatim smjernicama (NFPA 101 i sl.), koje se koriste kao priznato pravilo tehničke prakse temeljem članka 2. stavka 1. važećeg Zakona o zaštiti od požara. Sustave za dojavu požara projektirati i izvesti prema važećem Pravilniku o sustavima za dojavu požara.

Stabilni sustav za gašenje požara vodom (sprinkler) projektirati i izvoditi prema njemačkim smjernicama Vds (izdanje 1987) ili drugim priznatim propisima, u skladu s važećim Zakonom o zaštiti od požara rabe kao pravila tehničke prakse.

Skladišta je potrebno projektirati i izvesti prema odredbama Pravilnika o tehničkim normativima za zaštitu skladišta od požara i eksploziva (Sl. list broj 24/87), koji se primjenjuje temeljem članka 20. Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjeni sukladnosti.

7.5.2. Mjere zaštite od potresa

Protupotresno projektiranje građevina, kao i građenje, treba provoditi sukladno važećem zakonu koji se bavi poslovima prostornog uređenja i postojećim tehničkim propisima.

8. UVJETI GRADNJE ZA ZAHVATE U PROSTORU ZA PODRUČJA ZA KOJA SE NE DONOSI DETALJNIJI PROSTORNI PLAN

8.1. Uvjeti gradnje za zahvate u prostoru unutar građevinskih područja naselja

Razvoj i uređenje naselja u dozvoljeno je unutar građevinskih područja naselja utvrđenih ovim planom i prikazanih na katastarskim podlogama u mjerilu 1:5000 u okviru grafičkih priloga ovog Plana te na česticama van prikazanih građevinskih područja naselja na kojima su, sukladno važećim zakonima i propisima u vrijeme građenja ili prije 15. veljače 1968. godine, izgrađene građevine. U građevinskom području predviđena je izgradnja novih i zamjenskih građevina te održavanje, rekonstrukcija i dogradnja postojećih građevina.

Građevinska područja naselja koja predstavljaju povijesna naselja i dijelove povijesnih naselja ili su kao takva zaštićena odnosno predviđena za zaštitu, uključivo pojedinačne građevine i sklopove, arheološke lokalitete i nalaze te područja kulturnog krajobraza (značajni krajobraz), uređuju se prema posebnim uvjetima utvrđenim od mjerodavnog Konzervatorskog odjela Ministarstva kulture.

Građevinska područja naselja prikazana su na katastarskim podlogama 7. u mj. 1:5000, kao cjelovito područje građenja, unutar svojih granica obuhvaća zatečene i buduće koridore prometne i komunalne infrastrukture, manje zelene površine i vodotoke, uključivo područja na kojima postoji određena razina ograničenja za izgradnju zgrada.

Prostori za razvoj naselja svojom površinom osiguravaju prostor za zadovoljavanje sadašnjih i budućih zahtjeva za građenje, a sukladno postojećem i očekivanom broju stanovnika te razvitku gospodarskih djelatnosti.

Zbog složenosti naselja i njihove različitosti smjernice za izgradnju unutar svakog pojedinog građevinskog područja naselja dane su Odredbama za provođenje ovog Plana.

8.2. Uvjeti gradnje za zahvate u prostoru izvan građevinskih područja naselja

Izvan građevinskih područja naselja dopušta se izgradnja, rekonstrukcija i uređenje površina i zgrada isključivo u funkciji upravljanja i za potrebe Javne ustanove.

Kao zona izdvojene namjene izvan građevinskih područja naselja nalazi se zona smještaja glavnog ulaza 2 - Prijeboj. Za ovu zonu Planom se određuje obveza izrade urbanističkog plana uređenja s urbanističko-arhitektonskim rješenjem cijele zone u skladu sa smjernicama danim ovim Planom. Izvan građevinskih područja mogu se graditi i postavljati građevine komunalno – turističke infrastrukture, pješačke staze i odmorišta, ceste, parkirališta, mostovi, sanitarni čvorovi, manje uslužne zgrade u zonama intenzivnog posjećivanja, nadstrešnice za sklanjanje ljudi i opreme, vidikovci i urbana oprema (edukativni panoi i putokazi, koševi za smeće, klupe i sl.). Unutar zone Plana nalaze se dvije značajnije zgrade izvan građevinskih područja naselja (Lugarska kuća u Čvorkovoj uvali i vila Izvor iznad izvora rijeke Plitvice) koja se mogu održavati i rekonstruirati isključivo u svrhu programa kompatibilnih s uslugom Parka (edukativni i prezentacijski sadržaji, znanstveno - istraživački programi i sl.) uz poštovanje svih kriterija zaštite prirode i pod strogim nadzorom nadležnog Konzervatorskog odjela.

Stambene zgrade koji se nalaze izvan građevinskih područja naselja ne mogu se rekonstruirati, niti graditi zamjenske zgrade te se do njih ne dozvoljava izgradnja nove infrastrukturne mreže. Takve zgrade mogu se rekonstruirati isključivo u funkciju Javne ustanove.

8.3. Uvjeti gradnje za građevine infrastrukture

Prometni sustav

Trase cestovne, pješačke i željezničke infrastrukture te šumskih putova određene su na grafičkom prikazu br. 6.A “Infrastrukturni sustavi i mreže - Promet” u mjerilu 1:25 000, a način njihove gradnje i uređenja propisan je zakonskim propisima, pravilnicima i standardima.

Planom se određuje izgradnja novih i rekonstrukcija postojećih cesta u cilju poboljšanja ukupne cestovne mreže te osiguranja boljeg prometnog povezivanja i kvalitetnijeg pristupa do pojedinačnih područja.

Cestovni promet odvijati će se sukladno važećem Zakonu o cestama na temelju Planom utvrđene cestovne mreže razvrstanih i nerazvrstanih javnih cesta i putova.

Zaštitni pojas zemljišnog pojasa ceste potrebno je očuvati za planiranu izgradnju, rekonstrukciju i proširenje prometne mreže sve dok se trasa prometnice ili položaj prometne građevine ne odredi na terenu idejnim projektom prometnice i dok se ista ne unese temeljem parcelacijskog elaborata u katastarske karte i ne prenese na teren iskolčavanjem. Zaštitni pojasevi uz državne i javne ceste, te režimi gradnje i uređenja prostora određeni su važećim Zakonom o javnim cestama (NN 84/11), a za nerazvrstane ceste na području Plana temeljem odluke nadležne općine.

Kada je trasa određena na terenu, do trenutka izgradnje prometnice, moguće je utvrđivati uvjete uređenja prostora i unutar zaštitnog pojasa ceste u skladu sa važećim zakonskim propisima.

Održavanje cesta provoditi će se temeljem posebnih propisa o javnim cestama.

Građevno zemljište za javne ceste čine građevne čestice svih površina uz cestu: usjeka, nasipa, potpornih i obložnih zidova, rigola, bankina, pješačkih i biciklističkih staza, te kolnika.

Prometnice treba planirati sa izvođenjem mostova – propusta za kretanje životinja, na mjestima gdje za to postoji potreba.

Građevinska čestica javne ceste izvan građevinskih područja regulira se aktom u skladu s važećim Zakonom o prostornom uređenju i Zakonom o cestama.

Nivelete prometnica, površina i građevina u sklopu prometnice određuju se u skladu s oblikovnim, tehničkim i posebnim uvjetima (za građevine i cjeline pod zaštitom), te prema postojećim i budućim površinama.

Minimalni poprečni nagibi prometnica i površina su 2%, a maksimalni 5% s riješenom odvodnjom.

Sve javne prometne površine unutar građevinskih područja na koje postoji neposredan pristup s građevinskih parcela, ili su uvjet za formiranje građevinske parcele, moraju se projektirati, graditi i uređivati na način da se omogućuje vođenje komunalne infrastrukture, te moraju biti vezane na sustav javnih prometnica.

Prilaz s građevinske parcele na javnu prometnu površinu treba odrediti tako da se ne ugrožava javni promet.

Predviđa se izgradnja obilaznice Nacionalni park Plitvička jezera Grabovac – Ličko Petrovo selo čiji je cilj ukloniti sav tranzitni promet sa područja Parka, a prolazi njegovom istočnom granicom.

Na području naselja Jezerce planira se prometnica u kategoriji ostale ceste, a čiji je cilj osigurati pristup građevinskom području. Također, na ovom dijelu se planira rekonstrukcija i poboljšanje tehničkih elemenata postojećeg šumskog puta.

Za posjetitelje Parka treba urediti odgovarajuće parkiralište za osobna vozila i autobuse te daljnju distribuciju posjetitelja prema programima.

Opće smjernice u odnosu na interni promet u Parku su sljedeće:

- Prijevoz posjetitelja vozilima s pogonom prihvatljivim za okoliš
- U pojedinačnim obilascima ili u manjim skupinama posjetitelje usmjeriti na šetnju, pješačenje, vožnju biciklom, jahanje, veslanje;
- Servisni promet cestovnim vozilima svesti na nužnu mjeru, gdje god je to moguće koristiti manja vozila.

Međunarodna priključna željeznička pruga M604 (Oštarije – Gospić – Knin – Split) koja prolazi uz sjeverozapadnu granicu Plana zadržava se u postojećem stanju.

U građevinskim područjima i naseljima obavezno na novoplaniranim prometnicama, a po mogućnosti na postojećim prometnicama, mora se osigurati razdvajanje pješaka od prometa vozila gradnjom nogostupa ili trajnim oznakama na kolovozu i zaštitnim ogradama.

Najmanja širina nogostupa, kada je obostrano uz prometnicu, je 1,50 m, a za jednostrani nogostup također 1,50 m.

Sustav telekomunikacija i pošta

Planom je na kartografskom prikazu 6B “Infrastrukturni sustavi i mreže - Pošta i telekomunikacije”, u mj. 1:25.000 prikazan sustav telekomunikacija i pošta.

Glavne telekomunikacijske građevine RSS, RSM i UPS centrale, poštanski centar Plitvička Jezera, magistralni svjetlovodni i korisnički kablovi, te postojeće i planirane bazne postaje mobilne telefonije.

Za naselja planske kategorije „A2“, „B“ i „C“ planirana je rekonstrukcija, dogradnja i izgradnja nove telekomunikacijske mreže u vidu kabelske kanalizacije.

Kabelska kanalizacija se gradi do svake građevinske čestice. Trase za gradnju telekomunikacijske mreže odabiru se, principijelno po javnim površinama: cestama, ulicama, pločnicima, parkiralištima, zelenim površinama i sl. Kabelska kanalizacija se izvodi od PVC, PEHD i sl. cijevi $\varnothing$ 110, 75, 50 mm i montažnih zdenaca.

Dubina ukopavanja elemenata telekomunikacijske mreže na uređenim površinama predviđenim za promet vozila treba iznositi 0,8 m, a na ostalim površinama 0,6 m.

Postavljanje samostojećih ormara i drugih elemenata telekomunikacijske mreže moguće je na javnim površinama (koridori prometnica, zelene površine), kao i na zemljištu građevinskih čestica.

Za sva područja koja su označena planskom kategorijom „A1“ ne planira se nova telekomunikacijska mreža.

Planom je predviđeno lociranje novih baznih postaja mobilne telefonije kako bi se osigurala bolja pokrivenost signalom pri čemu koncesionari na području mobilnih telekomunikacijskih mreža za svoje potrebe izgrađuju infrastrukturu pokretnih telekomunikacijskih mreža. Premavažećim Zakonu i Pravilniku o javnim telekomunikacijama u pokretnoj mreži, područje pokrivanja mreže mora sadržavati sva županijska središta, gradove i naselja, kao i važnije cestovne i željezničke prometnice, te važnije plovne putove na unutrašnjim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske. Zbog potrebe izgradnje i nadogradnje infrastrukture pokretnih telekomunikacijskih mreža, grade se građevine takve telekomunikacijske infrastrukture na dotičnom području, uz poštivanje sljedećih uvjeta građenja:

Osnovne postaje pokretnih komunikacija koje se grade izvan građevinskih područja: dozvoljava se izgradnja samostojećeg antenskog stupa visine do 60,0 m na minimalnoj udaljenosti 100,0 m od ruba građevinskih područja i pojedinačnih građevina, ali i više od zaštićenih povijesnih cjelina i pojedinačnih kulturnih dobara, prema posebnim uvjetima nadležnog konzervatorskog odjela i službe zaštite prirode.

Elektroopskrba

Planom je na kartografskom prikazu 6C „Infrastrukturni sustavi i mreže – Energetski sustav“, u mj. 1:25 000, prikazan energetski sustav za područje Parka sa položajem transformatorskih i rasklopnih postrojenja te trasama postojećih i planiranih 110 kV, 35 kV i 10 kV dalekovoda.

Postojeći 110 kV, 35 kV i 10 kV dalekovodi, koji prolaze područjem ovog plana, zadržavaju se u funkciji koju imaju i danas. Planom je definirana nova trasa 110 kV dalekovoda od RS 35/10 kV Plitvička Jezera do TS 35/10 kV Rastovača, kao i trasa novog 10 kV dalekovoda Bijela Rijeka-Plitvički Leskovac.

Izgradnja građevina ispod dalekovoda, ili u njihovom koridoru, ograničena je posebnim pravilnikom.

Neposrednom provedbom ovoga Plana dozvoljena je izgradnja novih i rekonstrukcija postojećih transformatorskih stanica (100/35/20/10 i 10/0,4 kV) kao i trase VN i NN mreže te javne rasvjete.

Oblikovna rješenja novih 100/35/20/10 i 10/0,4 kV transformatorskih stanica stupova niskonaponske mreže i javne rasvjete potrebno je vizualno uklopiti u okoliš, u skladu sa posebnim uvjetima Ministarstva kulture - Uprave za zaštitu kulturne baštine i Uprave za zaštitu prirode.

Za naselja planske kategorije „A2“, „B“ i „C“ planirana je izgradnja nove niskonaponske mreže i javne rasvjete.

Za sva područja koja su označena planskom kategorijom „A1“ ne planira se nova niskonaponska mreža i javna rasvjeta. Dozvoljene su rekonstrukcije mreže i održavanje postojećeg stanja.

Sustav vodoopskrbe i odvodnje

Vodoopskrba

Planom je na kartografskom prikazu 6D „Infrastrukturni sustavi i mreže - Vodoopskrbni sustav“, u mj. 1:25 000 prikazan sustav vodoopskrbe za područje Parka.

Razvoj vodoopskrbnog sustava Parka temelji se na osiguranju potrebnih količina vode iz vodozahvata na izvorima Malo i Veliko Vrelo na području Ličke Jasenice koji su ustanovljeni kao osnova Regionalnog vodoopskrbnog sustava.

Prije puštanja vode u vodoopskrbni sustav potrebno je provesti adekvatnu pripremu pitke vode na uređaju za kondicioniranje (filtriranje dezinfekcija, i sl.), te tek potom vršiti distribuciju vode u vodoopskrbnu mrežu sjevernog i južnog dijela Parka.

Postojeće vodospreme za distribuciju pitke vode u sjevernom dijelu Parka su vodosprema Velika Poljana, Rapajinka i Medvedak, dok se južni dio Parka opskrbljuje vodom iz vodospreme Jezerce i Bilce.

Planom se predviđa gradnja novih vodosprema na Maloj Lisini, Kuselju, Babin Potok i Vrelo Koreničko, te nadogradnja vodospreme Bilce, kao i zadržavanje u funkciji vodocrpilišta Vrelo Koreničko i Čujića Krčevina. Također se Planom osigurava izgradnja novih vodoopskrbnih cjevovoda kao i rekonstrukcija dotrajalih kako bi se smanjili gubici u mreži.

Za naselja planske kategorije „A2“, „B“ i „C“ planirana je izgradnja nove vodovodne mreže, a do njezine izgradnje opskrba pitkom vodom riješiti će se iz cisterni na građevnoj čestici ili iz najbližeg valjanog korištenoga zajedničkog izvora ili spremišta pitke vode. Za nove zgrade u selu Plitvica obavezna je izgradnja cisterne/spremnika za vodu.

Za sva područja koja su označena planskom kategorijom „A1“ ne planira se nova vodoopskrbna distributivna mreža.

Koridor za vođenje vodoopskrbnog cjevovoda određen je u smislu minimalnog potrebnog prostora za intervenciju na cjevovodu (min. potrebna širina rova pri iskopu), te minimalne udaljenosti u odnosu na druge ukopane instalacije, a utvrđuje se posebnim uvjetima pravnih osoba s javnim ovlastima ili trgovačkih društava koja grade i održavaju vodoopskrbnu infrastrukturu sa ciljem sprečavanja mehaničkog oštećenja instalacija drugih korisnika u prostoru.

Vodoopskrbne cjevovode polagati u u zelenoj površini uz koridore javnih prometnih površina gdje je to moguće.

Kod projektiranja nove vodovodne mreže ili rekonstrukcije postojeće mreže u naseljima se obvezno planira i postava nadzemnih hidranata nazivnog promjera kojim će biti zadovoljeni propisani parametri tlaka i protoka, a udaljenost između hidranata treba biti u skladu s Pravilnikom o hidrantskoj mreži za gašenje požara.

Odvodnja

Planom je na kartografskom prikazu 6E „Infrastrukturni sustavi i mreže – Odvodnja otpadnih voda“, u mj. 1:25 000 definiran sustav odvodnje na području Parka. Sustav odvodnje obuhvaća gravitacijske i tlačne cjevovode, postojeće i planirane crpne stanice, planirani uređaj za pročišćavanje otpadnih voda na lokaciji u Rastovači (van granica obuhvata Plana) te postojeći ispust u mjestu Rastovača.

Planirani sustav odvodnje definiran je kao razdjelni sustav tj. zasebnim kanalizacijskim sustavom se odvođe sanitarno-otpadne vode, a zasebnim oborinske vode.

Sve sanitarne otpadne vode koje se upuštaju u kanalizacijski sustav treba odvesti na uređaj za pročišćavanje otpadnih voda planiran van granica Parka (u Rastovači) te ih pročistiti do razine koja je propisana kriterijima za ispuštanje otpadne vode u recipijent.

Komunalni mulj kao ostatak nakon pročišćavanja treba obraditi do te mjere da postane biološki neopasan te ga treba prikupiti i organizirati njegovo odlaganje na za to predviđeno mjesto (sanitarna deponija i sl.).

Za naselja planske kategorije „A2“, „B“ i „C“ planirana je izgradnja javnog sustava kanalizacije.

Do izgradnje kanalizacijskog sustava u naseljima planskih kategorijama „A2“ i „B“, otpadne vode će se prikupljati u nepropusne sabirne jame i kontrolirano prazniti u skladu sa važećim Pravilnikom nadležnog komunalnog poduzeća ili je moguća ugradnja sustava za pročišćavanje sanitarnih voda (pojedinačnog ili zajedničkog za više zgrada) koji pročišćava vodu do razine propisane kriterijima za ispuštanje otpadne vode u okoliš (prema važećem Pravilniku o graničnim vrijednostima emisija otpadnih voda).

Odvodnju otpadnih voda sa građevinskih područja izdvojene namjene - planska kategorija „C“ treba riješiti putem zasebnog sustava sa odgovarajućim uređajem za pročišćavanje do izgradnje sustava javne odvodnje.

Za sva područja koja su označena planskom kategorijom „A1“ ne planira se sustav javne kanalizacije, ali je Planom predviđeno da se otpadne vode moraju prikupljati u nepropusne sabirne jame i kontrolirano prazniti u skladu sa Pravilnikom nadležnog komunalnog poduzeća. Kao donji minimum zaštite podzemlja dozvoljena je izvedba septičkih jama ili je moguća ugradnja sustava za pročišćavanje sanitarnih voda (pojedinačnog ili zajedničkog za više zgrada) koji pročišćava vodu do razine propisane kriterijima za ispuštanje otpadne vode u okoliš (prema važećem Pravilniku o graničnim vrijednostima emisija otpadnih voda).

Sve vodonepropusne sabirne jame kao i gnojišta uz gospodarske građevine na odnosnoj parceli treba graditi bez mogućnosti ispuštanja sadržaja u okolni prostor, visine do 0,50 m iznad konačno zaravnatog terena, nepropusnog pokrova, sa otvorima za povremeno čišćenje i zračenje, a locirati ih treba na minimalnoj udaljenosti od 5,0 m do susjedne međe. Gnojišta se u pravilu grade iza gospodarskih građevina, ako to lokalne prilike omogućuju.

Oborinske vode zbrinjavati sustavom oborinske odvodnje i odvoditi ih prema prirodnim recipijentima.

Za sve veće parkirališne i manipulativne površine (preko 500 m² i parkirališta s više od 15 parkirnih mjesta) obavezna je ugradnja separatora mineralnih ulja. Sve oborinske vode prije ispuštanja u sustav oborinske odvodnje tretirati na separatoru ulja, kako bi se odvojile krute tvari i mineralna ulja.

Sve aktivnosti na izgradnji sustava odvodnje vršit će se u skladu s odredbama važećeg Zakona o vodama, Državnog plana za zaštitu voda, vodopravnim uvjetima i drugim pravnim propisima.

Potreban koridor za polaganje planiranih cjevovoda utvrđuje se obzirom na profil samog cjevovoda.

9. MJERE ZA PROVOĐENJE PLANA

9.1. Obveza i obuhvat izrade te smjernice i pokazatelji za elemente detaljnih prostornih planova užih cjelina

Planom se propisuje izrada sljedećih planova užih područja:

- Urbanistički plan uređenja Glavnog ulaza Prijeboj s obveznom izradom urbanističko-arhitektonskog rješenja za prostor obuhvata.
- Detaljni plan uređenja Velika poljana
- Urbanistički plan uređenja Rastovača
- Urbanistički plan uređenja Mukinje
- Urbanistički plan uređenja Jezerce

Prostornom planovima uređenja općina mogu se propisati obveze izrade detaljnih planova koji ovim Planom nisu propisani.

Tablica 32. OBVEZNA TABLICA PROVJERE GRAĐEVINSKIH PODRUČJA NASELJA I GRAĐEVINSKIH PODRUČJA IZDVOJENIH ZONA

		PP NP Plitvička jezera (1986.g)			Planirani GP u odnosu na PP NP PJ iz 1986.	PPPPO NP Plitvička jezera			Ovjera
		Ukupno GP ha	Izgrađeno GP ha	Izgrađenost %		Ukupno GP ha	Izgrađeno GP ha	Izgrađenost %	
A GP NASELJA									
1	Saborsko/Kuselj		6,71			9,30	6,95	74,80%	
2	Sertić Poljana	7,46	4,61	61,80%	smanjuje se	5,15	4,61	89,51%	
3	Korana I.	-	1,17			1,59	1,59	100,00%	
4	Korana II.	-	1,36			1,36	1,36	100,00%	
5	Poljanak	17,41	9,39	53,93%	smanjuje se	14,38	10,90	75,80%	
6	Rastovača	22,06	9,35	42,38%	smanjuje se	9,81	8,74	90,85%	
7	Plitvica Selo	24,51	13,65	55,69%	smanjuje se	14,18	14,18	100,00%	
8	Zaklopača	6,65	1,03	15,49%	smanjuje se	1,93	1,03	53,36%	
9	Plitvička jezera (Mukinje-sjever)*	68,14	11,57	16,98%	smanjuje se	12,77	11,57	90,60%	
11	Jezerce (ukupno)	117,11	39,62	33,83%	smanjuje se	59,27	39,62	66,85%	
	Mukinje-jug**	17,11	19,36	113,15%		19,36	19,36	100,00%	
	Jezerce	100,41	20,26	20,18%		39,91	20,26	50,76%	
12	Donji Babin Potok		17,42			23,35	17,42	74,57%	
13	Gornji Babin Potok		15,49			17,60	15,49	88,01%	
14	Končarev kraj	7,01		0,00%	smanjuje se	-	-	-	
15	Plitvički Ljeskovac	3,71		0,00%	smanjuje se	-	-	-	
16	Prijeboj		12,90		ne smanjuje se	13,71	12,90	94,09%	
17	Čujića Krčevina	7,08	7,57	106,92%	ne smanjuje se	9,90	7,77	82,92%	
18	Kapela Korenička	2,09	3,02	144,50%	ne smanjuje se	3,26	3,02	92,64%	
19	Drakulić Rijeka	4,04	1,95	48,27%	smanjuje se	1,95	1,95	100,00%	
20	Rudanovac	12,74	15,72	123,39%	ne smanjuje se	21,59	15,72	72,81%	
21	Vrelo Koreničko	14,45	13,04	90,24%	smanjuje se	14,34	13,11	91,32%	
22	Homoljac	6,11	6,36	104,09%	ne smanjuje se	8,99	6,87	6,42%	
UKUPNO		320,98	191,93			244,43	194,80		
B Izdvojena GP ugostiteljsko turističke namjene									
Red.br.	naselje	lokaliitet	površina (ha)	vrsta	kapacitet	izgrađenost	usklađenost s PPŽ-om/ovjera		
1	Plitvička jezera	Velika poljana	10,60	T	764	10,6			
2	Prijeboj		9,85	T					
3	Gornji / Donji Babin Potok		4,86 / 14,69	T					
4	Kuselj								
5	Vila Izvor		1,84	T					

* Postojeće građevinsko područje nije iskazano za naselja koja se prije proširenja Parka nisu nalazila unutar njegovog obuhvata.

** Mukinje se dijelom nalaze unutar administrativnih granica naselja Plitvička jezera (naznačene kao Mukinje-sjever), a dijelom unutar administrativnih granica naselja Jezerce (naznačene kao Mukinje-jug).